

ECHO

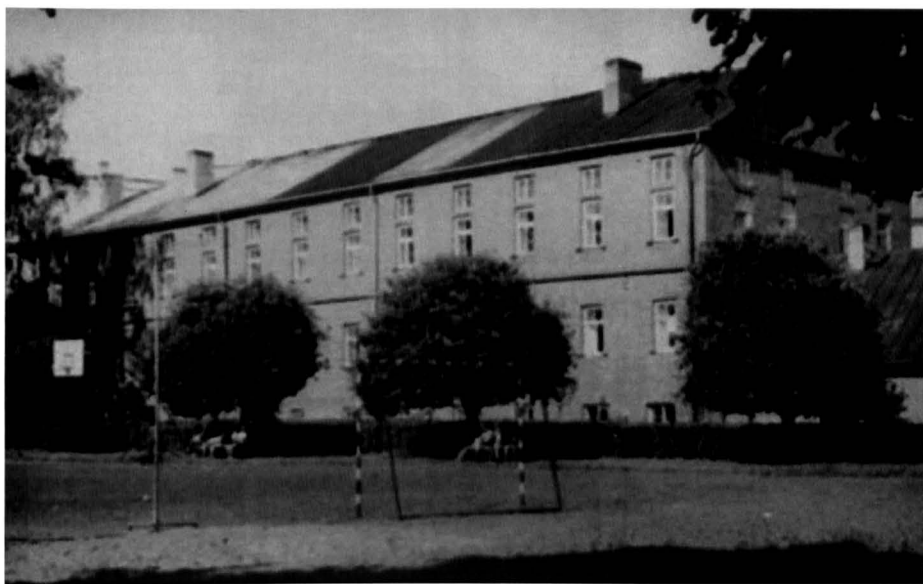
LEŚNIAKÓW

SN

PSN

PLP

LP



Echo Leśniaków

Czasopismo Absolwentów Leśniańskiej Szkoły Pedagogicznej

**Opracowanie i redakcja
Tomasz Demidowicz**

**Współpraca
Sławomir Hordejuk**

Echo Leśniaków

ISBN 978-83-928345-6-4

Redakcja:

Tomasz Demidowicz
Tel. 698 700 342

Współpraca

Sławomir Hordejuk
tel. 663 267 487
e-mail: slawomirh@o2.pl

*Dar dr.
Tomasza Demidowicza*

Spis treści

Słowo Wstępne

Część pierwsza

Artykuły i szkice

Tomasz Demidowicz, Mariampol - zarys dziejów wsi

Tomasz Demidowicz, Ossówka - zarys dziejów wsi

Część druga

"Zapisani w Naszej Pamięci" Profesorowie leśniańskiej szkoły pedagogicznej

Rufin Józef Abramek (1937 - 1990)

Zygmunt Antoni Andrzejewski (1880 - 1948)

Marian Bogdan Cieplak (1893 - 1996)

Franciszek Czekay (1891 - 1964)

Zachariasz Szczepan Jabłoński (1940 - 2015)

Waleria Janelli (1883 - 1972)

Stanisław Lejewoda (1913 - 1974)

Eugeniusz Legutko (1875 - 1935)

Jan Lesisz (1901 - 1971)

Maksymilian Makarewicz (1877 - 1941)

Karol Mendera (1897 - 1968)

Stefan Murczyński (1925 - 1999)

Bronisław Peszkowski (1893 - 1955)

Tadeusz Czesław Pyzik (1891 - 1942)

Tadeusz Sawic (1931 - 2006)

Czesław Skopowski (1906 - 1991)

Bolesław Sprycha (1902 - 1955)

Jan Feliks Szurek (1907 - 1999)

Władysław Trojanowski (1886 - 1940)

Władysław Wyszkowski (1893 - 1979)

Maria Wyszowska z d. Gutkowska (1896 - 1986)

Lucyna Zbucka - Ogórkowa (1924 - 2017)

Stefan Lucjan Żyliński (1891 - 1949)

Część trzecia

W służbie oświaty, kultury, państwa (prezentacja sylwetek Leśnianek i Leśniaków)

Karol Andrzejuk (1901 - 1981)
Marianna Białucha (1939 - 2015)
Arkady Brzezicki (1907 - 2014)
Józef Chołast (1912 - 1997)
Stanisława Czarkowska - Wolska (1932 - 2014)
Ludwik Daniluk (1907 - 1939)
Franciszek Deneko (1902 - 1942)
Stanisław Derkacz (1905 - 1942)
Halina Domańska z d. Jakimowicz (1934 - 1994)
Zdzisław Domański (1928 - 2013)
Włodzimierz Dulniak (1909 - 1989)
Mieczysław Dzierżyk (1914 - 1940)
Władysław Fijewski (1910 - 1991)
Mirosław Piotr Fligier (1910 - 1970)
Józef Godziszewski (1915 - 2004)
Tadeusz Ignatowicz (1910 - 2009)
Anna Stefania Jakimow Lergetporer (1930 - 2005)
Stanisław Kalita (1923 - 1995)
Antoni Kłyk (1908 - 1991)
Alfred Franciszek Kolator (1902 - 1995)
Ksawery Latkowski (1909 - 2011)
Franciszek Lesiuk (1904 - 1942)
Tadeusz Stanisław Machnio (1933 - 2019)
Bronisław Maksymiuk (1935 - 2016)
Tadeusz Michałuk (1913 - 2015)
Tomasz Aleksander Mierzwiński (1941 - 2014)
Edward Olszewski (1942 - 2016)
Anatol Jan Omelaniuk (1932 - 2017)
Czesław Władysław Omielanowicz (1909 - 1975)
Bronisław Perzyna (1933 - 1998)
Kazimierz Peszuk (1931 - 2011)
Jan Petkowicz (1913 - 1989)
Szymon Potiopa (1916 - 1945)
Henryk Radliński vel Wróbel (1917 - 2016)

Janusz Zbigniew Sawczuk (1942 - 2016)
Jan Seweryn (1911 - 1939)
Jan Sidewicz (1900 - 1945)
Irena Sobkiewicz z d. Ignaciuk (1931 - 2019)
Zdzisław Stanisław Sobkiewicz (1929 - 2016)
Stanisław Sokoluk (1908 - 1941)
Władysław Strzyżewski (1901 - 1960)
Seweryn Szczerbicki (1907 - 1989)
Stefan Władysław Szejnert (1905 - 1968)
Ludwik Szulak (1903 - 1949)
Jan Benedykt Tomczuk (1913 - 1945)
Aleksander Urbański (1906 - 1940)
Jan Wardak (1908 - 1973)
Aleksander Wasyluk (1904 - 1939)
Michał Wawryk (1913 - 1984)
Aleksy Wawryniewicz (1916 - 1941)
Szymon Woźniak (1911 - 1942)
Władysław Karol Załuska (1907 - 1941)
Jerzy Henryk Zomer (1925 - 2016)

Część czwarta

Wspomnienia, zapiski

Danuta Burzmińska - Piekarska, Leć głosie po rosie
Stanisław Jedlewski, Wspomnienia Poemat nie tylko pedagogiczny
Jerzy Kirzyński, Wciąż płynie w dal leśniański hymn. Wspomnienia
Henryk J. Kozak, Wspomnienia nieco liryczne absolwenta Liceum
Pedagogicznego w Leśnej Podlaskiej
Anna Mierzwińska - Jabłońska, Tomasz Aleksander Mierzwiński
(1941 - 2014) Wspomnienie
Ryszard Robert Połec, Jestem nauczycielem. Wspomnienie
Franciszek Sęk, Wspomnienie o koledze
Leonard Turkowski, Wspomnienia z Leśnej Podlaskiej

Część piąta

Sprawozdania, informacje

Informacja o Zjeździe Jubileuszowym z okazji 50 lecia Zespołu Szkół Rolniczych i 100 lecia Zakładu Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 14 - 15 VI 2019 r.

Leśna Podlaska, Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Wincentego Witosa.

Część szósta

In Memoriam

Artur Łukasik (1949 - 2018)

Eugeniusz Szynkarski (1921 - 2019)

Zdzisław Trochimiuk (1926 - 2020)

Część siódma

Z twórczości poetyckiej Leśnianek i Leśniaków oraz naszych profesorów.

Część ósma

Kronika z lat 2016 - 2020

Słowo Wstępne

Pięćdziesiąta rocznica ostatniej Matury w Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej przypadająca w 2020 r. była jedną z inspiracji wydania kolejnego numeru "Echa Leśniaków" Czasopisma Absolwentów Leśniańskiej Szkoły Pedagogicznej. Po pokonaniu szeregu przeszkód m.in. związanych z upływającym czasem i trudnościami w dotarciu do świadków historii tego zakładu kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu pozwoliliśmy sobie na odkrycie kolejnych faktów związanych z istnieniem i funkcjonowaniem leśniańskiej szkoły pedagogicznej. W pierwszym rzędzie kontynuując wcześniejszy zamiar przybliżyliśmy sylwetki kolejnych profesorów. Dużo miejsca poświęciliśmy absolwentkom i absolwentom. Doceniając dokument nie mało czasu zabrało nam zebranie wspomnień i zapisków związanych z funkcjonowaniem naszej szkoły w przeszłości.

Rocznik 2020 "*Echa Leśniaków*" składa się podobnie jak poprzedni z ośmiu części merytorycznych, poprzedzonych stosownym słowem wstępnym. Część pierwszą stanowią *Artykuły i szkice*. Spotykamy tutaj dwa szkice historyczne, jeden o wsi Mariampol, drugi o wsi Ossówka. Z obu tych wsi rekrutowali się przyszli absolwenci leśniańskiej szkoły pedagogicznej.

W części drugiej, zatytułowanej *Zapisani w Naszej Pamięci* Profesorowie leśniańskiej szkoły pedagogicznej przybliżamy pokaźną liczbę sylwetek profesorów w odrębnych notach biograficznych sporządzonych według wymogów redakcji Polskiego Słownika Biograficznego. Część ta jest interesująca, a nawet zaskakująca w treści, gdyż dostarcza dużo informacji o kadrze pedagogów świeckich, ale też duchownych, którzy w różnych okresach funkcjonowania tej szkoły pedagogicznej w niej pracowali. W gronie zaprezentowanych pedagogów leśniańskich nie zabrakło artystów malarzy, plastyków i grafików w osobach Zygmunta Antoniego Andrzejewskiego (1880 - 1948) czy Franciszka Czekaya (1891 - 1964), polityków i dyplomatów w osobach chociażby Mariana Bogdana Cieplaka (1893 - 1996), Czesława Skopowskiego (1906 - 1991), uczonych m.in. prof. Jana Feliksa Szurka (1907 - 1999).

W kolejnej trzeciej części numeru 24 "*Echa Leśniaków*" zamieściliśmy znaczącą liczbę not biograficznych Leśnianek i Leśniaków - absolwentek i absolwent w leśniańskiej szkoły pedagogicznej, którzy na trwałe zapisali się swoimi dokonaniem w kulturze i oświacie polskiej w okresie międzywojennym i powojennym. W tej części przybliżyliśmy kolejną grupę Leśniaków - oficerów Wojska Polskiego, dowódców plutonów, kompanii, batalionów i samodzielnych oddziałów partyzanckich, którzy często walcząc

o wolną Polskę zapłacili najwyższą cenę. Listy pedagogów Leśniaków oficerów Wojska Polskiego absolwentów Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej nie udało się jeszcze zamknąć.

Doceniając wspomnienia, relacje i zapiski w części czwartej nr 24 "Echa Leśniaków" zgromadziliśmy dość dużą kolekcję źródeł "wywołanych", pochodzącą od profesorów jak i absolwentów leśniańskiej szkoły pedagogicznej m.in. od profesora przedmiotów pedagogicznych Leonarda Turkowskiego.

Część piątą zarezerwowaliśmy na sprawozdania, informacje i doniesienia, m.in. zamieszczając *Informację o Zjeździe Jubileuszowym z okazji 50 lecia Zespołu Szkół Rolniczych i 100 lecia Zakładu Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 14 - 15 VI 2019 r.*, którego gospodarzem była dyrekcja i społeczność nauczycielska Zespołu Szkół Kształcenia Rolniczego im. Wincentego Witosa.

W tym numerze "Echa Leśniaków" w części szóstej zatytułowanej *In Memoriam* zamieściliśmy trzy noty pośmiertne poświęcone Leśniakom kolegom, którzy ostatnio odeszli od nas. Są nimi kol. Artur Łukasik (1949 - 2018), kol. Eugeniusz Szyrkowski (1921 - 2019) i kol. Zdzisław Trochimiuk (1926 - 2020).

Zgodnie ze zwyczajem nie zapomnieliśmy też o twórczości poetyckiej Leśnianek i Leśniaków, a także poezji, którą z dużym powodzeniem uprawiali nasi profesorowie. W specjalnej części siódmej numeru 24 z 2020 r. m.in. przypominamy twórczość prof. Mariana Janellego i prof. Stanisława Leona Popka.

Chcąc dokumentować fakty z życia "Tu i Teraz" zamknęliśmy numer 24 Rocznika 2020 działem Kronika z lat 2016 - 2020. Podjęliśmy próbę rejestru różnych wydarzeń i zdarzeń, które związane są z dziejami leśniańskiej, szkoły pedagogicznej lub odnoszą się w różnych aspektach do losów absolwentów.

Życzymy przyjemnej lektury.
Tomasz Demidowicz

Leśna Podlaska IX 2020 r.

Część pierwsza

Artykuły i szkice

Tomasz Demidowicz

Mariampol - zarys dziejów

W niewielkiej odległości na wschód od Leśnej Podlaskiej spotykamy jedną z najmniejszych wsi na Południowym Podlasiu o nazwie Mariampol, zapisywana też jako Maryampol czy Marjampol.

Położona wśród lasów i łąk na obszarze mało urozmaiconym w tzw. obniżeniu podlaskim Równiny Łukowskiej niczym szczególnym nie zachwyca. Nie posiada też długiej metryki o swoim istnieniu, nie mniej jak każda miejscowość godna jest przypomnienia swoich dziejów.

Niniejszy zarys stanowi pierwszą próbę ujęcia historii tej wsi, która podobnie jak wszystkie inne 16 położone w gminie Leśna Podlaska nierozzerwalnie kulturowo związana była z funkcjonowaniem leśniańskiej szkoły pedagogicznej pod nazwą Seminarium Nauczycielskiego, Państwowego Seminarium Nauczycielskiego, Państwowego Liceum Pedagogicznego i Liceum Pedagogicznego w latach 1916 - 1970.

Nazwę wsi Mariampol językoznawcy wywodzą od imienia żeńskiego Maria lub męskiego Marian. Wskazują przy tym, że etymologia tego typu nazwy, a takich nazw Mariampol notujemy w Polsce jedynie 8, jest dość prosta. Sugerują ponadto, że mogła się pojawić ta nazwa pod wpływem nazw typu "Adampol". Konstatując nazwa wsi wskazywała, że kiedyś było tu pole lub gospodarstwo Marii lub Mariana.

Pod względem fizjograficznym wieś ta położona jest na wysokości 151 - 158 m n.p.m. w niewielkim obniżeniu rzeki Klukówki. Posiada zabudowę zagrodową rozproszoną, drewnianą i murowaną. Charakterystycznym obiektem tej wsi jest Kopiec Pamięci Legionów Polskich usypany i wyświęcony 10 V 1936 r., a zrekonstruowany z inicjatywy Szczepana Kalinowskiego i oficjalnie oddany 8 XI 2013 r.

W czasach nowożytnych.

Początek wsi Mariampol dał folwark, który założony został w początkach XIX w. przez ówczesnych właścicieli dóbr ziemskich. Folwark ten w 1822 r. liczył jedynie jeden dom i czterech mieszkańców. Jako niewielka majątność została ujęta pod nazwą Mariampol na Mapie Kwatermistrzowskiej Królestwa Polskiego z 1839 r. Można przyjąć,

że liczyła już od trzech do czterech domów i około 30 mieszkańców. Po zakupie tych dóbr przez ród Wężyków nastąpił dalszy rozwój także mariampolskiego folwarku. W 1885 r. zapisany jako Mariampol - folwark należał do Wilhelma Wężyka. Liczył 360 morg powierzchni i miał osadę przy folwarczną liczącą do trzech domów mieszkalnych oraz kompleksu budynków gospodarczych. Przynależał administracyjnie do gminy Witulin z siedzibą w Leśnej [Klasztornej] w powiecie konstantynowskim, guberni siedleckiej. Od strony administracji kościelnej przynależał do parafii Nosów, a pod względem sądowym do okręgu sądowego w Komarnie.

Początek XX w. przyniósł rozrost osady przy folwarcznej Mariampol w dobrach ziemskich rodu Wężyków. W połowie sierpnia 1915 r. Leśną [Klasztorną] Mariampol "nawiedził" zwiad Legionów Polskich pozostawiając trwałą pamięć w społeczności lokalnej i zwiastując upragnioną wolność.

Okres międzywojenny 1918 - 1939

Po powstaniu Polski Odrodzonej Mariampol folwark wraz z osadą przy folwarczną rodu Wężyków pozostał w gminie Witulin w powiecie konstantynowskim zaliczonym do nowo ustanowionego województwa lubelskiego. Według Pierwszego Spisu Powszechnego z 1921 r. folwark Mariampol liczył trzy domy mieszkalne i 57 mieszkańców w tym 32 mężczyzn i 25 kobiet. Od strony wyznaniowej 57 mieszkańców było rzymsko katolikami, a od strony narodowościowej Polakami.

Połowa lat 20 XX w. przyniosła formalny wzrost znaczenia miejscowości Mariampol. Dotychczasowy folwark wraz z osadą przy folwarczną oficjalnie przekształcony został w wieś i sołectwo w gminie Witulin, powiat konstantynowski, woj. lubelskie. powstałe z inicjatywy Mikołaja Mudy Kółko Rolnicze decyzją wojewody lubelskiego z 22 IX 1929 r. zarejestrowane zostało jako Kółko Rolnicze "Dźwignia". W dwa lata później we wsi Mariampol powstała Spółdzielnia Mleczarska. Uruchomiona została Publiczna Szkoła Powszechna dwuklasowa.

Dalszy rozwój wsi Mariampol leżącej w gminie Witulin z siedzibą władz w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie przynoszą lata 30 XX w. W dniu 1 XI 1935 r. wieś Mariampol została gromadą złożoną z Mariampol Kolonii, Pasieki Kolonii i Pasieki Folwark jako jedna z 10 w gminie Witulin pow. Biała Podlaska.

Stał się znany z działalności samorządowej wspomnianego M. Mudy, ale także Koła Związku Młodej Wsi "Siew". Działacz spółdzielczy M. Mudy od 1934 r. wójt gospodarujący w kolonii Mariampol nie tylko zainicjował powołanie wspomnianego Kółka Rolniczego, ale "zapisał się" jako

współorganizator Kasy Stefczyka w Leśnej Podlaskiej. Zainicjował też prace na rzecz Ligi Morskiej i Kolonialnej.

Koło Młodej Wsi "Siew" stało się promotorem spółdzielczości, organizatorem kursów nowoczesnej uprawy pomidorów i innych warzyw oraz owoców. Powołał też zespół teatralny.

Wieś i gromada Mariampol w gminie Witulin, pow. Biała Podlaska w przededniu wybuchu II wojny światowej liczyła ponad 25 gospodarstw rolnych, 229 mieszkańców i 330 ha powierzchni. Obok M. Mudy znanym z gospodarności mieszkańcem wsi był Władysław Herda, który m.in. ofiarował na Pożyczkę Lotniczą 100 złp.

W okresie wojny i okupacji 1939 - 1941 przez wieś Mariampol przechodziły oddziały Wojska Polskiego pod dowództwem gen. bryg. Ludwika Kmicic - Skrzyńskiego. Po klęsce wrześniowej 1939 r. wieś Mariampol stała się prężnym ośrodkiem konspiracyjnego ruchu ludowego. Działalność prowadziła miejscowa komenda Batalionów Chłopskich (BCh) z Aleksandrem, Mieczysławem, Piotrem i Tadeuszem Tywoniukami. Prężną działalność szkoleniową prowadziła miejscowa organizacja Ludowego Związku Kobiet (LZK) z Amelią Bronisławą Drzas. W tej wsi ukrywał się przez pewien czas w obawie przed aresztowaniem mgr prawa mecenas Edward Grabowski Prezes Izby Adwokackiej w Warszawie. Wspierał działania konspiracyjne O. Paulin Piotr Makarewicz ówczesny przeor Ojców Paulinów w Leśnej Podlaskiej. Wieś 27 IV 1943 r. została spacyfikowana przez oddziały niemieckiej żandarmerii.

W okresie Polski Ludowej

Po zakończeniu działań wojennych wieś Mariampol pozostała jedną z gromad w gminie Leśna Podlaska, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie. Mieszkańcy wsi zajmowali się uprawą ziemniaków, żyta, owsa, gospodarując na glebach bielicowych lekkich i średnich, głównie III i IV klasy. Zajmowali się też hodowlą trzody chlewnej i bydła. Wieś w początkach lat 60 - tych została z elektryfikowana. Funkcjonowała Zlewnia Mleka Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej w Białej Podlaskiej. Był sklep Gminnej Spółdzielni Samopomoc Chłopska w Leśnej Podlaskiej. Ciekawą działalność prowadziło miejscowe koło Związku Młodzieży Wiejskiej organizując pracę kulturalno - oświatową. Działalność prowadziło Koło Gospodyń Wiejskich organizując m.in. kursy szycia. Funkcjonowała kuźnia, zakład szewski, bednarski i Ochotnicza Straż Pożarna. Dzieci ze wsi uczęszczały do Szkoły Ćwiczeń, a młodzież miała możliwość kształcenia się w Państwowym Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej.

Po reformie administracyjnej Polski w czerwcu 1975 r. wieś jako

sołectwo będąc w strukturze gminy Leśna Podlaska weszła w skład nowoutworzonego woj. białkopodlaskiego.

W latach 70 - 80 XX w. we wsi funkcjonowała zlewnia mleka, sklep ogólnie - spożywczy. Działalność prowadziło Koło Gospodyń Wiejskich, Ochotnicza Straż Pożarna. Przez pewien okres istniało we wsi niewielkie koło Związku Socjalistycznej Młodzieży Polskiej. Wierni kościoła rzymskokatolickiego przynależeli do parafii rzymskokatolickiej w Leśnej Podlaskiej.

W Rzeczypospolitej Polskiej 1989 - 2020

Po transformacji ustrojowej wieś Mariampol pozostała jako odrębne sołectwo w gminie Leśna Podlaska, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie.

W 1995 r. liczyła zaledwie 20 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 9,8 ha i liczyła 76 mieszkańców. Nie funkcjonowała w tej wsi szkoła podstawowa, poczta czy przystanek komunikacji autobusowej. W miarę upływu czasu wieś ta uległa wyludnieniu. W 2010 r. wieś i sołectwo w gminie Leśna Podlaska liczyły już tylko 61 mieszkańców. Po upływie kolejnych 10 lat liczba mieszkańców spadła do 52 gospodarzy. Otoczona lasami od północy "Klin", od południowo - zachodniej "Mariampol", od północnego - wschodu "Dębina" najlepszy okres miała w latach 30 XX w. i pierwszym 20 - leciu powojennym 1945 - 1965.

Córką Leśnianką była mgr wf Barbara Helena z d. Wyrzykowska (1949 - 2005), synem Leśniakiem Stanisław Kaleta (1923 - 1995).

Bibliografia:

Borysiak E. *Mariampol [W] Nazwy Miejscowe Polski: historia, pochodzenie, zmiany* pod red. K. Rymuta, t. VI, Wyd. PAN, Kraków 2009, s. 516; *Gmina Leśna Podlaska. Zarys historyczno - geograficzny ze słownikiem miejscowości i obiektów fizjograficznych* red. H. Maruszczak, Wyd. UG Leśna Podlaska, Biała Podlaska 1995, s. 35, 47; *Słownik Biograficzny Żołnierzy Batalionów Chłopskich IV okręg Lublin*, oprac. M. Wojtas, t. I, Lublin 1998, s. 131, 633, t. III, Lublin 2005, s. 107, 141; *Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* pod red. F. Sulimierskiego, B. Chlebowskiego i W. Walewskiego, t. VI, Warszawa 1885, s. 147; "Głos Społeczny" Nr 15 z 21 VIII 1936 r., s. 5; Nr 18 z 15 IX 1936 r., s. 6; Nr 10 z 12 V 1938 r., s. 6; *Lubelski Dziennik Wojewódzki* Nr 15 z 2 VI 1931 r., s. 261 poz. 138; Nr 17 z 1 VII 1931 r., s. 316 poz. 141, Nr 30 z 2 XII 1938 r., s. 473 poz. 213; *Skorowidz Miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej* t. IV, Woj. Lubelskie, Wyd. GUS, Warszawa 1924, s. 46.

Ossówka - zarys dziejów wsi

Na wschodnio - południowym skraju gminy Leśna Podlaska, pow. Biała Podlaska przy źródłach bezimiennej rzeki, dziś rzeczki, lewym dopływie rzeki Klukówki w terenie płaskim, czasami lekko falistym Równiny Łomaskiej leży wieś o nazwie Ossówka. Zachowane nazwy obiektów fizjograficznych w postaci pastwisk "Błocie", "Kaniuki", łąk "Kępina", "Mostek", "Wiski", czy grunta orne "Haiska", "Kociuba", "Piaszczyzna", "Rzepiska", "Za dworem" zdają się mówić, że to wieś staropolska, gdzie ludność w niej mieszkająca utrzymywała się z rolnictwa i hodowli.

Niniejszy zarys stanowi pierwszą próbę ujęcia historii tej wsi, która podobnie jak wszystkie inne 16 w gminie Leśna Podlaska nierozzerwalnie kulturowo związane były z funkcjonowaniem leśniańskiej szkoły pedagogicznej pod nazwą Seminarium Nauczycielskiego, następnie Państwowego Seminarium Nauczycielskiego im. Mieczysława Brzezińskiego, a później Państwowego Liceum Pedagogicznego w latach 1916 - 1970.

Źródła historyczne na temat tej wsi są niejednoznaczne, jeśli chodzi o jej początki. Rozbieżna jest też opinia językoznawców jeśli chodzi o nazwę. Autor podziela opinię historyków, że obecna nazwa wsi Ossówka nie jest nazwą pierwotną. Nazwa pierwotna tej wsi to Olka. Prawdopodobnie po wymarcu w wyniku epidemii lub przeniesieniu mieszkańców w inne miejsce, co mogło też się zdarzyć, wieś lokowana była na nowo. Źródła z XVI w. wymieniają nazwę Wola Ossowska, z drugiej strony rejestrowana jest nazwa Ossowa Łąka. W tej formie nazwa zdaje się sugerować, że to nie była nazwa wsi, a raczej uroczyska lub łąki.

W XVI w. w źródłach odkrytych wieś występuje w formie nazwy zestawionej Ossowa Łąka czy Wola Ossowska. Językoznawcy stoją na stanowisku, że dawna nazwa wsi pochodzi od przymiotnika ossowy lub od nazwy osobowej "Ossa" z sufiksem - owa plus łąka. Druga nazwa zestawiona w formie Wola Ossowska jednocześnie przemawia za wariantem wsi na nowo lokowanej. Nazwę wsi Ossówka raczej trudno wiązać z nazwą osobową, choć nie można odrzucić do końca tej hipotezy. W tym kontekście można przyjąć, że nazwa jest raczej przezwiskowa i związana była z właścicielem, który z natury był człowiekiem ostrym, niechętnym, a nawet złośliwym jak osa. Obecnie w opracowaniach odnoszących się do nazw miejscowości w Polsce przeważa czynnik wyjaśniania nazw nazwiskami właścicieli czy nazwami osobowymi. Może to jest najprostsza droga, ale czy właściwa. Autor niniejszego szkicu opowiada się w odniesieniu do nazwy tej wsi za nazwą

topograficzną, nazwą związaną z położeniem, charakterem położenia i pewnymi charakterystycznymi cechami. Nazwa wsi Ossówka może być nazwą przeniesioną, może pochodzić od nazwy rzeki nad którą leży, a która dziś jest bezimiennym ciekim wodnym. Zmiany hydrologiczne jakie zaszły przez setki lat nie pozwalają dziś do końca zrozumieć jak wyglądał ten obszar. Jak stwierdziliśmy wcześniej zachowane obiekty fizjograficzne wskazują, że obszar ten przed wiekami był bardziej urozmaicony i bogatszy przyrodniczo. Przemawiać może za tym wysokość położenia wsi od 146 do 161 m n.p.m., gdzie gleby pseudo bielcowe, brunatne wylugowane w obniżeniach sąsiadują z torfowymi i murszo - torfowymi. Zachowana w staropolskich źródłach nazwa Ossowa Łąka pośrednio nam mówi, że obszar na którym lokowana została wieś leżał na uboczu, był mało znany i trudno dostępny, gdzie mokradła sąsiadowały z niewielkimi wyniesieniami piaszczystymi, z osuwającą się ziemią. Zachowana zabudowa dzisiejszej wsi Ossówka o charakterze zagrodowym w zdecydowanej części zwartą murowaną i drewnianą nie podpowiada nam jak wyglądała ta wieś w okresie staropolskim. Sąsiadująca z tą wsią jednostka osadnicza zwana Kolonia Ossówka o zabudowie rozproszonej to znamię czasów nowożytnych, a nawet późniejszych.

W czasach staropolskich

Początkowe dzieje wsi pod nazwą Olka wiążą się nierozzerwalnie z rodem wołyńskim Bohowitynowów - Bohowitynowiczów, którzy "za wierność" otrzymał w początkach XVI w. nadania książęce w pow. brzeskim Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Można przyjąć, że wieś Olka założona została w latach 20 XVI w. przez wspomnianych Bohowitynowiczów w dobrach ich Kozierady. Wieś Olka z folwarkiem w połowie XVI w. wymieniona jest źródłowo jako wieś dziedziczna w dobrach Kozierady Michała Iwanowicza Bohowitynowicza. Była to wieś jak wskazuje nazwa założona w sąsiedztwie lasu olchowego, porośniętego drzewami liściastymi, rosnącym na terenach podmokłych, którego drewno ma barwę pomarańczową z brunatnymi cętkami i jest stosowane m.in. do wyrobu sklejk.

Wieś o zabudowie o charakterze ulicówki mogła liczyć do 30 chat. Nie można wykluczyć, jak wcześniej stwierdziliśmy, że sąsiadowała z lasami olchowymi, a nawet z dwoma jeziorami i wspomnianą rzeką.

W zapisach Metryki Koronnej pod 1578 r. po raz pierwszy spotykamy nazwę Ossowa Łąka. Ale już dwa lata później źródła wymieniają Wołę Ossowską.

O ile zapis pierwszy mówi nam raczej o jakimś uroczysku lub łące nad

rzeką Ossowa, to drugi wskazuje na nowo lokowaną wieś. Czy mamy doczynienia z ośrodkiem osadniczym, który później da początek wsi Ossówka, trudno jednoznacznie stwierdzić. Zapis z 1580 r. Wola Ossowska wskazuje na wieś na tym obszarze w dobrach witulińskich, korzystającej z prawa wolizny tj. z prawa zwolnienia ze świadczeń w gotówce i w naturze na rzecz właściciela Jana Kaspra Dembińskiego podstarosty brzeskiego, a następnie podkomorzego mielnickiego i jego żony Marii z Kopciów. Wieś lokowana na obszarze granicznym między Koroną Polską i Wielkim Księstwem Litewskim i wraz ze wsią główną Witulin z dworem miała pod sobą 42 włóki ziemi, trzech poddanych i była wsią szlachecką. Od strony wyznaniowej była wsią w parafii rzymskokatolickiej Sarnaki w diecezji łuckiej z biskupem rezydującym w Janowie [Podlaskim].

W 1612 r. wieś Ossówka zapisana w źródłach dwa lata wcześniej ponownie zarejestrowana jest pod nazwą Ossowa Łąka. Wieś tę wraz z dobrami witulińskimi pod wspomnianym 1612 r. wniosła tytułem wiana w małżeństwo z Aleksandrem Koniecpolskim herbu Pobóg podkomorzym sieradzkim Zofia córka wspomnianego J. K. Dembińskiego. Po jej śmierci w 1613 r. od 1616 r. dobra witulińskie stały się własnością Doroty drugiej córki J. K. Dembińskiego i wspomnianego A. Koniecpolskiego. Przejęcie dóbr witulińskich ze wsią Ossówką vel Wola Ossowska przez przedstawiciela rodu Koniecpolskich związane jest z burzliwym romansem i skandalem obyczajowym głośnym w całej ówczesnej Rzeczypospolitej.

Po 1630 r. wieś Ossówka z dobrami witulińskimi przeszła w ręce słynnego hetmana wielkiego koronnego Stanisława Koniecpolskiego, który przejął po bracie tę majątność po przyjęciu na wychowanie czwórki jego dzieci po śmierci rodziców.

W 1642 r. dobra witulińskie złożone ze wsi Witulin z dworem, Kozierady z dworem Nosów, Bukowice, Nosowska Wola, Komarno z kilkoma folwarkami, lasami, wspomniany S. Koniecpolski sprzedał Janowi z Dąbrowy Firlejowi wojewodzie sandomierskiemu. Po upływie roku, w 1643 r. wieś Ossówka wraz z całymi dobrami witulińskimi przechodzi w drodze kupna w ręce Krzysztofa Piekarskiego h. Topór wojewody brzeskiego. Po pewnym czasie dobra te praktycznie są w posiadaniu Stanisława Sawickiego zięcia wspomnianego K. Piekarskiego.

W 1674 r. dobra witulińskie ze wsią Ossówka vel Osówka stanowiły dość dużą wartość, gdyż liczyły 1288 poddanych. Składały się ze wsi Witulin z dworem, wsi Zakrze z dworem, wsi Ossówka. Wieś Ossówka była wsią szlachecką o 87 poddanych.

W 1688 r. dobra witulińskie m.in. ze wsią Ossówka drogą sprzedaży z rąk syna wspomnianego S. Sawickiego przeszły w ręce Jana Pieniążka

województwa sandomierskiego. Na przełomie XVII/XVIII w. wieś przedstawiała dość duży potencjał. Przyjąć można, że liczyła od 30 do 40 domów, miała ponad 30 włók "pod sobą". Sąsiadowała z niedużym folwarkiem i jeziorem z zaroślami. W 1700 r. wieś Ossówka wraz z całością dóbr witułińskich tytułem wiana wniosła w małżeństwo z Karolem hr. Siedlnickim h. Odrowąż córka wspomnianego J. Pieniążka Maria Kazimiera. Następnie po 1738 r. wieś Ossówka vel Osówka z dobrami witułińskimi była w posiadaniu Karola Józefa hr. Siedlnickiego podskarbiego wielkiego koronnego. Po śmierci wspomnianego możnowładcy wieś Ossówka z częścią dóbr witułińskich przeszła w ręce Kazimierza Wężyka z Wielkiej Rudy. Nowy właściciel wznosił dwór w tej wsi. Syn jego Adam Wężyk, szambelan królewski rozbudował dwór, założył sad oraz ogrody i przez okres ponad 10 lat w niej zamieszkiwał. Po jego śmierci w dworze Ossówka zamieszkała jego żona Teofila z d. Ossolińska.

W czasach nowożytnych

Na początku XIX w. dobra ziemskie Ossówka złożone ze wsi z dworem, folwarkiem, zabudowaniami i przynależnymi gruntami przeszły w ręce rodu Kowalskich. W 1827 r. Ossówka rejestrowana jako wieś prywatna rodu Kowalskich w pow. bialskim, woj. podlaskim liczyła 27 domów i 155 mieszkańców. Wyznawcy religii rzymskokatolickiej przynależeli do parafii Bordziłówka Stara. Wieś sąsiadowała z dużym folwarkiem wraz z zabudowaniami folwarcznymi i sadami.

W początkach II połowy XIX w. dobra z dworem i ze wsią Ossówką z folwarkiem należały do Kazimierza Mlecзки i Barbary z Kowalskich. Sama wieś liczyła 28 domów mieszkalnych i 216 mieszkańców. Dobra Ossówka pozostawały do końca XIX w. w rękach rodu Mleczków. Wieś Ossówka przeżywała okres dalszego rozwoju. Liczyła 31 osad i aż 634 mieszkańców. Wieś sąsiadowała z dużym folwarkiem z zabudowaniami folwarcznymi, który uzupełniał te dobra ziemskie. Rozległość dóbr Ossówki na przełomie lat 80/90 XIX w. liczyła 1069 morg w tym 708 morg gruntów ornych i ogrodów, 137 morg łąk, 132 morg lasów i 81 morg pastwisk. Bogactwo dóbr Ossówki stanowiły łąki i pastwiska umożliwiające prowadzenie hodowli bydła, koni i owiec. W gospodarce tych dóbr pewną rolę odgrywały też lasy i istniejące pokłady torfu. Zabudowań gospodarczo - mieszkalnych było 14, gdzie jedno z nich było murowane.

Wieś Ossówka w końcu XIX w. była jedną z 17 miejscowości w gminie Witulin z siedzibą urzędu w Leśnej [Podlaskiej], pow. konstantynowski, w guberni siedleckiej liczącą 3080 mieszkańców w tym 2415 wyznania prawosławnego. Do tej gminy należały obok wsi Ossówki takie miejscowości

jak: Bordziłówka Stara, Bordziłówka Nowa, Bukowice, Droblin, Hrud, Kajków, Klukowszczyzna, Koszelówka, Lewiczyzna, Leśna, Maryampol, Nosów, Nowinki, Owczarnia, Pasieka, Rozkosz, Witulin i Zielony folwark. W początkach XX w. w wyniku ożywienia kulturalno - oświatowego powstało Kółko Rolnicze i koło "Zaranie" oraz Ochotnicza Straż Pożarna. Zaczęła działalność biblioteka ludowa.

Wybuch I wojny światowej, a następnie wycofanie się z tego obszaru wojsk rosyjskich przyniosło osłabienie demograficzne wsi przez opuszczenie jej przez kilkanaście rodzin prawosławnych.

W okresie międzywojennym 1918 - 1939

Po powstaniu Polski Odrodzonej w XI 1918 r. we wsi Ossówka doszło do uruchomienia Publicznej Szkoły Powszechnej. Zawiązało się koło Związku Młodzieży Wiejskiej. Według Spisu Powszechnego z 1921 r. wieś Ossówka była rejestrowana jako jedna z 25 miejscowości w gminie Witulin z siedzibą władz w Leśnej [Podlaskiej], w pow. konstantynowskim, woj. lubelskim. Wieś wraz z folwarkiem stanowiła dobra ziemskie w posiadaniu Stefana Jówko. Wieś Ossówka miała 36 domów mieszkalnych, gdzie zamieszkiwało 198 osób, w tym 107 mężczyzn i 89 kobiet. Od strony wyznaniowej 193 było rzymsko katolikami i 3 prawosławni. Od strony narodowościowej 193 osoby były Polakami, jeden Rusin i dwaj inni.

W sąsiadującym z gruntami wsi folwarku Ossówka były 3 domy mieszkalne, gdzie zamieszkiwało 20 osób, w tym 11 mężczyzn i 9 kobiet. Od strony wyznaniowej 20 mieszkańców było rzymskokatolickiej religii, a wszyscy deklarowali, że są Polakami.

W II połowie lat 30 XX w. była Ossówka jedną z 10 gromad w gminie Witulin z siedzibą Urzędu Gminnego w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie obejmująca obok tej wsi także wieś Ossówka Kolonia. We wsi funkcjonowała Publiczna Szkoła Powszechna. Działania prowadziło Koło Związku Młodzieży Wiejskiej, Ochotnicza Straż Pożarna. Według oficjalnych danych z 1938 r. wieś liczyła 277 mieszkańców, w tym 4 prawosławnych. Mieszkańcy wsi zajmowali się uprawą zbóż, ziemniaków. Ważna była hodowla bydła i owiec.

Spokojną egzystencję wsi przerwała napaść Niemiec hitlerowskich na Polskę we wrześniu 1939 r.

W okresie wojny i okupacji 1939 - 1944

Po klęsce wrześniowej 1939 r. we wsi zezwolono jedynie na funkcjonowanie Szkoły Powszechnej. Okupant narzucił na tę podlaską wieś,

jak i na inne wsie spełnienia szeregu obowiązków i roztoczył kontrolę społeczności lokalnej. We wsi na początku 1940 r. zawiązała się komórka konspiracyjna Stronnictwa Ludowego "Roch". Po pewnym czasie powstała placówka Batalionów Chłopskich. Wieś dotknięta nieludzkimi represjami od strony okupanta. W dniu 27 IV 1943 r. wieś została spacyfikowana przez oddziały niemieckiej żandarmerii. Poniosła znaczne straty ludzkie i materialne.

W okresie Polski Ludowej 1944 - 1989

Po przejściu frontu w lipcu 1944 r. wieś Ossówka przystąpiła do odbudowy gospodarstw i rozwoju hodowli. Działalność na nowo podjęła Ochotnicza Straż Pożarna, Koło Związku Młodzieży Wiejskiej i Szkoła Podstawowa.

Doszło do uruchomienia sklepu Spółdzielni "Samopomoc Chłopska". Zawiązało się Koło Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego. Zbudowana została remiza ze świetlicą.

Na przełomie lat 50 i 60 XX w. wieś została zelektryfikowana. Powstała Spółka Wodna. W 1966 r. wieś Ossówka była rejestrowana w gromadzie Cicibór Duży jako jedna z 7 miejscowości w pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie. Wieś składała się z dwóch części: Góry i Zielone.

Po reformie administracyjnej w VI 1975 r. wieś jako jedna z 40 miejscowości znalazła się w gminie Leśna Podlaska. Stanowiła jedno z 17 sołectw w tej gminie obok Bordziłówki Starej, Bordziłówki Nowej, Bukowca, Kolonii Bukowiec, Droblina, Jagodnicy, Klukowszczyzny, Leśnej Podlaskiej, Ludwinowa, Mariampola, Nosowa, Kolonii Nosów, Witulina, Kolonii Witulin, Worgul i Zaberbecza. Była wsią podlaską, gdzie funkcjonowała Szkoła Podstawowa, Ochotnicza Straż Pożarna z 18 strażakami, Koło Gospodyń Wiejskich, które zrzeszało 30 członkiń, sklep Gminnej Spółdzielni "Samopomoc Chłopska", skup żywa.

W 1978 r. Ossówka wieś liczyła 264 mieszkańców i sąsiadowała ze wsią Kolonia Ossówka o 166 mieszkańców.

Zachowała charakter wsi o zabudowie zwartej, murowano - drewnianej, gdzie obok uprawy żyta, owsa, ziemniaków, roślin motylkowych była prowadzona hodowla trzody chlewnej, bydła i owiec.

W Rzeczypospolitej Polskiej 1989 - 2020

Po zmianach ustrojowych w latach dziewięćdziesiątych wieś Ossówka pozostała jako odrębna wieś sołecka w gminie Leśna Podlaska, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie.

W 1995 r. wieś miała 79 gospodarstw i 431 mieszkańców. Sąsiadowała z ziemią i sołectwem Kolonia Ossówka. We wsi funkcjonowała Ochotnicza Straż Pożarna z remizą, Koło Gospodyń Wiejskich, czterowydziałowa Szkoła Podstawowa z oddziałem przedszkolnym. Była we wsi świetlica, sklep i zakład betoniarSKI. Wieś Ossówka podobnie jak inne wsie podlaskie uległa procesowi starzenia się ludności i wyludniania.

Wieś Ossówka, której historia jest długa i ciekawa związana była z wieloma rodami staropolskimi jak Dębińscy czy Koniecpolscy. Od 1918 r. była też w kręgu oddziaływań leśniańskiej szkoły pedagogicznej. Absolwentami tej szkoły byli pochodzący z tej wsi Marian Caruk (Matura 1948) i Maria Czerko z d. Caruk (Matura 1956).

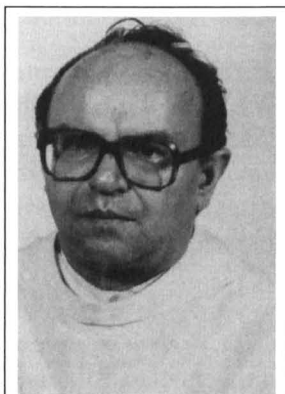
Bibliografia:

Borysiak E., *Ossówka [w:] Nazwy Miejscowe Polski. Historia, pochodzenie, zmiany*, pod red. K. Rymuta i B. Czopek-Kopciuch, Wyd. PANDIT, t. VIII, Kraków 2009, s. 197; Chlebowski B. *Ossówka [w:] Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego... t. VII, Warszawa 1886, s. 659; Gmina Leśna Podlaska, Zarys historyczno - geograficzny ze słownikiem miejscowości i obiektów fizjograficznych*, Wyd. Urząd Gminy w Leśnej Podlaskiej, Biała Podlaska 1995, s. 48 - 53; Libiszowska Z. *Koniecpolski Aleksander h. Pobóg (ok. 1585 - 1630) Polski Słownik Biograficzny* t. III, Wyd. PAN, Wrocław - Warszawa - Kraków 1967 - 1968, s. 512 - 513; Michałuk D. *Ziemia mielnicka województwa podlaskiego w XVI - XVII w.*, Wyd. Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2002, s. 51, 63, 69, 104, 120, 140, 156 - 157, 169, 177; Lubelski Dziennik Wojewódzki Nr 30 z 2 XII 1935 r., poz. 213, s. 473; Skorowidz Miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej t. IV, Woj. Lubelskie, Warszawa 1924, s. 46; Urzędowe Nazwy Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych z. 105, Pow. bialski, Warszawa 1966

Część druga

Zapisani w Naszej Pamięci Profesorowie leśniańskiej Szkoły Pedagogicznej

Rufin Józef Abramek (1937 - 1990) OSPPE dr uczony teolog, marialog pedagog, redaktor, duszpasterz. Definitor Zarządu Generalnego Zakonu Pawła I Pustelnika. Przeor Jasnej Góry (1984 - 1990). Katecheta młodzieży Liceum Pedagogicznego im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej w latach 1964 - 1965.



R. J. Abramek

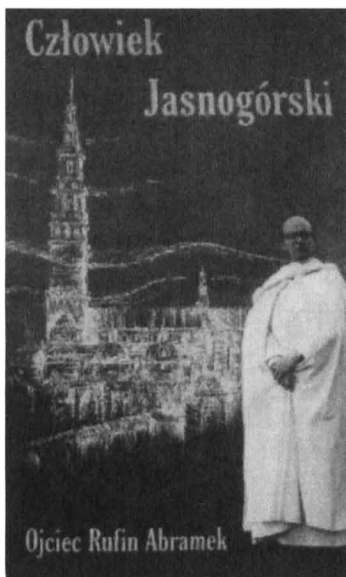
Urodził się 13 XII 1937 r. w m. Majdan Obleszcza. w pow. Kraśnik, woj. lubelskie w rodzinie Józefa i Karoliny z d. Pikula. Po ukończeniu Szkoły Ogólnokształcącej Stopnia Podstawowego, gdzie "zdradził" duże zdolności humanistyczne, zdecydował się na wybór stanu duchownego. Wstąpił 1 IX 1952 r. do Niższego Seminarium Duchownego w Lublinie. Wyróżniający się efektami w nauce, pełen inicjatywy, przez okres trzech lat pełnił funkcję przewodniczącego samorządu uczniowskiego w tym seminarium. W czerwcu 1957 r. po zdaniu egzaminu dojrzałości i uzyskaniu matury tak kościelnej jak i państwowej podjął studia w Wyższym Studium Duchownym w Lublinie. Po roku studiów za zgodą władz duchownych od 1 IX 1958 r. rozpoczął nowicjat w Zakonie OO Paulinów w Leśniowie k. Częstochowy przyjmując imię zakonne Rufin. W latach 1958 - 1964 na przemian studiował w Wyższym Seminarium Duchownym OO Paulinów w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska i w Krakowie na Skałce. Jako kleryk od 1962 r. zaczął uczestniczyć w Pieszych Pielgrzymkach ze stolicy na Jasną Górę i kontynuował to przez 12 lat. W 1963 r. podjął współpracę z wydawanym przez OO Paulinów w Doylestown - sanktuarium Matki Bożej Jasnogórskiej w Stanach Zjednoczonych dwumiesięcznik "Jasna Góra" na łamach którego ogłosił kilka artykułów. Zainicjował i doprowadził do przekształcenia seminaryjnego kwartalnika kleryków paulińskich "Vox Evemi" w miesięcznik. Studia seminaryjne sfinalizował pracą dyplomową pt. Maryja w swoich przywilejach społecznych według nauki ks. Piotra Semenki napisanej pod kierunkiem ks. dr Franciszka Brachy. W dniu 1 VII 1964 r. w Kaplicy

Cudownego Obrazu na Jasnej Górze otrzymał święcenia kapłańskie. W roku szkolnym 1964/65 pełnił obowiązki katechety młodzieży - słuchaczy funkcjonującego w Leśnej Podlaskiej Liceum Pedagogicznego im. Stanisława Staszica. Zainteresował młodzież leśniańską historią Leśnej Podlaskiej, zbiorami bibliotecznymi. Zdobył bardzo duże zaufanie.

Decyzją władz zwierzchnich zakonnych jako wyróżniający się zakonnik uzyskał zgodę na kontynuowanie studiów nad teologią biblijną w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie. W okresie studiów 1965 - 1969 uczestniczył w katechizacji młodzieży szkół średnich miasta stołecznego Warszawy. Brał aktywny udział w duszpasterstwie pielgrzymkowym grup młodzieżowych przy kościele OO Paulinów pw. Świętego Ducha w Warszawie. W dniu 29 X 1969 r. obronił pracę magisterską z tematu Poszukiwanie najistotniejszej cechy Ludu Bożego w biblistyce współczesnej napisanej pod kierunkiem ks. prof. Jana Stępnia. Mianowany wykładowcą od 25 VI 1970 r. Wyższego Seminarium Duchownego OO Paulinów w klasztorze na Skałce w Krakowie, związał się z tym seminarium na długie lata pracy pedagogicznej. Prowadził wykłady z archeologii biblijnej, introdukcji do Pisma Świętego, teologii biblijnej i lektorat języka hebrajskiego. Obok tego w latach 1971 - 1973 pełnił obowiązki prefekta słuchaczy seminarium. W okresie 23 VII 1975 - 22 XII 1978 był rektorem wspomnianego Wyższego Seminarium OO Paulinów na Skałce. Równocześnie był przeorem klasztoru i rektorem Sanktuarium św. Stanisława Biskupa Męczennika. Mimo więc wielu obowiązków i zajęć znajdował czas na wykłady dla nowicjuszy paulińskich w Leśniowie k. Częstochowy i wykłady z zagadnień wybranych z Biblii w ramach ogólnopolskich kursów dokształcających dla braci zakonnych oraz na prowadzenie Ośrodka Duszpasterstwa Akademickiego "Skałka" skupiającego przede wszystkim studentów Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie. Prowadząc badania naukowe 7 X 1977 r. obronił pracę doktorską z tematu: Kościół jako Rodzina Boża, przygotowanie, rozwój i wykład idei Rodziny Bożej w eklezjologii świętego Pawła, napisanej pod kierunkiem ks. prof. J. Stępnia. Korzystając z propozycji podejmuje się prowadzenia wykładów z egzegezy tekstów maryjnych w Ewangelii św. Łukasza. W latach 1977 - 1987 prowadził też seminaria naukowe z teologii biblijnej w Wyższym Seminarium Duchownym OO Paulinów.

W latach 1980 - 1981 przebywał w Rzymie prowadząc dalsze badania mariologiczne, ale też angażował się w posługę duszpasterską w środowisku Polonii włoskiej. W tych latach posługę duszpasterską miał w Sanktuarium Matki Bożej Jasnogórskiej w Doylestown (USA). W 1982 r. powołany został do wygłoszenia pierwszych w Polsce rekolekcji dla przewodników pieszych

pielgrzymów i duszpasterzy świata pracy. Wybrany Przeorem Jasnej Góry i Definitorem Generalnym Zakonu Pawła I Pustelnika, uczynił z niej szybko centrum nie tylko pielgrzymstwa polskiego, ale też ważne miejsce wydarzeń



społeczno - politycznych. Wprowadził zwyczaj corocznego nawiedzania Jana Pawła II w Rzymie przez Przeora Jasnogórskiego przed Bożym Narodzeniem z darem opłatków jasnogórskich. Zainicjował organizację dorocznych Jasnogórskich Dni Kultury Maryjnej. Wsparł organizację Dni Kultury Chrześcijańskiej. Podjął się szeregu wypraw ewangelizacyjnych na kontynent amerykański. Jako "gospodarz" klasztoru Jasnogórskiego doprowadził do sfinalizowania gruntownej renowacji, pierwszej po 300 latach Jasnogórskiego Ołtarza Ojczyzny w 1986 r. oraz zbudowania nowych organów w Kaplicy Cudownego Obrazu w sierpniu 1989 r. Nową bramą wjazdową do Sanktuarium upamiętnił III Pielgrzymkę Jana Pawła II 12 - 13 VI 1987 r.

Zaproponował i doprowadził do wzniesienia okazałej figury Matki Bożej Jasnogórskiej na placu przed Domem Pielgrzyma w 1988 r. Z jego inicjatywy wzniesiono cokół piątej tajemnicy różańcowej w 1989 r.

Na drodze wielu innych przedsięwzięć inwestycyjnych i duszpasterskich stanęła choroba.

Zmarł 30 IV 1990 r. w Warszawie. Pochowany został 3 V w grobowcu OO Paulinów na Cmentarzu św. Rocha w Częstochowie.

Bibliografia:

Człowiek Jasnogórski Ojciec Rufin Abramek, red. Z. Jabłoński, K. Tymińska, Wyd. Paulinianum, Częstochowa 2005; Z. S. Jabłoński, *Śp. O. Rufin Józef Abramek OSPPE (1937 - 1990) "Ruch Biblijny i Liturgiczny"* Nr 1, R. XLVIII, 1995, s. 60 - 72; tenże, *Ojciec Rufin Józef Abramek wielki przeor Jasnej Góry (1984 - 1990)*, *"Peregrinus Cracoviensis"*, z. 4 (1996), s. 23 - 31, *"Niedziela"* Nr 51 z 2005 r., s. 17;

Tomasz Demidowicz

Zygmunt Antoni Andrzejewski (1880 - 1948) artysta malarz i plastyk, organizator, pedagog. Profesor rysunków w PSN w Leśnej Podlaskiej 1919 - 1921, wicedyrektor Państwowego Instytutu Robót Ręcznych w Warszawie 1923 - 1939.



Z. A. Andrzejewski

Urodził się 15 V 1880 r. w Łowiczu w rodzinie Bazylego i Antoniny z d. Wasilewska. Po odebraniu starannej edukacji domowej naukę na poziomie szkoły średniej rozpoczął w Szkole Realnej w rodzinnym mieście. Po dekonspiracji kółka patriotycznego zmuszony został do przeniesienia się do Szkoły Realnej w Sosnowcu. W latach 1900 - 1904 był słuchaczem Szkoły Ślusarskiego w Warszawie, gdzie ujawnił się jego ponad przeciętny talent w rysunkach. Po ukończeniu tej szkoły otrzymał posadę technika na Kolei Warszawsko - Wiedeńskiej. Obok pracy zawodowej postanowił rozwijać swój talent uczęszczając w latach 1904 - 1905 na zajęcia w Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie pod okiem prof. Konrada Krzyżanowskiego. W 1908 r. korzystając z oferty stypendium gen. Inż. Stanisława Kierbedzia, zdecydował się m.in. za namową siostry Zofii Antoniny Płoszajskiej, wyjechać na studia do Moskwy.

W latach 1908 - 1912 studiował malarstwo w Centralnej Szkole Sztuki Stosowanej im. Sergieja Strogonowa pod kierunkiem prof. Stanisława Noakowskiego. Próbkę swoich zdolności plastycznych ujawnił prezentując w latach 1910 - 1911 kilka rodzajów kilimów opartych na motywach kujawskich na Wystawie we Włocławku. W latach 1912 - 1914 odbył szereg podróży artystycznych po Europie Zachodniej odwiedzając m.in. Drezno, Monachium, Paryż, Florencję i Rzym. Zmobilizowany w szeregi armii rosyjskiej z chwilą wybuchu I wojny światowej, wziął udział w szeregu bitwach macierzystego pułku. Wzięty do niewoli niemieckiej w II połowie 1916 r. podczas walk przebywał w jednym z obozów jenieckich do listopada 1918 r. Po powrocie do Polski odrodzonej skorzystał z oferty pracy i wraz z żoną przybył do Leśnej [Podlaskiej] na Południowe Podlasie by objąć posadę profesora rysunków w ponownie uruchomionym Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim. Wziął udział w Wojnie polsko - bolszewickiej 1919 - 1920 jako oficer 21 Pułku Piechoty Wojska Polskiego. Po demobilizacji w połowie 1921 r. powrócił do pracy pedagogicznej we wspomnianym seminarium nauczycielskim, gdzie pracowała jego żona. Po zakończeniu roku szkolnego 1921/1922 korzystając z lepszej oferty pracy przeniósł się do Warszawy.

Przez rok pracował jako profesor rysunku na organizowanych Państwowych Kursach dla Nauczycieli Robót Ręcznych i Rysunku. Po powołaniu do życia Państwowego Instytutu Robót Ręcznych z dniem 14 IV 1923 r. dzięki staraniom inż. Władysława Przanowskiego wszedł w skład kadry pedagogicznej. Był współorganizatorem tego instytutu i powołanych przy nim dwuletnich Wyższych Kursów Nauczycielskich.



Zygmunt Antoni Andrzejewski
Nad brzegiem morza

Wykładał metodykę rysunku, estetykę i perspektywę malarstwa. Początkowo nieformalnie, a następnie oficjalnie był zastępcą dyrektora PIRR d/s dydaktyczno - artystycznych do 1939 r. Odpowiadał więc za stronę dydaktyczno - wychowawczą wspomnianych Wyższych Kursów Nauczycielskich, jak też za stronę artystyczną.

Na wzór podpatrzonych rozwiązań

w seminarium nauczycielskim zainicjował działania mające na celu posiadanie przez PIRR własnej szkoły ćwiczeń. Dzięki jego staraniom doszło do powstania teatru szkolnego i teatrzyku kukiełkowego oraz organizacji wystaw wewnętrznych i uczestnictwa PIRR we współorganizacji wystaw zewnętrznych, m.in. uczestnictwa w Powszechnej Wystawie Krajowej w 1929 r. w Poznaniu. Wsparł dyrektora PIRR inż. W. Przanowskiego w jego wysiłkach w powołaniu Towarzystwa Miłośników Robót Ręcznych, a następnie organizacji zjazdów tegoż towarzystwa 1926, 1929, 1931 i 1938 r. Należał do grona głównych autorów referatów na tych zjazdach m.in. był autorem referatu pt. Roboty ręczne jako środek rozwijania poczucia piękna w plastyce na I Zjeździe TMRR w 1926 r. Dzięki jego staraniom PIRR był wydawcą kwartalnika "Prace Ręczne" i zasiadał w jego redakcji. Dzięki różnym zabiegom PIRR wzbogacił się o unikalny zbiór liczący 2,5 tys. przeźroczy ilustrujących rozwój kultury plastycznej, w tym kultury w Polsce.

Po klęsce wrześniowej 1939 r. pozostał w Warszawie starając się uchronić spuściznę PIRR. Nieoficjalnie był w okresie wojny i okupacji dyrektorem tajnego instytutu i prowadził zajęcia dla słuchaczy tajnych kursów II roku.

Po przejściu frontu wraz z zasobem PIRR przeniósł się do Łodzi wiosną 1945 r., a jesienią tego roku do Bielska - Białej. W uruchomionym PIRR w tym mieście pełnił oficjalnie funkcję zastępcy dyrektora. Wykładał na wznowionych kursach ulubione przedmioty m.in. metodykę rysunku.

Ponadto podjął się wykładów w nowo powstałej dzięki staraniom Stanisława Oczki Szkole Malarstwa, Rzeźby i Grafiki w Bielsku Białej. Wziął udział jako artysta malarz w kilku wystawach w Bielsku Białej prezentując cykl obrazów pt. Piękno Bielska, w tym obrazy zatytułowane Dachy nad Dachy Nr 3, tryptyk: Pejzaże Bielska, Pejzaż z jednego okna, Pejzaż z Bielska. Od grudnia 1947 r. pełnił obowiązki prezesa Zarządu Oddziału ZPAP.

W dorobku artystycznym pozostawił około 80 obrazów olejnych, akwareli, w tym obrazy zatytułowane "Nad brzegiem morza", "W pogodny dzień", "Ameliówka", "Wiosna w mieście", "Otwarte okno". Był też autorem szeregu aranżacji wnętrz. Dorobek naukowy, który zawiera się w około 50 - 60 publikacjach, rozproszony w szeregu czasopismach artystycznych i fachowych nie został doceniony.

Zmarł 10 XI 1948 r. w Bielsku Białej. Pochowany został zgodnie z ostatnią wolą na Cmentarzu Katedralnym w Łowiczu, sektor XI, nr grobu 675.

Żonaty od 19 XI 1913 r. z Heleną Zofią Dziubińską, miał syna Zygmunta.

Odnaczony był m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Srebrnym Medalem za Długoletnią Służbę.

Bibliografia:

Ambroziewicz W., *Władysław Przanowski i jego dzieło*, Warszawa 1964, s. 193 - 194, 197 - 198, 306; Bartnicka Górka H., *Andrzejewski Zygmunt Antoni [w:] Słownik Artystów Polskich t. I A - C*, Wyd. PAN, Wrocław 1971, s. 35; Choińska E., *Z dziejów oświaty w Polsce, Państwowy Instytut Robót Ręcznych 1923 - 1950*, Warszawa 1998, s. 133 - 134; Gołdyn P., *Działalność Państwowego Instytutu Robót Ręcznych w Warszawie w świetle protokołów rad pedagogicznych [w:] Studia Pedagogiczne Ignatianum Rocznik Wydziału Pedagogicznego Akademii "IGNATIANUM" w Krakowie*, R. 2016 - 19, Nr 2, s. 129 - 131, 137, 140 - 141; Sroka J., *Leśniacy Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 59, 312 - 313, 400; Archiwum Państwowe w Warszawie Oddział w Łowiczu Informacje Oddziału o Andrzejewskim Zigmuncie z 4 VI 2019 r.; "Łowiczanie" Nr 3 z 16 VI 1911 r., s. 3; "Szkoła Powszechna" R. 1928, t. IX, s. 183; "Sztuki Piękne" 1929 R. 5, Nr 10, s. 398; 1931 R. 7, s. 391.

Sławomir Hordejuk

Marian Bogdan Cieplak (1893 - 1996) dr n. filozoficznych, wykładowca University of Indiana, polityk, redaktor, pedagog, dyplomata. Profesor PSN w Leśnej Podlaskiej 1919 - 1921. Konsul Generalny RP w Chicago 1947 - 1950.



M. B. Cieplak

Urodził się 9 I 1893 r. w m. Zadnieszówka k. Tarnopolu w rodzinie Józefa i Zofii z d. Piotrowska. Po ukończeniu Szkoły Ludowej zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela, zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Seminarium Nauczycielskim w Tarnopolu. Włączył się w prace kółka tajnego, a następnie został prezesem Towarzystwa "Bojkot". Więziony był za działalność antypaństwową w Starym Konstantynowie. Po wybuchu I wojny światowej zaciągnął się w szeregi Legionu Wschodniego. Internowany jako obywatel Cesarstwa Rosyjskiego w m. Bautschy na Morawach, został zwolniony z powodu choroby płuc. W latach 1916 - 1918 pracował jako nauczyciel Szkoły Ludowej w Kościenku nad Dunajcem. W maju 1918 r. zdał jako ekstern egzamin dojrzałości w Gimnazjum w Nowym Targu. W lipcu 1918 r. zaciągnął się jako ochotnik w szeregi 2 pułku strzelców i w tej formacji wziął udział w obronie miasta Lwowa. Awansowany do stopnia sierżanta Wojska Polskiego na polu bitwy pod Zboiskami, zwolniony został w I 1919 r. do cywila ze względu na zły stan zdrowia. Skorzystał z oferty pracy w nowo uruchamianym Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Leśnej [Podlaskiej], gdzie podjął się prowadzenia zajęć w uruchomionej Państwowej Preparandzie Nauczycielskiej. Równolegle jako ekstern od I X 1919 r. rozpoczął studia na Wydziale Filozoficzno - Humanistycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Na przełomie czerwca i lipca 1920 r. wziął udział w akcji plebiscytowej w Kwidzynie, Sztumie i Grudziądzu. Następnie jako ochotnik wstąpił w szeregi 64 pułku piechoty by wziąć udział w obronie Warszawy. Zdemobilizowany w maju 1921 r. w stopniu podporucznika rezerwy Wojska Polskiego, ponownie powrócił do pracy w seminarium leśniańskim. Z uwagi na kontynuowane studia, za zgodą władz oświatowych przeniósł się do pracy w Państwowym Gimnazjum w Skierniewicach. Charakteryzowany jako "umysł niezwykle lotny i rozważny", szybko stał się szanowanym działaczem Polskiego Stronnictwa Ludowego (PSL) awansując od połowy 1921 r. na członka Rady Naczelnej. Redagował czasopismo "Zrzeszenie Ludowe". Po obronie pracy magisterskiej z języka polskiego na wspomnianym UW nadal

kontynuował studia. W II połowie lat 20 - tych obronił pracę doktorską z filozofii na macierzystym UW. Zdobył też uprawnienia nauczyciela szkół średnich. Pracował od połowy lat 20 XX w. jako dyrektor Państwowego Gimnazjum w Zamościu. Partyjnie związany z PSL "Piast" został posłem I kadencji sejmu 1922 - 1927 z okręgu nr 12 (Błonie). Następnie wybrany został posłem II kadencji Sejmu 1928 - 1930 z ramienia Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem (BBWR) z okręgu Nr 24 (Łuków). W dniu 26 I 1934 r. złożył ślubowanie jako poseł III kadencji Sejmu 1930 - 1935. Pracował w parlamencie w komisjach: konstytucyjnej, oświatowej, wojskowej i emigracyjnej. W VI 1925 r. został wybrany do składu Komisji Specjalnej do Spraw Celnych. Od 1 IX 1931 r. decyzją władz oświatowych przeszedł na posadę nauczyciela języka polskiego i historii w Państwowym Gimnazjum w Turku. Od 1 IX 1932 r. został dyrektorem tej placówki oświatowo - wychowawczej. Zainicjował powstanie samorządu szkolnego i organizację I zjazdu absolwentów tej szkoły oraz budowę nowego gmachu szkolnego. Jako prezes Rady Powiatowej BBWR i radny m. Turek pozyskał bezzwrotną pożyczkę na tę inwestycję w wysokości 300 tys. złp. Decyzją władz oświatowych od 1 IX 1936 r. przeszedł na stanowisko dyrektora Państwowego Liceum i Gimnazjum w Łęczycy. Szybko zdobył uznanie jako pedagog energiczny, kontaktowy i wesołego usposobienia. Został wybrany prezesem Powiatowej Rady Szkolnej w Łęczycy. Podjął wysiłki mające na celu poprawę warunków życia i pracy młodzieży i kadry pedagogicznej. Wybrany wiceprezesem Obozu Zjednoczenia Narodowego w Łęczycy został po raz czwarty posłem V kadencji 1938 - 1939. Znany w kręgach Polonii amerykańskiej m.in. z racji misji i odczytów Komitetu im. J. Piłsudskiego w 1926 i 1929 r. za zgodą ówczesnych władz RP, udał się do USA. Z chwilą napaści Niemiec na Polskę 1 IX 1939 r. w latach 1940 - 1944 prowadził działalność oświatowo - kulturalną w kręgach Polonii. Prowadził kursy języka polskiego i kultury polskiej. Zainicjował ukazanie się szeregu wydawnictw promujących sprawy polskie. W połowie 1945 r. na University of Indian w Bloomington obronił pracę magisterską z fizyki. Po powrocie do Polski w 1945 r. mianowany został Naczelnikiem Wydziału Amerykańskiego w ówczesnym Ministerstwie Spraw Zagranicznych w Warszawie. Funkcję Tę sprawował w latach 1945 - 1947. Decyzją ówczesnych władz polskich ponownie został oddelegowany na kontynent amerykański, by objąć funkcję konsula generalnego RP w Chicago. Na misji dyplomatycznej w tym charakterze był do połowy 1950 r. W związku ze zmianami politycznymi w Polsce pozostał na stałe w USA. Został tam wykładowcą na wspomnianym University of Indiana. Przez następne 40 lat jako znany działacz polonijny prowadził prace mające na celu podtrzymanie polskości w różnych stanach

USA. Bezinteresownie organizował kursy języka polskiego i kultury polskiej m.in. w St. Bendt East Chicago, Full River Huss. Utrzymywał przez cały ten okres kontakt z Polską m.in. wspomagając finansowo budowę obiektów szkolnych w Turku i Łęczycy.

Zmarł 19 VII 1996 r. w wieku 103 lat w m. Ocala na Florydzie.

Żonaty z Wandą Grzeszkiewicz, nie pozostawił potomstwa.

Odnaczony był Krzyżem Walecznych, Krzyżem Niepodległości, Krzyżem na Śląskiej Wstędze Waleczności i Zasługi, Krzyżem "Orlęta", Medalem Pamiątkowym za Wojnę 1918 - 1921. Uehonorowany był też tytułem Honorowego Obywatela miasta Turek na mocy Uchwały Rady Miasta Turku Nr XII/80/91 z dnia 25 IX 1991 r. Imię jego upamiętnione zostało też w nazwie ulicy w mieście Turek.

Bibliografia:

Hampel J., *Cieplak Marian* [w:] *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*, red. naukowa prof. Jacek M. Majchrowski przy współpracy Grzegorza Mazura, Kamila Stepana. Wyd. Polska Oficyna Wydawnicza "BGW", Warszawa 1994, s. 255 - 256; Kaszyński M., *Cieplak Marian Bogdan (1893 - 1996)* [w:] *Turek i okolice. Słownik biograficzny*. Wyd. Bibliotheca Turcoviana, Turek 2011, s. 42 - 45; Cieplak Marian Bogdan [w:] *Posłowie i Senatorowie Rzeczypospolitej Polskiej 1919 - 1939, Słownik Biograficzny*, t. I A - D, opracowanie M. Smogorzewski, Warszawa 1998, s. 291 - 293; *Przewodnik praktyczny po Sejmie i Senacie*, opracowała A. Bełcikowska, Wyd. Dom Książki Polskiej, Warszawa 1925, s. 26, 33, 87; Rzepeccy T. K., *Sejm i Senat 1922 - 1927*. Wyd. Wielkopolska Księgarnia Nakładowa, Poznań 1923, s. 166, 169, 464, 469; Rzepeccy T. K., *Sejm i Senat 1925 - 1933*. Wyd. Wielkopolska Księgarnia Nakładowa, Poznań 1928, s. 57, 207, 208, 211.

Tomasz Demidowicz



F. Czekay

Franciszek Czekay (1891 - 1964) artysta malarz, plastyk, grafik, dekorator wnętrz, projektant kart pocztowych, pedagog. Profesor rysunku i robót ręcznych Państwowego Seminarium Nauczycielskiego i Państwowego Gimnazjum w Leśnej Podlaskiej 1937 - 1939.

Urodził się 26 XI 1891 r. w Podgórzu dziś dzielnicy Krakowa w rodzinie Franciszka i Juliany z d. Smółka. Po ukończeniu szkoły początkowej, naukę na poziomie szkoły średniej kontynuował w Państwowej Szkole Przemysłowej w rodzinnym mieście. W okresie nauki w tej szkole uczestniczył

w szeregu wystawach artystycznych, zdradzając ponad przeciętny talent plastyczny. Po zdobyciu dyplomu technika przez kilka lat pracował w zawodzie w jednej z firm krakowskich. Następnie podjął studia na Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Kształcąc się pod kierunkiem artystycznym prof. Stanisława Dębickiego (1866 - 1924). Po jej ukończeniu w 1924 r., od 1 IX t. r. korzystając z oferty pracy przeniósł się do Lublina, obejmując posadę profesora w Państwowym Gimnazjum im. Stanisława Staszica. W tej szkole założył i był opiekunem Koła Miłośników Morza. Był też opiekunem Szkolnego Koła Ligi Morskiej i Kolonialnej i koła szkolnego Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej. Był inicjatorem organizacji plenerów plastycznych miasta Lublina i okolic. Patronował działalności grupie artystycznej awangardy lubelskiej "Elipsa". Od października 1927 r. dodatkowo wykładał malarstwo i rysunek w Wolnej Szkole Malarstwa i Rysunku im. Ludwika Mehoffera w Lublinie. Równolegle z pracą pedagogiczną uprawiał czynne malarstwo, tak olejną jak i akwarele. Zajmował się projektowaniem kart pocztowych, grafiką użytkową i dekoracją wnętrz. Prace swoje prezentował na wystawach w Towarzystwie Zachęty Sztuk Pięknych w Warszawie, w Muzeum w Lublinie, a wcześniej w Klubie Pod Jaszczurami w Krakowie. Korzystając z innej oferty pracy, za zgodą władz oświatowych od 1 VIII 1937 r. przeniósł się do Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego do Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. Uczył rysunku i zajęć praktycznych mając stosowne uprawnienia. Od 1 IX 1938 r. został profesorem tych przedmiotów w Państwowym Gimnazjum w Leśnej Podlaskiej i pracował w tej szkole do wybuchu II wojny światowej. Po klęsce wrześniowej 1939 r. pozostał w Leśnej Podlaskiej i włączył się w prace Tajnej Organizacji Nauczycielskiej. Oficjalnie był nauczycielem rysunków i robót praktycznych w jednej z dwuletnich Szkół Rolniczych. Przyjąć należy, że w tym trudnym okresie wojny i okupacji uprawiał malarstwo i grafikę. Po zakończeniu działań wojennych w 1945 r. i po zamknięciu wspomnianego leśniańskiego gimnazjum, skorzystał z nowej oferty pracy i wyjechał na tzw. Ziemię Odzyskane. Od 1 IX 1946 r. został etatowym nauczycielem rysunku i zajęć praktycznych w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Świdnicy na Dolnym Śląsku. Za zgodą władz oświatowych uczył też rysunku i zajęć praktycznych w Liceum Spółdzielczym i Szkole Przysposobienia Spółdzielczego w Świdnicy. Nadal uprawiał malarstwo i grafikę oraz zajmował się dekoracją wnętrz. Uczestniczył w wielu powojennych wystawach artystycznych, prezentując swoją twórczość m.in na wystawach we Wrocławiu.

Pozostawił dość znaczny dorobek artystyczny, choć rozproszony

po różnych miastach w Polsce.

Zmarł 4 IV 1964 r. we Wrocławiu. Pochowany został na miejscowym Cmentarzu Osobowickim.



Żonaty od 31 VII 1964 r. z artystką malarką Zofią Długosz, miał syna Roberta (1951 - 1980)

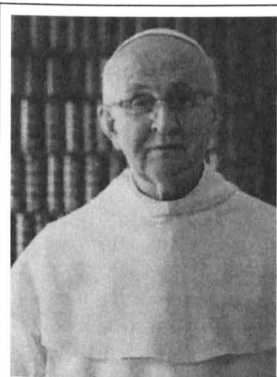
Odnaczony był m.in. Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Bibliografia:

Banaś P., *Aksjosemiotyka karty pocztowej*. Wyd. Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 1992, s. 81; Doroszewski J., *Szkolnictwo miasta Lublina w latach 1918 - 1939. Szkolnictwo powszechne, Zakłady kształcenia nauczycieli, Szkolnictwo artystyczne*, Lublin 2004, s. 135; Kamiński I.J., *Lubelskie życie artystyczne podczas Wielkiego Kryzysu odświętne i codzienne "Annales UMCS"*, R. 2004, sectio L, vol. s. 11, 18, 39; *Materiały do dziejów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie 1895 - 1939 t. II* oprac. E. Dutkiewicz, J. Jeleniewska - Ślesieńska, Wrocław 1969, s. 252; Pawlak - Szafraniuk J., *Sytuacja nauczycieli i szkół leśniańskich w okresie okupacji hitlerowskiej, "Echo Leśniaków"*, R. 2000, Nr 7, s. 35; Stec A., *Monografia Szkół Ekonomicznych im. Wincentego Stysia w Świdnicy*, Świdnica 1996, s. 18; *Szkoła Czterech Wieków Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Staszica w Lublinie* pod red. R. Kuchy, Lublin 1992, s. 185; Archiwum Państwowe w Lublinie Oddział w Radzynie Podlaskim, Zespół Seminarium Nauczycielskiego w Leśnej Podlaskiej, Teczka personalna Franciszka Czekały, Sygn. 146 k. 4; Parafia Rzymskokatolicka św. Józefa w Podgórzu, Akt urodzenia Franciszka Czekały, Nr 385/1891; *"Głos Lubelski"*, R. 1927, Nr 298; Sprawozdanie Dyrekcji Gimnazjum [im. Stanisława Staszica] za rok szkolny 1931/32, Lublin 1932, s. 3, 5, 13, 50 - 51.

Sławomir Hordejuk

Zachariasz Szczepan Jabłoński (1940 - 2015) OSPPE prof. nzw dr hab UKSW w Warszawie teolog - mariolog, kaznodzieja, pedagog, organizator, redaktor, publicysta. Katecheta młodzieży Liceum Pedagogicznego im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej w latach 1964 - 1965.



Z. Sz. Jabłoński

Urodził się 16 XII 1940 r. w m. Bardów koło Konina w rodzinie Adama i Józefy z d. Kamińska. Po ukończeniu Szkoły Ogólnokształcącej Stopnia Podstawowego w rodzinnej wsi, naukę na poziomie szkoły średniej kontynuował w Państwowym Liceum Ogólnokształcącym w Izbicy Kujawskiej. Po zdaniu egzaminu dojrzałości w czerwcu 1957 r. zdecydował się na wybór stanu duchownego. Wstąpił do zakonu OO Paulinów, gdzie w 1958 r. złożył pierwsze profesje zakonne w Sanktuarium Matki Boskiej Leśniańskiej w Żarkach. W 1958 r. wysłany został na studia w Wyższym Seminarium Duchownym Ojców Paulinów w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie. Studiował na przemian w tym seminarium i Wyższym Seminarium Duchownym OO Paulinów na Skałce w Krakowie. W 1963 r. odbył śluby wieczyste, a w 1964 r. po ukończeniu wspomnianego seminarium 28 VI 1964 r. w Brdowie z rąk biskupa Kazimierza Majdańskiego przyjął święcenia kapłańskie. W latach 1964 - 1965 był katechetą młodzieży miejscowego Liceum Pedagogicznego im. Stanisława Staszica. Organizował spotkania tej młodzieży w sali biblioteki paulińskiej. W latach 1965 - 1966 krótko pełnił funkcję kronikarza Sanktuarium na Jasnej Górze. Od 1 X 1966 r. za zgodą zwierzchnich władz zakonnych podjął studia na Wydziale Teologii Pastoralnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W 1969 r. obronił pracę magisterską. Nadal studiując i prowadząc prace badawcze w 1981 r. obronił na tej uczelni pracę doktorską z tematu: Jasna Góra. Ośrodek kultu maryjnego 1864 - 1914. Badania naukowe łączył z pracą wykładowcy, od 1969 r. w Wyższym Seminarium Duchownym OO Paulinów na Skałce w Krakowie i obowiązkami duszpasterskimi jako prefekt kleryków 1969 - 1972 i 1975 - 1977. W latach 1967 - 1986 był organizatorem grup młodzieżowych Pieszej Pielgrzymki Warszawskiej, a w latach 1978 - 1996 współorganizatorem i przewodnikiem Pieszej Pielgrzymki ze Skałki w Krakowie na Jasną Górę. W latach 1984 - 1987 pełnił funkcję rektora Wyższego Seminarium Duchownego OO Paulinów w Krakowie i był rektorem kościoła św. Michała Archaniola oraz św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Krakowie. W latach 1986 - 1997 prowadził ponadto

wykłady z teologii pastoralnej w Wyższym Seminarium Duchownym OO Karmelitów Bosych w Krakowie. Wykładał także w Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie i Wyższym Seminarium Duchownym w Gródku. W latach 1995 - 1997 był współorganizatorem i dyrektorem „Studium Podyplomowego Pielgrzymki, Turystyka Religijna” przy Wyższej Szkole Języków Obcych i Ekonomii w Częstochowie. Dodatkowo w latach 1997 - 2000 sprawował funkcję prorektora do spraw studenckich we wspomnianej Wyższej Szkole Języków Obcych i Ekonomii w Częstochowie obecnie Akademia Polonijna. Dużo miejsca poświęcał pracy jako redaktor i zastępca redaktora naczelnego czasopisma "Jasna Góra" (1983 - 1990), a w latach 1991 - 1999 redaktor naczelny tego czasopisma. Nadal kontynuując badania naukowe w 2000 r. uzyskał habilitację na KUL na podstawie rozprawy pt. *Jasna Góra w początkach II Rzeczypospolitej*. Za zgodą zwierzchnich władz zakonnych był od 2001 r. jako profesor nadzwyczajny organizatorem i kierownikiem Katedry Mariologii Pastoralnej Instytutu Teologicznego Filii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego (UKSW) w Radomiu. Następnie był do 2007 r. kierownikiem Katedry Teologii Moralnej i Duchowości UKSW w Radomiu. Prowadził przez lata seminaria z mariologii. Od 2008 do 2014 r. pełnił funkcję definitora generalnego Zakonu Świętego Pawła Pierwszego Pustelnika.

Pozostawił w dorobku ponad 400 prac naukowych, w tym ponad 40 pozycji zwartych jako autor lub redaktor, w tym opracowania trzy tomowego pt. *Jasnogórska Bogurodzica w wypowiedziach Jana Pawła II*, Wyd. Paulinianum, Częstochowa 2003.

Zmarł 26 XI 2015 r. w Częstochowie. Pochowany został w grobowcu paulińskim na miejscowym cmentarzu św. Rocha (sektor 65, nr rzędu 1, nr mogiły 1).

Odznaczony był m.in. Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Uhonorowany Odznaką "Zasłużony dla Województwa Częstochowskiego".

Był członkiem zwyczajnym Papieskiej Międzynarodowej Akademii Maryjnej, członkiem Polskiego Towarzystwa Mariologicznego i Katolickiego Stowarzyszenia Dziennikarzy.

Bibliografia:

Kto jest kim w Polsce. Edycja IV, Warszawa 2001, s. 322; Włosiński M., *Droga życiowa i naukowa jubilata [W:] Jasna Góra na maryjnej drodze Europy i Polski. Ze studiów nad sanktuarium narodowym*, Jasna Góra - Częstochowa 2014, s. 18 - 22.

Tomasz Demidowicz

Waleria Janelli (1883 - 1972) pedagog filolog, organizator, pedagog, animator życia kulturalno - oświatowego. Profesor PLP w Leśnej Podlaskiej w latach 1944 - 1950.



W. Janelli

Urodziła się 5 XII 1883 r. w dalekim Trembowli w rodzinie Piotra i Marii z d. Prettl. Po odebraniu starannego wychowania domowego, naukę na poziomie szkoły średniej kontynuowała w jednym z seminariów nauczycielskich we Lwowie. W okresie nauki w seminarium szczególnie talent przejawiała do nauki języków obcych. Interesowała się literaturą piękną. Po zdaniu egzaminu dojrzałości wstąpiła na Wydział Filozoficzny Uniwersytetu we Lwowie. Po jego ukończeniu pierwszą pracę jako nauczycielka podjęła w Trywialnej Szkole Żeńskiej we Lwowie z nauką m.in. języka łacińskiego, retoryki,

redagowania dokumentów, pism i listów. Po zakończeniu I wojny światowej i zakończeniu wojny polsko - bolszewickiej 1919 - 1920 przeszła na posadę nauczycielki języka polskiego w Państwowych Kursach Nauczycielskich we Lwowie. Zainicjowała i prowadziła teatr oraz kółko literatury pięknej. Po kilku latach pracy decyzją władz oświatowych przeniesiona została na stanowisko kierownika Lwowskiego Studium Pedagogiczno - Nauczycielskiego. Prowadziła to studium z dużym powodzeniem do końca lat 20 XX w. m.in. rozwijając piękną pracę kulturalno - oświatową. Od 1 IX 1930 r. korzystając z oferty pracy mniej wyczerpującej przeszła na posadę nauczycielki języka polskiego i literatury w Zakładach Naukowych Towarzystwa Nauczania Chrześcijańskiego im. Marii z Billewiczów Piłsudskiej w Tłumaczu. Uczyla z dużym zaangażowaniem w tej szkole prywatnej także po 1934 r., kiedy została ona przekształcona w Prywatne Seminarium i Gimnazjum Żeńskie. Sprawowała też funkcję kierownika bursy szkolnej.

Należała do znanych działaczek Stowarzyszenia Akcji Katolickiej w Archidiecezji Lwowskiej. W latach 1937 - 1939 pełniła funkcję sekretarza.

Po klęsce wrześniowej 1939 r. wraz z bratem dr Marianem Janelli byłym naczelnikiem Kuratorium Lwowskiego przeniosła się na Południowe Podlasie. Wraz z bratem w okresie wojny i okupacji była współorganizatorem tajnego nauczania w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. Zasiadała w jednej z dwóch działających komisji egzaminacyjnych Tajnej Organizacji Nauczycielskiej (TON). Po przejściu frontu w lipcu 1944 r. znalazła się w gronie profesorów byłego Państwowego Seminarium Nauczycielskiego

Męskiego i Państwowego Liceum Pedagogicznego, którzy doprowadzili do ponownego uruchomienia w Leśnej Podlaskiej szkoły pedagogicznej. Popularnie znana ciocia uczyła języka polskiego i pedagogiki w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Leśnej Podlaskiej w latach 1944 - 1950. Zwracała uwagę na kulturę słowa i na pisanie dobrych wypracowań. Była inicjatorką wystawienia sztuki Stefana Żeromskiego pt. *Uciekła mi przepióreczka* na Zjeździe Absolwentów Szkoły Leśnińskiej w 1948 r.

Po przejściu na emeryturę wyjechała do Wrocławia. Udzielała się przez lata w pracach Towarzystwa Miłośników Wrocławia.

Zmarła 19 XII 1972 r. we Wrocławiu. Pochowana została na miejscowym cmentarzu Osobowieckim.

Rodziny nie założyła.

Bibliografia:

Filipiuk J., *Migawki z pamięci o dawnych latach, "Echo Leśniaków" Nr 4*, R. 1995, s. 14 - 15; Kondratiew - Zieniewicz J., *Moja szkoła - Moja miłość, "Echo Leśniaków" nr 2*, R. 1993, s. 31, 33; Korneć G., *Tajna oświata na południowym Podlasiu i wschodnim Mazowszu 1939-1944*, Siedlce 2006, s. 417; Leszczyński M., *Akcja Katolicka w Archidiecezji Lwowskiej obrządku łacińskiego*, Lublin - Pępcin 1996, s. 152; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 322 - 323; Zagórowski Z., *Spis nauczycieli szkół wyższych, średnich, zawodowych, seminariów nauczycielskich oraz wykaz zakładów naukowych i władz szkolnych*, Lwów - Warszawa 1924, R. 2, s. 383 - 468.

Sławomir Hordejuk



S. Lejwoda

Stanisław Lejwoda (1913 - 1974) ps. "Sikora" pedagog, polityk, animator życia oświatowego i kulturalnego, redaktor, instruktor harcerski - podharcemistrz. Nauczyciel Szkoły Spółdzielczej w Leśnej Podlaskiej i tajnego nauczania 1941 - 1944. Poseł na Sejm 2 kadencji 1957 - 1961.

Urodził się 28 XI 1913 r. w m. Braciejowice, gm. Łaziska, pow. Opole Lubelskie w rodzinie Wojciecha. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi, zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium

Nauczycielskim w Solcu nad rzeką Wisłą, pow. Lipsko. Podczas nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli uczestniczył w pracach samorządu szkolnego, chóru szkolnego, szkolnej drużyny harcerskiej. Przez pewien okres należał do grona współredaktorów gazetki szkolnej. Po zdaniu egzaminu dojrzałości w czerwcu 1934 r. pierwszą pracę w zawodzie podjął od 1 IX 1935 r. jako nauczyciel jednoklasowej Publicznej Szkoły Powszechnej we wsi Jeziorna, pow. Kowel na Polesiu. Włączył się w działalność Związku Młodej Wsi "Siew" zakładając koło. W latach 1936 - 1937 przeszedł cykl szkoleń zdobywając uprawnienia instruktora. W tej roli występował jako działacz ruchu młodzieżowego wsi, przeprowadzając szereg szkoleń na terenie powiatu Biała Podlaska, woj. lubelskie. W latach 1938 - 1939 był kierownikiem działu oświatowo - kulturalnego ZMW "Siew" Ziemi Krakowskiej i Podhalańskiej. Po klęsce wrześniowej 1939 r. powrócił w strony rodzinne, gdzie włączył się w prace konspiracyjne przy organizacji ruchu ludowego. Zainicjował, a następnie redagował, wydawał i kolportował czasopisma konspiracyjne Stronnictwa Ludowego "Roch": "Świt" i "Jasna Polana". Przeniesiony w drugiej połowie 1941 r. na Południowe Podlasie, Podokręg IV - A BCh (Podlasie) oficjalnie otrzymał posadę nauczyciela w funkcjonującej Szkole Spółdzielczej w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. Wykładał ideę spółdzielczości i jej formy organizacji. Był też instruktorem Spółdzielni "Rolnik" i uczestniczył w tajnym nauczaniu. W konspiracyjnym ruchu ludowym należał do tzw. piątki politycznej Stronnictwa Ludowego "Roch" w pow. Biała Podlaska. Był też członkiem Rady Nadzorczej tajnej Spółdzielni Wydawniczej "Płomienie", gdzie ogłaszał w periodykach prasy konspiracyjnej szereg artykułów. Po zakończeniu działań wojennych został nauczycielem Szkoły Spółdzielczej w Krynicach, pow. Tomaszów Lubelski. Następnie został kierownikiem Uniwersytetu Ludowego im. Macieja Rataja w Rachowach. Pracę pedagoga łączył z działalnością polityczną. W latach 1945 - 1947 sprawował funkcję prezesa Zarządu Wojewódzkiego Związku Młodzieży Wiejskiej "Wies" w Lublinie. Był współorganizatorem Polskiego Stronnictwa Ludowego - Lewicy i członkiem Rady Naczelnej w tej partii. W połowie 1949 r. po ważnych zmianach w ówczesnym życiu polityczno - społecznym, krótko pracował w Zarządzie Wojewódzkim PSL - Lewica w Lublinie. Potem objął posadę sekretarza Powiatowego Komitetu Wykonawczego Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego (ZSL) w Krasnymstawie. Usunięty z szeregow ZSL na skutek fałszywych oskarżeń, nie powrócił do pracy w oświacie i pracował w przedsiębiorstwach budowlanych. W 1956 r. po oczyszczeniu z zarzutów ponownie został członkiem ZSL. W 1957 r. wybrany został posłem na Sejm z listy ZSL. Należał w tym Sejmie do trzech komisji. Najaktywniej swoją

obecność zaznaczał w dyskusjach nad projektami ustaw w Komisji Kultury i Sztuki. W 1959 r. został wybrany na członka Naczelnego Komitetu ZSL. Po 1961 r. jako znany działacz ludowy wybrany został wiceprezesem Wojewódzkiego Komitetu ZSL w Lublinie. Aktywny w działalności na rzecz poprawy warunków życia i pracy na wsi i małych ośrodkach miejskich. Publikował szereg artykułów m.in. na łamach "Zielonego Sztandaru", "Chłopskiej Drogi" i "Dziennika Ludowego". Wspierał organizację sesji popularno - oświatowych w różnych ośrodkach Lubelszczyzny i Podlasia.

Zmarł 3 VII 1974 r. w Lublinie. Pochowany został na Cmentarzu Parafialnym w Dzierżni.

Żonaty z Salomeą Kozub, nie pozostawił potomstwa.

Odnaczony był m.in. Krzyżem Kawalerskim OOP, Krzyżem Grunwaldzkim III klasy, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Uhonorowany m.in. Odznaką Tysiąclecia Państwa Polskiego.

Bibliografia:

Hirsz Z.J., *Terenowa prasa konspiracyjna ruchu ludowego 1939 - 1945*, Warszawa 1977, s. 53, 59, 262, 353; Lejewoda S., *Spółdzielczość na Podlasiu w okresie okupacji [W:] Ruch ludowy na Lubelszczyźnie*. Materiały Sesji Naukowej zorganizowanej przez WK ZSL w Lublinie, Lublin 1964, s. 369 - 371; *Słownik biograficzny żołnierzy Batalionów Chłopskich IV okręg Lublin* oprac. S. Wojtas, t. I, Lublin 1998, s. 324 - 325; *Słownik biograficzny działaczy ruchu ludowego* oprac. J. Dancygier, Warszawa 1989, s. 230; *Spółdzielczość rolnicza w oczach swoich działaczy 1939 - 1949. Wybór wspomnień nadesłanych na konkurs ogłoszony przez Centralny Związek Spółdzielni Rolniczych "Samopomoc Chłopska" w 1979 r.* oprac. S. Jarecka - Kimłowska, Warszawa 1983, s. 31, 50, 127, 173; *U kresu samodzielnego ruchu ludowego. Polskie Stronnictwo Ludowe 1947 - 1949. Protokoły, sprawozdania, listy*, oprac. J.R. Szaflik, R. Turkowski, Warszawa 1995, s. 89, 100, 257.

Sławomir Hordejuk

Eugeniusz Legutko (1875 - 1935) pedagog, organizator, samorządowiec, animator życia społeczno - oświatowego. Profesor i zastępca dyrektora Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej 1921 - 1929.



E. Legutko

Urodził się 18 XI 1875 r. w Warszawie, w rodzinie Franciszka i Matyldy z d. Kobylecka. Po odebraniu starannego wychowania domowego i zakończenia edukacji na poziomie podstawowym zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Rządowym Seminarium Nauczycielskim w Jędrzejowie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli należał m.in. do koła miłośników książki. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie początkowym 25 VI 1896 r. z książką w nagrodę "za gorliwość w zajęciach nauczania i wzorowe sprawowanie się", pierwszą pracę podjął w jednej ze szkół w Warszawie. Po kilku latach pracy, jako nauczyciel młody, ale już obeznany ze szkołą był kierownikiem jednej ze szkół początkowych w Warszawie. Od 1 IX 1908 r. za zgodą władz zwierzchnich przeniósł się do Buska [Zdroju], gdzie objął posadę nauczyciela w dwuklasowej szkole początkowej przy ulicy Pińczowskiej. Dzięki swojej działalności oświatowej, od 29 IX 1915 r. szkoła ta działająca pod jego kierownictwem przekształcona została w czteroklasową. Podnosząc kwalifikacje latem 1916 r. ukończył czterotygodniowy kurs dla nauczycieli ludowych. Jako znana osobowość miasta Buska [Zdroju] w 1917 r. wybrany został w skład pierwszej Rady Miasta Buska. Po powstaniu Polski Odrodzonej dzięki staraniom organizacyjnym, ale też powołaniu do życia biblioteki szkolnej uzyskał od władz oświatowych zgodę na powołanie siedmioklasowej Publicznej Szkoły Powszechnej w tym mieście. Był kierownikiem tej szkoły do końca czerwca 1921 r. Korzystając z oferty nowej pracy przedłożonej przez nowo powołanego na funkcję dyrektora Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Leśnej [Podlaskiej] Antoniego Teofila Koziań, znanego działacza Macierzy Szkolnej, zdecydował się opuścić z rodziną miasto Busk i przybyć na Południowe Podlasie. W nowo uruchomionym zakładzie kształcenia nauczycieli w Leśnej [Podlaskiej] podjął się nauczania przedmiotów ścisłych, w tym matematyki. Uczył też z powodzeniem geografii tak w Państwowej Preparandzie Nauczycielskiej funkcjonującej w tym czasie w Leśnej [Podlaskiej], ale też Szkole Ćwiczeń

przynależnej do Seminarium. Został wkrótce zastępcą dyrektora w tym seminarium nauczycielskim. Sprawował bezpośrednią opiekę nad Spółdzielnią Uczniowską, internatem i bursą szkolną. W ocenie ówczesnego dyrektora seminarium był tym z sił pedagogicznych, "które nie zawiodą w sumiennym pełnieniu obowiązków". Uczył z dużym powodzeniem ulubionych przedmiotów, pełnił obowiązki zastępcy dyrektora leśniańskiego seminarium do sierpnia 1928 r. Uroczyście został pożegnany jako "ustępujący ze służby" przez grono pedagogiczne seminarium i młodzież szkolną 3 IX 1928 r. Po przeniesieniu się do Warszawy prawdopodobnie jeszcze krótko pracował w jednej ze szkół średnich na terenie Warszawy. Często chorował i korzystał z urlopów zdrowotnych.

Zmarł 29 IX 1935 r. w Warszawie. Pochowany został 1 X 1935 r. na Cmentarzu Bródnowskim, kwatera 47 H V 23.

Żonaty od 20 IX 1904 r. z Jadwigą Franciszką Rembielińską, miał dwie córki: Irenę Jadwigę (ur. 1906) i Janinę (ur. 1908).

Odnaczony był m.in. Srebrnym Medalem "Za długoletnią służbę". Był Honorowym Obywatelom miasta Buska przyznany 3 VII 1921 r. przez Radę Miejską "w dowód uznania i wdzięczności za trzynastoletnią pracę na polu szkolnictwa powszechnego i niwie społecznej.

Bibliografia:

Cmentarz Bródnowski oprac. J. Kieniewicz, Wyd. Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Targówek m. st. Warszawy, Warszawa 2007, s. 202; Marciniec L., *Kartki z historii Szkoły Podstawowej Nr 1 im. Stanisława Staszica w Busku Zdroju*, Busko Zdrój 2008, s. 19, 21, 23; Osiński R., *Przywrócenie i rozwój samorządu miejskiego w Busku w latach 1916 - 1917*, "Świątokrzyskie", I 2018, Nr 21, s. 77; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 59, 313, 316, 402; Archiwum Państwowe w Lublinie, Oddział w Radzynie Podlaskim, Zespół Seminarium Nauczycielskiego w Leśnej Podlaskiej, Teczka personalna Eugeniusz Legutko sygn. 169 k2 - 28. Akt urodzenia nr 167/1875 Parafia Przemienienia Pańskiego w Warszawie.

Sławomir Hordejuk

Jan Lesisz (1901 - 1971) ksiądz pedagog, proboszcz parafii rzymsko - katolickiej w Motwicy 1931 - 1951. Prefekt Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej 1927 - 1930.



J. Lesisz

Urodził się 2 XII 1901 r. w m. Rybaki, gm. Kóczew, pow. garwoliński, w rodzinie Józefa i Józefy z d. Włodarczyk. Po ukończeniu Szkoły Początkowej w Woli Zadybskiej, naukę kontynuował w Szkole Początkowej w Rykach. Po ukończeniu edukacji na poziomie podstawowym, wstąpił do rządowego Gimnazjum Męskiego w Siedlcach. Wybuch I Wojny Światowej utrudnił dalszą naukę na poziomie gimnazjum. Na początku 1920 r. zgłosił się na ochotnika, by wziąć udział w wojnie polsko - bolszewickiej. Po zdaniu egzaminu dojrzałości w gimnazjum siedleckim zdecydował się na studia medyczne. Zdał egzamin

wstępny i rozpoczął studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego. Z powodu choroby zrezygnował z tych studiów. Od X 1922 r. wstąpił do Seminarium Duchownego Benedykta XV w Janowie Podlaskim. Po pięciu latach studiów duchownych 11 II 1927 r. z rąk biskupa siedleckiego Henryka Przeździeckiego otrzymał święcenia kapłańskie. Decyzją zwierzchnich władz duchownych jako neoprezbiter został mianowany na posadę prefekta Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. Uczył od 10 X 1927 r. religii w wymiarze 11 godzin w leśniańskim seminarium i 7 godzin w Szkole Ćwiczeń wspomnianego seminarium. Decyzją władz zwierzchnich od 28 VI 1930 r. na krótko został wikariuszem parafii Kossów. Od 5 XII 1930 r. przeniesiony, został wikariuszem parafii Kamionna, gm. Łochów i funkcję tę sprawował do 28 V 1931 r. Decyzją zwierzchnich władz duchownych od 20 XI 1931 r. do 15 VI 1951 r. sprawował funkcję administratora parafii Motwica, gm. Sosnówka w dekanacie wisznickim. Na własną prośbę przeniesiony, był wikariuszem parafii Radzyń Podlaski 15 VI 1951 - 30 IV 1952. Po niespełna roku posługi kapłańskiej w tym charakterze od 30 IV 1952 r. został administratorem parafii Różanka koło Włodawy. Funkcję tę pełnił do 1 VII 1963 r. tj. do czasu przejścia na emeryturę. W 1965 r. przeniósł się na rezydenta do parafii Niemojki w Ziemi Łosickiej, gdzie proboszczem był ksiądz Jan Kurowski. Dnia 10 VI 1970 r. otrzymał propozycję przejścia na wikariat filii duszpasterstwa Łysów w Ziemi Łosickiej. Ze względu na stan

zdrowia nie skorzystał z tej propozycji.

Zmarł 19 III 1971 r. po długiej chorobie w Niemojkach. Zgodnie z ostatnią wolą spoczął na cmentarzu parafialnym w Żelechowie, pow. garwoliński.

Bibliografia:

Czyż P.A., *Zarys dziejów w parafii Motwica, Motwica 2019*, s. 99 - 100; Sroka J., Leśniacy. *Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 317, 402; Zubka J., *Śp. ks. Jan Lesisz (nekrolog)*, "Wiadomości Diecezjalne Podlaskie" lipiec - sierpień 1971, R XL, nr 7 - 8, s. 193 - 194; Archiwum Diecezjalne w Siedlcach, Akta osobowe ks. Jan Lesisz, t. 1; Archiwum Państwowe w Lublinie, Oddział w Radzynie Podlaskim, Zespół Seminarium Nauczycielskiego w Leśnej Podlaskiej, Teczka osobowa ks. Jan Lesisz sygn. 170 k 1 - 4; "Wiadomości Diecezjalne" Nr 6 i 9 z 1927 r.

Tomasz Demidowicz

Maksymilian Makarewicz (1877 - 1941) mgr chemii, pedagog, organizator życia oświatowo - kulturalnego i społecznego. Dyrektor Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej 1928 - 1930.



M. Makarewicz

Urodził się 18 XI 1877 r. w Kaliszu w rodzinie Henryku i Emilii z d. Maj. Po odebraniu edukacji na poziomie elementarnym, naukę na poziomie szkoły średniej kontynuował w rządowym 8 klasowym gimnazjum męskim w rodzinnym mieście. Uczestniczył w pracach samorządu uczniowskiego i pracach kółka chemicznego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości w maju 1896 r. zdecydował się na chemiczne. Zdał egzamin wstępny i wstąpił na Wydział Przyrodniczy Uniwersytetu Warszawskiego. W okresie studiów należał do koła młodych przyrodników. W 1905 r. zmuszony został by przerwać studia ze względu na czynny udział w wystąpieniach studentów. Po okresie dwóch lat starań i zgromadzeniu funduszy ponownie wznowił studia na Wydziale Przyrodniczym Uniwersytetu w Petersburgu. Po ukończeniu ulubionego kierunku studiów i powrocie w połowie 1909 r. podjął pracę jako nauczyciel i dyrektor Szkoły Handlowej w Łomży. Zorganizował w tej szkole

pracownię chemiczno - fizyczną. Umożliwił rozwój samorządu uczniowskiego i kół zainteresowań. Pracował z dużym powodzeniem do czerwca 1918 r. Po powstaniu Polski Odrodzonej objął stanowisko dyrektora gimnazjum żeńskiego i męskiego Zakładu Nauczycielstwa Polskiego w rodzinnym Kaliszu. Przeprowadził niezbędną modernizację budynku szkoły. Powołał do życia samorząd uczniowski. Umożliwił rozwój życia oświatowo - kulturalnego. Korzystając z oferty pracy od 1 IX 1928 r. objął posadę dyrektora i nauczyciela fizyki w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. Zorganizował laboratorium chemiczno - bakteriologiczne w tym seminarium. Jako dyrektor tego zakładu kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu w latach 1929 - 1930 podjął kroki mające na celu stabilizację kadry pedagogicznej i rozwój samorządu uczniowskiego. Nauczając chemii i fizyki w tym seminarium, a następnie Państwowym Liceum Pedagogicznym w Leśnej Podlaskiej do napaści wojsk niemieckich we wrześniu 1939 r. na Polskę dał się poznać jako znakomity organizator i społecznik. Brał czynny udział w komisjach wyborczych do Sejmu i Senatu RP. Przez lata jako entuzjasta rozwoju spółdzielczości sprawował stanowisko prezesa gminnej Kasy Stefczyka w Leśnej Podlaskiej.

W okresie wojny i okupacji stanął na czele gminnego Komitetu Obywatelskiego z zadaniem udzielania pomocy poszkodowanym przez wojnę. Od października 1939 r. włączył się też w działalność konspiracyjnej organizacji "Orzeł Biały". Był jednym z najprężniejszych organizatorów tajnego nauczania w zakresie gimnazjum ogólnokształcącego w Leśnej Podlaskiej. Aresztowany 6 VI 1940 r. przez gestapo po wstępnych przesłuchaniach w Białej Podlaskiej, więziony był od 5 IX 1940 r. jako więzień polityczny na Zamku w Lublinie. Następnie przewieziony został do obozu koncentracyjnego KL w Oranienburgu. Stamtąd po 2 miesięcznym pobycie trafił do obozu koncentracyjnego KL Dachau, numer obozowy 18360.

Zginął 11 III 1941 r. w KL Dachau. Prochy jego pochowane zostały w grobie rodzinnym na cmentarzu parafialnym w Leśnej Podlaskiej.

Żonaty z prof. PSN Janiną Pięłowską, miał córkę Zofię.

Odnaczony był Złotym Krzyżem Zasługi "za zasługi na polu pracy pedagogicznej, oświatowej i społecznej" (1936).

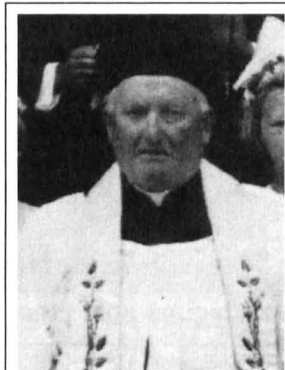
Bibliografia:

Chart E., *Spis pomordowanych Polaków w Obozie koncentracyjnym w Dachau*, Dachau - Monachium 1946, s. 152; Czarnocka z d. Perzyna, *Wspomnienia o Dyrektorze Maksymilianie Makarewiczu*, "Echo Leśniaków"

Nr 3, R 1993, s. 2 - 3; *Hitlerowskie więzienie na Zamku w Lublinie 1939 - 1944* pod red. Z. Mańkowskiego, Lublin 1983, s. 427; Kaznowski K., *Martyrologia nauczycieli w Lubelskiem w latach II wojny światowej*, Lublin 1995, s. 14; Korneć G., *Tajna oświata na południowym Podlasiu i wschodnim Mazowszu 1939 - 1944*, Siedlce 2006, s. 158, 253, 417 - 418; Makarewicz Z., Legertporter - Jakimow A., *Tajna szkoła we wspomnieniach nauczycieli*, "Echo Leśniaków" Nr 2, R 1993, s. 8 - 10; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 63, 66, 68 - 69. 102, 113, 192, 239, 248, 316 - 317, 322, 369, 402; *Szkoła i nauczyciel w odradzającej się Ziemi Lubelskiej*, Wyd. Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego, Lublin 1945, s. 54; *Szkoła w konspiracji. Wspomnienia uczestników tajnego nauczania* pod red. M. Kozakiewicza, S. Brzozowskiego, Warszawa 1960, s. 177, 192; Walczak M., *Działalność oświatowa i martyrologia nauczycielstwa polskiego pod okupacją hitlerowską 1939 - 1945*, Wrocław 1987, s. 354; Archiwum KL Dachau. Dokumenty dotyczące Maksymiliana Makarewicza.

Tomasz Demidowicz

Karol Mendera (1897 - 1968) O. Ambroży Paulin i ksiądz, dr nauk teologicznych, kaznodzieja, poliglota, pedagog. Profesor religii katolickiej i prefekt PSN w Leśnej Podlaskiej i Państwowego Gimnazjum w Leśnej Podlaskiej 1937 - 1939.



K. Mendera

Urodził się 4 XI 1897 r. w Łodzi w rodzinie Piotra i Tekli z d. Dudek. Po ukończeniu 4 klasowej Szkoły Początkowej we wsi Lawoczin, naukę kontynuował w Zakładzie Naukowym OO Salezjanów w Oświęcimiu, następnie w Zawierciu. Wybuch I Wojny Światowej uniemożliwił mu dalszą naukę. Przewał ją i podjął się pracy w jednym z zakładów rzemieślniczych. Po dwu latach, od września 1916 r. wstąpił do Nowicjatu OO Paulinów na Jasnej Górze w Częstochowie. Z uwagi na zauważone ponad przeciętne zdolności w nauce języków obcych, po roku skierowany został do Seminarium

Duchownego we Włocławku. Po trzech latach nauki i ukończeniu stopnia "humaniora", dalsze nauki zdobywał w Seminarium OO Misjonarzy św. Wincentego Paulo w Krakowie. Świecenia kapłańskie otrzymał z rąk

kardynała Adama Sapiehy 17 II 1924 r. w kaplicy pałacowej. Dalej się kształcąc skończył 2 - letnie studia pedagogiczne we wspomnianym Instytucie OO Misjonarzy pod kierunkiem księdza prałata Ślepickiego. Na wniosek dyrektora Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Leśnej Podlaskiej Teofila A. Koziary za zgodą kuratora lubelskiego z dniem 1 XII 1925 r. został prefektem tego seminarium. Z dniem 9 XII 1925 r. mianowany został etatowym nauczycielem religii katolickiej w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu. Zastąpił na tym stanowisku dotychczasowego prefekta O. Szczepana Szawaryna. W sposób znakomity wzmacnia kadrowo seminarium leśniańskie. Spotyka się i zawiera znajomość z innym "gigantem" nauk i myśli prefektem religii prawosławnej w tymże seminarium Andrzejem Grzegorzem Metiukiem (1898 - 1985), późniejszym prawosławnym Metropolitą Winnipeg i całej Kanady. W leśniańskim zakładzie kształcenia nauczycieli pracował niespełna dwa lata. Zwolniony decyzją kuratora lubelskiego 8 X 1927 r. z dotychczasowej funkcji i wkrótce wyjechał na studia Angelicum do Rzymu. W latach 1927 - 1930 uzyskał licencjat z teologii. Po powrocie ze studiów zagranicznych przypisany został do zgromadzenia OO Paulinów w Częstochowie. Obok wypełniania przypisanych obowiązków prowadził dalsze badania naukowe i publikował prace naukowe. Po czterech latach posługi za zgodą władz zwierzchnich zakonnych ponownie wyjechał do Rzymu. Prowadził badania, publikował i kontynuował dalsze studia. Po obronie pracy doktorskiej na Uniwersytecie Gregorianum w Rzymie we IX 1937 r. powrócił do Polski. Ponownie skorzystał z oferty pracy w Leśnej Podlaskiej i od IX 1937 r. objął posadę prefekta przy Państwowym Gimnazjum powołanym w wyniku reformy szkolnej. Pracował z powodzeniem do napaści wojsk niemieckich 1 IX 1939 r. na Polskę. W okresie wojny i okupacji pełnił posługę kapłańską w klasztorze OO Paulinów na Jasnej Górze w Częstochowie. W pierwszy rządzie prowadził wykłady z historii kościoła i kaznodziejstwa na funkcjonującym Seminarium Duchownym. Z racji na świetną znajomość kilku języków obcych oddelegowany został do tzw. misji specjalnych. Był przewodnikiem w okresie wojny i okupacji oprowadzającym m.in. takich dostojeńników niemieckich jak Hans Frank, Rudolf Hess czy Heinrich Himmler.

Podczas przejścia frontu, dzięki swojej interwencji i umiejętnym rozmowom z dowódcami niemieckimi zapobiegł zaplanowane przez dowództwo niemieckie wysadzenie w powietrze klasztoru jasnogórskiego. Po zakończeniu działań wojennych w 1945 r. zwrócił się z prośbą do władz zwierzchnich Zakonu Paulinów o pozwolenie na wystąpienie z tego zgromadzenia. Zgodę taką uzyskał i objął posługę kapłańską od 1951 r.

w parafii Dęby Szlacheckie. W 1957 r. spotykamy jego nazwisko w składzie komitetu budowy kościoła w Janiszewie, pow. Turek. W okresie 1958 - 1960 był proboszczem parafii Spycimierz, w pow. poddębickim, w woj. łódzkim. Wymagający wiele od siebie, wymagał też wiele od parafian. Przywiązywał wiele uwagi w pracy kapłańskiej z młodzieżą i współpracy ze szkołami. Od 1 VII 1960 r. przeniesiony został na stanowisko proboszcza parafii Skęczniew, pow. Turek. Podobnie w tej parafii zwracał uwagę na pracę z młodzieżą. Kontynuując prace poprzednika, jeśli chodzi o estetykę otoczenia kościoła, zachowując i urozmaicając kwietne dywany.

Zmarł 22 VIII 1968 r. w Skęczniewie. Pochowany został na cmentarzu parafialnym w Zawierciu.

Pozostawił dorobek naukowy znaczący, rozproszony i jak dotychczas nie oceniony włącznie. Poliglota, kaznodzieja, był autorem m.in. *Śpiewnika jasnogórskiego*, Częstochowa 1936.

Bibliografia:

Frączek W., Ks. Karol Mendera „Kronika Diecezji Włocławskiej” R. 1989, t. 72 (dodatek do Nr 10 - 11, s. 52 - 53); Grzędzielski Z., Pietrzykowski J., *Polentumstrager. Dzieje nauczycieli na ziemi częstochowskiej 1939-1945*, Katowice 1988, s. 110; Kapuściński J., *Charakterystyka strukturalna kadr duchownych diecezji częstochowskiej w latach 1925 - 1939*, „Veritati et Caritati” R. 2015, Nr 4, s. 269 - 270; Sroka J., Leśniacy. *Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 98, 315 - 316, 402.

Tomasz Demidowicz



S. Murczyński

Stefan Murczyński (1925 - 1999) mgr fizyki, pedagog. Profesor fizyki w Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej w latach 1961 - 1967.

Urodził się 20 VII 1925 r. w m. Waśniów, w pow. opatowskim w rodzinie Władysława i Eleonory z d. Grabkowska. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi, podjął naukę w Państwowym Gimnazjum w Opatowie. Na przeszkodzie dalszej nauki stanął wybuch II wojny światowej. W okresie wojny i okupacji 1939 - 1945 pracował jako robotnik, a następnie jako księgowy w przedsiębiorstwie

budowlanym. Równolegle podnosił wykształcenie uczestnicząc w tajnych kompletach na poziomie gimnazjalnym. Przyjąć należy, że w latach 1944 - 1945 zdał egzamin dojrzałości i ukończył Wstępny Kurs Pedagogiczny. Uczył początkowo w Szkole Powszechnej w Szczepkowie Borowym koło Nidy. Następnie do uzyskania wyższych kwalifikacji pedagogicznych w końcu lat 40 XX w. był kierownikiem tej placówki oświatowo - wychowawczej. Podjął starania o poprawę warunków nauczania w tej szkole doprowadzając do przeprowadzenia remontu. Doposażył szkołę w pomoce naukowo - dydaktyczne. Po kilku latach, po ukończeniu Państwowego Kursu dla Nauczycieli Fizyki, skorzystał z oferty nowej pracy i objął posadę nauczyciela w Państwowym Liceum Ogólnokształcącym w miasteczku Mirsk na Dolnym Śląsku. Uczył w tej szkole średniej do czerwca 1957 r. Korzystając z nowej oferty pracy przeniósł się za zgodą zwierzchnich władz oświatowych do Milanowa. W tym niewielkim Państwowym Liceum Ogólnokształcącym liczącym około 200 uczniów, uczył fizyki i zajęć praktycznych. Nie można też wykluczyć, że prowadził zajęcia z astronomii. Był też wychowawcą internatu. Po kilku latach pracy od 1 IX 1961 r. przeniósł się do Liceum Pedagogicznego im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. W tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu uczył fizyki. Sprawował opiekę nad pracownią fizyki. Niekonwencjonalny w zachowaniu uważany był za swoistego "dziwaka". Nie utrzymywał kontaktów towarzyskich. Podczas zajęć lekcyjnych był nieobliczalny w decyzjach. Fascynował się motoryzacją. W VI 1967 r. podnosząc kwalifikacje w systemie zaocznym ukończył fizykę i obronił pracę magisterską z tematu: Tworzenie się wolnych spinów przy termicznym rozkładzie związków organicznych w próżni na Wyższej Szkole Pedagogicznej w Opolu. Od 1 IX 1967 r. przeniósł się do pracy w Liceum Ogólnokształcącym w Działdowie. Uczył w tej szkole średniej do 1980 r. fizyki, chemii i astronomii. Po przejściu na emeryturę wyjechał na Śląsk.

Zmarł 13 V 1999 r. w Sosnowcu. Pochowany został na Cmentarzu Komunalnym przy ul. Murckowskiej w Katowicach.

Rodziny nie założył.

Bibliografia:

"Fizyka. Zeszyty naukowe WSP" w Opolu 2 VI 1967, s. 300; Koprukowniak A., *Liceum Ogólnokształcące w Milanowie 1945 - 1995*, Wyd. UMCS, Lublin - Milanów 1996, s. 106, 293; 70 lat Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Żeromskiego w Działdowie, *Działdowo 2007*, s. 21 - 22, 46, 48; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990,

s. 332, 335, 402; Urząd Stanu Cywilnego w Sosnowcu, Akt zgonu Stefana Murczyńskiego; Parafia Rzymskokatolicka w Waśniowie, Akt urodzenia Stefana Murczyńskiego Nr 125/1925.

Sławomir Hordejuk

Bronisław Peszkowski (1893 - 1955) pedagog polonista, aktor, reżyser, kpt. rez. WP, legionista. Profesor języka polskiego w PSN w Leśnej Podlaskiej w latach 1925 - 1926. Komisarz Komisariatu Straży Granicznej "Działdowo" 1938 - 1939.



B. Peszkowski

Urodził się 30 IV 1893 r. w Żywcu na Podkarpaciu w rodzinie Bronisława i Wandy z d. Sokulska. Po ukończeniu Szkoły Ludowej w Skawinie, naukę kontynuował w 3 letnim Gimnazjum św. Anny, a następnie w Gimnazjum OO Jezuitów w Chyrowie. Egzamin dojrzałości zdał w maju 1913 r. w Cesarsko Królewskim V Gimnazjum w Krakowie. Należał do Towarzystwa Gimnastycznego "Sokół" i Drużyn Strzeleckich. Zgodnie z zainteresowaniami od 1 X 1913 r. podjął studia polonistyczne na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Z chwilą wybuchu I wojny światowej 4 VIII 1914 r.

na ochotnika wstąpił do Pułku Ułanów Obrony Krakowa. Następnie przystąpił do Legionów Polskich. Walczył w szeregach 1 Kompani 1 Pułku Piechoty I Brygady Legionów Polskich m.in. pod Nowym Korczynem, Laskami, pod Polską Górą na Wołyniu i Sitowiczami koło Kowla na Polesiu. Czasowo urlopowany ukończył do roku akademickiego 1916/17 8 semestrów ulubionych studiów. Odkomenderowany następnie ukończył Szkołę Oficerów 1 Pułku Legionów w Zambrowie. Ranny w bojach pod Lwowem 14 II 1919 r. przebywał jako porucznik Wojska Polskiego - rekonwalescent w Szpitalu Zapasowym Nr 8 w Krakowie. Od 1 VIII 1919 r. odkomenderowany służył w dowództwie Garnizonu Lublin, a od 12 XII 1919 r. był w adiutanturze gen. Rydza Śmigłego. Od 1 IV 1920 r. znalazł się w Sekcji kulturalno - oświatowej 1 Dywizji Piechoty i Dowództwie Okręgu Wojskowego III Armii. Zajmował się organizacją teatru polowego. Sam aktor i śpiewak był reżyserem wielu spektakli dla braci żołnierskiej. Po zakończeniu działań wojennych z dniem 24 X 1921 r. został przeniesiony w stan spoczynku. Przyjąć można, że ponownie wstąpił na macierzysty Wydział Filozoficzny celem dokończenia studiów polonistycznych. Od II połowy 1923 r. podjął pracę w Izbie Skarbowej

w Wilnie. Po roku pracy przeniósł się do oświaty i od 1 IX 1924 r. objął posadę nauczyciela języka polskiego w Państwowym Gimnazjum w Wilejce. Uczył nie tylko języka polskiego, ale też języka łacińskiego, geografii i śpiewu. Udzielał się społecznie. Zasiadał w Zarządzie Koła Młodzieży Polskiej w Święcianach. Był członkiem Zarządu Ogniska Polskiego, członkiem Kooperatywy Urzędników oraz Banku Spółdzielczego w Wilejce. Korzystając z nowej oferty pracy za zgodą władz zwierzchnich oświatowych, przeniósł się od 24 X 1925 r. na posadę nauczyciela języka polskiego w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie. Uczył z dużym powodzeniem języka polskiego, sprawował wychowawstwo w internacie szkolnym. Założył i prowadził koło miłośników literatury. Po roku pracy w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu za zgodą władz z 16 VI 1926 r. przeniósł się do pracy w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Turkowicach. Po trzech latach pracy w tym zakładzie kształcenia nauczycieli korzystając z lepszej finansowo pracy przeniósł się na posadę inspektora straży granicznej w Gdańsku. W nowym miejscu pracy "zabłysnął" talentem organizacyjnym i legislacyjnym. Opracował statut organizacyjny Ekspozytury Inspektoratu ceł oraz projekt przyszłej tzw. umowy polsko - gdańskiej. Od końca 1931 r. pracował jako referent spraw granicznych. Następnie był podkomisarzem od 2 VI 1936 r. komisarzem Inspektoratu Ceł. Od 2 VI 1938 r. objął funkcję komisarza Komisariatu Straży Granicznej "Działdowo" i był na tym trudnym i odpowiedzialnym stanowisku do napaści wojsk niemieckich na Polskę. Podczas działań wojennych we IX 1939 r. dostał się do niewoli niemieckiej w stopniu kapitana WP. Przez cały okres wojny i okupacji przebywał za drutami w Oflagu VII A Murnau w Bawarii. Po zakończeniu działań wojennych powrócił do Polski. Zamieszkał w Bytowie na Pomorzu, gdzie objął posadę nauczyciela języka polskiego w Państwowym Gimnazjum i Liceum Koedukacyjnym. Pracował w tej szkole średniej do zakończenia roku szkolnego 1952/53. Po przejściu na emeryturę, wyjechał z rodziną do Koszalina, gdzie na stałe zamieszkał.

Pozostawił niemały dorobek artystyczny, w tym szereg prac poświęconych teatrowi legionowemu. Był autorem wspomnień pt. Teatr Polowy I Brygady Legionów Polskich ogłoszonych w czasopiśmie "Wiarus" r. 1933, Nr 22 oraz innych wspomnień pt. Jak piłem wino z Dziadkiem Piłsudskim zamieszczonego w czasopiśmie "Czas".

Zmarł 19 I 1955 r. w Koszalinie. Pochowany został na miejscowym cmentarzu komunalnym, kwatera 53 - 57, rząd XI, nr grobu 6.

Żonaty, miał córkę Jadwigę i syna Andrzeja.

Odnznaczony był 4 krotnie Krzyżem Walecznych, krzyżem Niepodległości, Medalem Dziesięciolecia Odzyskania Niepodległości, Medalem specjalnym "Polska Swemu Obrońcy". Uhonorowany by Odznaką Honorową I Brygady Legionów Polskich "Za wierną służbę".

Bibliografia:

Kula H.M., *Gdańsk "Dziura celna" Polscy Inspektorzy Celni w Wolnym Mieście Gdańsku 1920 - 1939*, Gdańsk 1999, s. 70 - 71; Męclewski A., *Celnicy Wolnego Miasta. Z działalności polskich inspektorów celnych w Wolnym Mieście Gdańsku w latach 1923 - 1939*, Warszawa 1971, s. 35, 88, 105, 154; Piekarski S., *Polskie teatry żołnierskie 1915 - 1939*, Warszawa 1999, s. 26 - 28; Rybka R., Stepan K., *Awanse oficerskie w Wojsku Polskim 1935 - 1939*, Kraków 2003, s. 605; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 315 - 316, 402; Centralne Archiwum Wojskowe sygn. I/120/27, 101, 245; Urząd Stanu Cywilnego w Koszalinie Akt zgonu Bronisława Peszkowskiego Nr 21/1955; Archiwum Państwowe w Lublinie, Oddział w Radzynie Podlaskim, Zespół Seminarium Nauczycielskiego w Leśnej Podlaskiej, Teczka personalna Bronisława Peszkowskiego, sygn. 181 k. 1-29.

Sławomir Hordejuk

Tadeusz Czesław Pyzik (1894 - 1942) pedagog - geograf, animator życia kulturalno - oświatowego, organizator. Profesor PSN w Leśnej Podlaskiej w latach 1921 - 1930.

T. Cz. P

Urodził się 29 III 1891 r. w m. Radenice pow. Mościce, woj. stanisławowskie w rodzinie Stanisława i Marii z d. Komorowska. Uczył się początkowo w Szkole Ludowej we wsi Stojawiec, a następnie w Szkole Ludowej w Szymborze. Po ukończeniu edukacji na poziomie podstawowym w VI 1906 r. zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela, zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Seminarium Nauczycielskim w Samborze. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli należał do kółka przyrodniczego. Brał udział w teatrzyku szkolnym. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie ludowym w VI 1911 r., podjął pracę

w jednej ze szkół w Samborze. Uczył różnych przedmiotów m.in. rysunku i gimnastyki. Ze szczególnym upodobaniem przykładał się do prowadzenia zajęć z geografii. Interesował się historią, podróżami i astronomią. Należał do Towarzystwa Gimnastycznego "Sokół" w Samborze, a następnie do Drużyn Strzeleckich. Brał udział w oddziale samoobrony Sambora w trudnych latach 1918 - 1920. Po powstaniu Polski Odrodzonej włączył się w organizację polskiego szkolnictwa. Od 1 IX 1921 r. za zgodą właściwych władz oświatowych przeniósł się na Południowe Podlasie i podjął pracę w charakterze nauczyciela w nowouruchomionym zakładzie kształcenia nauczycieli w Leśnej [Podlaskiej], pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie. Uczył początkowo gimnastyki, rysunku i śpiewu w funkcjonującej wówczas Państwowej Preparandzie Nauczycielskiej w Leśnej Podlaskiej oraz rysunku i śpiewu w istniejącej przy Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Leśnej Podlaskiej Szkole Ćwiczeń. Decyzją Rady Pedagogicznej sprawował opiekę nad Sklepikiem Uczniowskim. W roku szkolnym 1923/24 pełnił obowiązki kierownika szkoły ćwiczeń. W latach 1922 - 1923 i 1928 - 1929 zaś obowiązki Sekretarza Rady Pedagogicznej Seminarium. Przez lata pełnił funkcje kierownika organizowanych przez dyrekcję seminarium Kursów dla dorosłych. W drugiej połowie lat 20 XX w. uczył w seminarium przedmiotów przyrodniczych, w tym geografii. Na okres 15 IX 1925 - 31 VIII 1926 r. był urlopowany celem ukończenia Studium Geograficznego przy UJK we Lwowie. W dniach 18 V - 22 V 1929 r. był uczestnikiem IV Ogólnopolskiego Zjazdu Nauczycieli Geografii w Poznaniu. Za zgodą władz oświatowych od 1 IX 1930 r. przeniósł się do pracy w Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Chełmie n. Uherką. Uczył z powodzeniem przedmiotów przyrodniczych. Po reformie szkolnej, od 1 IX 1937 r. był profesorem geografii w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Chełmie. Sprawował przez lata opiekę nad kółkiem geograficznym. Dodatkowo jako miłośnik kultury śpiewaczej założył i prowadził chór męski przy Państwowej Szkole Rzemieślniczej w Chełmie. Po klęsce wrześniowej włączył się w prace konspiracyjne nad organizacją tajnego nauczania jako członek Tajnej Organizacji Nauczycielskiej. Aresztowany w VIII 1940 r. i oskarżony o działalność polityczną przez żandarmerię niemiecką, przesłuchiwany był i bity. Wywieziony został następnie do więzienia na Zamku Lubelskim. Później przetransportowany został do obozu śmierci w Sachsenhausen. W dniu 3 IX 1940 r. przetransportowany został ponownie, tym razem do KL Dachau, gdzie był więziony do 23 II 1942 r. Ponownie przeniesiony do Obozu specjalnego w Hartheim poddany został różnym eksperymentom medycznym.

Zginął śmiercią męczeńską w komorze gazowej 26 IV 1942 r. w ramach

tw. niemieckiej Akcji 14 f.13.

Żonaty od 11 V 1925 r. z Mieczysławą Sabińską, pozostawił dwóch synów Adama Zbigniewa (ur. 1916) i Romana Mariana (ur. 1924)

Bibliografia:

Chart E., *Spis pomordowanych Polaków w Obozie koncentracyjnym w Dachau*, Dachau - Monachium 1946, s. 201; Jaworski K.A., *Koniec seansu*, Lublin 1972, s. 238, 342, 369; Kaznowski K., *Martyrologia nauczycieli w Lubelskiem w latach II wojny światowej*, Lublin 1995, s. 14, 18; Kiernikowski P., *Miasto Chełm w okresie międzywojennym (1918 - 1939)*, Chełm 2007, s. 240; Kusz J., *Zakład Kształcenia Nauczycieli w Chełmie 1918 + 1971*, Chełm 1971, s. 44 - 45 (aneks, s. 12 - 13); Mańkowski Z., Bieluszko - Świechowa R., *Hitlerowskie Więzienie na Zamku w Lublinie 1939 - 1944*, Lublin 1988, s. 358, 439; Musioł T., *Dachau 1939 - 1944*, Katowice 1971, s. 403; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 248, 313, 317, 402; Archiwum Państwowe w Lublinie, Oddział w Radzynie Podlaskim, Zespół Seminarium Nauczycielskiego w Leśnej Podlaskiej, Teczka personalna Pyzika Tadeusza, sygn. 184. k 1 - 21; Informacje z Muzeum Zamku w Hartheim (Niemcy) z III 2020 r.

Tomasz Demidowicz

Tadeusz Sawic (1931 - 2006) mgr wychowania muzycznego, pedagog, organizator, animator życia artystycznego. Profesor muzyki i śpiewu w Państwowym Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej 1956 - 1960.



T. Sawic

Urodził się 10 II 1931 r. w Szczepieszynie na Zamojszczyźnie w rodzinie Wincentego i Aurelii z d. Jedlińska. Okres nauki na poziomie szkoły powszechnej przypadła na wojnę i okupację. Po ukończeniu szkoły powszechnej w rodzinnej miejscowości, zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w miejscowym Państwowym Liceum Pedagogicznym im. Zamoyskich. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli należał do kółka sportowego i chóru szkolnego. Brał udział w pracach samorządu szkolnego. Uzdolniony muzycznie opanował grę na kilku instrumentach. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie podstawowym

w VI 1955 r. zgodnie z predyspozycjami zdał egzamin wstępny i rozpoczął studia w Wyższej Szkole Muzycznej na kierunku pedagogicznym w Warszawie. W okresie ulubionych studiów grał w zespole wokально - muzycznym. Ze szczególnym upodobaniem doskonalił swój warsztat jeśli chodzi o dyrygenturę. Po ukończeniu studiów i obronie pracy magisterskiej w czerwcu 1955 r. pierwszą pracę podjął w zawodzie jako profesor wychowania muzycznego w Państwowym Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie. Uczył w tym znanym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu z dużym zaangażowaniem muzyki i śpiewu. Prowadził chór szkolny 4 głosowy mieszany. Założył i prowadził 30 osobową orkiestrę szkolną, której koncertami uświetniał uroczystości szkolne. Niezwykle z popularyzował wśród zdolnej młodzieży leśniańskiej muzykę i kulturę śpiewaczą. W pracy pedagogicznej nie stronił od nowinek, prowadził zespół wokально - muzyczny. Popis swojego kunsztu dał na uroczystym koncercie, który odbył się z okazji IV Zjazdu Absolwentów leśniańskiej szkoły pedagogicznej 27 - 28 VI 1958 r. Po kilku latach pracy pełnych satysfakcji w tym liceum, za zgodą władz zwierzchnich oświatowych z dniem 1 IX 1960 r. przeniósł się do pracy w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Siennicy koło Mińska Mazowieckiego. Jako profesor muzyki i śpiewu w tym zakładzie kształcenia nauczycieli założył i prowadził chór czterogłosowy 60 osobowy i 25 osobową orkiestrę szkolną. Uczył z dużym powodzeniem w tej szkole pedagogicznej do jej rozwiązania z końcem czerwca 1969 r. Od 1 IX 1970 r. przeniósł się do pracy w Liceum Ogólnokształcącym w Otwocku. Prowadził chór szkolny w tej szkole. Uczył też prywatnie gry na instrumentach m.in. na pianinie i skrzypcach.

W stan spoczynku przeszedł z końcem sierpnia 1985 r. W wolnym czasie oprócz muzyką i śpiewem interesował się turystyką i ją uprawiał w miarę czasu i możliwości. Był pilotem wycieczek zagranicznych.

Zmarł 4 I 2006 r. w Warszawie. Pochowany został na cmentarzu parafialnym w Otwocku.

Żonaty z nauczycielką Elżbietą Śleszyńską, pozostawił potomstwo.

Odnaczony był m.in. Krzyżem Kawalerskim OOP i Złotym Krzyżem Zasługi.

Bibliografia:

Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 328, 331, 403; Informacje żony Elżbiety Sawic z Otwocka z 29 III 2020 r.

Tomasz Demidowicz

Czesław Skopowski (1906 - 1991) doc. dr nauk przyrodniczych, redaktor, wydawca, animator życia społeczno - oświatowego, organizator, archiwista. Kierownik Szkoły Spółdzielczej w Leśnej Podlaskiej 1942 - 1944.



Cz. Skopowski

Urodził się 9 VI 1906 r. w m. Chorkówka na Podkarpaciu w rodzinie o tradycjach szlacheckich Stanisława i Honoraty z d. Lgota - Lgocka. Po ukończeniu Szkoły Ludowej, wstąpił do Szkoły Realnej w Krośnie. Następnie naukę na poziomie szkoły średniej kontynuował w Państwowym Gimnazjum w Brzeżanach na Podolu. W okresie nauki w tym gimnazjum należał do drużyny harcerskiej, teatru i drużyny piłki nożnej. Zajmował się też kolportażem pisemka w socjalistycznym duchu "Płomienie". Po zdaniu egzaminu dojrzałości w czerwcu 1924 r. zdał egzamin wstępny i rozpoczął studia przyrodnicze na Uniwersytecie

Jana Kazimierza we Lwowie. Był uczniem tak wielkich uczonych jak prof. Józef Siemiradzki czy prof. Eugeniusz Romer. Jako student promował skauting i wolnomyslicielstwo. Należał do Akademickiego Koła Brzeźniczyków, koła Związku Teatrów i Chórów Ludowych, koła Związku Niezależnej Młodzieży Socjalistycznej "Życie". Studia na UJK we Lwowie sfinalizował obroną pracy doktorskiej z tematu: Fauna piasków pod słodkowodnych miocenu w dolinie Skrypy napisanej w 1928 r. pod kierunkiem wspomnianego prof. J. Siemiradzkiego. Pierwszą pracę otrzymał jako profesor przyrody i geografii w Gimnazjum Miejskim im. Janka z Czarnkowa w Czarnkowie nad Notecią w Wielkopolsce. Pozytywnie "zapisał się" w dziejach tej szkoły jako organizator internatu szkolnego. Zainicjował i sprawował opiekę nad redakcją gazetki szkolnej "Echo Gimnazjalne". Był też inicjatorem i redaktorem pisemka krajoznawczego pt. "Ziemia Nadnotecka". Po trzech latach pracy w szkolnictwie, powrócił od 1 X 1931 r. na studia, tym razem na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Studiował pedagogikę na tej szacownej uczelni. Współpracując z Polskim Towarzystwem Krajoznawczym redagował i wydawał "Nowiny Krajoznawcze". Po obronie pracy magisterskiej oraz zdobyciu dyplomu nauczyciela szkół średnich od 1 IX 1933 r. powrócił do pracy w szkolnictwie. Przez rok czasu pracował jako profesor przedmiotów pedagogicznych w Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Ostrzeszowie w Wielkopolsce. Prowadził z własnej inwencji świetlicę dla bezrobotnych oraz kino publiczne. Jako znany animator życia społeczno - oświatowego w drugiej połowie 1934 r. przyjął propozycję objęcia funkcji instruktora

oświaty pozaszkolnej w Inspektoracie Szkolnym w Kościerzynie na Pomorzu. Zainicjował ruch zakładania bibliotek i czytelni. Włączył się w prace redakcyjne pisma lokalnego "Gryf Kościerski" odpowiadając za dodatek "Kultura i Oświata". Doprowadził do założenia wędrownego kino - teatru i zawodowego teatru kukiełek. Oskarżony "o bolszewizm" w połowie 1936 r. przeniósł się do Bydgoszczy na stanowisko instruktora w tamtejszym Inspektoracie Szkolnym. Jako sprawny organizator nie tylko zdynamizował organizację kursów specjalistycznych dla dyrygentów chórów i orkiestr. Powołał do życia w Bydgoszczy kolejny teatr kukiełkowy. W czerwcu 1937 r. jako Inspektor Szkolny był współorganizatorem Igrzysk Kulturalno - Artystycznych w Nakle z udziałem około 25 tys. osób zgromadzonych. Korzystając z nowej oferty pracy od jesieni 1937 r. został okręgowym instruktorem oświaty pozaszkolnej Kuratorium Okręgu Szkolnego w Warszawie. Pracował z dużym powodzeniem na tym stanowisku do napaści wojsk niemieckich 1 IX 1939 r. na Polskę. W pierwszych latach wojny i okupacji oficjalnie pracował jako nauczyciel w jednej ze szkół powszechnych w Warszawie. Równocześnie brał udział w nauczaniu na tajnych kompletach młodzieży gimnazjalnej. Zagrożony aresztowaniem w początkach 1942 r. przeniósł się do Leśnej Podlaskiej na Południowe Podlasie, by jak pisano na skierowaniu z ramienia Zarządu Głównego Związku Spółdzielni Spożywców "Społem" prowadząc kursy dla pracowników spółdzielni. Oficjalnie objął funkcję kierownika istniejącej Szkoły Spółdzielczej. Nieoficjalnie uczestniczył w tajnym nauczaniu w ramach konspiracyjnego ośrodka Tajnej Organizacji Nauczycielskiej (TON). Po przejściu frontu w lipcu 1944 r. zgłosił się do nowopowstałych władz Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego (PKWN) w Lublinie. Mianowany Naczelnikiem Wydziału Szkół Średnich w Ministerstwie Oświaty PKWN zajął się odtworzeniem szkolnictwa średniego na obszarze pod administrację tego rządu. Wszedł do grona współzałożycieli Spółdzielni Wydawniczej "Czytelnik". W drugiej połowie stycznia 1945 r. został oddelegowany do Torunia celem zorganizowania władz szkolnych na Pomorzu. W okresie VI 1946 - V 1952 był Kuratorem Okręgu Szkolnego Pomorskiego. Współuczestniczył w pracach mających na celu powołanie uczelni wyższej w Toruniu, a następnie wszedł jako wiceprezes w skład Komitetu Organizacyjnego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Był radnym i członkiem Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Bydgoszczy. Pełnił funkcję przewodniczącego Zarządu Wojewódzkiego Towarzystwa Uniwersytetów Robotniczych w Bydgoszczy.

Przeniesiony, od 1 VI 1952 r. do 30 IV 1953 r. był dyrektorem Wojewódzkiego Archiwum Państwowego (WAP) w Bydgoszczy. Ponownie

przeniesiony został dyrektorem WAP w Poznaniu. Funkcję tę z dużym powodzeniem i pożytkiem dla nauki i kultury polskiej pełnił do 31 I 1972 r. Zainicjował planowane prace inwentaryzacyjne, ale też celowe kwerendy archiwalne. Od 1964 r. zainicjował organizację ogólnopolskich kursów dla archiwistów zakładowych. Dokonał remontu generalnego obiektów archiwum w Poznaniu i jego doposażenia w niezbędną aparaturę m.in. założenie pracowni reprograficznej i konserwatorskiej. Podjął prace naukowo - badawcze nad sprawami polskich norm archiwalnych. Z ramienia Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych przewodniczył pracom Komisji Metodycznej WAP.

W stan spoczynku przeszedł z dniem 3 II 1972 r. Na niepełnym etacie pracował jeszcze do 31 XII 1974 r.

Pozostawił dwa monumentalne dzieła: *Przewodnik po archiwach miasta Poznania i województwa poznańskiego* (1969) i *Dzieje Poznania i województwa poznańskiego* t. I - II 1972 - 1982.

Zmarł po długiej chorobie 26 XII 1991 r w Poznaniu. Pochowany został na miejscowym Cmentarzu Górczyńskim.

Żonaty od 1928 r. ze Stanisławą Kowalską, pozostawił córkę Marię po mężu Stańską.

Odnaczony był Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Zwycięstwa i Wolności. Uhonorowany był Odznaką Honorową PCK, Złotą Odznaką Honorową PTTK, Złotą Odznaką TWP, Odznaką Honorową miasta Poznania, Odznaką honorową „Za zasługi w rozwoju województwa poznańskiego”, Odznaką honorową „Za zasługi w rozwoju województwa bydgoskiego”, Złotą Odznaką Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Odznaką Honorową za Zasługi dla Archiwistyki.

Był członkiem Poznańskiego Towarzystwa Pedagogicznego, Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, Polskiego Towarzystwa Turystyczno - Krajoznawczego.

Bibliografia:

Nawrocki S., *Czesław Skopowski (9 VI 1906 - 26 XII 1991)*, "Archcion" t. 94, R. 1995; tenże, *Skopowski Czesław (1906 - 1991)* [W:] *Słownik Biograficzny Archiwistów Polskich t. II 1906 - 2001*, Wyd. WDAP i SAP, Warszawa 2002, s. 160 - 162; tenże, *Czesław Skopowski (1906 - 1991)* "Poznański Rocznik Archiwalno - Historyczny" t. I, 1993.

Tomasz Demidowicz

Bolesław Sprycha (1902 - 1955) dr n. filozoficznych, ksiądz pedagog, prof. Seminarium Duchownego w Janowie Podlaskim 1928 - 1931. Prefekt Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego 1931 - 1932 i Państwowego Liceum Pedagogicznego w Leśnej Podlaskiej 1937 - 1939.



B. Sprycha

Urodził się 21 III 1902 r. w m. Krzywda w Ziemi Łukowskiej w rodzinie Stanisława i Barbary z d. Piszcz. Po ukończeniu Szkoły Początkowej, naukę kontynuował w Szkole Realnej w Łukowie. Jako 17 letni chłopiec wziął udział w wojnie polsko - bolszewickiej 1919 - 1920 jako ochotnik. Po szczęśliwym powrocie z frontu sfinalizował egzamin dojrzałości w Państwowym Gimnazjum im. Tadeusza Kościuszki w Łukowie. Zdecydował się na wybór zawodu duchownego i podjął studia w Seminarium Duchownym Benedykta XV w Janowie Podlaskim. Po pięciu latach trudnych studiów 11 XII 1926 r. otrzymał

święcenia kapłańskie. Korzystając z możliwości skorzystania ze stypendium wyjechał na dalsze studia do Rzymu. Na Uniwersytecie Gregorianum studiował różne nauki i pisał pracę doktorską. We IX 1928 r. obronił zgodnie z przypisami rozprawę otrzymując stopień doktora filozofii. Po powrocie do Polski od maja 1928 r. podjął się wykładów z psychologii, logiki i ontologii w macierzystym seminarium duchownym we wspomnianym Janowie Podlaskim. Z dużym powodzeniem i zainteresowaniem słuchaczy prowadził zajęcia dydaktyczne do lata 1931 r. Korzystając z oferty pracy w charakterze prefekta, został przeniesiony decyzją zwierzchnich władz duchownych na posadę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. Uczył nauki religii słuchaczy tego seminarium jak też dzieci z Publicznej Szkoły Powszechnej w Leśnej Podlaskiej, która była Szkołą Ćwiczeń wspomnianego seminarium. Z dużą sumiennością i skrupulatnością wypełniał inne jeszcze obowiązki przypisane prawem. Po reorganizacji szkolnictwa w Polsce Odrodzonej od 1 IX 1938 r. został prefektem nowouruchomionego Państwowego Liceum Pedagogicznego, nowego typu zakładu kształcenia nauczycieli w miejsce rozwiązanego seminarium. Za zgodą władz zwierzchnich duchownych prowadził zajęcia dydaktyczne w Gimnazjum i Liceum tzw. Podlaskie Mniejsze Seminarium Duchowne w Siedlcach. Funkcję prefekta leśniańskiego zakładu kształcenia nauczycieli pełnił do września 1939 r. Po klęsce wrześniowej 1939 r. i zamknięciu przez

okupanta szkół pedagogicznych, posługę duszpasterską wypełniał do końca sierpnia 1940 r. Decyzją zwierzchnich władz duchownych diecezjalnych od 1 IX 1940 r. przeniesiony został na zastępcę proboszcza parafii Tuchowicz w Ziemi Łukowskiej. Uczestniczył w tajnym nauczaniu na poziomie szkoły powszechnej jak też średniej na obszarze parafii Tuchowicz. Charakteryzowany jako kapłan "uczony i spokojny" służył radą i pomocą parafianom. Funkcję zastępcy proboszcza w tej parafii sprawował do połowy 1946 r. Decyzją władz duchownych na własną prośbę powrócił do pracy w szkolnictwie. Ponownie pracował jako prefekt w Szkole Powszechnej w Tuchowiczu, otaczany szacunkiem środowiska lokalnej społeczności.

Zmarł 9 VII 1955 r. w Tuchowiczu. Pochowany został zgodnie z ostatnią wolą na Cmentarzu parafialnym w Radoryżu, gm. Krzywda w grobie rodzinnym.

Bibliografia:

Bilska M., Świąder M., Tuchowicz. *Dzieje parafii miejscowości, Wola Okrzejska* 2019, s. 298, 345; Korneć G., *Tajna Oświata na Południowym Podlasiu i Wschodnim Mazowszu 1939 - 1944*, Siedlce 2006, s. 515; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 318, 403; Stolarski G., *Wykład metafizyki ogólnej i filozofii Boga w Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Siedleckiej w latach 1919 - 1920*, "Technologiczne Studia Siedleckie" R. XV 2018, s. 278, 289, 336; Archiwum Diecezjalne w Siedlcach, Akta osobowe ks. Bolesława Sprychy; Parafia w Radoryczu, Akt urodzenia Bolesława Sprychy Nr 15/1902; Urząd Stanu Cywilnego w Staninie, Akt zgonu Bolesława Sprychy Nr 14/1955; Archiwum Państwowe w Lublinie, Oddział w Radzynie Podlaskim, Zespół Seminarium Nauczycielskiego w Leśnej Podlaskiej, Teczka osobowa ks. dr Sprycha Bolesław sygn. 188 k. 1 - 12.

Tomasz Demidowicz



J. F. Szurek

Jan Feliks Szurek (1907 - 1999) prof. nzw. dr hab. SGGW, pedagog, organizator, wybitny filatelista - kolekcjoner. Naczelnik Wydziału Szkół Podstawowych w Ministerstwie Oświaty 1945 - 1954. Profesor Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej 1930 - 1932.

Urodził się 6 V 1907 r. w m. Gorlice w Małopolsce Wschodniej w tzw. Beskidzie Niskim w rodzinie Michała i Karoliny z d. Filipek.

Po ukończeniu Szkoły Ludowej, naukę na poziomie szkoły średniej kontynuował w Państwowym Gimnazjum im. Marcina Korcza. Zdradzał ponad przeciętne zdolności matematyczne. Jako gimnazjalista, w wieku 16 lat został "okrągłym" sierotą, stąd by opłacić naukę i mieć z czego żyć, zarabiał udzielanymi korepetycjami z nauk ścisłych, w szczególności z matematyki. Po zdaniu egzaminu dojrzałości z pierwszą notą w VI 1926 r. zdecydował się na studia. Po pomyślnym zdaniu egzaminu wstępnego studiował prawo i matematykę na Uniwersytecie Jagiellońskim. Po przerwaniu studiów po zaliczeniu drugiego roku z powodów materialnych ze świadectwem uprawniającym do pełnienia obowiązków nauczyciela szkół powszechnych od 1 IX 1928 r. podjął pracę jako nauczyciel i kierownik 1 klasowej Publicznej Szkoły Powszechnej we wsi Olszyn, gm. Rokitno, pow. Biała Podlaska. Po dwóch latach pracy korzystając z nowej oferty pracy przeniósł się od 1 IX 1930 r. na stanowisko nauczyciela Szkoły Ćwiczeń Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej [Podlaskiej], pow. konstantynowski, woj. lubelskie. Pełnił podczas pracy w Leśnej Podlaskiej funkcje wychowawcy bursy szkolnej. Ze szczególnym zamiłowaniem uczył matematyki. W okresie złożył też egzamin praktyczny, uzyskując wymagane przepisami pełne kwalifikacje zawodowe. Decyzją władz zwierzchnich oświatowych od 1 IX 1932 r. przeniesiony został na posadę kierownika Publicznej Szkoły Powszechnej Nr 3 w Nałęczowie. Po dwóch latach pracy ponownie przeniesiony został nauczycielem Publicznej Szkoły Powszechnej Nr 8 w Lublinie. Kontynuując wcześniej rozpoczęte studia, tym razem na Wydziale Humanistycznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego 26 VI 1936 r. obronił pracę maderską z dydaktyki nauczania matematyki. Praca była na tyle dojrzała, że została wydana jako podręcznik szkolny pt. Podstawy nauczania arytmetyki i geografii w Szkole Powszechnej Wyd. Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1937 (Wyd. I, Wyd. II Nasza Księgarnia, Warszawa 1947). Od 1 IX 1936 r. decyzją władz oświatowych był nauczycielem pełniącym obowiązki kierownika Publicznej Szkoły Powszechnej Nr 27 w Lublinie. W drodze konkursu rok później od 1 IX 1937 r. był już kierownikiem wspomnianej szkoły powszechnej. Rok później został w drodze konkursu kierownikiem Publicznej Szkoły Powszechnej Nr 4 w Lublinie. Funkcję tę jako dobry organizator i dydaktyk pełnił z dużym powodzeniem do lata 1939 r. Skierowany przez zwierzchnie władze oświatowe, w tym czasie ukończył kurs dla podinspektorów szkolnych. Napaść wojsk niemieckich na Polskę w dniu 1 IX 1939 r. przekreśliła plany przejścia do pracy w charakterze podinspektora do Janowa Podlaskiego. Zwolniony z powodu choroby nóg nie wziął udziału w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. Przez okres wojny i okupacji oficjalnie był nadal

kierownikiem Szkoły Powszechnej nr 4 w Lublinie. Równolegle uczestniczył w tajnym nauczaniu. Zagrożony aresztowaniem od kwietnia 1944 r. zdołał się schronić u swojej siostry Heleny we wsi Ożarów koło Nałęczowa. Po przejściu frontu w lipcu 1944 r. włączył się z dużym entuzjazmem w odbudowę szkolnictwa w Lubelskiem jako pracownik Kuratorium Oświaty. Mianowany naczelnikiem Wydziału Szkolnictwa Powszechnego w Ministerstwie Oświaty i Kultury od stycznia 1952 r. był organizatorem sieci szkolnictwa podstawowego na obszarze Polski. Obok tego od 1947 r. objął obowiązki sekretarza "Głosu Nauczycielskiego", a od 1961 r. pełnił obowiązki redaktora naczelnego tego tygodnika. Sprawny organizacyjnie znajdował czas na prowadzenie zajęć w Technikum Budowlanym w latach 1955 - 1961 i na Uniwersytecie Warszawskim. W dniu 17 III 1961 r. obronił pracę doktorską na Wydziale Pedagogiki UW. Skorzystał z oferty pracy w Katedrze Pedagogiki Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego (SGGW) w Warszawie. Pracował jako adiunkt, a po napisaniu rozprawy habilitacyjnej 25 II 1964 r. jako docent. Oddał się pracy naukowo - dydaktycznej. Charakteryzowany jako "wytrwały i uparty" z drugiej "skrupulatny i dokładny" od 1966 r. został kierownikiem Katedry Pedagogiki na Wydziale Ekonomiczno - Rolniczym SGGW i funkcję tę pełnił z dużym powodzeniem do połowy 1977 r. Łączył przez pewien okres wspomnianą funkcję kierowniczą z funkcją prodziekana w tym wydziale w latach 1966 - 1969. Prowadząc ożywioną działalność dydaktyczną i naukową, decyzją Rady Państwa PRL mianowany został profesorem nadzwyczajnym SGGW. Od 1976 r. został dyrektorem Instytutu Oświaty Rolnej SGGW oraz kierownikiem Zawodowego Studium Pedagogicznego przy SGGW.

W stan spoczynku przeszedł w sierpniu 1977 r. w wieku 70 lat.

W dorobku pozostawił ponad 80 publikacji fachowych, w tym kilkanaście pozycji zwartych m.in. opracowania pt. *Kształtowanie zainteresowań uczniów zawodami rolniczymi* (1980), *Zadania matematyczne o tematyce rolniczej* (1965 wyd. I). Był promotorem szeregu prac magisterskich i kilku prac doktorskich.

W wolnym czasie pasjonował się turystyką górską, którą mimo zdrowotnych przeszkód z powodzeniem uprawiał oraz filatelistyką. Był wielkim znawcą filatelistyki i przez ponad 60 lat na poważnie się nią zajmował. Debiutował na łamach czasopisma "Filatelista" w 1975 r. ogłaszając około 80 artykułów i innych prac.

Zmarł 2 II 1999 r. w Warszawie. Pochowany został na Cmentarzu Bródnowskim w grobie rodzinnym, kwatera 97A.

Żonaty od 1937 r. z nauczycielką Janiną Bogusz (1912 - 2004) miał dwóch synów Adama Rafała (1938 - 2010) wybitnego taternika i lekarza

ortopedę, Michała Wincentego (ur. 1946) prof. UW matematyka.

Odnaczony był Krzyżem Kawalerskim OOP, 2 krotnie Złotym Krzyżem Zasługi. Uhonorowany był Złotą Odznaką Polskiego Związku Filatelistów (PZF) oraz Srebrną i Brązową Odznaką PZF. Był 2 krotnym Laureatem Nagrody im. Stanisława Kamlera.

Bibliografia:

"Zeszyty Naukowe SGGW", Seria Historyczna, R 1969, t. VI, s. 75, 213; R 1976, t. XIII, s. 66, 190, 229; R 1979, t. XIV, s. 189; Rejnowski B., *Zbieram znaczki dla przyjemności i aby o nich pisać* (wywiad), "Filatelistyka", R XLIV, Nr 12 z XII 1997 r., s. 458 - 459; "Filatelista" Pismo Polskiego Związku Filatelistów, R XLVI, Nr 3 z III 1999 r., s. 140 (nekrolog); Chmielewski W., *Polska administracja szkolna w latach 1944 - 1950*, Piotrków Trybunalski 2010, s. 133, 135, 289, 336, 380, 425 - 428, 473, 543; Archiwum Państwowe w Lublinie, Oddział w Radzynie Podlaskim, Zespół Seminarium Nauczycielskiego w Leśnej Podlaskiej, Teczka personalna p. Szurka Jana k. 1-5; Relacja pisemna i fotograficzna prof. Michała Szurka (syna) z 21 IV 2020 r.

Tomasz Demidowicz

Władysław Trojanowski (1886 - 1940) pedagog - muzyk, kapelmistrz, kompozytor, animator życia muzycznego i kultury śpiewaczej. Profesor PSN w Leśnej Podlaskiej w latach 1923 - 1928.



W. Trojanowski

Urodził się 4 V 1886 r. w Busku [Zdroju] pow. stopnicki w rodzinie Franciszka i Wiktorii z d. Kamińska. Po ukończeniu Szkoły Początkowej w rodzinnym mieście w VI 1901 r., naukę na poziomie szkoły średniej kontynuował w Szkole Miejskiej w Busku [Zdroju]. Od wczesnej młodości "zdradzał" ponad przeciętne zdolności do muzyki. Szczególne zdolności wirtuozerskie ujawniał w grze na skrzypcach, upiększając uroczystości szkolne. Jeszcze jako uczeń szkoły średniej zaczął też pierwsze próby w kompozycji utworów muzycznych. Po zdaniu egzaminu dojrzałości

w maju 1905 r. zgodnie z predyspozycjami wrodzonymi zdał egzamin wstępny i rozpoczął studia muzyczne na Konserwatorium Muzycznym w Warszawie. Będąc studentem skomponował pierwsze swoje utwory, w tym marsz "Strażak na fortepianie". W czerwcu 1907 r. po złożeniu stosownych egzaminów m.in. z gry na trąbce i harmonii, ukończył konserwatorium

zdobываяć uprawnienia kapelmistrza. Pierwszą pracę w roli pedagoga rozpoczął 10 XI 1909 r. w 8 klasowej Szkole Realnej w Łęczycy jako nauczyciel śpiewu. Pracował ponadto w Pensji Żeńskiej 7 klasowej p. Olszewskiej. Prowadził też chór nauczycielski. Od 1 III 1912 r. uczył śpiewu i muzyki w jednej ze szkół w Jarosławiu. Po otrzymaniu lepszej oferty pracy zdecydował się na posadę nauczyciela w Szkole Muzycznej przy kopalni węgla kamiennego "Kazimierz" na Śląsku. Pracował w tej szkole prowadząc też orkiestrę górniczą od 1 V 1914 r. do 1 I 1923 r. Odpowiadając na ofertę nowej pracy od 30 I 1923 r. przeniósł się na Południowe Podlasie, gdzie objął posadę nauczyciela muzyki i śpiewu w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Leśnej [Podlaskiej], pow. Biała Podlaska. Prowadził zajęcia ze śpiewu i muzyki nie tylko w seminarium nauczycielskim, ale też w funkcjonującej jeszcze w Leśnej Podlaskiej Państwowej Preparandzie Nauczycielskiej. Był wychowawcą bursy szkolnej. Zorganizował i prowadził chór szkolny i orkiestrę. Uprawiał z powodzeniem sztukę komponowania utworów muzycznych. Był autorem kompozycji - polki "*Juliette*", pour piano, druk Warszawa 1910, marsz pt. *Spółem bracia*, druk Warszawa 1914. Skomponował marsz żałobny na chór i orkiestrę wykonany przez zespół pod dyрекcją Józefa Stefaniego na uroczystości pogrzebowej Karola Karpińskiego, druk Warszawa 1916. Był autorem opracowania na chór i orkiestrę utworu Franciszka Nowowiejskiego pt. *Obrona Warszawy*, druk Warszawa 1921. W zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie zachowany został druk utworu na chór i orkiestrę kompozycji W. Trojanowskiego dedykowany wybitnemu, choć mało znanemu dyrektorowi leśniańskiej szkoły pedagogicznej Teofilowi Adamowi Koziarze pt. *Na nową drogę*, Warszawa 1925. Ponadto należy dodać, że chociaż działalność kompozytorska tego pedagoga nie jest rozpoznana, to był on autorem obowiązującego w Polsce Odrodzonej Praktycznego podręcznika gry na skrzypcach i zastosowania go do seminariów nauczycielskich, Wyd. Gebethner i Wolff, Warszawa 1922 - 1923. Corocznie zgodnie ze zwyczajem przyjętym w seminarium leśniańskim układał obowiązującą na dany rok melodię młodzieży. Podczas uroczystości szkolnych zapewniał oprawę artystyczną. Często publicznie albo w gronie towarzyskim nauczycieli dawał popis wirtuozowskiej gry na skrzypcach. Charakteryzowany z wyglądu jako "dusza artystyczna", wyróżniał się charakterystycznym wyglądem i ubiorem oraz "światowymi manierami". Z dużym powodzeniem pracował w tym zakładzie kształcenia nauczycieli do końca roku szkolnego 1927/28. Po wykorzystaniu urlopu "dla podratowania zdrowia" za zgodą kuratora przeniósł się od 1 IX 1929 r. do pracy w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Żeńskim w Chełmie

n. Uherką. Pracował jako nauczyciel śpiewu w tym zakładzie kształcenia nauczycieli do końca roku szkolnego 1936/37. Od 1 IX 1928 r. dodatkowo uczył w klasie skrzypce w nowo otwartej Szkole Muzycznej we wspomnianym Chełmie. Był jednym z założycieli Towarzystwa Śpiewaczego "Lutnia", zastępcą, a później dyrygentem tego chóru. Jedną z uczennic chełmskiego seminarium, późniejsza prof. Helena Brodowska - Kubicz wspominała po latach, że "zachwycał nas swoimi nastrojowymi migawkami muzycznymi na skrzypcach". Przyjąć należy, że udzielał prywatne nauki gry na skrzypcach i fortepianie. Prawdopodobnie nadal komponował, chociaż twórczość jego z tych lat nie zachowała się. Po reformie szkolnej tzw. "jędrzejowskiej" przeszedł do pracy w Państwowym Liceum Pedagogicznym Męskim w Białymstoku. Pracował z dużym zaangażowaniem i dużymi sukcesami do chwili wybuchu II wojny światowej.

Zmarł 1 IX 1940 r. w niewyjaśnionych okolicznościach w Białymstoku. Pochowany został na Cmentarzu Farnym przy parafii pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP kwatera nr 29.

Żonaty od 27 XII 1909 r. z Julią Zielińską (1888 - 1955) miał syna Jerzego (ur. 1911) i dwie córki Halinę Janinę (ur. 1916) i Alicję Wacławę (ur. 1921)

Uhonorowany był wieloma dyplomami.

Bibliografia:

Doroszewski J., *Szkolnictwo artystyczne na Lubelszczyźnie w latach II Rzeczypospolitej*, Lublin 1992, s. 35; Januszek F., *Martyrologia nauczycieli polskich na Białostocczyźnie w latach 1939 - 1941 - 1944*, Białystok 1985, s. 239; Kiernikowski P., *Miasto Chełm w okresie międzywojennym 1918 - 1939*, Wyd. Biblioteka Rocznika Chełmskiego, Chełm 2007, s. 240; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 61, 98, 101, 106, 185, 314, 316, 403; Sosnowski J.S., *Cmentarz Farny w Białymstoku. Historia, indeks pochowanych w 115 - lecie założenia cmentarza parafii pod wezwaniem Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Białymstoku*, Białystok 2012, s. 329; Sulimierski W.Z., *Oświata i życie kulturalno - społeczne Chełma w latach 1864 - 1939*, Chełm 2008, s. 172 - 173; Świątowski F., *Materiały do dziejów szkolnictwa zawodowego w Chełmie*, "Rocznik Chełmski", R 2008, t. XII, s. 239; Walczak M., *Działalność oświatowa i martyrologia nauczycielstwa polskiego pod okupacją hitlerowską 1939 - 1945*, Wrocław 1987, s. 488; tenże *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych*, Warszawa 1995, s. 711; Brodowska H., *Z chłopskiej łąki*.

Wspomnienia, Łódź 1994, s. 24; Archiwum Państwowe w Lublinie, Oddział w Radzynie Podlaskim, Zespół Seminarium Nauczycielskiego w Leśnej Podlaskiej, Teczka personalna Trojanowski Władysław, sygn. 192 k. 1 - 36; Archiwum Państwowe w Kielcach. Akta miasta Buska 1896 - 1950. Księga ludności stałej miasta Buska, t. VII 1902 - 1937, sygn. 3112 bp; Parafia Rzymskokatolicka w Busku 1875 - 1918, Akt urodzenia Władysława Trojanowskiego, sygn. 23, nr 78/1886; Urząd Stanu Cywilnego w Białymstoku, Księga zgonów Parafii Farnej Nr 331/1940/F.

Tomasz Demidowicz

Maria Wyszowska z d. Gutkowska (1896 - 1986) pedagog, animatorka życia kulturalno - oświatowego. Nauczycielka Szkoły Ćwiczeń PSN w Leśnej Podlaskiej 1923 - 1928.

M.W.

Urodziła się 15 VIII 1896 r. w Klementowicach koło Puław w rodzinie Michała i Ewy z d. Konrad. Po ukończeniu Szkoły Początkowej naukę na poziomie szkoły średniej kontynuowała w jednym z gimnazjów w Lublinie. W okresie tej nauki jako gimnazjalistka "zdradzała" zdolności artystyczne i manualne. Brała udział w pracach szkolnego teatryku i spółdzielni uczniowskiej. Po zdaniu egzaminu dojrzałości zdecydowała się na wybór zawodu nauczyciela "wsparta" w swoim zamierzeniu przez ojca, administratora majątku w Drelowie. Uczyła w Szkole Początkowej w Żabiej Woli, a następnie na własną prośbę za zgodą zwierzchnich władz oświatowych przeszła do pracy w Publicznej Szkole Powszechnej w Niedrzwicy. Pracowała w tej placówce oświatowo - wychowawczej do 31 VIII 1923 r. Na własną prośbę i za zgodą władz oświatowych wraz z mężem Władysławem Wyszowskim podjęła pracę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Leśnej [Podlaskiej], pow. Biała Podlaska na Południowym Podlasiu. Uczyła z przerwami, ze względu na stan zdrowia jako nauczycielka robót ręcznych w klasach I - III Szkoły Ćwiczeń funkcjonującej przy tym seminarium nauczycielskim. Kwalifikacje podnosiła systematycznie uczestnicząc w organizowanych kursach nauczycielskich podczas wakacji, był m.in. uczestniczką Kursu dla Nauczycieli organizowanego w sierpniu 1919 r. w Lublinie. Ze szczególnym upodobaniem prowadziła roboty ręczne z dziewczętami w klasach V - VII. Charakteryzowana jako "osoba przyjemna", lubiła spotkania w gronie

przyjaciół. Od 1 IX 1928 r. na własną prośbę, podobnie jak mąż Władysław przeniosła się do pracy w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Lublinie. Pracowała na pół etatu jako nauczycielka robót ręcznych. Dużo miejsca rezerwowała na prace domowe i sprawy rodzinne. Po klęsce wrześniowej 1939 r. wspierała męża w jego pracy pedagogicznej mieszkając w swoim domu przy ul. Norwida w Lublinie. "Przeżyła" mocno aresztowanie przez gestapo najstarszego syna Władysława Sławomira, a następnie aresztowanie na skutek donosu córki Danuty Marii. Po zakończeniu działań wojennych wraz z rodziną zamieszkała we Wrocławiu, gdzie mąż otrzymał z czasem posadę wicekuratora oświaty. W II połowie lat 50 XX w. przeniosła się z rodziną do Gdańska, gdzie został przeniesiony do pracy w szkolnictwie mąż.

W wolnym czasie lubiła lekturę dobrej książki. Interesowała się modą, ale też kulturą ludową.

Zmarła 18 IV 1986 r. w Sopocie. Pochowana na jednym z cmentarzy w Warszawie.

Zamężna od 31 XII 1917 r. z Władysławem Wyszowskim miała dwóch synów Władysława Sławomira prof. PG (1918 - 2011), Marka (1930 - 2005) i córkę Danutę Marię po mężu Kosmulska (1921 - 2011).

Uhonorowana była szeregiem dyplomów.

Bibliografia:

Bielecka - Hołda M., *Lubelskie rodowody Wyszkowscy*, "Gazeta Wyborcza" Lublin z 21 X 2004 r.; Archiwum Państwowe w Lublinie, Oddział w Radzynie Podlaskim, Zespół Seminarium Nauczycielskiego w Leśnej Podlaskiej, Teczka personalna Maria Wyszowska, sygn. 199 bp.

Tomasz Demidowicz

W.W.

Władysław Wyszowski (1893 - 1979) pedagog, organizator. Profesor rysunku i robót ręcznych PSN w Leśnej Podlaskiej 1923 - 1928.

Urodził się 3 VI 1893 r. w Warszawie w rodzinie Franciszka i Stanisławy z d. Wolla. Po ukończeniu 5 letniej Szkoły Miejskiej w 1908 r. uczył się w 6 klasowej Warszawskiej Szkole Rysunkowej. Następnie ukończył 2 letnie Kursy Pedagogiczne Prywatne Stanisława Kownackiego wraz z odbyciem stosownej praktyki pedagogicznej. Po zdaniu egzaminu dojrzałości

i egzaminu na nauczycieli szkół początkowych w Seminarium Nauczycielskim w Dobryniu n. Wisłą 15 VI 1915 r., pierwszą pracę w zawodzie podjął jako nauczyciel Szkoły Miejskiej S. Kownackiego w Warszawie, gdzie uczył do 31 I 1916 r. Od 1 II 1916 r. był nauczycielem Szkoły Początkowej w Bychawie. Pracował tam do 30 IX 1917 r. Od 1 X 1917 r. skorzystał z lepszej oferty pracy i podjął się pracy jako nauczyciel w Szkole Początkowej, a następnie Publicznej Szkole Powszechnej w Osmolicach, w pow. lubelskim. Uczył w tej szkole do 30 IX 1919 r. Decyzją władz oświatowych przeniesiony od 1 X 1919 r. został kierownikiem Publicznej Szkoły Powszechnej w Niedrzwicy w pow. lubelskim. Kwalifikacje zawodowe podnosił i aktualizował wiedzę na szeregu kursach, w tym Wakacyjnym Kursie Humanistycznym w Lublinie lipiec - sierpień 1919 r., na Kursie Nauczycielskim w Zakopanem zorganizowanym latem 1921 r. pod patronatem Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP). Na własną prośbę za zgodą kuratora lubelskiego od IX 1923 r. przeniósł się do pracy w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. Wybrał tę szkołę pedagogiczną na miejsce pracy wraz z żoną, po wcześniejszym poznaniu tego miejsca jako uczestnik Kursu Wakacyjnego dla Nauczycieli latem 1923 r. Uczył z dużym zamiłowaniem rysunku i zajęć praktycznych w seminarium leśniańskim jak też istniejącej wówczas Państwowej Preparandy Nauczycielskiej i Szkole Ćwiczeń. Był wychowawcą bursy i internatu seminaryjnego. W wolnych chwilach uprawiał rysunek artystyczny, gromadząc znaczną ilość rysunków, szkiców różnych scen na Południowym Podlasiu. Uprawiał też fotografię utrwalając sceny rodzajowe. Po kilku latach owocnej pracy w tym zakładzie kształcenia nauczycieli, na własną prośbę za zgodą kuratora lubelskiego od 1 IX 1928 r. przeniósł się na etat nauczyciela Szkoły Ćwiczeń przy Państwowym Seminarium Męskim w Lublinie. Podnosząc wykształcenie formalne w systemie zaocznym ukończył prawo. Od drugiej połowy lat 30 XX w. przeszedł do pracy w Kuratorium Szkolnym w Lublinie. Pracował jako radca w tym kuratorium do wybuchu II wojny światowej. Mieszkał z rodziną w Lublinie przy ul. Junoszy 8, a następnie we własnej willi przy ul. Norwida. W pierwszych latach okupacji formalnie był nauczycielem w jednej ze szkół powszechnych w Lublinie. Faktycznie należał do organizatorów tajnego nauczania na poziomie podstawowym i gimnazjalnym. Poszukiwany przez gestapo szczęśliwie uniknął aresztowania, ale uwięziony został jego najstarszy syn też Władysław Sławomir, późniejszy więzień Sachsenhausen, Oranienburga i Neuengamme. Zawsze zainteresowany uprawianiem fotografii po przejściu stosownego przeszkolenia i zdobyciu uprawnień czeladnika przeniósł się

do Nałęczowa. Założył i prowadził w latach 1942 - 1944 Zakład Fotograficzny. Po zakończeniu działań wojennych w 1945 r. zgłosił się do pracy w oświacie. Decyzją nowych władz przeniesiony był głównym organizatorem władz oświatowych na Śląsku. Po dwóch latach ponownie przeniesiony zajmował się organizacją oświaty na tzw. ziemiach Odzyskanych. Przez pewien okres był wicekuratorem oświaty na Dolnym Śląsku. W połowie lat 50 XX w. przeniesiony zajmował się organizacją szkolnictwa na Pomorzu. Pracował w administracji szkolnej do połowy lat 70 XX w.

W wolnym czasie pasjonował się nadal fotografią artystyczną.

Zmarł 14 V 1979 r. w Warszawie. Pochowany został na jednym z miejscowych cmentarzy.

Żonaty od 31 XII 1917 r. z Marią Gutkowską, miał dwóch synów Władysława Sławomira (ur. 1918) i Marka (ur. 1930), córkę Danutę Marię (ur. 1921).

Odnaczony był m.in. Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Bibliografia:

Bielecka - Hołda M., *Lubelskie rodowody Wyszkowscy*, "Gazeta Wyborcza" Lublin z 21 X 2004 r.; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 61, 314, 316, 403; Archiwum Państwowe w Lublinie, Oddział w Radzynie Podlaskim, Zespół Seminarium Nauczycielskiego w Leśnej Podlaskiej, Teczka personalna Władysława Wyszkowskiego, sygn. 198 k. 1 - 26.

Tomasz Demidowicz



L. Zbucka

Lucyna Zbucka - Ogórkowa (1924 - 2017) mgr biologii, pedagog, organizatorka, animatorka życia społecznego i związkowego. Profesor biologii w Państwowym Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej w latach 1950 - 1952.

Urodziła się 11 XII 1924 r. w m. Woroniec koło Białej Podlaskiej w rodzinie Michała i Stefanii z d. Kacik. Po ukończeniu 2 klasowej Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi, naukę na poziomie podstawowym kontynuowała w Publicznej Szkole Powszechnej w Sworach,

pow. Biała Podlaska. Na przeszkodzie dalszej normalnej edukacji stanął wybuch II Wojny Światowej. Edukację na poziomie gimnazjalnym kontynuowała na tajnych kompletach. Po przejściu frontu w lipcu 1944 r. wstąpiła od 1 IX tego roku do ponownie uruchomionego Państwowego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. Józefa Ignacego Kraszewskiego w Białej Podlaskiej. Po zdaniu egzaminu maturalnego w VI 1945 r. postanowiła kontynuować naukę. Zdała egzamin i podjęła studia biologiczne na Wydziale Przyrodniczo - Geograficznym Państwowej Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Łodzi. W okresie studiów należała do koła Akademickiego Związku Sportowego (AZS). Brała udział w pracach studenckiego koła młodych biologów oraz uczestniczyła w pracach samorządu studenckiego. Po ukończeniu studiów i obronie pracy magisterskiej w czerwcu 1950 r. pierwszą pracę podjęła w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. Uczyla biologii, sprawowała wychowawstwo klasowe i była wychowawczynią w Internacie Żeńskim tej szkoły pedagogicznej. Po dwóch latach pracy na własną prośbę za zgodą zwierzchnich władz przeniosła się od 1 IX 1952 r. na posadę profesorki biologii do Państwowego Liceum Pedagogicznego w Zamościu. W tym zakładzie kształcenia nauczycieli pracowała do VI 1955 r. Była wychowawczynią klasową oraz wychowawczynią w internacie szkolnym. Sprawowała opiekę nad kółkiem biologicznym. Decyzją władz zwierzchnich oświatowych od 1 IX 1955 r. została profesorką biologii w Państwowym Gimnazjum Ogólnokształcącym im. Marii Konopnickiej w Zamościu, a po reorganizacji w 1970 r. II Liceum Ogólnokształcącego im. Marii Konopnickiej. Pracując zawodowo w tej szkole średniej bez mała następne 29 lat należała do znanych pedagogów tej szkoły. Sprawowała przez lata wychowawstwo klasowe. Była w różnych latach opiekunką m.in. szkolnego koła Związku Młodzieży Socjalistycznej. Przez długie lata sprawowała opiekę nad kółkiem biologicznym. W latach 1966 - 1972 była wicedyrektorem szkoły. Utożsamiając się z ideą Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) pełniła różne funkcje w Ognisku ZNP. Pracowała z dużym zaangażowaniem do końca sierpnia 1984 r.

W wolnych czasie lubiła lekturę dobrej książki i pracę w ogródku.

Zmarła 12 IX 2017 t. w Zamościu. Pochowana została na miejscowym cmentarzu parafialnym.

Zamężna z Tadeuszem Ogórkiem, miała córkę Janinę Małgorzatę i syna Krzysztofa.

Odznaczona była Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotym Krzyżem Zasługi i Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Bibliografia:

Sawa B., *Dziewczęta w fartuszkach, czyli Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej w Zamościu 1916 - 1970*, Zamość 2016, s. 139, 171, 175, 202 - 203, 222, 422, 454, 467; Sawa B., *Uczniowie bez mundurków, czyli II Liceum Ogólnokształcące im. Marii Konopnickiej w Zamościu 1970 - 2000*, Zamość 2016, s. 67, 70, 78, 100, 104 - 105, 115, 447, 453, 461; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 326, 403; Informacje córki lekarza med. Janiny Małgorzaty Ogórek z X 2007 r.

Tomasz Demidowicz

Stefan Lucjan Żyliński (1891 - 1949) dr n. med. por. rez. WP, lekarz szkolny Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej 1934 - 1935.



Żyliński S.L.

Urodził się 30 V 1891 r. w Warszawie w rodzinie inż. Ignacego i Anny z d. Szantyra. Po odebraniu starannego wychowania domowego z nauką języków obcych, naukę na poziomie szkoły średniej kontynuował w Gimnazjum gen. Pawła Chrzanowskiego w rodzinnym miejscu. Podczas nauki gimnazjalnej brał udział w pracach samorządu szkolnego i życia kulturalno - oświatowym szkoły. Po zdaniu egzaminu dojrzałości w maju 1911 r. zdecydował się na wybór zawodu lekarza. Zdał egzamin wstępny i podjął studia na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Wybuch I wojny światowej uniemożliwił kontynuację ulubionych studiów. Wiedzę, którą posiadał postanowił

wykorzystać jako sanitariusz w jednym ze szpitali w rodzinnym mieście Warszawa. W listopadzie 1918 r. zgłosił akces w szeregi powstającego Wojska Polskiego (WP). Po przeszkoleniu awansowany do stopnia podporucznika WP w korpusie sanitarnym, został oficerem w Kompanii Zapasowej Sanitarnej nr 2 w Lublinie. Wziął udział w wojnie polsko - bolszewickiej 1919 - 1920, Był uczestnikiem wyprawy na Kijów kwiecień - maj 1920 r. Następnie uczestniczył w szeregu bitwach odwrotowych jako oficer korpusu sanitarnego. Uczestniczył później w bitwach pod Grodnem

i bitwie nad Niemnem. Awansowany do stopnia porucznika WP w korpusie oficerów sanitarnych ze starszeństwem od 1 III 1921 r. służył jako młodszy lekarz 7 Batalionu Sanitarnego w 56 Pułku Piechoty Wielkopolskiej. Odkomenderowany po zakończeniu działań wojennych na dokończenie studiów lekarskich ponownie został studentem Wydziału Lekarskiego UJ. W dniu 11 V 1923 r. zdobył dyplom lekarski na macierzystej uczelni. Jako zawodowy oficer sanitarny służył do 14 września 1926 r. tj. do czasu przeniesienia do rezerwy. Podnosząc kwalifikacje obronił pracę doktorską na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Wiedeńskiego. Od końca 1926 r. objął posadę lekarza w Szpitalu SS. Szarytek w Lublinie, a od listopada 1927 r. został członkiem Izby Lekarskiej Lubelskiej. Korzystając z nowej oferty pracy od połowy 1929 r. przeszedł na stanowisko zastępcy naczelnego lekarza Zakładu Leczniczo - Zdrojowiskowego w Nałęczowie. Dodatkowo został lekarzem kasy chorych w Puławach. Przyjmował chorych też w dworku "Nagórze" w Nałęczowie. Jako znany lekarz w 1930 r. wszedł do grupy organizatorów koła Polskiego Czerwonego Krzyża, a następnie został sekretarzem w prezydium tego koła w Nałęczowie. W 1932 r. zrezygnował z funkcji zastępcy naczelnego lekarza Uzdrowiska w Nałęczowie i przeniósł się do Białej Podlaskiej, gdzie objął posadę lekarza Rejonowej Ubezpieczalni Społecznej. W latach 1934 - 1935 dodatkowo pełnił funkcję lekarza szkolnego w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. Jako oficer WP był w tym czasie zaliczony do kadry zapasowej 9 Szpitala Okręgowego w Brześciu n. Bugiem. W 1939 r. ponownie przeniósł się z rodziną do Lublina, gdzie objął obowiązki lekarza Ubezpieczalni Społecznej i podjął praktykę prywatną lekarską przy ul. Bychawskiej 30 w mieście n. Bystrycą.

Zmobilizowany w przededniu wybuchu II wojny światowej został lekarzem wojskowym Szpitala Wojskowego. W tym charakterze wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. Ranny podczas jednego z bombardowań miasta Lublin, przez pewien okres przechodził rekonwalescencję. Później przez okres wojny i okupacji niemieckiej prowadził prywatną praktykę lekarską. Po zakończeniu działań wojennych pozostał w Lublinie, gdzie pracował jako lekarz wojskowy i lekarz w przychodni, mieszkając z rodziną przy ul. Chopina 8/13. W wolnym czasie interesował się łowiectwem i ogrodnictwem.

Zmarł 4 V 1949 r. w Szpitalu św. Jana w Lublinie. Pochowany został na miejscowym cmentarzu przy ul. Lipowej. Następnie ekshumowany i ponownie pochowany na Cmentarzu Komunalnym Mościce w Tarnowie. Spoczął w grobie rodzinnym.

Żonaty z Sabiną Bedyńską (1892 - 1981), miał syna mgr inż. chemii Marka Ignacego (ur. 1932).

Bibliografia:

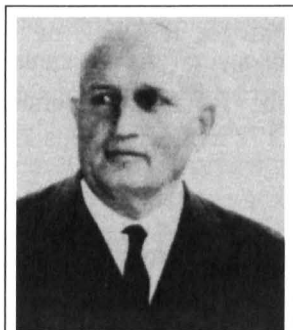
Smolna 30 Gimnazjum im. Jana Zamoyskiego. Praca zbiorowa pod red. J. Durko, T. Kwicka, Z. Smorawińskiego, J. Tymińskiego, Wyd. PIW, Warszawa 1989, s. 338; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 319, 403; Centralna Biblioteka Lekarska w Warszawie. Teczka osobowa dr Stefan Żyliński; Relacja ustna syna mgr inż. Marka Żylińskiego, Tarnów 19 VIII 2020 r. "Dziennik Personalny" R 7, nr 37 z 14 IX 1926 r., s. 302; "Dziennik Urzędowy Izby Lekarskich 1931, /r 2, nr 8, s. 263; "Dziennik Urzędowy Województwa Lubelskiego, R 1928, nr 7 z 21 II 1928 r., s. 115; Oficerowie Korpusu Sanitarnego, R 1921, s. 439; "Rocznik Oficerski", R 1923, s. 284; R 1924, s. 1056; "Rocznik Oficerski Rezerw", R 1934, s. 220, 794; "Ziemia Lubelska", Nr 172 z 29 VI 1930, s. 6; Nr 177 z 6 VII 1930 r., s. 4;

Sławomir Hordejuk

Część druga

W służbie oświaty kultury i państwa (prezentacja sylwetek) Leśnianek i Leśniaków

Karol Andrzejuk (1901 - 1981) mgr filozofii w zakresie historii, pedagog Leśniak, organizator, animator życia kulturalno - oświatowego i społecznego. Dyrektor Gimnazjum Miejskiej Rady Narodowej, a następnie Państwowego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego w Terespolu n. Bugiem 1948 - 1969.



K. Andrzejuk

Urodził się 28 I 1901 r. w m. Wólka Dobryńska, gm. Dobryń, wówczas guberni siedleckiej w rodzinie Artema i Anny z d. Malicka. Po ukończeniu Szkoły Początkowej w rodzinnej wsi od 1 IX 1914 r. podjął edukację na poziomie podstawowym w Szkole Początkowej w Terespolu n. Bugiem. Działania wojenne, zniszczenie gospodarstwa rolnego rodziców, a następnie śmierć matki we IX 1916 r. zadecydowała, że wraz z rodziną znalazł się na terenie powiatu łukowskiego. W 1919 r. postanowił zostać nauczycielem i wstąpił na I Kurs nowo

uruchamianej Państwowej Preparandy Nauczycielskiej w Leśnej Podlaskiej gm. Witulin. Po zaliczeniu tego kursu za zgodą dyrekcji Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego dopuszczony został do złożenia egzaminu wstępnego do tego zakładu kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu. W okresie nauki w tym seminarium nauczycielskim należał do spółdzielni uczniowskiej, chóru szkolnego i drużyny harcerskiej. Przejawiał duże zdolności plastyczne, interesował się też historią Polski. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych 23 VI 1925 r. (II Komplet, Kurs im. Bolesława Teodora Trentowskiego) postanowił podjąć studia historyczne. Ponieważ ówczesne przepisy prawne uniemożliwiały nauczycielom studia uniwersyteckie, postanowił uczęszczać na wykłady, na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, a jednocześnie zdać egzamin dojrzałości w 8 klasowym gimnazjum. Ciężkie warunki materialne uniemożliwiły mu realizację planów. Od 1 IX 1927 r. podjął pracę jako nauczyciel kontraktowy w 2 klasowej Publicznej Szkole Powszechnej w rodzinnej wsi Wólka Dobryńska. Decyzją zwierzchnich władz

oświatowych w krótkce, bo z dniem 1 X 1927 r. przeniesiony został do 7 klasowej Publicznej Szkoły Powszechnej im. ks. Stanisława Brzóska, w Białej Podlaskiej. Po dwóch latach pracy w tej placówce oświatowej zdał 12 XII 1929 r. egzamin praktyczny przed Państwową Komisją Egzaminacyjną przy macierzystym Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej. Podnosząc kwalifikacje formalne w dniu 1 VII 1931 r. ukończył roczny Państwowy Wyższy Kurs Nauczycielski w Wilnie z wynikiem dobrym. Na własną prośbę od 1 VIII 1931 r. przeniesiony został na posadę nauczyciela stałego do 7 klasowej Publicznej Szkoły Powszechnej w Terespolu n. Bugiem. Ze szczególnym zamiłowaniem uczył historii i języka polskiego. Pokonując różne bariery związane z zawodem nauczyciela w okresie Polski Odrodzonej w X 1934 r. zdał jako ekstern egzamin dojrzałości po raz drugi w Państwowym Gimnazjum im. Romualda Traugutta w Brześciu n. Bugiem, by podjąć wymarzone studia historyczne. W latach 1935 - 1938 w systemie zaocznym sfinalizował studia historyczne na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, broniąc 2 VIII 1938 r. pracę magisterską z tematu: Hipacy Pocięj a Unia Brzeska z wynikiem bardzo dobrym. Od 1 IX 1934 r. pracował jako nauczyciel Publicznej Szkoły Powszechnej w Łobaczewie, gm. Kobylany, pow. Biała Podlaska. Nie zmobilizowany we IX 1939 r. z powodu kategorii zdrowia pracował we wspomnianej Szkole Powszechnej w Łobaczewie przez cały okres wojny i okupacji. Po przejściu frontu w VII 1944 r. włączył się w prace mające na celu powołanie szkoły średniej w Terespolu n. Bugiem. Po jej powstaniu pod nazwą Gimnazjum Miejskiej Rady Narodowej, podjął się prowadzenia zajęć lekcyjnych. Od 1 IX 1947 r. po rezygnacji z posady nauczyciela Szkoły Powszechnej w Łobaczewie przeszedł na pełny etat do wspomnianego gimnazjum. Od 1 IX 1948 r. został dyrektorem tej szkoły średniej ogólnokształcącej, która została upaństwowiona. Uczył z dużym zamiłowaniem języka polskiego, języka łacińskiego, historii i geografii. Jako dyrektor zadbał o poprawę warunków nauczania poprzez pozyskanie nowych sal na zajęcia dydaktyczne. Po 1956 r. podjął pierwsze kroki mające na celu wzniesienie nowego gmachu szkoły. Stał na czele Społecznego Komitetu Budowy. Charakteryzowany jako pedagog "życzliwy i rzeczowy" szczęśliwie doprowadził do budowy i rozbudowy gmachu szkolnego Państwowego Liceum Ogólnokształcącego im. Bohaterów Warszawy w Terespolu n. Bugiem. Doceniający sprawę oświaty patronował wielu przedsięwzięciom kulturalno - oświatowym m.in. w powstaniu Biblioteki Publicznej w Terespolu. Był członkiem Społecznego Komitetu Radiofonizacji Kraju.

W stan spoczynku przeszedł z dniem 31 VIII 1969 r. nadal

interesował się i wspomagał rozwój oświaty i kultury.

Zmarł 7 IX 1981 r. w Terespolu n. Bugiem. Pochowany został na miejscowym cmentarzu parafialnym.

Żonaty od 29 VII 1940 r. z nauczycielką Ludmiłą Wojciechowską (1912 - 2010), miał 3 synów: Janusza Mariana (ur. 1941), Zbigniewa Stanisława (ur. 1944) i Jerzego (ur. 1947)

Odznaczony był m.in. Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi. Uhonorowany Odznaką Tysiąclecia Państwa Polskiego, Złotą Odznaką ZNP. Imię jego upamiętnia jedna z ulic w m. Terespol n. Bugiem.

Bibliografia:

Jarocki R., *Nauczyciel dwu pokoleń Karol Andrzejuk*, "Goniec Terespolski" Nr 2 z 2008 r., s. 17 - 18; Korzeniewski B., *Powstanie i rozwój Koedukacyjnego Gimnazjum Miejskiej Rady Narodowej w Terespolu*, "Goniec Terespolski" Nr 1 z 2014 r., s. 61 - 63; tenże, *Rozwój oświaty w Terespolu 1944 - 1985*, "Goniec Terespolski" Nr 1 z 2017 r., s. 54 - 55; Michałak K., *Radiofonizacja Terespolu i okolic*, "Goniec Terespolski" Nr 1 z 2019 r., s. 17; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 404.

Tomasz Demidowicz

Marianna Białucha (1939 - 2015) pedagog "Leśniak", organizatorka, animatorka życia kulturalno - oświatowego i związkowego.

M.B.

Urodziła się 30 X 1939 r. w m. Ławy, pow. Łuków w rodzinie Jana i Marii. Po ukończeniu Szkoły Podstawowej w rodzinnej wsi, zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdała egzaminy wstępne i podjęła naukę w Państwowym Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należała do chóru szkolnego i zespołu artystycznego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień nauczyciela szkół podstawowych w czerwcu 1957 r.

(XXVII Matura) ukończyła Studia Nauczycielskie w Lublinie. Pierwszą pracę w zawodzie rozpoczęła jako nauczycielka kontraktowa od 1 IX 1959 r. Szkoły Podstawowej w Trzebieszowie. Po roku przeszła do pracy w Szkole Podstawowej w Ulanie Majoracie. Założyła i prowadziła zespół artystyczny.

Sprawowała opiekę nad biblioteką szkolną. Po zdaniu egzaminu kwalifikacyjnego przeniesiona, została nauczycielką Szkoły Podstawowej w Radoryżu Smolanym. Utożsamiając się z ideą Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) należała do Zarządu Ogniska ZNP oraz była przewodniczącą Komisji Rewizyjnej. Przeniesiona po raz kolejny decyzją władz zwierzchnich oświatowych, objęła posadę nauczycielki nauczania początkowego w Szkole Podstawowej w Radoryżu Kościelnym. Związała się zawodowo z tą placówką oświatowo - wychowawczą na długie lata. Podnosząc formalne wykształcenie we wrześniu 1977 r. ukończyła Nauczycielski Uniwersytet Radiowo - Telewizyjny. Dwa lata później zdobyła wyższe wykształcenie zawodowe w zakresie nauczania początkowego. Charakteryzowana jako nauczycielka "otwarta, rozważna i życzliwa" w latach 1976 - 1981 pełniła funkcję skarbnika w Radzie Zakładowej ZNP w Krzywdzie. Była laureatką wielu nagród.

W wolnym czasie lubiła prace domowe i w ogródku.

Zmarła 5 VIII 2015 r. w Łukowie. Pochowana została na cmentarzu w Radoryżu Kościelnym.

Zamężna z Władysławem Białuchą, miała dwoje dzieci w tym córkę Halinę.

Odnaczona była Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem KEN. Uhonorowana była Złotą Odznaką ZNP.

Bibliografia:

Białucha H. M., *Białucha Maria* [W:], Szczęśniak H., Szczęśniak W., *Zarys dziejów ZNP w Łukowskim 1905 - 2005*, Wyd. ZNP, Łuków 2007, s. 318 - 319; Sroka J., Leśniacy. *Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 421 - 422; Informacje Kazimiery Romańskiej z 19 XII 2019 r.

Tomasz Demidowicz



A. Brzezicki

Arkady Brzezicki (1907 - 2014) pedagog - "Leśniak" ppłk. rez. WP, redaktor, publicysta, reprezentant Polski w szermierce, organizator, entuzjasta olimpizmu i łośnictwa.

Urodził się 4 XII 1907 r. w dalekim Grozным (Czeczenia) w rodzinie Mariana i Eugenii z d. Smoleńska. Następnie mieszkał w uzdrowisku Mineralne Wody. W 1921 r. wraz z rodzicami, siostrą i bratem powrócił do Polski Odrodzonej. Zamieszkał na krótko w Warszawie. Następnie

przeniósł się wraz z rodzicami, ze względu na charakter pracy ojca jako pracownika kolejowego do m. Łazy w kieleckim. W latach późniejszych uczył się i mieszkał w Mielniku n. Bugiem, a później w Białej Podlaskiej. Zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela, zdał egzamin wstępny i od 1 IX 1924 r. podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. Podczas nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał m.in. do koła sportowego, spółdzielni uczniowskiej i drużyny harcerskiej. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w publicznych i prywatnych szkołach powszechnych w czerwcu 1929 r. (VI Komplet, Kurs im. Kazimierza Promyka), wkrótce powołany został do odbycia czynnej służby wojskowej. Po kursie unitarnym, skierowany ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty. W 1930 r. w mundurze plutonowego podchorążego Wojska Polskiego, zdał egzamin wstępny i podjął studia w Centralnym Instytucie Wychowania Fizycznego (CIWF) w Warszawie. Jako student uprawiał wyczynowo sport. W Wojskowym Klubie Sportowym "Legia" trenował m.in. pod okiem kpt. Leszka Lubicz - Nycza szermierkę. W 1932 r. był uczestnikiem Szermierczych Mistrzostw Akademickich Polski. Po ukończeniu studiów w CIWF podjął pracę w charakterze nauczyciela kontraktowego wychowania fizycznego w Collegium Marianum Gimnazjum Biskupiego w Pelplinie na Pomorzu. Założył i prowadził w tej szkole średniej koło sportowe. Zainicjował obozy harcerskie, turystykę pieszą, jazdę na łyżwach i nartach oraz kajakarstwo. Doszkalany systematycznie wojskowo awansowany został na stopień podporucznika rezerwy Wojska Polskiego, a w 1938 r. na stopień porucznika rezerwy WP.

Zmobilizowany w sierpniu 1939 r. wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako dowódca plutonu, następnie dowódca kompanii zwiadu Oddziału Wydzielonego "Wisła". Walczył m.in. pod Zabostowem i Łowiczem. Po dostaniu się do niewoli niemieckiej przebywał w obozach jenieckich przejściowych m.in. w Osterode w górach Harz, a następnie w Oflagu II C w Woldenbergu (Dobiegniewie). Uczestniczył w szeregu kursach dokształcających. Brał czynny udział w życiu kulturalno - oświatowym i sportowym. Prowadził poranną gimnastykę, organizował wystawy promujące zdrowie i higienę. Wykładał podstawy wychowania fizycznego na kursach dla nauczycieli. Jako szef Związku Wojskowych Klubów Sportowych był jednym z głównych inicjatorów i organizatorów w dniach 23 VII - 13 VIII 1944 r. obozowych "Igrzysk olimpijskich za drutami". Po szczęśliwym powrocie z niewoli, wkrótce zmobilizowany został w szeregi Wojska Polskiego i awansowany na stopień kapitana WP.

Służył w Państwowym Urzędzie Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, przemianowanego następnie na Główny Komitet Kultury Fizycznej w Warszawie. Za zgodą władz zwierzchnich powrócił do wyczynowego sportu, wznawiając trening szermierczy. Reprezentując barwy WKS "Legia" w 1949 r. wywalczył tytuł mistrza na Szermierczych Mistrzostwach Polski w Łodzi. W 1960 r. występując w barwach klubowych WKS "Legia" w turnieju drużynowym szabli Z Fokiem, Wójcickim i Buczukiem sięgnął po tytuł Mistrza Polski. Reprezentował barwy narodowe Polski na szeregu międzynarodowych zawodach i turniejach szermierczych, w tym na zawodach w Baden - Baden, Pradze, Budapeszcie, Paryżu, Frankfurtu n. Menem. Przez pewien okres trenowany był przez słynnego węgierskiego specjalistę białej broni Janosa Keveya. W drugiej połowie lat 60 XX w. wycofał się z czynnego uprawiania sportu i włączył się jako działacz sportowy w działalność macierzystego klubu i szerzenie idei olimpijskiej. Przez 30 lat pełnił funkcję kierownika Sekcji szermierki WKS "Legia". Był współinicjatorem i współorganizatorem Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie wraz z żoną Marią Morawińską. Wzbogacił to muzeum o kolekcję pamiątek ze wspomnianych Igrzysk Olimpijskich "Za drutami" z 1944 r. W 1973 r. przeszedł do nowo utworzonego Wydawnictwa "Sport i Turystyka", gdzie objął stanowisko kierownika redakcji sportowej, a następnie kierownika działu wydawniczego. Do profilu Wydawnictwa Sport i Turystyka włączył problematykę łowiectwa, stojąc na stanowisku, że łowiectwo to także sport i coś więcej, drukuje m.in. prace takich autorów jak Kazimierz Zalewski czy Władysław Mazurek. Przyczynił się do wydania wielu dobrych podręczników z wielu dyscyplin sportowych we wspomnianym wydawnictwie. Był redaktorem albumu pt. *W krainie łowów*, Warszawa 1966, ss. 230 z 250 fotografiami W.T. Puchalskiego. Jako publicysta sportowy wydał zbiór esejów pt. *Siła, radość i piękno*, Warszawa 1955, ss. 189. W latach 60 XX w. jako gorący mecenas idei olimpijskiej, był współautorem opracowania pt. *Kartki z historii kultury fizycznej i turystyki 1945 - 1964*, Warszawa 1964, ss. 178 oraz książki pt. *Pod olimpijską flagą*, Warszawa 1969, ss. 80. Był autorem opracowania strony graficznej wydawnictwa pt. *50 lat na olimpijskim szlaku*, z tekstem B. Białka i inni, Warszawa 1969, ss. 451. Miłośnik turystyki i krajoznawstwa wraz z K. Kolińską i Fr. Karasiewiczem był współautorem albumu pt. *Płock*, Warszawa 1965. Jego nazwisko spotykamy ponadto w wydawnictwie pt. *W głąb lasu. Las w polskiej literaturze i sztuce*, red. E. Bernadzki, wybór K. Czarny, T. Komendant, oprac. J. Ruszczycówna, Z. Neugebauer, Warszawa 1985, ss. 295. Zapalony myśliwy, członek kolegium redakcyjnego czasopisma "Łowiec Polski" przez okres 30 lat, zaopiniował do druku

ponad 1 tys. tekstów, ogłosił kilkadziesiąt omówień, recenzji i artykułów. Członek koła Woldenberczyków i uczestnik zjazdów organizowanych przez to koło. Był autorem wspomnień pt. *Z mojego życia*, Warszawa 2007, ss. 71. Pomysłodawca wzniesienia budynku Szkoły Podstawowej w Dobiegniewie i utworzenia Muzeum Woldenberczyków.

Zmarł 19 XII 2014 r. w Warszawie w wieku 106 lat. Pochowany został 7 I 2015 r. na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach, kwatera B29, rząd IV, grób nr 9.

Żonaty od 1951 r. z dr Marią Morawińską z d. Radomska (1917 - 2011), pozostawił syna.

Odnaczony był m.in. Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem św. Huberta i łowieckim "Złotem". Był członkiem honorowym Polskiego Związku Łowieckiego i Polskiego Towarzystwa Turystyczno - Krajoznawczego. Uhonorowany specjalną statuetką Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego.

Bibliografia:

Demidowicz T., *Brzezicki Arkady*, "Echo Leśniaków", R. 2008 - 2010, Nr 12 - 14, s. 26 - 28; tenże *In Memoriam Arkady Brzezicki* (1907 - 2014), "Echo Leśniaków", R. 2011 - 2016, Nr 15 - 20, s. 170 - 172 (foto); Łuczuk M., *Szermierka w Polsce 1945 - 1989*, Wyd. AWF Poznań 2002, s. 57 - 59, 88, 113, 136, 155, 227, 229, 233 - 234, 240, 242 - 243, 314 - 316, 337, 351 - 352; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 405; Brzezicki A. *Z mojego życia*, Wyd. Agencja Wydawnicza AGAR, Warszawa 2007, ss. 71.

Tomasz Demidowicz



J. Chołast

Józef Chołast (1912 - 1997) pedagog "Leśniak", organizator, metodyk nowator, pilot wycieczek zagranicznych, turysta i krajoznawca. Zastępca dyrektora Liceum Ogólnokształcącego 1957 - 1966, a następnie dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 5 w Dęblinie.

Urodził się 28 I 1912 r. w m. Przytoczno koło Kocka w rodzinie Andrzeja i Józefy z d. Brygoła. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela, zdał egzamin wstępny i podjął naukę

w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do spółdzielni uczniowskiej, koła sportowego. Uczestniczył w pracach samorządu uczniowskiego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym w czerwcu 1935 r. (Komplet XII B. Kurs im. Jana Kochanowskiego) wkrótce powołany został do odbycia czynnej służby wojskowej. Po kursie unitarnym skierowany ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty i awansowany został na stopień kaprała podchorążego Wojska Polskiego (WP). Po wyjściu do cywila od 1 IX 1936 r. objął posadę nauczyciela kontraktowego w Publicznej Szkole Powszechnej w Woroblinie nieopodal m. Biała Podlaska. Od 1 IX 1937 r. przeniesiony został za zgodą władz oświatowych na posadę nauczyciela do jednej ze szkół publicznych w Lublinie. W latach 1938 - 1939 pracował jako nauczyciel w Publicznej Szkole Powszechnej we wsi Pożóg koło Puław. W trudnych latach wojny i okupacji pracował początkowo w Szkole Powszechnej we wsi Skrudu koło Puław. od 1 IX 1940 r. przeniesiony objął posadę nauczyciela w Szkole Powszechnej we wsi Gołęb. Równolegle z oficjalną pracą uczestniczył w pracach Tajnej Organizacji Nauczycielskiej. Po przejściu frontu w lipcu 1944 r. na własną prośbę przeniesiony został od 1 IX 1945 r. na posadę nauczyciela Szkoły Powszechnej Nr 3 w Dęblinie. Podnosząc kwalifikacje ukończy 3 letnie studia w systemie zaocznym, zorganizowane pod patronatem Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) w Lublinie. Po zdobyciu kwalifikacji do nauczania pedagogiki, psychologii i geografii w szkołach średnich decyzją władz zwierzchnich oświatowych przeniesiony został od 1 IX 1949 r. na posadę profesora geografii do Państwowego Gimnazjum i Liceum w Dęblinie. Od 1 IX 1957 r. jako znany animator turystyki i krajoznawstwa pełnił funkcję zastępcy dyrektora tego Liceum Ogólnokształcącego. Równolegle od 1950 r. pracował jako profesor przedmiotów przyrodniczych w Państwowym Liceum dla Wojskowych we wspomnianym Dęblinie. Ponadto w latach 1959 - 1966 był instruktorem metodykiem nauczania geografii w Ośrodku Metodycznym w Rykach. Decyzją władz zwierzchnich oświatowych przeniesiony od 1 IX 1966 r. został dyrektorem Szkoły Podstawowej Nr 5 w Dęblinie. Pracował i zarządzał z powodzeniem tą placówką oświatowo - wychowawczą do sierpnia 1972 r. tj. do czasu przejścia na emeryturę. Przez pewien okres jako emeryt pracował w niepełnym wymiarze godzin we wspomnianej szkole, nauczając geografii i prowadząc koło krajoznawczo - turystyczne.

W wolnym czasie "sprawdzał się" jako pilot wycieczek krajowych i zagranicznych. Lubił lekturę dobrej książki przygodowej i pracę w ogródku.

Zmarł 22 VIII 1997 r. w Dęblinie. Pochowany został na miejscowym Cmentarzu Komunalnym, sektor IV, kwatera 101.

Żonaty z nauczycielką Stanisławą Kolbarczyk, miał córkę Elżbietę i syna Kazimierza.

Odznaczony był m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi i Medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Bibliografia:

75 lat Gimnazjum i Liceum w Dęblinie, pod red. M. Sawickiego, t. II, Dęblin 2003, s. 81, 92, 130, 134, 248; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 407 - 408; Szwarc F., *Tajna oświata na terenie gminy Irena (Dęblin) pow. Ryki*, s. 3; Relacja ustna córki Elżbiety Milewskiej - Mądry z 22 IX 2020 r.; Urząd Stanu Cywilnego w Dęblinie Akt zgonu J. Chołosta nr 82/1997.

Sławomir Hordejuk

Stanisława Czarkowska - Wolska (1932 - 2014) pedagog "Leśniak", animatorka życia kulturalno - oświatowego. Kierownik Szkoły Podstawowej w Bokince Królewskiej w latach 1955 - 1964.



Urodziła się 12 XII 1932 r. w m. Zaczopki, pow. Biała Podlaska w rodzinie Jana Maciuka vel. Wasiuk. Lata edukacji na poziomie podstawowym przypadły na trudny okres wojny i okupacji. Po ukończeniu Szkoły Powszechnej zdecydowała się na wybór zawodu nauczyciela. Zdała egzamin i od 1 IX 1946 r. rozpoczęła naukę w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należała do chóru szkolnego i spółdzielni uczniowskiej. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach podstawowych w czerwcu 1950 r. (XX Matura)

pierwszą pracę w zawodzie zgodnie z nakazem pracy podjęła w Szkole Ogólnokształcącej Stopnia Podstawowego w Tuczej. Po kilku latach od 1 IX 1955 r. podjęła pracę w Szkole Podstawowej w Bokince Królewskiej i pracowała w tej placówce oświatowo - wychowawczej do czerwca 1964 r. Jako kierownik tej szkoły uczyniła ją "otwartą" dla społeczności lokalnej.

Zainicjowała organizację wieczorów tanecznych oraz wystawiania tzw. "komedyjek". Szkoła była też miejscem spotkań i odczytów na różne tematy. Stałym elementem w życiu kulturalnym społeczeństwa wsi Bokinka Królewska były organizowane spotkania choinkowe. Sprawowała wychowawstwo klasowe i utrzymywała stały kontakt z mieszkańcami wsi. Od 1 IX 1964 r. ze względów rodzinnych za zgodą zwierzchnich władz oświatowych przeniosła się do pracy na Śląsk, gdzie objęła posadę nauczycielki Szkoły Podstawowej w Kamieniu koło Rybnika. Uczyła z powodzeniem w klasach I - IV, sprawowała wychowawstwo klasowe. Od 1 IX 1969 r. została nauczycielką Szkoły Podstawowej Nr 5 w Knurowie. Uczyła w tej szkole do sierpnia 1990 r. tj. do czasu przejścia na emeryturę. Prowadziła przez lata dziecięcy zespół artystyczny. Brała też udział w życiu związkowym w szeregach Związku Nauczycielstwa Polskiego i miejscowego ogniska. Podnosząc kwalifikacje formalne w systemie zaocznym ukończyła Wyższą Szkołę Pedagogiczną w Katowicach.

W wolnym czasie lubiła lekturę dobrej książki.

Zmarła 23 X 2014 r. w Kurowie. Pochowana została na miejscowym cmentarzu.

Zamężna dwukrotnie: pierwszy z Jenem Czarkowskim, miała trzech synów: Mariana, Zdzisława i Romana; drugi z Lucjanem Wolskim, nie pozostawiła potomstwa.

Odnaczona była m.in. Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Bibliografia:

Czernik J., *Pani Stasia - wspomnienie o Stanisławie Czarkowskiej*, "Podlaski Kwartalnik Kulturalny Nr I I - III 2019, s. 72 - 80; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 411 - 412.

Tomasz Demidowicz

L.D.

Ludwik Daniluk (1907 - 1939) pedagog Leśniak, organizator, animator życia oświatowo - kulturalnego, ppor. rez. Wojska Polskiego, dowódca. Kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Róży Starej 1936 - 1939.

Urodził się 2 I 1907 r. w Wólce Plebańskiej koło Białej Podlaskiej, w pow. bialskim, ówczesnej guberni siedleckiej w rodzinie Jana. Po ukończeniu Szkoły Początkowej w Białej [Podlaskiej] zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela.

Burzliwy początek lat 20 XX w. w tym wojna polsko - bolszewicka 1919 - 1920 r., jak też trudna sytuacja materialna uniemożliwiła mu realizację planów. Pracował w gospodarstwie przy rodzicach, następnie przez kilka lat był pracownikiem Zakładów Drzewnych w Białej Podlaskiej. Konsekwentny w realizacji planów po latach zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. Podczas nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli należał do koła sportowego, hufca wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych w VI 1931 r. (VIII Komplet, Kurs im. Jana Kasprowicza) pierwszą pracę podjął w zawodzie nauczyciela po dużych staraniach w jednej z publicznych szkół powszechnych w Białej [Podlaskiej]. Powołany do odbycia czynnej służby wojskowej, po kursie unitarnym skierowany ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty w stopniu kaprała podchorążego. Po wyjściu do cywila powrócił do pracy w szkolnictwie. został nauczycielem, a następnie po zdaniu egzaminu praktycznego kierownikiem Publicznej Szkoły Powszechnej we wsi Róża Stara w Ziemi Łukowskiej. Zainicjował w tej szkole organizację imprez oświatowo - kulturalnych. Włączył się w działalność Związku Strzeleckiego "Strzelec" w Łukowie. Doszkalany wojskowo w 1938 r. mianowany został podporucznikiem rezerwy Wojska Polskiego w korpusie piechoty.

Zmobilizowany w przededniu wybuchu II wojny światowej, wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. w składzie macierzystego pułku.

Zginął we IX 1939 r. podczas walk na froncie w bliżej nie znanych okolicznościach.

Żonaty, pozostawił potomstwo.

Bibliografia:

Korneć G., *Tajna oświata na południowym Podlasiu i wschodnim Mazowszu 1939 - 1944*. Siedlce 2006, s. 108, 493; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 406; *Walczak M., Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej*. Warszawa 1995, s. 132.

Sławomir Hordejuk

Franciszek Deneko (1902 - 1942) pedagog "Leśniak", organizator, animator życia kulturalno - oświatowego, ppor. rez. Wojska Polskiego. Prymus PSN w Leśnej Podlaskiej kursu Tomasza Zana 1924 r.



F. Deneko

Urodził się 29 III 1902 r. w m. Wyczółki, gm. Kościeniewicze, pow. bialski w rodzinie Jakuba i Franciszki z d. Jarosiewicz. Odebrał staranne wychowanie domowe z nauką czytania i pisania. Po przeniesieniu się rodziców w 1914 r. do m. Łomazy uczęszczał przez pewien okres do miejscowej szkoły początkowej. Uczył się następnie prywatnie u miejscowego nauczyciela. W XI 1918 r. jako 16 - letni chłopiec wziął udział w rozbrajaniu żołnierzy niemieckich. Za namową nauczyciela zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zakwalifikowany podjął naukę w nowo uruchomianych dwóch oddziałach

Państwowej Preparandy Nauczycielskiej w Leśnej Podlaskiej. Po ukończeniu tej dwuletniej szkoły nauczycielskiej, naukę kontynuował w nowouruchomionym Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu brał udział w pracach powstałej spółdzielni uczniowskiej ze sklepikiem, a nieco później w organizacji samorządu szkolnego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości jako prymus i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych w VI 1924 r. (I Komplet, Kurs im. Tomasza Zana), pierwszą pracę rozpoczął w Publicznej Szkole Powszechnej w Woroncu. Następnie od 1 IX 1926 r. pracował jako kierownik i nauczyciel w 2 klasowej Publicznej Szkole Powszechnej w Nowosiólkach, gm. Dobryń Duży w pow. Biała Podlaska. Powołany do odbycia czynnej służby wojskowej, skierowany po odbyciu kursu unitarnego, skończył kurs Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty. Po zwolnieniu do cywila, przeniesiony obejmuje posadę nauczyciela Publicznej Szkoły Powszechnej przy ul. Janowskiej w Białej Podlaskiej. W tej szkole zakłada i prowadzi chór szkolny. Przejmuje opiekę nad drużyną harcerską. Już jako doświadczony pedagog od 1 IX 1934 r. za zgodą władz oświatowych przenosi się do Publicznej Szkoły Powszechnej Nr 5 w Warszawie. W tej szkole powszechnej uczy z zamiłowaniem śpiewu i muzyki. Zakłada i prowadzi chór. Bierze aktywny udział w organizacji wszystkich uroczystości szkolnych. Od 1938 r. przenosi się do pracy w Publicznej Szkole Powszechnej Nr 141 w Warszawie. Uczy śpiewu i robót ręcznych. Sprawuje opiekę nad drużyną harcerską. Prowadzi też chór szkolny. Podnosząc kwalifikacje

podejmuje studia w trybie zaocznym na kierunku pedagogicznym w Konserwatorium Muzycznym w Poznaniu. Włącza się w prace Akademickiego Gniazda Sokolego przy Uniwersytecie Poznańskim (nr legitymacji 149) Obok muzyki jego pasją zostaje fotografia. To ostatnie zainteresowanie kontynuuje jako były członek Kółka Fotograficznego działającego w leśniańskiej szkole pedagogicznej pod kierunkiem prof. Aldony F. Popławskiej - Szlege.

Zmobilizowany w stopniu podporucznika rezerwy Wojska Polskiego bierze udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. w składzie macierzystego pułku. Szczęśliwie ocalony, powraca na krótko w rodzinne strony. Następnie wyjeżdża do Warszawy, by podjąć pracę w macierzystej szkole powszechnej. Włącza się w prace konspiracyjne w szeregach organizacji pod nazwą Kadry Polski Niepodległej. Uczestniczy też w tajnym nauczaniu na terenie miasta Warszawy.

Zginął 12 VII 1942 r. w Łomazach zastrzelony przez patrol niemieckiej policji podczas pobytu letniego. Pochowany został na miejscowym cmentarzu parafialnym.

Rodziny nie założył.

Bibliografia:

Kowalski M., Sroka J., *Upamiętnione miejsca walki i męczeństwa Południowego Podlasia. Cz. IV, "Rocznik Międzyrzecki", R. 1977, t. IX, s. 159; Sroka J., Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 61. 404; Relacja p. Teresy Kosyry Cieślak z 7 i 11 XII 2009 r.; Materiały po F. Deneko udostępnione przez rodzinę z III 2020 r.*

Sławomir Hordejuk



S. Derkacz

Stanisław Derkacz (1905 - 1942) pedagog "Leśniak", ppor. rez. WP, dowódca, organizator, animator życia kulturalno - społecznego. Kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Grabowcu 1935-1941.

Urodził się 15 II 1905 r. w m. Okopy, w pow. chełmskim w rodzinie Jana i Wiktorii z d. Kołodziej. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i rozpoczął naukę w Państwowym Seminarium

Nauczycielskim w Chełmie n. Uherką. Po dwóch latach nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli przeniósł się do Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, gm. Witulin, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. W okresie nauki w leśniańskim zakładzie kształcenia nauczycieli należał do szkolnego chóru, szkolnej drużyny harcerskiej i spółdzielni uczniowskiej. Z dużym zapałem uczył się gry na skrzypcach. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych w VI 1928 r. (V Komplet, Kurs im. Tadeusza Kościuszki), pierwszą pracę podjął w zawodzie jako nauczyciel kontraktowy w Publicznej Szkole Powszechnej w Grabowcu, w pow. zamojskim. Po roku pracy, powołany do odbycia czynnej służby wojskowej, skierowany ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty w stopniu kaprała podchorążego Wojska Polskiego (WP). Po powrocie do cywilnego życia ponownie podjął pracę we wspomnianej Publicznej Szkole Powszechnej w Grabowcu. Uczył z dużym zapałem przedmiotów takich jak matematyka czy fizyka. Charakteryzowany jako nauczyciel "spokojny i poważny", prowadził chór szkolny i szkolną męską drużynę harcerską Związku Harcerstwa Polskiego (ZHP). W 1931 r. przeszedł kurs instruktorski ZHP w Brennej. Od 1 IX 1935 r. po zdaniu egzaminu praktycznego decyzją władz zwierzchnich oświatowych mianowany został kierownikiem macierzystej Publicznej Szkoły Powszechnej III stopnia. Podnosząc kwalifikacje formalne w czerwcu 1936 r. ukończył Państwowy Wyższy Kurs Nauczycielski w Warszawie. Doszkalany systematycznie wojskowo latem 1938 r. awansowany został do stopnia podporucznika rezerwy WP w korpusie piechoty. Jako oficer rezerwy WP. od 1938 r. wybrany został prezesem koła Związku Strzeleckiego "Strzelec" w Grabowcu. Entuzjasta rozwoju spółdzielczości, od wiosny 1937 r. zasiadał w składzie Rady Nadzorczej Spółdzielni Spożywców "Społem" w Grabowcu.

Zmobilizowany, wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako dowódca plutonu w składzie macierzystego pułku piechoty.

Po klęsce wrześniowej szczęśliwie ocalony powrócił do wspomnianego Grabowca, ponownie obejmując kierownictwo nad istniejącą szkołą powszechną. Równolegle włączył się w prace konspiracyjne jako członek organizacji Orła Białego, a następnie Związku Walki Zbrojnej. Podjął też tajne nauczanie. W dniu 5 VI 1941 r. został aresztowany wraz z grupą mieszkańców m. Grabowiec w wyniku denuncjacji. Początkowo był osadzony w więzieniu w Hrubieszowie. Następnie został wywieziony do więzienia na Zamku w Lublinie, gdzie był przesłuchiwany i torturowany. W dniu 30 VII 1941 r. przewieziony został do obozu koncentracyjnego Auschwitz i jako więzień polityczny otrzymał numer obozowy 19845.

Zamordowany został 29/30 III 1942 r. przez oprawców niemieckich.

Żonaty od 10 VII 1929 r. z nauczycielką Ireną Gerbecką nie pozostawił potomstwa.

Upamiętniony został na Tablicy odsłoniętej 26 VII 1948 r. w kościele parafialnym w Grabowcu i Płyce Pamiątkowej ku czci pomordowanych nauczycieli pow. hrubieszowskiego umieszczonej na frontonie Domu Nauczyciela w Hrubieszowie odsłoniętej 22 VII 1964 r.

Bibliografia:

Halicki T., *Grabowiec 750 lat. Album Jubileuszowy*, Grabowiec 2018, s. 41, 48, 51; *Hitlerowskie więzienie na Zamku w Lublinie 1939 - 1944*. Praca zbiorowa pod red. Z. Mańkowskiego, Lublin 1988, s. 408; Jaroszyński W., *Siedem wieków Grabowca*, Lublin 1991, s. 128, 133, 139, 231 - 232; Kaznowski K., *Martyrologia nauczycieli w lubelskim w latach II wojny światowej*, Lublin 1995, s. 20; Kulik R., Kulik H., *Stanisław Derkacz [W:] Grabowiecki Słownik Biograficzny t. II*, Grabowiec 2002, s. 265 - 266; *Przeszłość jest nauką dla przyszłości 1916 - 2016. 100 lat Szkoły Podstawowej w Grabowcu*, oprac. red. T. Goździejewska, Grabowiec 2016, s. 7, 10 - 11, 17; Walczak M., *Straty osobowe polskiego środowiska nauczycielskiego pod okupacją hitlerowską 1939 - 1945*, Wrocław 1984, s. 138; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 248, 405; Wojskowe Biuro Historyczne w Warszawie. Kolekcja Akt Personalnych i Odznaczonych sygn. I 4819, 2064.

Sławomir Hordejuk



H. Domańska

Halina Domańska z d. Jakimowicz (1934 - 1999) pedagog "Leśnianka", animatorka życia kulturalno - oświatowego.

Urodziła się 15 V 1934 r. w Kodniu n. Bugiem, w pow. Biała Podlaska, w rodzinie Pawła i Anny z d. Bąbkiewicz. Pierwsze lata edukacji przypadły na niezwykle trudny i niebezpieczny okres wojny i okupacji. Po ukończeniu Szkoły Powszechnej w rodzinnej miejscowości w czerwcu 1948 r., decyduje się na wybór zawodu nauczycielki. Po zdaniu egzaminu wstępnego od 1 IX 1948 r. podjęła naukę

w Państwowym Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do kółka plastycznego, spółdzielni uczniowskiej i chóru szkolnego. Zdolności szczególnie ujawniła w rysunku. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie podstawowym w czerwcu 1952 r. (XXII Matura) pierwszą pracę zgodnie z nakazem pracy, podjęła jako nauczycielka kontraktowa w Szkole Ogólnokształcącej Stopnia Podstawowego w Berezówce, pow. Biała Podlaska. Po dwóch latach przeniosła się za zgodą władz zwierzchnich do Szkoły Podstawowej w Bohukałach. Uczyla nie tylko ulubionych przedmiotów, ale też prowadziła zajęcia w klasach I - II. Założyła i prowadziła dziecięcy zespół artystyczny. Po kilku latach przeniosła się do pracy w Szkole Podstawowej w Kobyłanach n. Bugiem. W tej placówce oświatowej organizowała konkursy prac plastycznych. Prowadziła dziecięcy zespół artystyczny. Od 1 IX 1964 r. jako znana animatorka życia kulturalnego przeszła na posadę nauczycielki do Szkoły Podstawowej w Koroszczynie. Wkrótce została decyzją władz zwierzchnich oświatowych mianowana pełniącą obowiązki kierownika wspomnianej szkoły. Założyła i prowadziła szkolny zespół artystyczny oraz środowiskowy zespół teatralny. Włączyła się w prace miejscowego Koła Gospodyń Wiejskich. Podnosząc formalne kwalifikacje w trybie zaocznym ukończyła w 1968 r. Studium Nauczycielskim w Lublinie na kierunku rysunek - prace ręczne. Brała aktywny udział w dziedzinie doskonalenia pracy nauczycieli przez uczestnictwo w szeregu kursach metodycznych w Lublinie i Puławach. Nadal podnosząc kwalifikacje ukończyła Instytut Doskonalenia Nauczycieli w Lublinie, zdobywając dyplom wyższych studiów zawodowych. Utożsamiając się z ideą Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) uczestniczyła w pracach Zarządu Ogniska ZNP. Współpracowała przez lata z Zarządem Wojewódzkiego Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w Białej Podlaskiej.

W stan spoczynku przeszła po 36 letniej pracy pedagogicznej w sierpniu 1987 r. i zamieszkała w Białej Podlaskiej. Udzielała się następnie w pracach Sekcji Emerytów ZNP. Interesowała się teatrem, filmem i literaturą klasyczną.

Zmarła 1 IX 1999 r. w Białej Podlaskiej. Pochowana została na cmentarzu przy ul. Janowskiej.

Zamężna ze Zdzisławem Domańskim, pozostawiła syna Jerzego (ur. 1967)

Odnaczona była Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Złotym Krzyżem Zasługi.

Uhonorowana Złotą Odznaką Zasłużonego Działacza Towarzystwa Przyjaciół Dzieci.

Bibliografia:

"Echo Leśniaków" Nr 1, R. 1992, s. 48 - 49; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 413 - 414; Informacje syna Jerzego z 2 VII 2019 r.

Tomasz Demidowicz

Zdzisław Domański (1928 - 2013) pedagog "Leśniak", animator życia kulturalno - oświatowego i społecznego.



Z. Domański

Urodził się 20 X 1928 r. w m. Olszyn, gm. Rokitno, pow. Biała Podlaska w rodzinie Modesta Ludomira i Teresy. Po ukończeniu Szkoły Powszechnej, zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela, zdał egzamin wstępny i podjął od 1 IX 1945 r. naukę w nowouruchomionym Państwowym Liceum Pedagogicznym w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. Po roku nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu zmuszony został do przerwania edukacji ze względów rodzinnych i materialnych. Po ponownym powrocie od 1 IX 1947 r. do nauki we wspomnianym

zakładzie kształcenia nauczycieli, z dużą determinacją zdobywał niezbędne kwalifikacje. Uczestniczył w pracach spółdzielni uczniowskiej i pracach kółka przyrodniczego. Był członkiem chóru szkolnego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie podstawowym w czerwcu 1950 r. (XX Matura), zgodnie z nakazem pracy pierwszą pracę podjął w Szkole Ogólnokształcącej Stopnia Podstawowego w Kobylanach, pow. Biała Podlaska. Po dwóch latach przeniesiony został do pracy w Szkole Podstawowej w Cieleśnicy, w pow. Biała Podlaska. Od 1 IX 1963 r. przeszedł do pracy w Szkole Podstawowej w Koroszczynie. Związał się z tą placówką oświatowo - wychowawczą na okres następnych 24 lat. Pracował krótko jako kierownik. Podnosząc formalne kwalifikacje w systemie zaocznym ukończył Studium Nauczycielskie w Lublinie na kierunku geografia. W latach późniejszych podnosząc nadal kwalifikacje ukończył w systemie zaocznym Instytut Doskonalenia Nauczycieli w Lublinie, zdobywając dyplom

nauczyciela wyższych studiów zawodowych na ulubionym kierunku geografia. W ostatnich latach pracy pracował jako nauczyciel nauczania początkowego. W stan spoczynku przeszedł w sierpniu 1985 r. Uczył przez następne dwa lata w niepełnym wymiarze godzin w Szkole Podstawowej w Koroszczynie. Interesował się polityką światową.

Zmarł 22 IX 2013 r. w Białej Podlaskiej. Pochowany został na miejscowym cmentarzu w grobowcu rodzinnym.

Żonaty z Haliną Jakimowicz, pozostawił syna Jerzego (ur. 1967)

Odznaczony był Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi. Uhonorowany Złotą Odznaką ZNP.

Bibliografia:

"Echo Leśniaków" Nr 1, R 1992, s. 44; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 411 - 412; Informacje syna Jerzego z 2 VII 2019 r.

Tomasz Demidowicz

Włodzimierz Dulniak (1909 - 1989) ppłk. dypl. artylerii służby stałej WP, dowódca, organizator, pedagog "Leśniak", historyk dyplomowany wojskowości, autor wspomnień.



W. Dulniak

Urodził się 3 VIII 1909 r. w m. Nosów koło Leśnej Podlaskiej, pow. bialskim w rodzinie Stanisława i Karoliny z d. Nieścioruk. Po ukończeniu 2 klasowej Publicznej Szkoły powszechnej, naukę na poziomie podstawowym kontynuował w Publicznej Szkole Powszechnej w Leśnej Podlaskiej będącej Szkołą Ćwiczeń miejscowego Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego. Po ukończeniu edukacji powszechnej zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela zdał egzamin wstępny i podjął naukę we wspomnianym seminarium. Podczas nauki

w tym szacownym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu był członkiem kółka literackiego, współpracownikiem i członkiem redakcji czasopisma szkolnego "Łącznik". Należał do szkolnego Hufca Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego. funkcjonującego na bardzo wysokim poziomie. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu

uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym w V 1929 r. (VI Komplet, Kurs im. Kazimierza Promyka), pierwszą pracę podjął jako nauczyciel i kierownik 1 klasowej Publicznej Szkoły Powszechnej we wsi Krowica, gm. Siedliszcze, pow. chełmski. Powołany do odbycia czynnej służby wojskowej po roku pracy w zawodzie nauczyciela w XI 1930 r. przeszedł po okresie unitarnym kurs Podchorążych Piechoty Nr 10 w Gródku Jagiellońskim. Zdecydował się zostać oficerem zawodowym, przyjęty na drugi rok Szkoły Podchorążych Piechoty w Komorowie koło Ostrowi Mazowieckiej. Po jej ukończeniu w sierpniu 1933 r. tej szkoły z 22 lokatą w stopniu podporucznika Wojska Polskiego w korpusie artylerii. Zgodnie ze swoim życzeniem odkomenderowany został od 81 Pułku Strzelców



Grodzieńskich im. króla Stefana Batorego w Grodnie. Był początkowo dowódcą plutonu, a następnie dowódcą 9 kompanii w III batalionie w tym pułku.

Wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. w składzie macierzystego S 1 PSG jako dowódca kompanii zwiadu, stoczył ze swoim oddziałem 5/6 IX 1939 r. zażartą bitwę z oddziałami niemieckimi w rejonie Kozienic. Dowodził oddziałem kombinowanym WP wycofując się na południowy wschód zgodnie z rozkazem dowództwa. Dopiero w nocy z 24/25 XI 1939 r. w rejonie Piwnicznej przedostał się na Słowację, a potem na Węgry. Po 26 XII 1939 r. w grupie polskich oficerów przedostał się

do Jugosławii, a stamtąd przez północne Wochy do Francji. Wziął udział w obronie tego kraju jako dowódca 7 kompanii 3 Pułku Grenadierów Polskich Sił Zbrojnych. Po kapitulacji Francji podjął w grupie oficerów próbę przedostania się do Gibraltaru. Aresztowany w Hiszpanii, więziony był w więzieniu w Figares, Barcelonie, Saragossie, a następnie przetrzymywany w obozie koncentracyjnym w Mirandzie de Ebro. Pozostawił niepublikowane wspomnienia z pobytu w tym obozie. Po strajku głodowym jaki podjął w grupie oficerów polskich 6 dniowym, przeniesiony został do obozu Jaramba w Madrycie. W dniu 15 V 1943 r. po zwolnieniu dostał się do Lizbony, a stamtąd przez Gibraltarc do Wielkiej Brytanii. Po przeszkoleniu w Szkocji został dowódcą 1 kompanii IX Batalionu Strzelców Flandryjskich 1 Dywizji Pancernej gen. Stanisława Maczka. Walczył w składzie tej dywizji

na obszarze Francji, w bitwie pod Lagarde, Holandii, Belgii. Ciężko ranny pod m. Cauvicourt skierowany został na rekonwalescencję w Szkocji. Za zgodą wyższego dowództwa odkomenderowany następnie ukończył Wyższą Szkołę Wojenną w Pebles. Awansowany do stopnia kapitana dyplomowanego PSZ po jej ukończeniu w sierpniu 1944 r. przeniesiony został do Sztabu I Dywizji Pancernej w Meppen w Niemczech. Stacjonował tam ze sztabem do 15 II 1947 r. Po przetransportowaniu Dywizji Pancernej na Wyspy Brytyjskie, wkrótce został zdemobilizowany. Po okresie wahań, zdecydował się na powrót do Polski w czerwcu 1948 r. Zamieszkał w rodziną w Warszawie. Pracował przez okres 25 lat w budownictwie m.in. był kierownikiem działu zaopatrzenia w Miejskim Przedsiębiorstwie Robót Inżynieryjnych. Na emeryturę przeszedł w połowie 1975 r.

Przez cały ten okres interesował się historią wojskowości. Lubił lekturę dobrej książki przygodowej. Pozostawił szereg cennych opracowań, w tym był autorem Kroniki 29 Dywizji Piechoty 1939 r., Rysu historii wrześniowej 81 Pułku Piechoty. Obok już wspomnianych wspomnień był też autorem wspomnień obozowych pt. Cytadela Budapesztańska. Współpracował przez lata z redakcją "Wojskowego Przeglądu Historycznego", publikując szereg artykułów.

Zmarł 21 III 1989 r. w Warszawie. Pochowany został na Cmentarzu Komunalnym Północnym w Wólce Węglowej, kwatera W - IX - 7, rząd 4, grób nr 17.

Żonaty z Zofią Kuczyńską, pozostawił córkę Barbarę.

Odnaczony był Orderem Virtuti Militari V klasy, Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Walecznym, francuskim Croix de la Guerre.

Bibliografia:

"Łącznik" (Leśna Podlaska) Nr 1 z 11 XI 1928 r., s. 15; "Tydzień Polski" (Londyn) z 8 IX 1989 r.; Chocianiewicz W. *W 50 - lecie powstania Wyższej Szkoły Wojennej w Warszawie*, Londyn 1969, s. 452; Dec W. *Narwik i Falaise*, Warszawa 1972, s. 224; Jurga T. *Obrona Polski 1939 r.*, Warszawa 1990, s. 20; Lisiecki J. *Strzelcy Grodzieńscy*, Białystok 1995, s. 41, 46, 49, 51; Rybka R., Stepan K., *Awanse oficerskie w Wojsku Polskim 1935 - 1939*, Kraków 2003, s. 365; Satora K., *Opowieści wrześniowych sztandarów*, Warszawa 1990, s. 153; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 244, 257, 405; Wróblewski J., *Armia Prusy 1939*, Warszawa 1986, s. 65; Wysocki B.A., *Nad rzeką Ebro*, Wrocław 1979, s. 108; Relacja pisemna córki Danuty z Warszawy z 1 I 2020 r.

Tomasz Demidowicz

Mieczysław Dzierżyk (1914 - 1940) pedagog "Leśniak", por. rez. piechoty WP, dowódca, organizator, animator życia kulturalno - oświatowego.

M.D.

Urodził się 12 X 1914 r. w m. Milówka w pow. żywieckim w rodzinie Jana i Marii z d. Sarnowska. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi zdecydował się na zawód nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i rozpoczął od 1 IX 1928 r. naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Rudniku n. Sanem. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli uczestniczył w pracach Spółdzielni Uczniowskiej. Był członkiem chóru szkolnego i drużyny harcerskiej. Decyzją władz oświatowych od 1 IX 1931 r. w związku z zamknięciem dotychczasowej szkoły pedagogicznej, przeniesiony został do Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli należał do orkiestry szkolnej, spółdzielni uczniowskiej i szkolnego hufca Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych w VI 1933 r. (X Komplet, Kurs im. Adama Mickiewicza) podjął pracę w jednej ze szkół powszechnych na Podkarpaciu. Powołany wkrótce do odbycia czynnej służby wojskowej, po kursie unitarnym, skierowany ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty przy 54 Pułku Piechoty otrzymując awans na kaprała podchorążego. Po wyjściu do cywila został nauczycielem w Publicznej Szkole Powszechnej we wsi Kotowa Wola koło Stalowej Woli. Obok nauki ulubionych przedmiotów przyrodniczych. Prowadził chór i drużynę harcerską. Udzielał się w pracach Związku Strzeleckiego "Strzelec" w Stalowej Woli. Doszkalany wojskowo w 39 Pułku Piechoty oraz w 9 Pułku Piechoty został awansowany do stopnia podporucznika rezerwy Wojska Polskiego w korpusie piechoty ze starszeństwem od 1 I 1936 r. Dodatkowo przeszedł przeszkolenie adiutantów baonów. Był zapalonym turystą i krajoznawcą.

Zmobilizowany, wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. w składzie macierzystego pułku jako dowódca oddziału piechoty. Po 17 IX 1939 r. w niewyjaśnionych okolicznościach dostał się do niewoli sowieckiej.

Zginął w IV 1940 r. zamordowany przez funkcjonariuszy NKWD w Charkowie. Spoczywa na Polskim Cmentarzu Wojennym w Piatichatkach

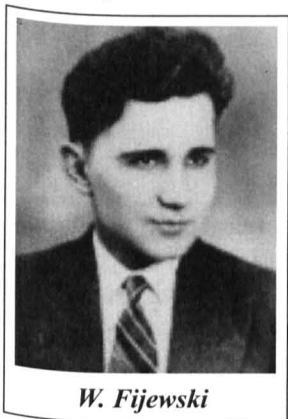
na Ukrainie. Pośmiertnie awansowany został na stopień porucznika rezerwy piechoty WP.

Bibliografia:

Charków. *Księga Polskiego Cmentarza Wojennego*, Warszawa 2003, s. 104; Garbacz D., *Przechodniu pochyl czoła*, Stalowa Wola 2005, s. 68; Rybka R., Stepan K., *Awanse oficerów w Wojsku Polskim 1935 - 1939*, Kraków 2003, s. 146; Skrzyńska - Pławińska M., *Rozstrzelani w Charkowie. Alfabetyczny spis 3739 jeńców polskich ze Starobielska rozstrzelanych w kwietniu - maju 1940 r., według źródeł sowieckich i polskich*, t. II, Warszawa 1996, s. 46; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 406; Tucholski J., *Mord w Katyniu*, Warszawa 1991, s. 554; Walczak M. *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych*, Warszawa 1995, s. 270; Wojskowe Biuro Historyczne w Warszawie. Kolekcja akt personalnych i odznaczonych, sygn. T481, D7987; Parafia Rzymsko katolicka Miłówka. Księga chrztu t. XXXVI 1914 - 1958, k. 5.

Sławomir Hordejuk

Władysław Fijewski (1910 - 1991) mgr geografii, pedagog "Leśniak", kurator sądowy. Wykładowca długoletni metodyki nauczania geografii Uniwersytetu Wrocławskiego.



W. Fijewski

Urodził się 14 II 1910 r. w m. Kopina, w pow. radzyńskim w rodzinie Wawrzyńca i Aureli z d. Łopacka. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi, edukację kontynuował w Publicznej Szkole Powszechnej w Wohyniu. Po ukończeniu szkoły powszechnej zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do hufca Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego i Spółdzielni Uczniowskiej. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych w VI 1932 r. (IX Komplet, Kurs

im. Juliusza Słowackiego), podjął pracę w jednej z publicznych szkół powszechnych. Powołany do odbycia czynnej służby wojskowej, skierowany ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty. Po wyjściu do cywila od 1 IX 1935 r. został nauczycielem, a następnie kierownikiem Publicznej Szkoły Powszechnej we wsi Rybczewice, pow. krasnostawski. Ze szczególnym upodobaniem uczył przedmiotów przyrodniczych, w tym geografii. Był inicjatorem organizacji wycieczek i obozów. Jako miłośnik skautingu był organizatorem obozów harcerskich. Utożsamiając się z ideą Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) uczestniczył w pracach miejscowego ogniska ZNP.

Po klęsce wrześniowej 1939 r. pozostał nadal kierownikiem szkoły powszechnej w Rybczewicach. Uczestniczył w ruchu oporu jako członek Związku Walki Zbrojnej (ZWZ), a następnie Armii Krajowej (AK), występując pod ps. "Czarny" i "Ordęga". Był też uczestnikiem tajnego nauczania. Brał udział w ukrywaniu Żydów.

Po przejściu frontu, w lipcu 1944 r. przeniósł się do Lublina i od 1 IX został nauczycielem. Aresztowany przez służby bezpieczeństwa, po przesłuchaniach przewieziony został do obozu w Sokołowie Podlaskim. Z końcem 1944 r. zesłany został specjalnym transportem do sowieckiego łagru nr 270 w Borowiczach. Więziony był w tym łagrze do marca 1946 r. Szczęśliwie ocalony i wygłodzony, przez kilka lat powracał do zdrowia. Po 1953 r. zdecydował się na wyjazd na Ziemie Odzyskane, obawiając się dalszych represji. Podjął pracę w jednej ze szkół we Wrocławiu. Równocześnie w systemie zaocznym studiując ulubioną geografię, sfinalizował po kilku latach pracę magisterską na Uniwersytecie Wrocławskim. Po 1958 r. pracował jako profesor geografii w jednym z państwowych liceów ogólnokształcących. Uczestniczył w pracach Komitetu Okręgowego Polskiego Towarzystwa Geograficznego. Korzystając z nowej oferty pracy z końcem lat 50 XX w. objął posadę wykładowcy metodyki nauczania geografii na Wydziale Nauk Przyrodniczych Uniwersytetu Wrocławskiego. Dodatkowo przez 4 lata pracował w Studium Nauczycielskim, Państwowym Liceum Medycznym i Liceum Wojskowym. Przez lata był kuratorem społecznym przy Sądzie Powiatowym we Wrocławiu.

Był autorem wspomnień z zesłania pt. *Niedobre dni*, Wrocław 1992.

Zmarł 10 VIII 1991 r. we Wrocławiu. Zgodnie z ostatnią wolą pochowany został na cmentarzu parafialnym w Wohyniu.

Rodziny nie założył.

Odznaczony był Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Uhonorowany był Złotą

Odznaką ZNP.

Bibliografia:

"Wrocławski Informator Uniwersytecki 1958", Wyd. Uniwersytet Wrocławski 1958, s. 184; Czuba P., Wojtał J., *Nie stali z bronią u nogi. W krasnostawskim obwodzie 1863 - 1946*, Lublin 1998, s. 111; *Polskie Towarzystwo Geograficzne w siedemdziesiątą piątą rocznicę działalności*, red. T. Kozłowska - Szczęsna, J. Kondracki, W. Stankowski, Warszawa - Poznań 1956, s. 136, 148; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 406; Wójtowicz M., *Bataliony Chłopskie w obwodzie Krasnostawskim 1939-1945*, Lublin 1997, s. 35; Fijewski W., *Niedobre dni*, Wyd. Parafia Ducha Świętego, Wrocław 1992.

Tomasz Demidowicz

Mirosław Piotr Fligier (1910 - 1970) pedagog "Leśniak", por. rez. WP, organizator, redaktor. Dyrektor Ekspozytury Państwowego Przedsiębiorstwa Leśnej Produkcji Niedrzewnej "Las" w Gliwicach 1951 - 1952.



M.P. Fligier

Urodził się 21 VIII 1910 r. w Dąbrowie Górniczej w rodzinie Wiktora i Anny. Publiczną Szkołę Powszechną ukończył w m. Sarnaki na Południowym Podlasiu, dokąd po 1914 r. przeniosła się rodzina. Zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela, zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do szkolnego hufca Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego i Spółdzielni Uczniowskiej. Miłośnik

literatury był członkiem kółka literackiego i kółka przyrodniczego. Współpracownik działu literackiego czasopisma szkolnego tego seminarium "Łącznik", niemal przez okres trzech lat "trzymał" wspomniany dział na wysokim poziomie. Od jesieni 1929 r. do wiosny 1931 r. był przewodniczącym komitetu redakcyjnego "Łącznika".

Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu dyplomu uprawniającego do nauczania w szkolnictwie powszechnym w VI 1931 r. (VIII Komplet, Kurs im. Jana Kasprowicza), wkrótce powołany został do odbycia czynnej służby

wojskowej. Skierowany po kursie unitarnym ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty nr 7 w Śremie. Wypromowany na stopień plutonowego podchorążego Wojska Polskiego powrócił do pracy w szkolnictwie. Pracował od 1 IX 1933 r. w jednej z publicznych szkół powszechnych. W czerwcu 1937 r. ukończył kurs Collegium Pedagogicum w Wolnej Wszechnicy Polskiej. Od 1 IX 1937 r. został profesorem języka polskiego w jednej ze średnich szkół w Warszawie. Doszkalany wojskowo został od 1 I 1938 r. mianowany podporucznikiem Wojska Polskiego w korpusie piechoty.

Zmobilizowany 29 VIII 1939 r. wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako dowódca plutonu piechoty w macierzystym 81 Pułku Strzelców Grodzieńskich. Bił się pod Sulejowem, walczył nad rzeką Pilicą, wreszcie 24 IX 1939 r. pod Krasnobrodem. Dostał się do niewoli niemieckiej, skąd udało mu się zbiec z obozu przejściowego. Podczas próby "przedostania się" do stron rodzinnych na Południowe Podlasie, dostał się tym razem do niewoli sowieckiej. Po ponownej udanej ucieczce z obozu przejściowego, przedostał się do Sarnak. Włączył się w działalność konspiracyjną w szeregach Komendy Obrońców Polski. Od połowy 1940 do połowy 1942 r. był zastępcą do spraw organizacyjnych Komendy Obrońców Polski - rejon Sarnaki. Od połowy 1941 r. był jednym z organizatorów struktury terenowej Narodowej Organizacji Wojskowej na Rejon Sarnaki. Następnie był dowódcą komendy organizacji Miecz i Pług. Od 1943 r. pełnił funkcję dowódcy Szkoły Podchorążych w Chybowie na Południowym Podlasiu. Charakteryzowany jako odpowiedzialny, oficer o dużym walorach osobistych i intelektualnych, oficjalnie pracował w kancelarii Urzędu Gminy w Sarnakach, a następnie jako kasjer w Nadleśnictwie Hruszniew, pozyskiwał dużo informacji ze względu na doskonałą znajomość języka niemieckiego. Od połowy 1944 r. wraz z komendą organizacji "Miecz i Pług" podporządkowany został Komendzie Ośrodka IX Armii Krajowej działającej pod dowództwem mjr Józefa Leguta ps. "Kit".

Po przejściu frontu w lipcu 1944 r. po kilku miesiącach 29 X 1944 r. został aresztowany przez służby bezpieczeństwa. Po przesłuchaniach, został zesłany do Łagru nr 270 w Borowiczach, a stamtąd po kilku miesiącach do Łagru nr 531 w Świerdłowsku na Uralu. Szczęśliwie ocalony powrócił po 3 latach z niewoli. Po długim okresie rekonwalescencji wraz z rodziną przeniósł się do Wrocławia. Pracował jako urzędnik w Państwowym Przedsiębiorstwie Leśnej Produkcji Niedrzewnej "Las". Awansowany pełnił obowiązki kierownika Sekcji Techniczno - Handlowej, od XII 1949 r. pełnił obowiązki dyrektora Ekspozytury "Las", a od 23 X 1951 r. jej dyrektorem. Aresztowany przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa 22 VI 1952 r. był więziony i przesłuchiwany przez okres 11 tygodni. Zwolniony, powrócił do pracy we

wspomnianym przedsiębiorstwie "Las" pracując na podrzędnych stanowiskach w Żywcu, Gliwicach, Strzelcach Opolskich i Wojkowicach. Od 1956 r. pracował w Katowickim Zespole Budownictwa Przemysłu Drobego w Gliwicach.

Zrehabilitowany w 1957 r. aktywny zawodowo pracował do połowy lat 60 XX w.

Pozostawił szereg tekstów opublikowanych na łamach wspomnianego "Łącznika", czasopisma "Życie Literackie". Był współautorem opracowania pt. Ostatnia kompania. Rok wśród kul, atrap i tekturowych pamprów (Baon Podchorążych Rezerwy Piechoty nr 7, Śrem 1932)

Zmarł 7 VI 1970 r. na zawał serca w Gliwicach. Pochowany został na miejscowym Centralnym Cmentarzu Komunalnym.

Żonaty z nauczycielką Jadwigą Kuryłło (1915 - 2005) miał trzech synów: Jarosława, Mirosława i Krzysztofa.

Uhonorowany był wieloma dyplomami. Imię jego upamiętnione zostało na Tablicy Pamięci Sybiraków z gminy Sarnaki na Cmentarzu Parafialnym w Sarnakach odsłoniętej we IX 2018 r.

Bibliografia:

"Łącznik" Nr 3 XII 1929 - I 1930, s. 3 - 6, 10 - 11; Bartniczuk J., *Spółeczność uczniowska Seminarium Nauczycielskiego w Leśnej Podlaskiej 1921 - 1937*, "Podlaski Kwartalnik Kulturalny" R 2014, nr 2, s. 16; *Narodowe Siły Zbrojne na Podlasiu*, t. I, red. M. Bechta, L. Żebrowski, Siedlce 1997, s. 142, 147, 151, 154, 157, 160, 164 - 165, 183, 197; t. III Siedlce 2003, s. 270; Rybka R., Stepan K., *Awanse oficerskie w Wojsku Polskim 1935 - 1939*, Kraków 2003, s. 63; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 406; Rogacin W., *Powstanie i charakterystyka pisma "Łącznik" w Państwowym Seminarium Nauczycielskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej*, "Test" r. 1997, nr 4, s. 118; *Uwięzieni w Borowiczach. Alfabetyczne wykazy 5795 Polaków i przedwojennych obywateli polskich i innych narodowości więzionych w obozie jenieckim nr 270 NKWD ZSRR w Borowiczach w latach 1944 - 1945*, red. A. Dzieńkiewicz, Warszawa 1997, s. 242; *Fijewski W., Niedobre Dni*, Wrocław 1992, s. 27, 53, 75, 93; Materiały z archiwum prywatnego Michała Fligiera - wnuka Mirosława ze I 2020 r.; Relacja ustna Michała Fligiera, Katowice, 5 III 2020 r.

Sławomir Hordejuk

Józef Godziszewski (1915 - 2004) ps. "Dolina", pedagog "Leśniak",
ppor. rez. WP, dowódca, organizator, miłośnik krajoznawstwa i turystyki.



J. Godziszewski

Urodził się 17 II 1915 r. w m. Żabno w rodzinie Jana. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Szczepieszynie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Zamojszczyźnie należał do kółka geograficznego i spółdzielni uczniowskiej. Po trzech latach nauki w związku z zamknięciem seminarium, przeniesiony został do dokończenia edukacji do Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. Podczas nauki w tym seminarium należał do Szkolnego Hufca Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego. Nadal pasjonował się geografią i literaturą podróżniczą. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym w VI 1935 r. (XII Komplet, Kurs im. Jana Kochanowskiego) wkrótce powołany został do odbycia czynnej służby wojskowej. Skierowany po kursie unitarnym, ukończył w 1937 r. Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty i wypromowany na stopień kaprała podchorążego Wojska Polskiego. Po powrocie do cywila objął posadę nauczyciela Publicznej Szkoły Powszechnej we wsi Łykoszyn, gm. Telatyn, pow. Tomaszów Lubelski.

Zmobilizowany, wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. Walczył jako dowódca plutonu w składzie macierzystego pułku. Po szczęśliwym powrocie z wojny, objął ponownie posadę nauczyciela w szkole powszechnej we wspomnianym Łykoszynie. Równolegle włączył się w tajne nauczanie. Od IV 1941 r. został żołnierzem placówki Związku Walki Zbrojnej (ZWZ) występując pod ps. "Dolina". Od II 1944 r. został dowódcą placówki Armii Krajowej w Łykoszynie. Awansowany do stopnia podporucznika AK. Od lipca 1944 r. objął dowództwo nad 2 plutonem 9 kompanii AK Łykoszyn - Nabroź w Obwodzie Tomaszów Lubelski. Po przejściu frontu w lipcu 1944 r. wziął udział w uruchomieniu szkolnictwa w powiecie Tomaszów Lubelski. Pracował jako kierownik Szkoły Powszechnej w Łabnikach, w pow. zamojskim, a następnie jako kierownik Szkoły Podstawowej we wsi Łabunie, pow. zamojski. Uczył z zamiłowaniem geografii. Zorganizował pracownię, doposażył szkoły w pomoce naukowe. Lubił prowadzić wychowanie fizyczne

oraz zajęcia nauki śpiewu. Grał pięknie na skrzypcach.

W stan spoczynku przeszedł w sierpniu 1980 r. i zamieszkał w Zamościu. W wolnym czasie oddawał się spotkaniom w gronie przyjaciół. Interesował się turystyką i często uprawiał turystykę pieszą.

Pozostawił w rękopisie *Wspomnienia nauczyciela z Łykoszyna*.

Zmarł 18 VI 2004 r. w Zamościu. Pochowany został na miejscowym cmentarzu Parafii Katedralnej Zmartwychwstania Pańskiego i Tomasza Apostoła, sektor XXV, rząd 14, nr grobu 1692.

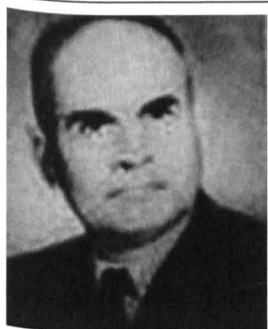
Żonaty od 1948 r. z nauczycielką Olgą Zacharow (1916 - 2001) nie pozostawił potomstwa.

Odnaczony był m.in. Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Bibliografia:

Caban I., *Oddziały partyzanckie i samoobrony obwodu AK Tomaszów Lubelski*, Warszawa 2000, s. 119; Józwiakowski J., *Armia Krajowa na Zamojszczyźnie*, t. II, Lublin 2001, s. 520; Niedźwiedź J., Niedźwiedź E., Stosiek - Witkowski E., *Dzieje miejscowości gminy Telatyn, powiat tomaszowski*, Telatyn - Zamość 2011, s. 45; Pająk H., *"Burta" kontra UB*, Lublin 1992, s. 32; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 407; *Związek Walki Zbrojnej Armia Krajowa w Obwodzie Tomaszów Lubelski, Relacje, wspomnienia, opracowania, dokumenty*, oprac. I. Caban, Lublin 1997, s. 10; Godziszewski J., *Wspomnienia nauczyciela z Łykoszyna* (rkps); Kulesza S., *Wspomnienie. Pamiętnik pisany o poranku*, Łabunie 2014, s. 17 - 18; Relacja pisemna Jana Słowińskiego z 31 III i 14 IV 2020 r.

Tomasz Demidowicz



T. Ignatowicz

Tadeusz Ignatowicz (1910 - 2009) pedagog "Leśniak", organizator, animator życia społeczno - kulturalnego i związkowego. Dyrektor Technikum Mechanicznego w Chełmie 1950 - 1966 i Zaocznego Technikum Mechaniczno - Elektrycznego w Kielcach 1966 - 1976.

Urodził się 4 X 1910 r. w Janowie Podlaskim, pow. Biała Podlaska w rodzinie Feliksa i Klementyny z d. Gruszka. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej miejscowości, zdecydował się na wybór zawodu

nauczyciela. Zdał egzaminy wstępne i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli należał do szkolnego Hufca Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego i spółdzielni uczniowskiej. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych w czerwcu 1931 r. (VIII Komplet, Kurs im. Jana Kasprowicza), po pewnym kresie poszukiwań pierwszą pracę w zawodzie rozpoczął jako nauczyciel kontraktowy w Szkole Rzemieślniczo - Przemysłowej w Ostrogu n. Horyniem na Wołyniu. Następnie pracował jako nauczyciel Publicznej Doksztalającej Szkoły Zawodowej w tym mieście. Po zdaniu egzaminu praktycznego i odbyciu czynnej służby wojskowej od 1 IX 1936 r. został kierownikiem Publicznej Doksztalającej Szkoły Zawodowej we Włodzimierzu Wołyńskim. Zmobilizowany wziął udział jako podporucznik rezerwy WP, dowódca plutonu w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. Po szczęśliwym powrocie z wojny zamieszkał w rodzinnej miejscowości na Południowym Podlasiu. Początkowo pracował jako robotnik leśny, by od 1 IX 1940 r. objąć posadę nauczyciela w Szkole Powszechnej w Błoniu koło Janowie Podlaskim. Od 1 IX 1942 r. przeszedł do pracy w pobliskim Pawłowie Nowym. Był nauczycielem w tej ostatniej szkole do 31 VIII 1947 r. Od 1 IX 1947 r. decyzją władz zwierzchnich oświatowych objął funkcję dyrektora Średniej Szkoły Zawodowej w rodzinnym Janowie Podlaskim. Funkcję tę sprawował do 31 VIII 1949 r. Kolejną decyzją władz zwierzchnich oświatowych objął funkcję dyrektora Średniej Szkoły Zawodowej w Białej Podlaskiej, na której pozostawał do 30 IX 1950 r. Od 1 X 1950 r. na własną prośbę przeniesiony, został dyrektorem Technikum Mechanicznego w Chełmie n. Uherką. Związał się zawodowo z tą placówką oświatowo - wychowawczą na długie ponad 15 lat. Doprowadził do modernizacji budynków szkolnych, rozbudowy i doposażenia warsztatów szkolnych. Uczynił wiele by "ściągnąć" do pracy w tej szkole, którą kierował kadrę pedagogiczną. Poprawił znacząco warunki w przyszkolnym internacie.

Utożsamiając się z ideą Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) przez długie lata pełnił funkcję prezesa Oddziału ZNP. W latach 1952 - 1954 i 1961 - 1966 był prezesem Oddziału Powiatowego ZNP w Chełmie. Jako znany pedagog i społecznik w latach 1954 - 1962 był radnym i członkiem Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Chełmie. Zasiadał i brał udział w szeregu komisjach merytorycznych. W 1960 r. był głównym organizatorem II Zjazdu Absolwentów szkoły, którą kierował. Charakteryzowany jako pedagog "pogodny i życzliwy" był autorem wspomnień. Uczył z dużym zamiłowaniem historii i nauk o społeczeństwie. Decyzją władz oświatowych,

przeniesiony w 1966 r. do Kielc był organizatorem i dyrektorem Zaocznego Technikum Mechaniczno - Elektrycznego.

Udzielał się w pracach organizatorskich, uczył m.in. historii w tej szkole.

W stan spoczynku przeszedł z końcem 1976 r.

Zmarł 20 IX 2009 r. w Warszawie. Pochowany został 26 IX 2009 r. na Cmentarzu Nowym w Kielcach.

Odznaczony był m.in. Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotym Krzyżem Zasługi. Medalem 10-lecia Polski Ludowej. Uhonorowany był Odznaką 1000-lecia Państwa Polskiego.

Bibliografia:

"Gazeta Wyborcza" Kielce z 25 IX 2009 r., s.3; Pyszko S., *Ignatowicz Tadeusz* [W:] *Słownik Biograficzny Związku Nauczycielstwa Polskiego na Lubelszczyźnie*. Pod redakcją J. Doroszewskiego, Wyd. Zarządu Okręgu ZNP; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 406; Świsłowski F., *Chełmska Szkoła Techniczna. Dyrektorzy i nauczyciele w jej dziejach*, Chełm 2002, s. 14.

Tomasz Demidowicz

Anna Stefania Jakimow - Lergetporer (1930 - 2005) mgr historii, pedagog "Leśniak", redaktor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu.



Urodziła się 11 V 1930 r. we Lwowie w rodzinie ppłk. dypl. WP Henryka Lergetporera i Marii z d. Janelli. Spokojne dzieciństwo i pierwsze lata edukacji przerwał wybuch II wojny światowej. Wraz z matką, bratem i siostrą po różnych perypetiach znalazła się po 1940 r. na Południowym Podlasiu w Leśnej Podlaskiej, przedwojennym ośrodku kształcenia nauczycieli. Wykształcenie na poziomie podstawowym zdobyła w funkcjonującej w tej miejscowości Szkole Powszechnej. Następnie uczyła się na tajnych kompletach zdobywając wiedzę na poziomie szkoły średniej. Po przejściu frontu, od 1 IX 1944 r. wstąpiła do reaktywowanego

w Leśnej Podlaskiej Państwowego Liceum Pedagogicznego. Brała udział w pracach samorządu szkolnego, spółdzielni uczniowskiej i drużyny harcerskiej. Brała udział w pracach szkolnego teatru. Po zdaniu egzaminu

dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie podstawowym w czerwcu 1948 r. (Komplet XVIII), postanowiła podjąć studia. Wyjechała na Dolny Śląsk, gdzie we Wrocławiu zdała egzamin wstępny i rozpoczęła studia na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego. W okresie studiów udzielała się w pracach samorządu studenckiego i kółka młodych historyków. Zainicjowała wydawanie czasopisma studenckiego. Po ukończeniu ulubionych studiów i obronie pracy magisterskiej skorzystała z oferty pracy i od 1 XI 1952 r. objęła posadę w dziale korekty redakcji historycznej Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu. Od połowy 1955 r. została redaktorem, a później starszym redaktorem w redakcji historycznej szacownego wydawnictwa Polskiej Akademii Nauk. Była redaktorem m.in. serii podręczników z historii powszechnej takich jak: Historia Japonii, Kanady, Brazylii, Ukrainy czy Turcji oraz czasopisma naukowego: "Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkow - Wschodniej". Udzielała się społecznie jako ławnik Okręgowego Sądu Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu.

W stan spoczynku przeszła w sierpniu 1990 r. W wolnym czasie lubiła lekturę dobrej powieści. Interesowała się historią i genealogią.

Była członkiem zakładowej organizacji NSZZ "Solidarność" i była internowana V - VI 1982 r.

Zmarła 25 XI 2005 r. we Wrocławiu. Pochowana została na miejscowym Cmentarzu Parafialnym św. Rodziny sektor XV, rząd 29, nr grobu 23.

Zamężna od 1953 r. z Władysławem Jakimowem, miała dwie córki: Marię (ur. 1954) i Agnieszkę (ur. 1957).

Bibliografia:

Kobiety internowane Gołdap 1982 pod red. E. Rogalewskiej, Białystok 2009, s. 59; Sroka J., Leśniacy. *Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 354, 366, 410; Łossowski P., *Początki Studiów z Dziejów ZSRR (Rosji) i Europy Środkowej w moich wspomnieniach*, „Studia Dziejów Rosji i Europy Środkowej”, R 2015 vol. 50, s. 9; Relacja pisemna p. Marii Żabskiej, Wrocław 23 IV 2020 r.

Tomasz Demidowicz

Stanisław Kalita (1923 - 1995) pedagog "Leśniak", długoletni profesor wychowania fizycznego w Liceum Ogólnokształcącym w Stoczku Łukowskim.



S. Kalita

Urodził się 10 VII 1923 r. w m. Mariampol, gm. Witulin, w pow. Biała Podlaska w rodzinie Władysława i Marianny z d. Plicka. Po ukończeniu Szkoły Ćwiczeń funkcjonującej przy Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej przyjęty został do Państwowego Gimnazjum we wspomnianej Leśnej Podlaskiej. Wybuch II wojny światowej uniemożliwił ukończenie tej szkoły średniej. Dążąc do zdobycia dalszej wiedzy zaczął uczęszczać na tajne komplety z organizowane przez kadrę nauczycielską zamkniętego zakładu kształcenia nauczycieli w Leśnej Podlaskiej.

Ponownie na przeszkodzie w zdobyciu matury stanął fakt wywozu na przymusowe roboty do Rzeszy Niemieckiej. Pracował w gospodarstwie rolnym w m. Zachanitz w Saksonii niemal przez cały okres okupacji. Po powrocie wiosną 1945 r. do Polski, od 1 IX 1945 r. został słuchaczem reaktywowanego gimnazjum w Leśnej Podlaskiej. Następnie po zdobyciu tzw. małej matury podjął naukę w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Leśnej Podlaskiej, które także wznowiło działalność. W okresie nauki w szkole pedagogicznej udzielał się w pracach samorządu szkolnego, należał do koła sportowego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych w czerwcu 1948 r. (Komplet XVIII), pierwszą pracę w zawodzie podjął w Szkole Powszechnej we wsi Mokre koło Rossosza w pow. Biała Podlaska. Po roku pracy w tej szkole, decyzją władz oświatowych przeniesiony został do pracy w Szkole Powszechnej w Łomazach pow. Biała Podlaska. Doksztalając się ukończył w systemie zaocznym kurs I i II stopnia wychowania fizycznego. Ponownie przeniesiony, objął od 1 IX 1951 r. posadę nauczyciela wychowania fizycznego w Państwowym Liceum Ogólnokształcącym w Stoczku Łukowskim. W tej szkole średniej przez długie lata uczył w pierwszym rzędzie wychowania fizycznego, ale też geografii. Prowadził kółko sportowe. W okresie zimy prowadził zajęcia z nauki łyżwiarstwa i narciarstwa. Ze szczególną chęcią prowadził zajęcia z siatkówki. Był gorącym animatorem życia sportowego m.in. przez organizację różnego rodzaju zawodów. Przywiązywał duże znaczenie do pracy w roli wychowawcy w przyszkolnym internacie. Zwracał uwagę na ubiór, zachowanie, higienę osobistą. Powodzeniem zakończyły się

jego starania mające na celu doposażenie szkoły w niezbędne mapy czy atlasy. Podnosząc dalej kwalifikacje ukończył w V 1953 r. w systemie zaocznym Akademię Wychowania Fizycznego w Warszawie, formalnie zdobywając prawo do nauczania w szkołach średnich i zakładach kształcenia nauczycieli. Pracował z dużym powodzeniem osiągając niemałą satysfakcję z rezultatów pracy pedagogiczno - wychowawczej do sierpnia 1984 r.

Utożsamiając się z ideą Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) udzielał się w pracach miejscowego ogniska.

Będąc na emeryturze doceniał sprawdzone przyjaźnie. Był zamiłowanym działkowiczem.

Zmarł 3 XII 1995 r. w Stoczku Łukowskim. Pochowany został na miejscowym cmentarzu parafialnym.

Żonaty z Teresą Barej, miał dwóch synów: Janusza (ur. 1953) i Adama (ur. 1955)

Odznaczony był m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Uhonorowany był Odznaką za zasługi w sporcie szkolnym.

Bibliografia:

Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 410; Informacja żony Teresy Kality z 25 II 2020 r.

Tomasz Demidowicz

Antoni Kłyk (1908 - 1991) pedagog "Leśniak", por. rez. WP, organizator, animator życia oświatowo - kulturalnego. Dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Częstochowie 1953 - 1974.



A. Kłyk

Urodził się 11 VIII 1908 r. w m. Kąkolewnica, w pow. radzyńskim, ówczesnej guberni siedleckiej w rodzinie Konstantego. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do kółka

przyrodniczego, chóru szkolnego i spółdzielni uczniowskiej. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym w maju 1929 r. (VI Komplet, Kurs im. Kazimierza Promyka), wkrótce powołany został do odbycia czynnej służby wojskowej. Po kursie unitarnym skierowany został do Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty. Wypromowany na stopień kaprała podchorążego Wojska Polskiego i odbyciu praktyki powrócił do cywila. Pracował w szkolnictwie powszechnym początkowo w jednej ze szkół w Warszawie. Podnosząc kwalifikacje ukończył w VI 1939 r. studia na Wydziale Pedagogicznym Wolnej Wszechnicy Polskiej. Od I IX 1938 r. był kierownikiem Publicznej Szkoły Powszechnej w Złoczowie. Po klęsce wrześniowej 1939 r. po powrocie z frontu ponownie został kierownikiem Szkoły Powszechnej we wspomnianym Złoczowie. Był uczestnikiem konspiracji i tajnego nauczania. Po przejściu frontu w lipcu 1944 r. został ponownie zmobilizowany w szeregi organizowanej II Armii Wojska Polskiego. Był dowódcą 3 kompanii i 7 Zapasowego Pułku Piechoty tej armii, który stacjonował od 13 II 1945 r. w Częstochowie. Od IV 1945 r. mianowany dowódcą wydzielonego batalionu przeniesiony został do Lublińca koło Częstochowy, gdzie objął też funkcję komendanta. Przyczynił się do uruchomienia kasyna dla podoficerów. Wsparł uruchomienie w tym mieście Państwowego Liceum Gimnazjum i Liceum. Na jego rozkaz wojsko wzięło udział m.in w odbudowie mostów. Wsparł działania mające na celu powołanie do życia zespołu wokalnno - muzycznego i recytatorskiego. Przyczynił się do powstania drużyny piłkarskiej "Orzeł" w Lublińcu. Po odkomenderowaniu a końcem maja 1945 r. został organizatorem, a następnie dowódcą Batalionu Moździerzy w Częstochowie. Zdemobilizowany, był od II połowy 1946 r. inspektorem szkolnym, a następnie kierownikiem Wydziału Oświaty w Częstochowie. Od połowy 1953 r. został powołany na stanowisko dyrektora Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Władysława Biegańskiego w Częstochowie. Pełniąc tę funkcję do 1973 r. przeprowadził remont kapitalny budynku biblioteki, doposażył i zapewnił stały dopływ książek i czasopism poprzez systematyczne zakupy. Zadbął o kadrę bibioteczną i powołał sieć nowych bibliotek filialnych. Pracę zawodową łączył z pracą społeczną jako długoletni radny (od. 1949) Miejskiej Rady Narodowej oraz wice przewodniczący tej rady. Tę ostatnią funkcję pełnił przez okres ponad 20 lat "wykorzystując" swoją pozycję do rozbudowy księgozbioru i prestiżu wspomnianej biblioteki, w której był dyrektorem. Nadmienić należy, że dzięki różnorodnym zabiegom przyczynił się do reaktywowania działalności przez Towarzystwo Popierania Kultury Regionalnej w Częstochowie. W latach 1957 - 1972 był prezesem tego towarzystwa, a w latach 1964 - 1979 był sekretarzem. Zaslugą jego było

powołanie do życia czasopismo "Ziemie Częstochowska". W stan spoczynku przeszedł w sierpniu 1974 r. W 1983 r. wraz z żoną przyjechał do Wielkiej Brytanii i zamieszkał w hrabstwie Berkshire.

W wolnym czasie interesował się bibliofilstwem, pszczelarstwem i hodowlą kwiatów.

Był autorem wspomnień pt. *Byłem komendantem Lublińca* "Nad Wartą", R 1964, nr 7, s. 3.

Zmarł 27 X 1991 r. w Wielkiej Brytanii. Zgodnie z ostatnią wolą pochowany został pochowany na Cmentarzu Kule w Częstochowie.

Żonaty z Henryką (1908 - 1993) miał córkę.

Oznaczony był Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotym Krzyżem Zasługi. Uhonorowany był Odznaką Zasłużony Działacz Kultury i Odznaką Zasłużony dla Rozwoju Województwa Katowickiego. Laureat Nagrody Ministra Kultury i Sztuki i Nagrody Wojewódzkiej 1968.

Bibliografia:

"Życie Częstochowy" R 1958, nr 14, s. 6, R 1968, nr 235, s. 10; R 1968, nr 235, s. 10; R 1979, nr 158, s. 8; Henning B., *Dzieje Biblioteki Publicznej im. dr Władysława Biegańskiego (cz. III)* „Aleje 3, Dwumiesięcznik Kulturalny Częstochowy” nr 63 wrzesień - październik 2007, s. 29; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 405; Swaton H., *Kłyk Antoni [W:] Słownik ludzi związanych z książką w regionie Częstochowskim*, Częstochowa 1985, s. 49 - 56); Tyras W. *Dzieje Biblioteki Publicznej im. dr Władysława Biegańskiego. Lata intensywnego rozwoju (cz. II)* "Aleje 3 Dwumiesięcznik Kulturalny Częstochowy" Nr 60, marzec - kwiecień 2007, s. 31 - 32; *Z albumu ludzi zasłużonych dla kultury Częstochowy Antoni Kłyk*, "Dziennik Częstochowski 24 godziny" r 1992, nr 198, s. 12.

Tomasz Demidowicz

Alfred Franciszek Kolator (1902 - 1995) mgr historii, ppłk. sł. stałej WP, ekonomista, organizator, pedagog - "Leśniak", dowódca. Zastępca dowódcy 13 batalionu Wileńskiego Strzelców "Rysie" w bitwie pod Monte Cassino.



A.F. Kolator

Urodził się 4 X 1902 r. w m. Szulborze Koty, w rodzinie Franciszka. Po ukończeniu Szkoły Początkowej w Ostrowi Mazowieckiej, naukę na poziomie szkoły średniej kontynuował w rządowym gimnazjum w Bobrzysku, gdzie ukończył cztery klasy przewidziane programem. Jako 17 letni żołnierz ochotnik wziął udział w wojnie polsko - bolszewickiej 1919 - 1920 r. Po szczęśliwym powrocie z frontu zdecydował się na zawód nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. W okresie nauki w tym seminarium na Południowym Podlasiu należał do koła sportowego i spółdzielni

uczniowskiej. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym w maju 1924 r. (I Komplet, Kurs im. Tomasza Zana) zdecydował się na studia. Ponieważ ukończenie seminarium nauczycielskiego uniemożliwiało wówczas podjęcia studiów uniwersyteckich, zdał egzamin dojrzałości sposobem eksternistycznym w Państwowym Gimnazjum im. Adama Mickiewicza w Wilnie. Zdał egzamin wstępny i podjął studia historyczne na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. W okresie studiów udzielał się w pracach Samopomocy Studenckiej i Akademickiego Związku Sportowego. Po obronie pracy magisterskiej, podnosząc kwalifikacje, ukończył na tym uniwersytecie 2 letnią Szkołę Nauk Politycznych. Powołany w międzyczasie do odbycia czynnej służby wojskowej, po kursie unitarnym, skierowany ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty w Wilnie. Następnie na własną prośbę odkomenderowany ukończył zawodową Szkołę Podchorążych awansując na stopień podporucznika Wojska Polskiego. Służył jako dowódca plutonu w 5 Pułku Piechoty Legionów, a następnie jako zastępca dowódcy kompanii w stopniu porucznika WP.

We wrześniu 1939 r. wziął udział w Wojnie Obronnej Polski jako dowódca kompanii piechoty. W czasie walk internowany z oddziałem na Litwie, następnie dostał się do niewoli sowieckiej i wysłany do jednego z łagrów na Syberię. Po układzie Sikorski - Majski na wieść o możliwości wstąpienia do armii polskiej uwolniony dotarł do miejsca zbiórki. Jako oficer

zawodowy brał udział w organizacji oddziałów polskiej armii w ZSRR pod dowództwem gen. Władysława Andersa jako adiutant dowódcy batalionu. Zaliczony do składu kadry oficerskiej 5 Kresowej Dywizji Piechoty jako dowódca 3 kompanii przeszedł szlak wojenny Armii Polskiej sformowanej w ZSRR. Wziął udział w kampanii włoskiej II Korpusu Wojska Polskiego gen. W. Andersa. Walczył jako dowódca kompanii, następnie zastępca dowódcy 13 Batalionu Wileńskiego Strzelców "Rysie". Kilkakrotnie ranny, m.in. 26 III 1944 r. w walkach pod m. Mass - Mainarde, 15 IV 1944 r. pod m. Gardino. Prowadził do boju batalion "Rysie" w bitwie pod Monte Cassino 12 V 1944 r., gdzie też został ranny.

Charakteryzowany jako "zdecydowany i rozważny dowódca", wyróżniał się dużym talentem organizacyjnym. Ranny jak wspomnieliśmy po rekonwalescencji był organizatorem i komendantem uruchamianego przy 5 Dywizji Kresowej Piechoty w Modenie 6 XI 1945 r. gimnazjum i liceum dla młodzieży polskiej. Funkcję tę pełnił również po przeniesieniu szkoły na Wyspy Brytyjskie do 1 XII 1947 r. w Bodney Airfield.

Po demobilizacji pracował przez krótki czas jako dozorca. Po ukończeniu półrocznego kursu ogrodniczego w Perth, pracował jako ogrodnik. Uzdolniony językowo, ze znajomością języków rosyjskiego, niemieckiego, włoskiego i angielskiego, ukończył następnie roczny kurs w Szkole Handlu Zagranicznego w Londynie. Pracował w latach 50 XX w. jako laborant w pracowni fizyczno - chemicznej w Londynie, a następnie został wykładowcą języka rosyjskiego na jednej z brytyjskich uczelni wyższych. Na powrót do Polski nie zdecydował się. Udzielał się w polskim ruchu kombatanatów w Wielkiej Brytanii. Interesował się Polską i często powracał do wspomnień.

Pozostawił dwa opracowania w maszynopisie: pierwsze - Wspomnienia z lat 1924 - 1954 z 1974 r. i drugie Opowieści żołnierskie z lat 1942 - 1945 z 1986 r.

Zmarł 11 III 1995 r. w m. Chiswick koło Londynu. Pochowany został na miejscowym cmentarzu North Sheen.

Żonaty dwukrotnie: pierwszy z Martą Aluchną - Emalianow, miał córkę Aldonę i drugi z Marią Anną Żwakowską, miał córkę Barbarę.

Odnaczony był Orderem Virtuti Militari V klasy (nr 8687), 2 krotnie Krzyżem Walecznych, Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Krzyżem Niepodległości, Medalem Niepodległości, Medalem Wojska, Krzyżem Monte Cassino (nr 15474), Gwiazdą Italii, Gwiazdą za Wojnę, The War Medal.

Bibliografia:

Anders W., *Dziennik Czynności gen. Władysława Andersa 1941 - 1945*, Koszalin 1998, s. 151; *Drugi Korpus Polski w bitwie o Monte Cassino z perspektywy półwiecza*, pod red. T. Paneckiego, Warszawa 1994, s. 238; *Katyń. Dokumenty Zbrodni, t. III Losy ocalonych lipiec 1940 - marzec 1943*, Warszawa 2001, s. 14; Kolatow A., *Internowanie na Litwie*, "Zeszyty Historyczne" z. 98, Paryż 1991, s. 151 - 166; tenże, *W jenieckich obozach na Litwie i ZSRR*, "Dziennik Polski i Dziennik Żołnierza" z 19 III - 2 IV 1984 r., tenże, *Żagaryści*, "Zeszyty Historyczne" z. 57, Paryż 1981, s. 128 - 140; Narębski W. *Szkolnictwo średnie i wojskowe 2 Korpusu Polskiego*, Prace Komisji Historii Nauki PAU, t. X, 2010, s. 273; Pietrzak W., *Przez wzgórza Italii*, Warszawa 1989, s. 172, 187, 192; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 245 - 247, 258, 272, 360, 404; Wawer Z., *Monte Cassino 1944*, Warszawa 2009, s. 10 - 109, 111.

Tomasz Demidowicz

Ksawery Latkowski (1909 - 2011) pedagog "Leśniak", ppor. rez. WP, dowódca, organizator, animator życia społeczno - oświatowego.



K. Latkowski

Urodził się 7 I 1909 r. w m. Piaski w guberni lubelskiej w rodzinie Jana i Stanisławy z d. Świtacz. Wybuch I wojny światowej uniemożliwił mu rozpoczęcie edukacji. Dopiero po powstaniu Polski Odrodzonej podjął naukę w Publicznej Szkole Powszechnej w rodzinnej miejscowości. Po jej ukończeniu zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do

szkolnego hufca wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego i koła sportowego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym w maju 1931 r. (VIII Komplet, Kurs im. Jana Kasprowicza), podjął pracę w charakterze nauczyciela kontraktowego w jednej z publicznych szkół powszechnych. Powołany do odbycia czynnej służby wojskowej, skierowany po kursie unitarnym, ukończył w 1933 r. Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty otrzymując

promocję na plutonowego podchorążego. Po powrocie do cywila ponownie podjął pracę w szkolnictwie w Warszawie. Doszkalany wojskowo na kursach wakacyjnych został awansowany na stopień podporucznika rezerwy Wojska Polskiego w korpusie piechoty.

Zmobilizowany wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. Walczył jako dowódca plutonu w składzie macierzystego pułku. Po szczęśliwym powrocie z wojny włączył się w prace konspiracyjne w szeregach Związku Walki Zbrojnej, a następnie Armii Krajowej (AK). Był uczestnikiem Powstania Warszawskiego 1944 r. jako dowódca plutonu, a następnie kompanii. Po jego kapitulacji ocalony powrócił do pracy w szkolnictwie. W 1961 r. zdecydował się na opuszczenie ojczyzny i osiedlił się w m. Chelsea, obecnie dzielnica Bostonu w Stanie Massachusetts. Pracował jako urzędnik w Sausage Colonial Provision Corporation w Bostonie. W wolnym czasie uczestniczył w życiu kulturalno - oświatowym polonii oraz w życiu klubu byłych żołnierzy i oficerów AK. Wspierał datkami parafię polską św. Stanisława w Chelsea.

W wolnym czasie lubił spotkania towarzyskie i dyskusje o polityce.

Zmarł 4 V 2011 r. w wieku 102 lat w Bostonie. Pochowany został na miejscowym Woodlawn Cemetery in Everett.

Żoną z Zofią Zarembą, miał córkę Izabelę i syna Bartka.

Bibliografia:

Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 406; *Chelsea Record – Chelsea Massachusetts Newspaper z 12 V 2011 r.*, (wspomnienie); Parafia Rzymsko - Katolicka w Piaskach Akt urodzenia Ksawerego Latkowskiego nr 7/1909.

Sławomir Hordejuk

F.L.

Franciszek Lesiuk (1904 - 1942) pedagog "Leśniak", ppor. rez. WP, dowódca, organizator. Kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Toczyskach 1928 - 1939.

Urodził się 4 X 1904 r. w m. Litewniki Nowe, gm. Sarnaki w Ziemi Łosickiej w rodzinie Pawła i Anny z d. Filipiuk. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi, naukę na poziomie podstawowym kontynuował w Publicznej Szkole Powszechnej w Sarnakach. Po ukończeniu

wspomnianej edukacji zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do kółka literackiego i spółdzielni uczniowskiej. Był członkiem redakcji jednodniówki jaka ukazała się w tym seminarium o nazwie "Leśniak". Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym w maju 1926 r. (III Komplet, Kurs im. ks. Stanisława Konarskiego), wkrótce powołany został do odbycia czynnej służby wojskowej. Po kursie unitarnym, skierowany ukończy Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty. Wypromowany na stopień kaprała podchorążego i zaliczeniu stosownych praktyk od 1 IX 1928 r. objął posadę nauczyciela Publicznej Szkoły Powszechnej we wsi Toczyska w Ziemi Łukowskiej. Po dwóch latach pracy objął funkcję kierownika tej placówki oświatowo - wychowawczej. Podjął starania o lepsze wyposażenie dzieci w podręczniki i pomoce naukowe. Zainicjował powołanie drużyny harcerskiej. Włączył się w prace mające na celu aktywną działalność miejscowego koła Związku Młodzieży Wiejskiej. Doszkalany systematycznie wojskowo w systemie kursowym awansowany został od 1 I 1934 r. podporucznikiem rezerwy piechoty Wojska Polskiego.

Zmobilizowany w sierpniu 1939 r. do macierzystego pułku, wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. Jako dowódca plutonu uczestniczył w szeregu potyczkach i starciach z wojskami niemieckimi. Po szczęśliwym powrocie z wojny w końcu IX 1939 r. w rodzinne strony na Południowe Podlasie, zdecydował się na przeniesienie do Warszawy. Po otrzymaniu posady nauczyciela w jednej ze szkół powszechnych włączył się w prace konspiracyjne w szeregach Związku Walki Zbrojnej (ZWZ), a następnie Armii Krajowej (AK). Zajmował się redakcją i kolportażem pisemek konspiracyjnych. Był też łącznikiem między Warszawą a Krakowem.

Aresztowany przez gestapo w połowie 1940 r. więziony był przesłuchiwany i bity w areszcie śledczym przy Alei Szucha w Warszawie. Zakwalifikowany jako więzień polityczny w jednym z transportów po trzech miesiącach został wywieziony do obozu koncentracyjnego w Dachau w Saksonii. W tym obozie śmierci otrzymał numer obozowy 39123.

Zginął 13 XI 1942 r. zamordowany przez niemieckich oprawców.

Żonaty, pozostawił potomstwo.

Bibliografia:

Kaznowski K., *Martyrologia nauczycieli w Lubelskiem w latach II wojny światowej*, Lublin 1995, s. 34; Korneć G., *Tajna oświata na południowym*

Podlasiu i wschodnim Mazowszu 1939-1944, Siedlce 2006, s. 488, 495; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 404 Walczak M. *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej: księga strat osobowych*, Warszawa 1995, s. 455; Archives of the International Tracing Service w Bad Arolsen, Karty osobowe Franciszka Lesiuka.

Tomasz Demidowicz

Tadeusz Stanisław Machnio (1933 - 2019) pedagog "Leśniak", organizator, animator życia społeczno - kulturalnego i związkowego.



T.S. Machnio

Urodził się 11 V 1933 r. w m. Wola Burzecka, w pow. łukowskim w rodzinie Mariana. Pierwsze lata edukacji przypadły na trudne lata wojny i okupacji. Po ukończeniu szkoły podstawowej w rodzinnej wsi zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzaminy wstępne i podjął naukę w Państwowym Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do spółdzielni uczniowskiej i chóru szkolnego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień nauczycielskich szkolnictwa

podstawowego w czerwcu 1955 r. (XXV Matura) pierwszą pracę w zawodzie rozpoczął jako nauczyciel kontraktowy w Szkole Ogólnokształcącej Stopnia Podstawowego w rodzinnej Woli Burzeckiej. Następnie uczył w Szkole Podstawowej w Hordzieżce w Ziemi Łukowskiej. Po dwóch latach pracy przeszedł do pracy w Szkole Podstawowej w Anilinie, a później w Szkole Podstawowej w Germanisze. Podnosząc kwalifikacje formalne w systemie zaocznym ukończył w czerwcu 1965 r. Studium Nauczycielskie w Lublinie na kierunku historia z wychowaniem muzycznym. Awansowany od 1 IX 1965 r. objął stanowisko kierownika Szkoły Podstawowej w Tuchowiczu, przeprowadził kapitalny remont i modernizację budynku szkolnego. Usprawnił proces nauczania i doposażył klasopracownie. Jako znany pedagog i animator życia oświatowo - kulturalnego wybrany został na okres 1965 - 1966 prezesem Ogniska Związku Nauczycielstwa Polskiego w Staninie. Nadal podnosząc kwalifikacje w systemie zaocznym ukończył historię w czerwcu 1977 r. w Instytucie Kształcenia Nauczycieli

w Warszawie - Rembertowie zdobywając wyższe wykształcenie zawodowe. Decyzją władz zwierzchnich oświatowych od 1 IX 1985 r. przeniesiony został na stanowisko dyrektora Szkoły Podstawowej w Mikrusach. Usprawnił proces dydaktyczny szkoły i poprawił warunki pracy kadrze. Po dwóch latach pracy ponownie przeniesiony został dyrektorem Szkoły Podstawowej w Wólce Konopnej. Nadal czynny w pracy związkowej w latach 1990 - 1991 sprawował funkcję prezesa zarządu oddziału ZNP w Trzebieszowie. Po przejściu w stan spoczynku w sierpniu 1991 r. udzielał się jako członek Komisji Historycznej. We wrześniu 1993 r. zainicjował powstanie Sekcji Emerytów i Rencistów w Krzywdzie i został jej przewodniczącym. Przez lata był przewodniczącym Komitetu Gminnego Frontu Jedności Narodowej w Trzebieszowie.

Zmarł 18.11.2019 r. Pochowany został na miejscowym cmentarzu.

Żonaty, pozostawił potomstwo.

Odnaczony był Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem 40 - lecia PRL, Medalem KEN i Medalem Srebrnym Za Zasługi dla Obronności Kraju. Uhonorowany był Złotą Odznaką ZNP.

Bibliografia:

Sowa M., *Machnio Tadeusz Stanisław* [W:] *Słownik Biograficzny Związku Nauczycielstwa Polskiego na Lubelszczyźnie pod red. J. Doroszewskiego*, Lublin 2004, s. 186; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 418 - 419; Szczęśniak H., Szczęśniak W., *Zarys dziejów ZNP w Łukowskiem 1905 - 2005*, Wyd. ZNP, Łuków 2007, s. 326.

Tomasz Demidowicz



B. Maksymiuk

Bronisław Maksymiuk (1935 - 2016) mgr pedagogiki, pedagog "Leśniak", organizator, animator kultury, artysta malarz. Dyrektor Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Białej Podlaskiej 1975 - 1982.

Urodził się 29 III 1935 r. w m. Bezwola, gm. Wohyń, w pow. Radzyń Podlaski w rodzinie Jana i Feliksy z d. Moczulowska. Po ukończeniu Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi w okresie okupacji, kontynuował edukację na poziomie elementarnym w Szkole Powszechnej w Wohyniu.

Po jej ukończeniu, naukę na poziomie szkoły średniej zdobywał w Państwowym Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącym w Milanowie, w pow. Radzyń Podlaski. Po uzyskaniu tzw. małej matury, zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Pierwszą pracę w tym zawodzie jako nauczyciel niewykwalifikowany podjął od 1 IX 1952 r. w Szkole Ogólnokształcącej Stopnia Podstawowego w Międzyrzecu Podlaskim. Po roku decyzją władz zwierzchnich oświatowych przeniesiony został nauczycielem niewykwalifikowanym w Szkole Ogólnokształcącej Stopnia Podstawowego we wsi Zaniówka. Równolegle, chcąc uzyskać kwalifikacje pedagogiczne, w systemie kursowym kontynuował naukę w Państwowym Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i uzyskaniu uprawnień do nauczania w szkołach podstawowych w lipcu 1954 r. (XXIV Matura) postanowił zostać oficerem zawodowym. Od IX 1955 r. rozpoczął studia w Oficerskiej Szkole Wojsk Inżynieryjnych we Wrocławiu. Po dwóch latach nauki w tej szkole oficerskiej, gdzie był m.in. plastykiem batalionowym, zrezygnował, żeby ponownie powrócić do zawodu nauczyciela. Za zgodą władz oświatowych otrzymał posadę nauczyciela kontraktowego w Szkole Podstawowej we wsi Zabiele koło Radzyna Podlaskiego. Po zdaniu egzaminu praktycznego, decyzją władz oświatowych mianowany został od 1 IX 1958 r. kierownikiem tej placówki oświatowo - wychowawczej. Doprowadził do powstania szkolnego zespołu artystycznego i kółka plastycznego. Stworzył warunki do powstania drużyny harcerskiej. Zainicjował organizację kursów dokształcających dla dorosłych. Podnosząc formalne kwalifikacje w systemie zaocznym ukończył 3 - letnie Studium Nauczycielskie w Katowicach na kierunku wychowanie plastyczne z zajęciami technicznymi. Przez okres kilku lat pracował dodatkowo jako kierownik Ośrodka Metodycznego w Radzynie Podlaskim. W połowie 1965 r. korzystając z nowej propozycji pracy, przeszedł na posadę dyrektora Powiatowego Domu Kultury (PDK) w Radzynie Podlaskim. W tej placówce kultury zapewnił funkcjonowanie nie tylko wielu kół zainteresowań w tym plastycznego, ale wystarał się też o sprzęt i środki finansowe na funkcjonowanie zespołu muzycznego. W wolnych chwilach malował pejzaże, ale też rzeźbił. Podnosząc nadal kwalifikacje pedagogiczne, w systemie zaocznym od 1965 r. podjął studia na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UMCS w Lublinie. W VI 1969 r. obronił pracę magisterską z pedagogiki. W latach 1965 - 1970 łączył studia, uprawianie malarstwa, kierowanie PDK w Radzynie Podlaskim z pracą w charakterze nauczyciela przedmiotów artystycznych w Studium Nauczycielskim w Chełmie n. Uherką. Przeniesiony służbowo, od 1971 r. został dyrektorem PDK

w Lubartowie. Zreorganizował tę placówkę kultury. Zadbał od strony organizacyjnej i finansowej o funkcjonowanie m.in. przy PDK zespołu bigbitowego "Bardowie". Korzystając z oferty nowej pracy od 1 VI 1975 r. objął funkcję dyrektora Wydziału Sztuki w nowo organizowanym Urzędzie Wojewódzkim w Białej Podlaskiej, będącym konsekwencją nowego podziału administracyjnego Polski. Stanowisko to sprawował do 15 II 1982 r. Był nie tylko faktycznym organizatorem wspomnianego Wydziału Kultury i Sztuki w nowopowstałym województwie białkopodlaskim, ale całej struktury jednostek kultury w tym organizatorem Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, Wojewódzkiego Domu Kultury, Biura Wystaw Artystycznych. Należał też m.in. do głównych organizatorów plenerów malarskich w Janowie Podlaskim i Muzeum Południowego Podlasia. Po odwołaniu ze stanowiska dyrektora Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Białej Podlaskiej, od 16 II 1982 r. został szefem Klubu Międzynarodowego Prasy i Książki w Białej Podlaskiej. Po dwóch latach pracy na tym stanowisku przeszedł na stanowisko zastępcy dyrektora Oddziału Wojewódzkiego Robotniczej Spółdzielni Wydawniczej do spraw kultury. Odpowiadał m.in. za utrzymanie i rozwój sieci kiosków "Ruch", ich zaopatrzenie i za prowadzone prace oświatowo - kulturalne. Na krótko po ustąpieniu dyrektora Aleksandra Głębockiego był dyrektorem tej firmy w stadium likwidacji.

W stan spoczynku przeszedł z dniem I VII 1990 r.

Przez cały okres czynnej pracy zawodowej udzielał się społecznie. Był m.in. społecznym inspektorem ruchu drogowego, prezesem Zarządu Miejskiego Ligi Obrony Kraju, przewodniczącym Komisji Kultury Zarządu Wojewódzkiego Ochotniczej Straży Pożarnej w Białej Podlaskiej. Zawsze znajdował czas na uprawianie malarstwa. Twórczość swoją prezentował okazjonalnie lub w grupie przyjaciół. W 2012 r. swoją twórczość pokazał na I Wystawie Twórców Artystów Myśliwych Okręgu Białskiego Polskiego Związku Łowieckiego z organizowanej w Parku Radziwiłłowskim w Białej Podlaskiej. Charakteryzowany jako "przyjazny i otwarty" lubił się dzielić swoimi przemyśleniami w dziedzinie kultury w gronie przyjaciół.

Zmarł 22 II 2016 r. w Białej Podlaskiej w wieku 81 lat. Pochowany został zgodnie z ostatnią wolą na cmentarzu przy ul. Lipowej w Lublinie.

Żonaty z Elżbietą Karczmarz, miał syna Dariusza (ur. 1980)

Odnaczony był m.in. Krzyżem Kawalerskim OOP, Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Zasługi dla ZHP, Złotym i Srebrnym Medalem Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej, Złotym, Srebrnym i Brązowym Medalem "Za Zasługi dla Pożarnictwa". Uhonorowany był m.in. Odznaką Zasłużony Działacz Kultury, Odznaką Honorową PCK, Odznaką 1000 - lecia Państwa Polskiego, Odznaką "Za Zasługi dla Województwa

Białskopodlaskiego".

Bibliografia:

Demidowicz T., *In Memoriam Bronisław Maksymiuk (1935 - 2016)*, "Echo Leśniaków" R 2017, Nr 21, s. 165 - 167; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 417 - 418.

Tomasz Demidowicz

Tadeusz Michaluk (1913 - 2015) inż budownictwa, projektant, pedagog "Leśniak", artysta malarz i grafik, wybitny projektant znaczków i kart pocztowych.



T.M.

Urodził się 23 IX 1913 r. w m. Ostrówek, pow. Hrubieszów w rodzinie Tadeusza. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej, zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim w Szczepieszynie na Zamojszczyźnie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli należał do chóru szkolnego i kółka plastycznego. Zdradzał ponad przeciętne zdolności plastyczne m.in. w wykonywaniu szybkich szkiców ołówkowych. Swoje zdolności plastyczne rozwijał po przeniesieniu się do Państwowego Seminarium Nauczycielskiego

Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska, po zamknięciu wspomnianego seminarium w Szczepieszynie. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych, publicznych i prywatnych w czerwcu 1935 r. (Komplet XII B, Kurs im. Jana Kochanowskiego), wkrótce powołany został do odbycia czynnej służby wojskowej. Po kursie unitarnym skierowany ukończył Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy Piechoty przy 27 Dywizji Piechoty stacjonującej w Łucku na Wołyniu w stopniu kaprała podchorążego Wojska Polskiego (WP). Po wyjściu do cywila, podjął pracę jako nauczyciel kontraktowy Publicznej Szkoły Powszechnej w Szczepieszynie. Po roku pracy w tej placówce oświatowo - wychowawczej, przeniesiony został na stanowisko nauczyciela w Publicznej Szkole Powszechnej w Mokrym Lipiu. Dał się poznać jako dobry organizator i animator życia kulturalno - oświatowego.

Zmobilizowany w sierpniu 1939 r. wziął udział w Wojnie Obronnej Polski jako dowódca plutonu w jednym z pułków wchodzących w skład wspomnianej 27 DP. Po szczęśliwym powrocie z wojny ponownie został nauczycielem Szkoły Powszechnej we wsi Mokre Lipie. Włączył się w działalność konspiracyjną organizując lokalną komórkę Straży Chłopskiej "Chłostry". Po roku działalności objął funkcję komendanta placówki Batalionów Chłopskich. Aresztowany w połowie 1942 r. przez gestapo został przewieziony do obozu koncentracyjnego na Majdanku koło Lublina. Szczęśliwie ocalony po przejściu frontu od 1 IX 1944 r. został nauczycielem w Szkole Powszechnej w Zawałowie, pow. Hrubieszów. Zgodnie ze swoim planem życiowym w końcu IX 1945 r. wyjechał do Warszawy, by od 1 X 1945 r. podjąć studia na Wydziale Inżynierii Lądowej i Wodnej Politechniki Warszawskiej (PW). Po uzyskaniu dyplomu inżyniera budownictwa w VI 1948 r. podjął pracę w jednym z przedsiębiorstw budowlanych. Równolegle pracował jako asystent u prof. B. Lenara na Wydziale Grafiki Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych i studiował malarstwo. Od połowy 1950 r. został projektantem w Biurze Projektów Budownictwa Przemysłowego. Pracował w tym biurze około 10 lat, awansując na stanowisko projektanta, a następnie szefa sekcji. Charakteryzowany jako inżynier "zdolny i energiczny" w wolnym czasie uprawiał malarstwo, posługując się różnymi technikami. Pierwszą indywidualną wystawę artystyczną swoich prac miał w Warszawie w 1956 r. Od 1960 r. jako starszy projektant "Inwest projektu" uczestniczył w projektowaniu i powstaniu szeregu ciekawych obiektów użyteczności publicznej. W 1967 r. przeszedł do pracy w Mazowieckim Biurze Projektów Budownictwa Ogólnego. Po dwóch latach objął stanowisko starszego inspektora w Centralnym Zarządzie Dróg Publicznych przy Ministerstwie Komunikacji. W latach 1969 - 1972 sprawował nadzór inspektorski nad największymi budowlami drogowymi Polski. Pracę tę łączył z pracą twórczą jako artysta malarz, grafik i projektant znaczków na zlecenie Poczty Polskiej. Był autorem m.in. serii 7 znaczków z bloczkiem poświęconych XIII Mistrzostwom Europy w Koszykówce Mężczyzn, które miały miejsce 4 - 13 X 1963 r. we Wrocławiu, serii znaczków pocztowych "Igrzyska Olimpijskie Meksyk 1968 r." Zaprojektował kilka serii znaczków Poczty Polskiej poświęconych podbojowi kosmosu. Bliska była mu problematyka przyrody. Wraz z Barbarą Kowską był projektantem pięknej serii znaczków Poczty Polskiej pt. Krainy Polski. Samodzielnie zaś zaprojektował serię pt. Kwiaty Polskie. Był projektantem 3 kopert pocztowych ze znaczkami o nominale 1,50 zł. z okazji 100 - lecia Union Postale Universalle UPU Światowego Związku Pocztowego w 1974 r., które uznane zostały za

najpiękniejsze polskie znaczki pocztowe roku w konkursie - plebiscycie redakcji czasopisma "Filatelista". Twórczo realizował się w Polsce do początków lat 80 XX w. Po wyjeździe do Francji, zamieszkał w Paryżu. Podjął tam szeroką twórczość artystyczną jako artysta malarz, artysta grafik i projektant znaczków na zlecenie Poczty Francuskiej. Szacuje się, że zaprojektował 168 polskich znaczków i 39 kart pocztowych. Ogromny dorobek twórczy pozostawił we Francji, ponad 35 uprawiając z dużym powodzeniem pracę twórczą i wystawienniczą.

Zmarł 18 I 2015 r. w Paryżu w wieku 101 lat. Pochowany został zgodnie z ostatnią wolą na Cmentarzu Bródnowskim w Warszawie.

Żonaty, pozostawił syna Tadeusza artystę malarza i grafika kontynuującego twórczość ojca.

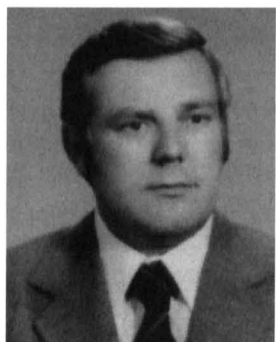
Odznaczony był m.in. Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Partyzanckim i Krzyżem Oświęcimskim.

Bibliografia:

Demidowicz T., *In Memoriam Michaluk Tadeusz (1913 - 2015)*, "Echo Leśniaków" R 2011 - 2016, Nr 15 - 20, s. 181 - 183; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 407 - 408.

Tomasz Demidowicz

Tomasz Aleksander Mierzwiński (1941 - 2014) mgr prawa i administracji, pedagog "Leśniak", administrator, organizator. Przewodniczący Powiatowej Rady Narodowej w Janowie Lubelskim 1970 - 1973. Wiceprezydent Lublina 1979 - 1982.



T.A. Mierzwiński

Urodził się 13 VI 1941 r. w Kolonii Poizdów koło Kocka w rodzinie Aleksandra i Genowefy z d. Stępiak. Po ukończeniu Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi, naukę na poziomie podstawowym kontynuował w Szkole Ogólnokształcącej Stopnia Podstawowego w Kocku. Podobnie jak starszy brat Henryk zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli nauczył się gry

nie tylko na skrzypcach czy mandolinie, ale także na fortepianie i akordeonie. Brał udział w pracach teatru szkolnego jako aktor w szeregu przedstawieniach. Był członkiem zespołu muzycznego i zespołu tanecznego. Uczestniczył w pracach samorządu szkolnego. Po ukończeniu tej szkoły pedagogicznej, zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania wszystkich przedmiotów w szkołach podstawowych w czerwcu 1960 r. (XXXIV Matura), pierwszą pracę podjął w zawodzie jako nauczyciel Państwowego Liceum Ogólnokształcącego oraz Szkoły Podstawowej w Stoczku Łukowskim, woj. lubelskie. Uczył nauki śpiewu i muzyki. Założył i prowadził chór szkolny, dawał oprawę artystyczną akademiom szkolnym i uroczystościom publicznym w tym miasteczku. Przez pewien okres pełnił funkcję wychowawcy internatu szkolnego. Stał się znanym jako aktor teatru amatorskiego działającego przy miejscowej Straży Pożarnej. Decyzją władz politycznych, od lata 1963 r. oddelegowany został z oświaty jako bardzo młody nauczyciel do pracy w samorządzie, obejmując stanowisko Przewodniczącego Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej w Stoczku Łukowskim. Po niespełna siedmiu latach jako młody i energiczny działacz społeczno - polityczny objął od VII 1970 r. stanowisko Przewodniczącego Powiatowej Rady Narodowej w Janowie Lubelskim. Na tym stanowisku dał się poznać jako człowiek otwarty, kontaktowy i energiczny. Szczególnie pomocny w rozwoju kultury i oświaty, przyczynił się w tym czasie do wzniesienia Pomnika Pamięci Narodowej poświęconego walczącym z okupantem na Porytowych Wzgórzach. Po okresie trzech następnych lat skorzystał z nowej oferty pracy, obejmując od 1973 r. funkcję zastępcy Dyrektora Biura Wojewódzkiej Rady Narodowej w Lublinie. Pracę ściśle organizacyjno - administracyjną łączył ze studiami zaocznymi jakie podjął na Wydziale Prawa i Administracji UMCS w Lublinie. Jeszcze przed sfinalizowaniem obrony pracy magisterskiej w połowie 1979 r. przeniesiony został na stanowisko wiceprezydenta miasta Lublina. Koordynował i nadzorował na tym stanowisku do połowy 1982 r. sprawy oświaty, służby zdrowia i gospodarki mieszkaniowej. Odpowiedzialność za tak trudne sprawy kosztowała go немало wysiłku i czasu. Od września 1982 r. na własną prośbę i za zgodą władz zwierzchnich przeszedł na posadę pedagoga w Zakładzie Doskonalenia Zawodowego w Lublinie. Pracował w tej placówce oświatowo - wychowawczej z wielkim oddaniem i zapałem do sierpnia 1990 r. Po odejściu na wcześniejszą emeryturę wspólnie z małżonką przez pewien czas zajmował się szkoleniem kierowców. Cenił sprawdzone przyjaźnie, spotkania, w tym szczególnie z Leśniakami. Lubił dyskusje rzeczowe na różne tematy, czasami trudne. Często sięgał po akordeon, gdyż uwielbiał muzykę i śpiew.

Zmarł 24 IX 2014 r. w Lublinie. Pochowany został na miejscowym cmentarzu przy ul. Unickiej.

Żonaty od 17 VI 1961 r. z Anną Barbarą Jabłońską, miał dwie córki: Beatę (ur. 1961) i Renatę (ur. 1963).

Odznaczony był Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem za Długoletnie Pożycie Małżeńskie, Brązowym Medalem Za Zasługi dla Obronności Kraju. Uhonorowany był Srebrną Odznaką im. Janka Krasickiego.

Bibliografia:

Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 423; Mierzwińska A.B. Wspomnienie z IX 2019 r., s. 1 - 8; Informacje A. Mierzwińskiej z 28 IX 2019 r.

Tomasz Demidowicz

Edward Olszewski (1942 - 2016) prof. zw. dr hab. UMCS, historyk, politolog, pedagog "Leśniak", organizator. Dyrektor Międzyuczelnianego Instytutu Nauk Politycznych w Lublinie 1982 - 1990.



E. Olszewski

Urodził się 6 III 1942 r. w m. Olszewnica, gm. Kąkolewnica, pow. Radzyń Podlaski w rodzinie Józefa i Anny z d. Wysokińska. Po ukończeniu Szkoły Podstawowej, zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu był przewodniczącym Samorządu Uczniowskiego i sekcyjnym w szkolnej drużynie harcerskiej. Od trzeciej klasy należał do składu teatru szkolnego, gdzie zagrał szereg ról w wystawianych sztukach.

Okazał się też zdolnym konferansjerem, zapowiadając i prowadząc szereg występów zespołów artystycznych w samym liceum, jak i poza szkołą. Zafascynowany literaturą piękną zaczął uprawiać poezję na tyle, że zyskał przydomek "Poeta". Po zdaniu egzaminu dojrzałości i uzyskaniu uprawnień nauczyciela szkolnictwa podstawowego w czerwcu 1961 r. (XXXV Matura), zdecydował się na podjęcie studiów historycznych. Zdał egzamin wstępny na Wydziale Humanistycznym UMCS w Lublinie i został przyjęty. Podczas studiów należał do prężnych działaczy wydziałowej organizacji Związku

Młodzieży Socjalistycznej i Zrzeszenia Studentów Polskich. W tej ostatniej organizacji był przez jedną kadencję przewodniczącym Rady Wydziału Humanistycznego. Dodatkowo pracował zarabiając jako pracownik - likwidator szkód gradowych i powodziowych Państwowego Zakładu Ubezpieczeń. Po ukończeniu studiów i obronę pracy magisterskiej napisanej pod kierunkiem prof. Zygmunta Mańkowskiego z tematu: *Bataliony Chłopskie w Podokręgu IV B* w czerwcu 1966 r., otrzymał propozycję pracy na macierzystej uczelni. Po odbyciu rocznego stażu asystenckiego w Zakładzie Historii Nowożytnej, włączony został od 1967 r. w prace nad powstaniem Studium Nauk Politycznych. Kontynuując badania w 1972 r. na Wydziale Humanistycznym UMCS obronił pracę doktorską z tematu: *Początki władzy ludowej na Rzeszowszczyźnie (1944 - 1947)* napisaną pod kierunkiem prof. Stanisława Krzykały. Mianowany adiunktem od 1973 r., został kierownikiem Zespołu Ruchów Politycznych, przekształconego następnie w Zakład Ruchów Politycznych Międzyuczelnianego Instytutu Nauk Politycznych (MINP) w Lublinie. Nadal prowadząc prace badawcze i kwerendę źródłową w 1979 r. obronił rozprawę habilitacyjną z tematu: *Polska Partia Robotnicza na Lubelszczyźnie 1942 - 1948* na Wydziale Humanistycznym UMCS. Mianowany następnie docentem i wicedyrektorem wspomnianego MINP zainicjował powołanie studiów magisterskich z zakresu nauk politycznych. W 1982 r. mianowany dyrektorem MINP w Lublinie, funkcję tę z powodzeniem i dużą determinacją pełnił do końca 1990 r. Doprowadził do znaczącego wzrostu potencjału kadrowego tej placówki naukowej i rozwoju badań naukowych, systemu kształcenia studentów z zakresu nauk politycznych i społecznych, tak na studiach dziennych, jak i studiów zaocznych na poziomie magisterskim. Zainicjował i doprowadził do organizacji wielu międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych. Pełen inicjatywy, był jednym z organizatorów Wydziału Politologii UMCS i prodziekanem tego wydziału w latach 1993 - 1996. Profesor zwyczajny od 1994 r. włączył się też w organizację Puławskiej Szkoły Wyższej, gdzie w latach 1998 - 2002 był dziekanem Wydziału Nauk Społecznych. W ostatnim dziesięcioleciu XX w. i w latach następnych realizował się z dużym powodzeniem jako badacz dziejów historii najnowszej, współczesnej myśli politycznej, ruchów politycznych i kultury politycznej. Był współautorem, redaktorem lub współredaktorem takich opracowań jak: *Tradycje i współczesność kultury politycznej w Polsce 1918 - 1990* (1991), *Chrześcijańska demokracja we współczesnym świecie* (1999), *Ideologia, doktryny i ruch polityczny współczesnego liberalizmu* (2004). Efektem zainteresowań badawczych problematyką emigracyjną i polonijną było opracowanie ponad 30 haseł w *Encyklopedii polskiej*

emigracji i Polonii pod red. K. Dopierały t. I - V, czy monografii pt. *Polacy w Norwegii 1940 - 2010* (2011).

Ogółem opublikował ponad 250 prac naukowych, ponad 80 haseł encyklopedycznych i not biograficznych. Jako znakomity dydaktyk "wyrozumiwały i przyjazny" był promotorem 14 doktoratów i kilkuset prac licencjackich oraz magisterskich.

W stan spoczynku przeszedł z końcem IX 2012 r. Nie chcąc zrywać kontaktu z młodzieżą akademicką, w latach 2010 - 2014 był prorektorem Wyższej Szkoły Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie n. Uherką. Pracował następnie jako profesor i wykładowca w Wyższej Szkole Gospodarki Krajowej w Kutnie.

W wolnym czasie jak hobby traktował numizmatykę i kolekcjonerstwo w tym militaria.

Zmarł 4 XI 2016 r. w Lublinie w wieku 74 lat. Pochowany został na miejscowym cmentarzu przy ul. Lipowej.

Żonaty miał syna Piotra i córkę Agnieszkę Ewę.

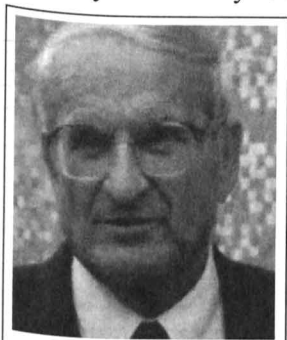
Odznaczony był Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Srebrnym Medalem "Za Zasługi dla Pożarnictwa", Brązowym Medalem "Za Zasługi dla Obronności Kraju". Uhonorowany był m.in. Odznaką "Za Zasługi dla Lubelszczyzny", Odznaką "Za Zasługi dla Województwa Zamojskiego", Odznaką "Za Zasługi dla Województwa Chełmskiego". Był obywatelem honorowym miasta Włodawy. Członkiem wielu towarzystw naukowych, w tym Polskiego Towarzystwa Nauk Politycznych.

Bibliografia:

Demidowicz T., *In Memoriam Edward Olszewski (1942 - 2016)*, "Echo Leśniaków" R 2017 Nr 21, s. 167 - 169; *Kim kto jest w Województwie Lubelskim. Informator*, Wyd. Multico, Lublin 2000, s. 152; Janusz G., Leszczyńska K., *Profesor Edward Olszewski. Wspomnienie*. "Wiadomości Uniwersyteckie" Nr 3 z III 2017, s. 21 - 25; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 425 - 426; *Współcześni Uczni Polscy. Słownik Biograficzny* t. III M - R, Wyd. Ośrodek Przetwarzania Informacji, Warszawa 2000, s. 360 - 361; *Who is Who w Polsce. Encyklopedia biograficzna z życiorysami znanych Polek i Polaków*. Wyd. Hübners Who is who, Wyd. I Lublin 2002, s. 1434 - 1435; *Złota Księga Nauki Polskiej. Naukowcy Zjednoczonej Europy*, Wyd. Polski Instytut Biograficzny Mastermedia, Warszawa 2006, s. 587; *Złota Księga Nauk Społecznych* 2014, Wyd. Helion, Gliwice 2014, s. 209.

Tomasz Demidowicz

Anatol Jan Omelaniuk (1932 - 2017) dr nauk politycznych, pedagog "Leśniak", organizator, redaktor, animator życia kulturalno - oświatowego, wybitny regionalista. Przewodniczący Rady Krajowej Regionalnych Towarzystw Kultury 1981 - 2002.



A.J. Omelaniuk

Urodził się 10 VIII 1932 r. w nadbużańskiej wsi Neple koło Terespola w rodzinie Jana i Katarzyny z d. Wańkowicz. Pierwsze lata szkolne przypadły na trudny okres wojny i okupacji, kiedy naukę pobierał na tajnych kompletach. Naukę na poziomie elementarnym kontynuował w Szkole Powszechnej w Terespolu n. Bugiem. Tam też jako uczeń klasy VI - VII brał udział w pracach teatryku szkolnego. Po ukończeniu tej szkoły zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela, zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie. Podczas nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu udzielał się w pracach teatru i chóru szkolnego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie podstawowym w VI 1953 r. (XXIII Matura), zdecydował się na studia. Zdał egzamin wstępny i od 1 X 1953 r. podjął studia filozoficzne na Wydziale Filozoficzno - Społecznym Uniwersytetu Warszawskiego (UW). Był czynnym studentem w pracach Zrzeszenia Studentów Polskich (ZSP). Przez okres ponad 2 lat pełnił funkcję kierownika Wydziału Kultury Rady Uczelnianej ZSP na UW i był pełnomocnikiem do spraw łączności kulturalnej tejże rady z młodzieżą wiejską. W latach 1955 - 1956 pracował jako nauczyciel w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Rembertowie koło Warszawy. Prowadził zajęcia z logiki, nauki o konstytucji, był opiekunem zajęć poza lekcyjnych i poza szkolnych. Znalazł się następnie w kręgu współzałożycieli Związku Młodzieży Socjalistycznej. Współpracował z redakcją czasopisma "Po prostu". Po obronie pracy magisterskiej i po rozczarowaniu się tzw. polską rewolucją w 1960 r. przeniósł się do pracy w Wojewódzkim Domu Kultury w Białymstoku. Po niespełna dwóch latach pracy w tej placówce kultury na Podlasiu, przeniósł się na Dolny Śląsk. We Wrocławskim Ośrodku Kultury objął stanowisko kierownika Ośrodka Oświatowo - Metodycznego i włączył się w działalność Dolnośląskiego Towarzystwa Społeczno - Kulturalnego (DTSK). Wkrótce po roku objął funkcję redaktora naczelnego kwartalnika "Kultura Dolnośląska". Politycznie zaangażowany był w działalność Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego (ZSL), przez okres 20 lat pełnił

funkcję przewodniczącego Komisji Kultury i Nauki Wojewódzkiego Komitetu ZSL we Wrocławiu. W 1968 r. został dyrektorem Wrocławskiego Ośrodka Kultury i funkcję tę pełnił do połowy 1973 r. Po przejściu na stanowisko etatowego dyrektora biura i wiceprezesa DTSK rozwinął szeroką działalność organizatorsko - publicystyczną. Efektem było powstanie masowego regionalnego ruchu na Dolnym Śląsku, powstanie Wydawnictwa DTSK "Silesia", utworzenie Ośrodka Regionalizmu Dolnośląskiego, powstanie około 300 publikacji o tematyce regionalnej. Jako zamiłowany pedagog znajdował czas na prowadzenie zajęć dydaktycznych w Państwowym Studium Kulturalno - Oświatowym i Bibliotekarskim we Wrocławiu. Prowadził też zajęcia dydaktyczne w Ośrodku Dydaktycznym w Legnicy, Wałbrzychu oraz w Instytucie Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego (UWR). Prowadząc prace naukowo - badawcze nad różnymi aspektami kultury obronił pracę doktorską na UWr. Charakteryzowany jako "niespokojny duch" w latach 1980 - 1981 był sekretarzem w Regionalnym Komitecie Porozumiewawczym Związków Twórczych i Stowarzyszeń Naukowych we Wrocławiu. Był współautorem raportu o stanie kultury Wrocławia i Dolnego Śląska. Jako znany animator kultury i "piewca" regionalizmu w 1981 r. został wybrany przewodniczącym Rady Krajowej Regionalnych Towarzystw Kultury. Funkcję tę ze znakomitą inwencją i zmysłem sprawował do 2002 r. W historii polskiego regionalizmu "zapisał się" jako główny inicjator i współorganizator m.in. Krajowego Kongresu Kultury Wsi, z organizowanego na Jasnej Górze w Częstochowie w 1997 r. i Kongresu Kultury Polskiej 2000 r. W 2002 r. został przewodniczącym Ruchu Stowarzyszeń Regionalnych Rzeczypospolitej Polskiej, którego był jednym z głównych inicjatorów powstania.

Problematyką regionalizmu i kultury regionalnej prezentował na wielu kongresach, konferencjach i sesjach oraz na łamach wielu czasopism. Był autorem szeregu prac o regionalizmie i kulturze regionalnej w tym książki pt. *Regionalizm na przełomie Tysiąclecia*.

W uznaniu dokonań był honorowym przewodniczącym Ruchu Stowarzyszeń Regionalnych Rzeczypospolitej Polskiej i honorowym prezesem Dolnośląskiego Towarzystwa Społeczno - Kulturalnego.

Zmarł 28 I 2017 r. we Wrocławiu w wieku 85 lat. Pochowany został 7 II 2017 r. na miejscowym Cmentarzu Osobowickim.

Żonaty.

Odznaczony był m.in. Krzyżem Komandorskim i Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Medalem Złotym "Opiekuna Miejsc Pamięci Narodowej", Złotym Medalem "Za Zasługi dla Obronności Kraju".

Uhonorowany był m.in. Odznaką "Zasłużony Działacz Kultury", Odznaką Zasłużony dla Kultury Polskiej, Złotą Odznaką "Zasłużony dla Dolnego Śląska", Odznaką 1000-lecia Państwa Polskiego, Odznaką „Zasłużony dla województwa wrocławskiego”, Odznaką „Budowniczy Wrocławia”.

Bibliografia:

"Gazeta Wyborcza" z 3 II 2017 r.; "Gazeta Wrocławska" z 3 II 2017 r.; Bednarek S., *Anatol Jan Omelaniuk, czyli wierność ideom i konsekwencja w ich realizacji*. "Dolny Śląsk" Nr 19 z 2016, s. 237 - 241; Demidowicz T., *In Memoriam Anatol Jan Omelaniuk (1932 - 2017)*, "Echo Leśniaków" R 2017 Nr 21, s. 170 - 172; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 415.

Tomasz Demidowicz

Czesław Władysław Omielanowicz (1909 - 1975) pedagog "Leśniak", kpt. służby stałej WP, przedsiębiorca. Dowódca 83 Samodzielnej Kompanii Czołgów Rozpoznawczych TK w Bitwie nad Bzurą w 1939 r.



Cz.W. Omielanowicz

Urodził się 17 VI 1909 r. w m. Swory, w pow. bialskim, w ówczesnej guberni siedleckiej w rodzinie Władysława. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, gm. Witulin, pow. Biała Podlaska. W okresie nauki w tym znanym już zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do szkolnego hufca Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, koła sportowego i Spółdzielni Uczniowskiej. Był współpracownikiem czasopisma

szkolnego "Łącznik". Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych w V 1930 r. (VII Komplet, Kurs im. Henryka Sienkiewicza) wkrótce powołany został do odbycia czynnej służby wojskowej. Po kursie unitarnym, skierowany ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty. Wypromowany na stopień kaprała podchorążego Wojska Polskiego zwrócił się z prośbą o skierowanie na do zawodowej Szkoły

Podchorążych Piechoty. Zakwalifikowany do Szkoły Podchorążych w Komorowie koło Ostrowi Mazowieckiej, ukończył kurs w tej szkole i 15 VIII 1933 r. wypromowany został na stopień podporucznika służby stałej piechoty WP. Odkomenderowany służył w 1 batalionie 14 Pułku Piechoty Ziemi Kujawskiej we Włocławku. Od 17 IX 1934 r. został młodszym oficerem 1 kompanii ckm w I batalionie macierzystego pułku, a następnie 2 kompanii w II batalionie. Awansowany z dniem 19 III 1937 r. na stopień porucznika służby stałej w korpusie piechoty WP, otrzymał przydział na stanowisko dowódcy plutonu 8 Batalionu Pancernego w Bydgoszczy. W okresie 3 XI 1937 - 12 VIII 1938 r. przeszedł kurs dowódcy w Centrum Wyszkożenia Broni Pancernej w Modlinie. Odnotowany 19 III 1937 r. w stopniu porucznika służby stałej broni pancernej ze starszeństwem otrzymał przydział na stanowisko dowódcy plutonu kompanii pancernej w 8 Batalionie Pancernym.

Wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako zastępca dowódcy 82 Samodzielnej Kompanii Czołgów Rozpoznawczych oraz dowódca plutonu techniczno - gospodarczego Armii "Poznań" walczącej pod dowództwem gen. dyw. Tadeusza Kutrzeby. Walczył następnie jako dowódca 83 Samodzielnej Kompanii Czołgów Rozpoznawczych w Bitwie nad Bzurą. Po przebicciu się przez pierścień wojsk niemieckich wsparł z częścią swojego oddziału obronę m.st. Warszawy. Od 22 IX 1939 r. był oficerem do specjalnych zleceń Prezydenta stolicy mjr rez. Stefana Starzyńskiego. Po kapitulacji m.st. Warszawy znalazł się w niewoli niemieckiej. Przebywał za drutami w oflagach II A Prenzlau, a następnie Osterode, wreszcie w IIC Woldenberg.

Po odzyskaniu wolności w IV 1945 r. zdecydował się po dużych wahaniach na wyjazd do Kanady. Zamieszkał w m. Hamilton, gdzie założył i prowadził zakład naprawy samochodów i mechaniki. Społecznie wspierał polski skauting m.in. pełniąc funkcję sekretarza Koła Przyjaciół Harcerstwa. Od 1956 r. był prezesem Stowarzyszenia Weteranów Armii Polskiej w Hamilton. Charakteryzowany jako "towarzyski i zasadniczy" lubił dyskusje w gronie przyjaciół. Pozostawił opracowanie pt. 82 Kompania Czołgów Rozpoznawczych TK przy 26 DP, Wielka Brytania 1946.

Zmarł 9 VIII 1975 r. w Ottawie. Pochowany został na Cmentarzu św. Marii w m. Wilno, hrabstwo Renfrew, prowincja Ontario.

Żonaty, miał dwóch synów Stefana i Marka.

Odznaczony był m.in. 2 krotnie Krzyżem Walecznych i Państwową Odznaką Sportową.

Bibliografia:

Ciesielski Z., *Dzieje 14 Pułku Piechoty w latach 1918 - 1939*, Toruń 2008, zał. 9, s. 289, zał. 10, s. 292, zał. 11, s. 295, zał. 12, s. 298; *Jeńcy wojenni w latach II wojny światowej*. „Łambinowski Rocznik Muzealny”, Opole R 2016, t. 39, s. 118; Rybka R., Stepan K., *Awanse oficerskie w Wojsku Polskim 1935 - 1939*, Kraków 2003, s. 408; tenże *Rocznik Oficerski 1939. Stan na dzień 23 III 1939*, Kraków 2006, s. 238, 797; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 260, 405 - 406; Szubański R., *Polska Broń Pancerna 1939*, Warszawa 1982, s. 283; Tarczyński J., *8 Batalion Pancerny Zarys Historii Wojennej Pułków Polskich w Kampanii Wrześniowej*, z. 74, Pruszków 1996, s. 55 - 56, 58, 76; Żebrowski M.W., *Zarys historii polskiej broni pancernej 1918 - 1947*, Londyn 1971, s. 341. "Dziennik Bydgoski" nr 187 z 18 VIII 1933, s. 6; Dziennik Personalny Ministerstwa Spraw Wojskowych R. XIV, 1933, nr 9, s. 158, 166; Lista starszeństwa oficerów zawodowych piechoty 5 czerwiec 1935 (Dodatek bezpłatny dla prenumeratorów) "Przegląd Piechoty", Warszawa 1935, s. 164; "Głos Polski" Nr 5 z 29 I 1953, s. 6; "Wojskowy Przegląd Historyczny" R 1981, t. XXVI, s. 102; "Związkowiec" Toronto Nr 70/71 z 5 IX 1975, s. 8 (nekrolog);

Tomasz Demidowicz

Bronisław Perzyna (1933 - 1998) mgr filologii polskiej, pedagog "Leśniak", animator życia społeczno - oświatowego, organizator.



B. Perzyna

Urodził się 7 XI 1933 r. w m. Opatówek w rodzinie Wojciecha. Pierwsze lata edukacji przypadły na trudny okres wojny i okupacji. Po ukończeniu Szkoły Powszechnej w Leśnej Podlaskiej zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela, podobnie jak ojciec i stryj. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w reaktywowanym od 1 IX 1945 r. Państwowym Liceum Pedagogicznym w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do koła sportowego, drużyny

harcerskiej i chóru szkolnego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym w V 1950 r. (XX Matura), zdecydował się na studia pedagogiczne. Zdał egzamin wstępny i został studentem polonistyki na Wydziale Humanistycznym w Wyższej

Szkole Pedagogicznej w Opolu. Będąc studentem udzielał się w pracach samorządu studenckiego. Był czynnym członkiem Akademickiego Związku Sportowego jako piłkarz siatkarz. Po obronie pracy magisterskiej podjął pracę w Zespole Szkół Ogrodniczych w Prószkowie koło Opola. Założył i prowadził kółko polonistyczne. Zorganizował pracownię polonistyczną i podjął starania w celu wzbogacenia księgozbioru biblioteki szkolnej o wartościowe pozycje z literatury światowej. Przez pewien okres jako znakomity pedagog pełnił funkcję zastępcy dyrektora tego zespołu oświatowo - wychowawczego.

W wolnym czasie lubił dyskusje o sztuce, spotkania w gronie przyjaciół. Uprawiał z zapałem turystykę pieszą i rowerową.

Zmarł 15 III 1998 r. w Opolu. Pochowany został na Cmentarzu Komunalnym Opole - Półwieś w grobie rodzinnym.

Żonaty był z Julitą (1944 - 2011)

Odnznaczony był m.in. Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Bibliografia:

Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 381, 411 - 412; Informacja mgr Anny Kubiak z IV 2020 r.

Tomasz Demidowicz

Kazimierz Peszuk (1931 - 2011) ppłk. w stanie spoczynku WP, pedagog "Leśniak", organizator, dowódca. Zastępca dowódcy pułku stacjonującego w Przemyśle n. Sanem.



K. Peszuk

Urodził się 18 V 1931 r. w m. Witulin, w pow. konstantynowskim, woj. lubelskie w rodzinie Jana. Pierwsze lata szkolne przypadły na trudny okres wojny i okupacji. Po ukończeniu Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi, naukę na poziomie elementarnym kontynuował w Szkole Powszechnej w Leśnej Podlaskiej. Od 1 IX 1945 r. wstąpił do Państwowego Gimnazjum we wspomnianej Leśnej Podlaskiej. Po zdaniu tzw. małej matury, zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela, zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica

w Leśnej Podlaskiej. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do spółdzielni uczniowskiej i chóru

szkolnego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień nauczyciela szkół podstawowych w czerwcu 1950 r. (XX Matura), zgodnie z nakazem pracy, pierwszą pracę w zawodzie podjął od 1 IX 1950 r. w Szkole Powszechnej Stopnia Podstawowego w Godzińbowie, gm. Ludwin, pow. Lubartów. Uczył wszystkich przedmiotów zgodnie z programem w klasach łączonych. Od 1 IX 1951 r. decyzją zwierzchnich władz oświatowych został przeniesiony na posadę nauczyciela kontraktowego do Szkoły Powszechnej Stopnia Podstawowego w Woli Sernickiej, pow. Lubartów, woj. lubelskie. Po roku pracy w tej placówce oświatowej, od 1 IX 1952 r. został przeniesiony na stanowisko kierownika do Powszechnej Szkoły Stopnia Podstawowego w Górcie Lubartowskiej, gm. Tarło, w woj. lubelskim. Powołany do odbycia obowiązkowej służby wojskowej w X 1952 r., służył początkowo w 1 Praskim Pułku Piechoty. Po odbyciu szkolenia podstawowego w charakterze artylerzysty w drodze wyróżnienia, na własną prośbę od VI 1953 r. skierowany został do Oficerskiej Szkoły Kulturalno - Oświatowej. Po ukończeniu tej szkoły wojskowej we IX 1955 r. otrzymał awans na stopień podporucznika Wojska Polskiego, otrzymał przydział do 15 Dywizji Zmechanizowanej w Olsztynie. Po krótkim okresie służby jako dowódca plutonu, przeniesiony został do jednostki wojskowej podległej tej dywizji w Ostródzie. W latach następnych służył jako oficer zawodowy w jednostkach wojskowych w Elblągu, Opolu i Rzeszowie przechodząc kolejne stopnie dowodzenia jako dowódca plutonu, kompanii i batalionu. Podnosząc kwalifikacje wojskowe, skierowany ukończył Wyższy Kurs Doskonalenia Oficerów Wojska Polskiego. Służył przez pewien okres jako zastępca dowódcy pułku piechoty w Rzeszowie. Przeniesiony w końcu 1975 r. do służby sztabowej ze względu na stan zdrowia był wyższym oficerem w Wojewódzkiej Komendzie Uzupełnień w Rzeszowie. W II połowie 1977 r. orzeczeniem Wojskowej Komisji Lekarskiej przeniesiony został w stan spoczynku po 25 latach zawodowej służby wojskowej w stopniu podpułkownika WP. W latach 80 - 90 XX w. pracował w niepełnym wymiarze godzin w różnych instytucjach i urzędach, odpowiadając za obronę cywilną.

W wolnych chwilach interesował się historią wojskowości. Udzielał się społecznie w Związku Byłych Żołnierzy Zawodowych Oficerów Rezerwy WP.

Zmarł 5 IV 2011 r. w Rzeszowie. Pochowany został na Cmentarzu Komunalnym Wilkowyja w Rzeszowie.

Żonaty, miał syna.

Odnaczony był m.in. Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, Złotym, Srebrnym i Brązowym Medalem "Za Zasługi

dla Obronności Kraju", Złoty, Srebrnym i Brązowym Medalem "Siły Zbrojne w Służbie Ojczyzny". Uhonorowany był m.in. Złotą i Srebrną Odznaką Ligi Obrony Kraju.

Bibliografia:

Demidowicz T., *Peszuk Kazimierz "Echo Leśniaków"* R 2008 - 2010, Nr 12 - 14, s. 35 - 36; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 411; Informacje osobiste ppłk w st. spoczynku WP Kazimierza Peszuka z 8 I 2009 r.

Tomasz Demidowicz

Jan Petkowicz (1913 - 1989) pedagog "Leśniak", por. rez. WP, organizator, animator życia kulturalno - oświatowego. Kierownik Szkoły Podstawowej w Wohyniu 1960 - 1972. Dyrektor Zbiorczej Szkoły Gminnej w Wohyniu 1972 - 1974.



J. Petkowicz

Urodził się 24 VI 1913 r. w m. Wohyń, w pow. radzyńskim w rodzinie Franciszka i Anny z d. Niewęgłowska. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi w VI 1929 r. zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do drużyny harcerskiej, koła Polskiego Czerwonego Krzyża i chóru szkolnego. Po zdaniu egzaminu

dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym w V 1934 r. (XI Komplet, Kurs im. Józefa Poniatowskiego), wkrótce został powołany do odbycia czynnej służby wojskowej. Po kursie unitarnym, skierowany ukończył Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy przy 22 Pułku Piechoty w Siedlcach otrzymując awans na stopień kaprała podchorążego Wojska Polskiego. Po wyjściu do cywila podjął pracę w Publicznej Szkole Powszechnej w Jabłoni. Następnie pracował w Publicznej Szkole Powszechnej w rodzinnej wsi. Doszkalany wojskowo na kursach wakacyjnych został awansowany na stopień podporucznika WP ze starszeństwem od I I 1938 r.

Zmobilizowany, wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako dowódca plutonu piechoty w 2 batalionie 50 Pułku Piechoty Strzelców Kresowych 27 Dywizji Piechoty. Walczył w rejonie Świekatowa, Franciszkowa i Świecia we wspomnianej dywizji wchodzącej w skład Armii Pomorze gen. dyw. Władysława Bortnowskiego. Ranny pod m. Terespol Pomorski dostał się do niewoli niemieckiej. Po miesięcznym pobycie w szpitalu przebywał początkowo w obozie jenieckim Stalag II A w Neubrandenburgu, od 12 III 1944 r. przeniesiony, przebywał w niewoli "za drutami" w Oflagu XA Itzehoe koło Hamburga nad Kanałem Kilońskim, Stalagu XI B w Braunschweig, wreszcie w obozie XC w Lubece. Szczęśliwie ocalony, mimo częstych pobytów w lazaretach i otrzymaniu statusu inwalidy wojennego. Przez okres ponad dwóch lat zatrzymał się na obszarze północnych Niemiec. Był współorganizatorem, a następnie nauczycielem w szkole dla dzieci polskich w Bremie 12 IV 1945 - 5 II 1946. W okresie 28 VI 1945 - 5 VIII 1945 r. był organizatorem drugiej szkoły dla dzieci polskich w m. Lungen nad rzeką Ems. Przez pewien okres uczył też w szkole powszechnej III stopnia w m. Darme. Zdemobilizowany w stopniu podporucznika PSZ z dniem 15 VI 1947 r. zdecydował się na powrót do Polski w rodzinne strony. Od 1 IX 1947 r. powrócił do pracy w szkolnictwie obejmując posadę nauczyciela w macierzystej Szkole Powszechnej w Wohyniu. Prowadził zajęcia z ulubionych przedmiotów przyrodniczych w tym z geografii i biologii. Podnosząc formalne kwalifikacje w systemie zaocznym ukończy Wyższy Kurs Nauczycielski w Poznaniu o specjalności biologia z geografią. Awansowany po latach od 1 IX 1960 r. został kierownikiem Szkoły Podstawowej w Wohyniu, poczynił starania by wyposażać szkołę w niezbędne pracownie przedmiotowe. Unowocześnił budynek szkolny, a nawet założył warsztat techniczny z tokarkami i szlifierkami do prowadzenia zajęć praktyczno - technicznych. Włączył swoją macierzystą szkołę do tzw. Lubelskiego Eksperymentu Pedagogicznego. Zainicjował i doprowadził do powołania w Wohyniu Zasadniczej Szkoły Rolniczej. Od 1957 r. jako znany nowator pedagogiczny był instruktorem metodykiem nauczycielem biologii i geografii w Ośrodku Metodycznym w Radzynie Podlaskiej, Z dużym zaangażowaniem funkcję tę sprawował do lata 1964 r. Po reorganizacji szkolnictwa w Polsce na krótko w latach 1972 - 1974 był dyrektorem Gminnej Szkoły Zbiorczej w Wohyniu.

Udzielał się przez cały okres powojenny społecznie na rzecz środowiska lokalnego. Był radnym przez 2 kadencje Gminnej Rady Narodowej i przewodniczącym Komisji Kultury i Oświaty. Zasiadał w Zarządzie Ochotniczej Straży Pożarnej i w Radzie Nadzorczej Spółdzielni "Samopomoc Chłopska". Utożsamiając się z ideą Związku Nauczycielstwa

Polskiego (ZNP), zasiadał przez lata w Zarządzie miejscowego Ogniska ZNP. Przez pewien okres był prezesem miejscowej organizacji nauczycielskiej.

W stan spoczynku przeszedł z dniem 31 VIII 1974 r. Nie chcąc zrywać kontaktu ze szkołą i młodzieżą pracował w niepełnym wymiarze godzin przez kilka lat. Przez długie lata prowadził z dużym powodzeniem chór szkolny.

W wolnym czasie lubił grzybobranie i jazdę na rowerze. Interesował się przyrodą i zmianami w niej następującymi oraz etnografią i kulturą ludową. Wspomagał kolegę Aleksandra Oleszczuka zwanego Kolbergiem Podlasia w zbieraniu, gromadzeniu pieśni i piosenek ludowych.

Zmarł 3 I 1989 r. w Lublinie. Pochowany został na miejscowym cmentarzu parafialnym w Wohyniu.

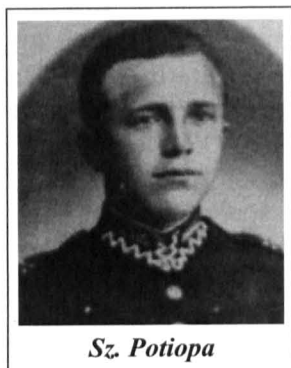
Żonaty od 1955 r. z nauczycielką Marią Chybowską, miał dwóch synów Tomasza (ur. 1957) i Jacka (ur. 1959)

Odnaczony był Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotym Krzyżem Zasługi i Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Medalem za Wojnę Obronną 1939. Uhonorowany był odznakami w tym Złotą Odznaką ZNP, Odznaką Tysiąclecia Państwa Polskiego i szeregiem dyplomów.

Bibliografia:

Banaszczyk B., Juszczynska A., Kowalczyk A.T., *Z uczniowskim tornistrem do szkoły w Wohyniu. 65 lecie szkoły w Wohyniu*, Wohyń 2012, s. 9, 13, 15; Geresz J., *Z dziejów Wohynia, Międzyrzec Podlaski 2008*, s. 68; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 407; Kronika Zespołu Szkół im. Unitów Podlaskich w Wohyniu; Relacja pisemna p. Tomasza Petkowicza (syna) z 21 III 2020 r.

Tomasz Demidowicz



Szymon Potiopa (1916 - 1945) pedagog "Leśniak", por. rez. WP, komendant placówki AK Kornica Stara, dowódca plutonu 16 Kołobrzeskiego Pułku Piechoty WP.

Urodził się 29 X 1916 r. we wsi Kornica Stara w ówczesnym pow. konstantynowskim w rodzinie Józefa i Franciszki z d. Piotrowska. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i od 1 IX 1931 r. podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim

Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej. Podczas nauki w tym znanym wówczas na Południowym Podlasiu zakładzie kształceniu nauczycieli dał się poznać jako słuchacz uzdolniony muzycznie. Należał do spółdzielni uczniowskiej i szkolnego hufca Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego. Brał czynny udział w życiu kulturalnym i samorządowym tej szkoły pedagogicznej m.in. współorganizując corocznie część artystyczną na cześć patrona kursu seminarium na który uczęszczał gen. Kazimierza Puławskiego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym prywatnym i publicznym w czerwcu 1936 r. (XIII Komplet, Kurs im. Kazimierza Puławskiego "B"), wkrótce powołany został do odbycia czynnej służby wojskowej. Po kursie unitarnym, skierowany ukończył Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy Piechoty przy 20 Dywizji Piechoty Wojska Polskiego (WP) w Równem na Polesiu w stopniu plutonowego podchorążego WP z szóstą lokatą. Po powrocie do cywila od 1 IX 1938 r. otrzymał posadę nauczyciela w Publicznej Szkole Powszechnej we wsi Działowicze w pow. łuninieckim na Polesiu. Zdobyl szybko szacunek i uznanie jako animator życia kulturalno - oświatowego, założyciel chóru szkolnego i promotor gry na instrumentach muzycznych. Doszkalany wojskowo w latach 1938 - 1939 otrzymał awans latem 1935 r. na stopień podporucznika rezerwy piechoty WP z przydziałem do kadry oficerskiej 26 Pułku Ułanów Wielkopolskich.

Zmobilizowany w sierpniu 1939 r. wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako dowódca plutonu w składzie macierzystego pułku. Po klęsce wrześniowej 1939 r. szczęśliwie ocalony powrócił w rodzinne strony na Południowe Podlasie do Ziemi Łosickiej. Jako znany pedagog, a wcześniej członek orkiestry dętej w parafii włączył się w działalność konspiracyjno - niepodległościowej w szeregach Związku Walki Zbrojnej, a następnie Armii Krajowej. Był organizatorem, a następnie dowódcą placówki AK w Kornicy Starej. Wspierał i współorganizował Tajną Organizację Nauczycielską. Przyjąć można, że brał udział w akcji organizacji wywiadu, a następnie wydobywaniu i zabezpieczeniu transportu niemieckiego pocisku raketowego V - 2. Po przejściu frontu w lipcu 1944 r. obawiając się dekonspiracji, a nawet wywózki na Syberię zgłosił zimą 1944 r. chęć wstąpienia do 1 Armii WP władzom wojskowym w Lublinie. Po krótkim przeszkoleniu skierowany został do 16 Kołobrzeskiego Pułku Piechoty 6 Pomorskiej Dywizji Piechoty. Wziął udział w szeregu walkach o miasto stołeczne Warszawę, następnie w morderczym marszu oddziałów macierzystego pułku na miasto Bydgoszcz jako dowódca plutonu, otrzymując awans na stopień porucznika WP. Pod koniec stycznia i na początku lutego 1945 r. w składzie macierzystego pułku wziął udział w zaciętych walkach o tzw. Wał Pomorski.

Zginął z 4/5 II 1945 r. w Nadarzycach podczas walk o przełamanie głównej pozycji niemieckich umocnień. Pochowany został na Cmentarzu Wojennym w Wałczu, kwatery VII, rząd I, grób I, tablica 60.

Rodziny nie założył.

Bibliografia:

Armia Krajowa na środkowej i południowej Lubelszczyźnie i Podlasia pod red. T. Strzembosza, Lublin 1993, s. 462; Geresz J., Z kart historii wsi Kornica, Międzyrzec Podlaski 2009, s. 38, 43; Księga pochowanych żołnierzy polskich poległych w II wojnie światowej. Żołnierza Wojska Polskiego na Wschodzie t. IV cz. 2 (N - Z) red. nauk. F. Pawłowski, Pruszków 1955, s. 68; Lewandowicz L., Księga poległych na polu chwały. Żołnierze Ludowego Wojska Polskiego polegli, zmarli z ran i zaginieli w czasie drugiej wojny światowej w latach 1943 - 1945, Wyd. MON, Warszawa 1974, s. 540; Sroka J., Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 247, 253, 408; Zańko F., Szlakiem kornickich żołnierzy. cz. I, s. 402 - 408, Ze zbiorów Działu Wiedzy o Regionie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Białej Podlaskiej (MN - 95); Relacja ustna p. Edwarda Potiopy (bratanka) z 2 VII 2020 r.

Tomasz Demidowicz

Henryk Radliński vel Wróbel ps. "Beton", "Szary" (1917 - 2016) mgr politologii, pedagog "Leśniak", dziennikarz, redaktor, działacz związkowy i oświatowy, dowódca. Wiceprezes Zarządu Okręgu Stołecznego ZNP w Warszawie 1962 - 1966. Dyrektor Pomaturalnego Studium Stenotypii i Języków Obcych w Warszawie 1966 - 1986.



H. Radliński

Urodził się 7 I 1917 r. w m. Podklasztor koło Krasnobrodu na Zamojszczyźnie w rodzinie Pawła i Jadwigi. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej we wsi Wielącza. Zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela, zdał egzamin wstępny i wstąpił do Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Szczepleszynie, pow. zamojski. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli należał do kółka biologicznego i samorządu szkolnego. Po zamknięciu wspomnianego seminarium w związku z reformą szkolną, przeniesiony został z całym

rocznikiem do Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień nauczyciela publicznych i prywatnych szkół powszechnych w czerwcu 1936 r. (XIII Komplet, Kurs im. Kazimierza Puławskiego "B", pierwszą pracę podjął jako nauczyciel kontraktowy Publicznej Szkoły Powszechnej we wsi Gorajec, gm. Radecznicza. Uczył jak wspominał z młodzieńczym entuzjazmem geografii, historii i matematyki. Prowadził z dużą treścią kursy dla dorosłych. Powołany wiosną 1938 r. do odbycia czynnej służby wojskowej, po kursie unitarnym, skierowany ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty w Zamościu w stopniu plutonowego podchorążego Wojska Polskiego.

Zmobilizowany wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako zastępca dowódcy, a następnie dowódca plutonu w jednym z pułków piechoty. Po klęsce wrześniowej szczęśliwie powrócił w rodzinne strony i włączył się w prace konspiracyjne w szeregach Służby Zwycięstwa Polski (SZP). Zorganizował i był pierwszym komendantem komórki zbrojnej SZP w Sułowie, występując pod pseudonimem "Befon". Oficjalnie pracował jako nauczyciel w Szkole Powszechnej we wspomnianej wsi Sułów. Był też współorganizatorem tajnego nauczania i powstania miejscowej komórki Tajnej Organizacji Nauczycielskiej (TON). Aresztowany 1 VII 1943 r. przez żandarmerię niemiecką, więziony był w obozach pracy przy budowie lotnisk w Łabuniach, Mokrem i Klemensowie. Po udanej ucieczce z ostatniego z wymienionych obozów wiosną 1944 r. po pewnym czasie powrócił do konspiracji obejmując stanowisko do spraw szkolenia w jednym z oddziałów Armii Krajowej (AK) na Zamojszczyźnie występując pod pseudonimami "Szary" i "Hel". W lipcu 1944 r. jako dowódca samodzielnego oddziału AK wziął udział w akcji "Burza". Po zakończeniu działań wojennych w maju 1945 r. na krótko podjął pracę jako nauczyciel Szkoły Powszechnej we wsi Udrycze na Zamojszczyźnie. Zagrożony aresztowaniem przez funkcjonariuszy Urzędu Bezpieczeństwa (UB), w porę ostrzeżony, wyjechał na Śląsk. Pracował przez pewien okres w jednej ze szkół powszechnych w Katowicach. Od 1 X 1948 r. przeniósł się do Warszawy, gdzie podjął studia w Szkole Głównej Służby Zagranicznej. Zamiłowany humanista z dużą chęcią studiował geografii polityczną i doskonalił znajomość języka francuskiego. Po ukończeniu studiów w czerwcu 1951 r. przez okres kilku lat pracował w Wydziale Młodzieży Szkolnej w Zarządzie Głównym Związku Młodzieży Polskiej. Od połowy 1954 r. przeniósł się do pracy w redakcji "Sztandaru Młodych". Po niespełna dwóch latach pracy w roli dziennikarza powrócił do pracy w szkolnictwie. Pracował jako nauczyciel historii

i geografii w warszawskim szkolnictwie podstawowym, a następnie średnim. Utożsamiając się z ideą Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP), udzielał się w pracy związkowej w latach 1958 - 1962 był sekretarzem, a następnie prezesem Oddziału ZNP Warszawa Śródmieście. W latach 1962 - 1966 był urzędującym wiceprezesem Zarządu Okręgu Stołecznego ZNP. W 1966 r. zorganizował i został pierwszym dyrektorem Pomaturalnego Studium Stenotypii i Języków Obcych dla Pracujących w Warszawie. Pracował na tym stanowisku z dużym powodzeniem przez okres 20 lat.

Po przejściu na emeryturę w sierpniu 1986 r. udzielał się społecznie w pracy związkowej. W latach 1989 - 2002 był przewodniczącym Okręgu Komisji Historycznej ZNP. Doprowadził do wydania wielotomowego słownika biograficznego zasłużonych dla oświaty i wychowania w Warszawie i województwie stołecznym warszawskim od 1919 r., którego był też współautorem. Był też autorem opracowania pt. *Działalność ZNP w Warszawie i województwie w latach 1916 - 2000* oraz dwóch tomików poezji: pierwszego pt. *Ciesz się życiem* (2009) i drugiego pt. *Poezja i proza życia* (2011).

Zmarł 16 I 2016 r. w Warszawie w wieku 99 lat. Pochowany został w grobie rodzinnym na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach.

Żonaty od 1949 r. z Modestą Haliną Robak, miał dwóch synów: Andrzeja (ur. 1950) i Krzysztofa (ur. 1952).

Odnaczony był m.in. Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Armii Krajowej, Krzyżem Partyzanckim i Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Uhonorowany był Złotą Odznaką ZNP, Srebrną Odznaką Honorową "Za Zasługi dla Warszawy".

Bibliografia:

Hordejuk S., *In Memoriam Henryk Radliński vel Wróbel ps. "Szary"* (1917 - 2016), "Echo Leśniaków" R 2017, Nr 21, s. 173 - 174; Józwiakowski J., *Armia Krajowa na Zamojszczyźnie*, Wyd. Norbertinum, Lublin 2007; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 408 - 409; Salański W., *Recepta na bogactwo*, "Głos Nauczycielski" Nr 39 z 30 IX 2009, s. 6 - 7.

Tomasz Demidowicz

Janusz Zbigniew Sawczuk (1942 - 2016) pedagog "Leśniak", instruktor muzyki i plastyki, animator życia kulturalno - oświatowego.



J.Z. Sawczuk

Urodził się 15 II 1942 r. w m. Komarno w pow. Biała Podlaska, w rodzinie Bronisława i Emilii z d. Hryciuk. Po ukończeniu Szkoły Podstawowej w rodzinnej wsi zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Za wyborem tego zawodu przemawiały duże zdolności muzyczne i łatwość opanowania gry na instrumentach. Zdał egzamin wstępny i podjął od 1 IX 1956 r. naukę w Państwowym Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu, należał do spółdzielni uczniowskiej

i orkiestry szkolnej. Był też członkiem kapeli i zespołu wokально - muzycznego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i otrzymaniu uprawnień do nauczania w szkolnictwie podstawowym w VI 1961 r. (XXXV Matura), pierwszą pracę jako nauczyciel kontraktowy podjął w Szkole Podstawowej Nr 1 w Międzyrzecu Podlaskim. Zawodowo związał się z tą placówką oświatowo - wychowawczą na długi okres 30 letniej owocnej pracy twórczej i pedagogicznej. Był wychowawcą klasowym i nauczycielem wychowania muzycznego. Założył i prowadził w macierzystej szkole dziecięcy zespół mandolinistów. Przez lata przygotowywał i był reżyserem wielu imprez szkolnych, zapewniając tzw. oprawę artystyczną. Jako znany animator muzyki i kultury śpiewaczej otrzymał też propozycję dodatkowej pracy w Liceum Ogólnokształcącym w Międzyrzecu Podlaskim. Uczył z dużym powodzeniem w tej szkole średniej wychowania muzycznego i wychowania plastycznego. Prowadził przez lata chór szkolny, który założył. Zajmował się organizacją szkolnych, a następnie międzyszkolnych konkursów i wystaw plastycznych. W 1982 r. otrzymał zgodę zwierzchnich władz oświatowych także na prowadzenie zajęć z muzyki i plastyki jako instruktor w miejscowym Miejskim Domu Kultury. W funkcjonowanie tej placówki "tchnął nowego ducha". Zainicjował szeroką akcję popularyzacji muzyki i kultury ludowej we współpracy z istniejącą w Międzyrzecu Podlaskim szkołami. Założył i prowadził przez lata Chór Męski "Wiarus", z którym zdobył wiele nagród i wyróżnień na różnego rodzaju przeglądach i konkursach. Promował kulturę śpiewaczą z tym chórem na Białorusi, Ukrainie i we Francji. Założył i prowadził kapelę ludową, która towarzyszyła zespołowi "Dzieci Podlasia". Przez okres ponad 15 lat prowadził też inny zespół ludowy "Jutrzenka".

Znakomicie promował i rozwijał wśród dzieci i młodzieży Międzyrzecza Podlaskiego kulturę plastyczną m.in. poprzez organizację wielu konkursów. Zamiłowany w tym wszystkim "co nasze" podjął się zbierania pamiątek związanych z historią miasta Międzyrzecz Podlaski.

W dowód uznania i szacunku był m.in. radnym I kadencji Rady Miasta.

Zmarł 7 VII 2016 r. w Międzyrzeczu Podlaskim w wieku 74 lat. Pochowany został 13 VII 2016 r. na miejscowym cmentarzu.

Żonaty z Elżbietą Dziedruchowską, pozostawił trzy córki Beatę, Katarzynę i Agnieszkę oraz syna Radosława.

Odznaczony był m.in. Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Medalem "Pro Memoria". Uhonorowany był Odznaką Zasłużony Działacz Kultury, Odznaką "Za Zasługi dla Województwa Białkopodlaskiego, Brązową Odznaką Ligi Obrony Kraju, Odznaką i tytułem "Zasłużony dla Międzyrzecza Podlaskiego". Wyróżniony został ponadto statuetkami "Orlika" i "Międzyrzeckiej Muzy".

Bibliografia:

Demidowicz T., *In Memoriam Janusz Zbigniew Sawczuk (1942 - 2016)*, "Echo Leśniaków" R 2007, Nr 21, s. 175 - 176; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 425 - 426; Informacje dr Szczepana Kalinowskiego z III 2020 r.

Tomasz Demidowicz

Jan Seweryn (1911 - 1939) pedagog "Leśniak", ppor. rez. WP, organizator, dowódca. Kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Mierzwicach Starych I IX 1936 - IV 1939.



J. Seweryn

Urodził się 20 VIII 1911 r. w Janowie Podlaskim, pow. konstantynowski, w ówczesnej guberni siedleckiej w rodzinie Michała i Janiny z d. Grzymowska. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej miejscowości zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał pomyślnie egzamin wstępny i podjął od 1 IX 1925 r. naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, gm. Witulin, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. Podczas nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do

drużyny harcerskiej, chóru szkolnego i spółdzielni uczniowskiej. Z dużym zapałem uczył się przedmiotów przyrodniczych. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym w VI 1931 r. (VIII Komplet, Kurs im. Jana Kasprówicza) pierwszą pracę podjął jako nauczyciel kontraktowy od 15 III 1932 r. w Publicznej Szkole Powszechnej w Szpakach. Powołany do odbycia czynnej służby wojskowej z dniem 13 IX 1932 r. po odbyciu kursu unitarnego skierowany ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty w stopniu kaprała podchorążego Wojska Polskiego. Pracował następnie od 13 X 1933 r. w Publicznej Szkole Powszechnej w Wojnowie do 15 VI 1934 r. Za zgodą zwierzchnich władz oświatowych od 20 VIII 1934 r. przeniósł się na posadę nauczyciela kontraktowego do Publicznej Szkoły Powszechnej Nr 5 w Siedlcach. Następnie od 16 I 1935 r. do 15 VI 1935 r. uczył w Publicznej Szkole Powszechnej Nr 6 w Siedlcach. Przeniesiony w roku szkolnym 1935/36 uczył w Publicznej Szkole Powszechnej w Brzozowie. Będąc nauczycielem tej placówki oświatowej w dniu 26 III 1936 r. zdał egzamin praktyczny na nauczyciela szkół powszechnych przed komisją w Siedlcach. Decyzją zwierzchnich władz oświatowych od 1 IX 1936 r. przeniesiony został na posadę kierownika Publicznej Szkoły Powszechnej w Mierzwicach Starych, gm. Sarnaki. Charakteryzowany jako nauczyciel "zdolny, bystry, samodzielny, pracowity" był doszkalał systematycznie wojskowo. W lipcu 1938 r. otrzymał awans na stopień podporucznika rezerwy Wojska Polskiego w korpusie oficerów piechoty z przydziałem do kadry oficerskiej 9 Pułku Artylerii Lekkiej. Pełniąc funkcję kierownika wspomnianej Publicznej Szkoły Powszechnej w Mierzwicach Starych zainicjował budowę budynku szkoły w tej wsi nadbużańskiej. Zmobilizowany z dniem 1 IV 1939 r. w szeregi macierzystego pułku, wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. Walczył jako podporucznik w 9 PAL w składzie 9 Dywizji Piechoty WP. Był uczestnikiem Bitwy nad Bzurą wojsk polskich pod dowództwem gen. dyw. Tadeusza Kutrzeby.

Zginął 18 IX 1939 r. w m. Młociny po zbombardowaniu polskich formacji starających się "przebić się" dalej, przez lotnictwo niemieckie. Pochowany został na cmentarzu w Wawrzyszewie.

Żonaty od 10 XI 1935 r. z Marią Chalecką, miał córkę Annę (po mężu Moskała).

Bibliografia:

Czmoch M., *Odeszli od nas nauczyciele Ziemi Sarnackiej, Sarnaki 2015*, s. 222 - 223; Izdebski J., *Dzieje 9 Dywizji Piechoty 1918 - 1939*, Warszawa 2000, s. 339; Kryski - Karski T., *Straty korpusu oficerskiego 1939 - 1945*,

Londyn 1996; *Księga pochowanych żołnierzy polskich poległych w II wojnie światowej t. I, cz. 2. Żołnierze września*, oprac. B. Affek - Bujalska, E. Kospath - Pawłowski, Pruszków 1993, s. 147; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 236, 253, 406; Strzałkowski P., *Trzech*, Wyd. Stowarzyszenia Literacko - Artystycznego "Fraza", Rzeszów 2018, s. 9 - 34; Wasilewska A., *Nasze szkoły. Z dziejów szkół w gminie Sarnaki*, Sarnaki 2017, s. 42; też *Szkoły w gminie Sarnaki u progu niepodległości* "Rocznik Ziemi Sarnackiej" R 2018, t. I, s. 86; Parafia Rzymskokatolicka w Janowie Podlaskim. Akt urodzenia Jana Seweryna nr 159/1911; Archiwum Państwowe w Siedlcach. Zespół Kuratorium Oświaty i Wychowania w Siedlcach sygn. 1001 Akta osobowe Jan Seweryn.

Tomasz Demidowicz

Jan Sidewicz (1900 - 1945) pedagog "Leśniak", ksiądz wikariusz parafii św. Anny w Wohyniu 1932 - 1940, administrator parafii Rudno 1940 - 1941 i Suchożebry 1941 - 1942 oraz proboszcz parafii w Paprotni 1942 - 1945.



J. Sidewicz

Urodził się 20 V 1900 r. w Mielniku n. Bugiem na Podlasiu w rodzinie Jana i Ewy z d. Trostek. Po ukończeniu czterech oddziałów szkoły początkowej, naukę kontynuował w rządowym progimnazjum w rodzinnej miejscowości. Naukę musiał przerwać z powodu wybuchu I wojny światowej. W okresie pod okupacją niemiecką 1915 - 1918 tego obszaru pomagał rodzicom w prowadzeniu gospodarstwa rolnego. Po powstaniu Polski Odrodzonej zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Po rozmowach kwalifikacyjnych z początkiem 1919 r. podjął naukę w nowo uruchamianej Państwowej

Preparandzie Nauczycielskiej w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. Po jej ukończeniu wstąpił do Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Leśnej Podlaskiej. Należał do Bratniej Pomocy i kółka polonistycznego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych w maju 1924 r. (I Komplet, Kurs im. Tomasza Zana) podjął pracę w jednej z publicznych szkół powszechnych na Południowym Podlasiu. Po dwóch latach pracy, zdecydował się zostać księdzem. Po przyjęciu podania 26 VII 1926 r. został słuchaczem Seminarium Duchownego w Janowie Podlaskim. Studia ukończył po 6 latach

otrzymując święcenia kapłańskie 29 VI 1932 r. w Kolegiacie Janowskiej z rąk biskupa podlaskiego Henryka Przeździeckiego. Decyzją władz zwierzchnich duchownych został wysłany na posługę kapłańską do parafii św. Anny w Wohyniu. Był wikariuszem w tej parafii do 1940 r. Uczył katechezy w miejscowej publicznej szkole powszechnej. Wraz z proboszczem ks. Stanisławem Sidewiczem - rodzonym bratem powołał do życia Stowarzyszenie Młodzieży Katolickiej. Zainspirował do powołania zespołu teatralnego i wystawienia dla społeczności lokalnej sztuk i przedstawień. Podjął się organizacji pielgrzymek dla młodzieży, ale i starszych mieszkańców parafii. Powołał nieformalne koło turystyczne i organizował wycieczki piesze po Lubelszczyźnie i Podlasiu. Po klęsce wrześniowej 1939 r. wspólnie z bratem powołał do życia Oddział Rady Głównej Opiekuńczej. Dzięki różnorodnym staraniom zorganizował kuchnię polową dla 80 dzieci. Obok tego podjął działania mające na celu wsparcie najuboższych rodzin w parafii. Prześladowany przez władze okupacyjne za tę działalność, często zapadła na zdrowiu. Aresztowany na skutek donosów przez gestapo wraz z bratem wspomnianym ks. Stanisławem Sidewiczem, został wykupiony przez parafian. Od 20 XII 1940 r. został mianowany administratorem parafii Rudno i był nim do 15 XI 1941 r. W okresie 18 XI 1941 - 10 VIII 1942 był wikariuszem parafii Suchożebry. Od 15 VIII 1942 r. został mianowany proboszczem parafii św. Bartłomieja w Paprotni w pow. siedleckim, starał się sprostać zadaniom.

Zmarł 26 III 1945 r. podczas pobytu w sanatorium przeciwgruźliczym w Rudce, pow. Mińsk Mazowiecki. Pochowany został na Cmentarzu Parafialnym w Wohyniu, sektor H, nr rzędu 1, grób 1.

Bibliografia:

Banaszczyk B., Juszczyńska A., Kowalczyk A.T., *Z uczniowskim tornistrem do szkoły w Wohyniu, Wohyń 2012*, s. 5 - 6; Frąckowicz T., *Diecezja Podlaska [W:] Życie religijne w Polsce pod okupacją hitlerowską 1939 - 1945*, Warszawa 1982, s. 435; Geresz J. *Z dziejów Wohynia*, Międzyrzec Podlaski 2008, s. 39; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 404; Stefaniak I., *Niemcy wobec Kościoła - Kościół wobec Niemców. Okupacja niemiecka w dekanacie radzyńskim w latach 1939 - 1944*, "Radzyński Rocznik Humanistyczny" R 2019, nr 17, s. 181; Zawadzka A., *Szkoła siedlecka w okresie okupacji hitlerowskiej 1939 - 1944*, Warszawa 1986, s. 309; *Życie religijne w Polsce pod okupacją hitlerowską 1939 - 1945*. Praca zbiorowa pod red. Zygmunta Zielińskiego, Warszawa 1982, s. 435; Archiwum Diecezjalne w Siedlcach. Akta osobowe ks. Jana Sidewicza.

Sławomir Hordejuk

Irena Sobkiewicz z d. Ignaciuk (1931 - 2019) pedagog "Leśnianka", animatorka życia kulturalno - oświatowego.



I. Sobkiewicz

Urodziła się 18 XII 1931 r. w Warszawie w rodzinie Jana Ignaciuka. Edukację elementarną rozpoczęła w jednej ze szkół powszechnych w rodzinnym mieście. Po napaści wojsk niemieckich na Polskę we wrześniu 1939 r. początkowo z rodzicami zamieszkała w jednej z podwarszawskich wsi. Następnie przeniosła się wraz z rodzicami do Konstantynowa na Południowe Podlasie. W tej miejscowości ukończyła szkołę powszechną. Po zakończeniu działań wojennych na krótko powróciła do rodzinnej Warszawy, by uczyć się w jednej ze szkół średnich. Od 1 IX 1947 r. powróciła na Południowe Podlasie, by podjąć naukę w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Leśnej Podlaskiej. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należała do spółdzielni uczniowskiej, koła plastycznego i chóru szkolnego. Brała też udział w pracach teatru szkolnego. Zagrała m.in. rolę Matki Boskiej w "Jasełkach" szkolnych przygotowanych przez prof. Janinę Świdorską. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie podstawowym w czerwcu 1951 r. (XXI Matura), pierwszą pracę podjęła jako nauczycielka kontraktowa w Szkole Ogólnokształcącej Stopnia Podstawowego w Górcie Kockiej, pow. Łuków. Po roku pracy w tej placówce oświatowej przeniosła się za zgodą zwierzchnich władz oświatowych do Szkoły Ogólnokształcącej Stopnia Podstawowego w Huszcy, pow. Biała Podlaska. Związała się z tą szkołą na okres 14 lat. Uczestniczyła w organizacji kursów wieczorowych dla dorosłych doksztalających. Organizowała wieczorki kulturalne. Z dużym zapałem prowadziła zajęcia z wychowania plastycznego. Założyła i prowadziła zespół artystyczny szkoły. Brała udział w pracach miejscowego koła Związku Młodzieży Wiejskiej. Od strony artystycznej zabezpieczała organizowanie tzw. "choinki". Organizowała w ramach edukacji plastycznej otwarte kursy i wystawy plastyczne. Sprawowała wychowawstwo klasy. Uczestniczyła w pracach miejscowego Koła Gospodyń Wiejskich. Od 1 IX 1965 r. korzystając z nowej propozycji pracy, przeniosła się wraz z mężem do pracy w Szkole Podstawowej w Łomazach, pow. Biała Podlaska. Przez długie lata prowadziła zajęcia z wychowania plastycznego i zajęć praktyczno - technicznych. Organizowała konkursy i wystawy prac. Sprawowała opiekę nad zespołem artystycznym. Utożsamiając się z ideą

Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP). Podnosząc formalne wykształcenie w systemie zaocznym we wrześniu 1968 r. ukończyła Studium Nauczycielskie w Lublinie na kierunku zajęcia techniczne z wychowaniem plastycznym. W latach następnych nadal podnosząc kwalifikacje ukończyła w VI 1978 r. w Instytucie Kształcenia Nauczycieli w Lublinie wyższe studia zawodowe w ulubionej przez siebie specjalności.

Po przejściu na emeryturę w sierpniu 1981 r. zamieszkała w Białej Podlaskiej. Nadal chcąc podtrzymywać kontakt ze stanem nauczycielskim uczestniczyła w pracy Sekcji Emeryta przy Zarządzie Wojewódzkim ZNP.

Przez długie lata wraz z mężem uczestniczyła w dorocznych spotkaniach "Leśniaków" i "Leśnianek" w Leśnej Podlaskiej.

Zmarła 19 II 2019 r. w Warszawie w wieku 88 lat. Zgodnie z ostatnią wolą pochowana została na cmentarzu parafialnym w Leśnej Podlaskiej, w grobie rodzinnym obok męża.

Zamężna ze Zdzisławem Stanisławem Sobkiewiczem (1929 - 2016) od XII 1951 r., pozostawiła syna Andrzeja (ur. 1952) i córkę Annę (ur. 1954) po mężu Kleszowska.

Odnaczona była Krzyżem Kawalerskim OOP, Srebrnym Krzyżem Zasługi. Uhonorowana była Złotą Odznaką ZNP.

Bibliografia:

"Echo Leśniaków" Nr 6, R 1997, s. 39; *Sobkiewicz (Ignaciuk) Irena* "Echo Leśniaków" Nr 8, R 2001, s. 8 - 10; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 412 - 413.

Tomasz Demidowicz



Z.S. Sobkiewicz

Zdzisław Stanisław Sobkiewicz (1929 - 2016) mgr pedagogiki, pedagog "Leśniak", organizator, animator życia kulturalno - oświatowego i związkowego.

Urodził się 6 V 1929 r. w m. Nowinki koło Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski w rodzinie Walentego i Aleksandry z d. Łatacz. Po ukończeniu edukacji na poziomie elementarnym, naukę kontynuował na poziomie gimnazjalnym na tajnych kompletach, prowadzonych przez profesorów przedwojennego Państwowego Liceum Pedagogicznego w Leśnej Podlaskiej.

Od 1 IX 1947 r. po zdaniu tzw. małej matury zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela, zdał egzamin wstępny i podjął naukę w ponownie uruchomionym wspomnianym liceum pedagogicznym. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do koła sportowego, chóru szkolnego i kółka biologicznego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień nauczyciela szkół podstawowych w czerwcu 1951 r. (XXI Matura), zgodnie z nakazem pracy, pierwszą posadę nauczyciela kontraktowego podjął w Szkole Ogólnokształcącej Stopnia Podstawowego we wsi Górki koło Kocka. Równocześnie decyzją zwierzchnich władz oświatowych został kierownikiem tej placówki oświatowo - wychowawczej. Po roku nienagannej pracy, na własną prośbę, od 1 IX 1952 r. przeniesiony został na stanowisko kierownika Szkoły Ogólnokształcącej Stopnia Podstawowego w Huszczy, pow. Biała Podlaska. Związał się z tą szkołą i społecznością tej wsi o bogatych tradycjach szlacheckich na okres 15 lat. Uczył geografii, opiekował się kółkiem szkolnym Ligi Ochrony Przyrody (LOP). Szkołę, którą kierował uczynił placówką kulturalno - oświatową, m.in. przez uruchomienie biblioteki. Powołał do życia zespół muzyczny i zorganizował kursy dokształcające dla miejscowej ludności. Następnie doprowadził do powołania Szkoły Przysposobienia Rolniczego. W tym czasie podnosząc kwalifikacje formalne ukończył w systemie zaocznym Studium Nauczycielskie w Warszawie na kierunku geografia. Od 1 IX 1966 r. decyzją zwierzchnich władz oświatowych jako doświadczony pedagog i organizator życia oświatowo - kulturalnego, przeniesiony został na stanowisko kierownika Szkoły Podstawowej w Łomazach, pow. Biała Podlaska. Po zmianie organizacji szkolnictwa na początku lat 70 XX w. objął odpowiedzialną funkcję dyrektora Gminnego Szkół w Łomazach, przejmując odpowiedzialność za 12 placówek oświatowo - wychowawczych. Ponadto został tzw. płatnikiem, osobą odpowiedzialną za regularne wypłacanie poborów zatrudnionej kadry pedagogicznej na obszarze gminy. Umożliwił rozwój zawodowy dla zatrudnionej kadry pedagogicznej. Uruchomił Szkołę Przysposobienia Rolniczego w Łomazach. Zainicjował, a następnie stanął na czele Społecznego Komitetu Budowy nowego gmachu szkoły zbiorczej w Łomazach. Utożsamiając się z ideą życia związkowego dał pełną swobodę do rozwoju tzw. ognisk Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) i funkcjonowaniu zespołów samokształceniowych. Podnosząc nadal kwalifikacje zawodowe obronił pracę magisterską w VI 1979 r. na Wydziale Pedagogiki i Psychologii UMCS w Lublinie, studiując w systemie zaocznym.

W stan spoczynku przeszedł w sierpniu 1996 r. Pracował następnie przez kilka lat w niepełnym wymiarze godzin.

W wolnym czasie interesował się geografią i polityką. Uczestniczył przez lata w Zjazdach - Pielgrzymkach "Leśniaków" odbywających się w pierwszych dniach lipca każdego roku. Pozostawił wspomnienia pt. *Okruchy wspomnień z dawnych lat*, opublikowanych na łamach "Echa Leśniaków"

Zmarł 4 I 2016 r. w Białej Podlaskiej w wieku 86 lat. Pochowany został zgodnie z ostatnią wolą na Cmentarzu Parafialnym w Leśnej Podlaskiej w grobie rodzinnym.

Żonaty od końca 1951 r. z Ireną Igniaciuk pedagogiem "Leśnianką", miał syna Andrzeja (ur. 1952) i córkę Annę (ur. 1954) po mężu Kleszowska.

Odnaczony był m.in. Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Uehonorowany był m.in. Złotą Odznaką ZNP.

Bibliografia:

Demidowicz T., *In Memoriam Zdzisław Stanisław Sobkiewicz (1929 - 2016)*, "Echo Leśniaków" R 2017, Nr 21, s. 176 - 178; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 412 - 413.

Tomasz Demidowicz

Stanisław Sokoluk (1908 - 1941) pedagog "Leśniak", ppor. WP, dowódca, animator życia społeczno - kulturalnego.

S.S.

Urodził się 4 II 1908 r. w m. Cieleśnica, w pow. bialskim, w ówczesnej guberni siedleckiej w rodzinie Karola i Antoniny z d. Raczkowska. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi, naukę na poziomie podstawowym kontynuował w Publicznej Szkole Powszechnej w Rokitnie. Zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela, zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu do koła sportowego i spółdzielni uczniowskiej. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych w maju 1929 r.

(VI Komplet, Kurs im. Kazimierza Promyka), wkrótce powołany został do odbycia czynnej służby wojskowej. Po odbyciu kursu unitarnego, skierowany ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty. Wypromowany na stopień kaprała podchorążego Wojska Polskiego powrócił do pracy w szkolnictwie. Pracował jako nauczyciel, a następnie kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej we wsi Łaszców, pow. Tomaszów Lubelski. Założył i prowadził drużynę harcerską oraz drużynę piłkarską. Zainicjował rozwój czytelnictwa i zbieranie pamiątek przeszłości. Udzielał się w pracach Związku Strzeleckiego "Strzelec". Doszkalany systematycznie wojskowo awansowany został do stopnia podchorążego rezerwy piechoty WP. ze starszeństwem od 1 I 1936 r. Zmobilizowany w sierpniu 1939 r. wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako dowódca plutonu w szeregach macierzystego pułku. Był uczestnikiem kilku bitew i starć z wojskami niemieckimi. Po rozbiciu macierzystego pułku nie zdecydował się na opuszczenie Polski i powrócił do wspomnianego Łaszcowa. Włączył się w organizację wojskowych struktur konspiracyjnych na Zamojszczyźnie, najpierw w szeregach organizacji Związku Walki Czynnej, a następnie Związku Walki Zbrojnej. Formalnie nadal pracując jako nauczyciel Szkoły Powszechnej w Łaszcowie, organizował tajne nauczanie. Zadenuncjowany 8 V 1941 r. został aresztowany przez żandarmerię niemiecką. Przewieziony do więzienia na zamku w Lublinie był przesłuchiwany i torturowany. Wywieziony transportem do obozu śmierci KL Auschwitz jako więzień polityczny otrzymał numer obozowy 16317.

Zginął 4 XI 1941 r. z rąk oprawców niemieckich.

Żonaty, miał córkę Ewę Lidię (ur. 1935)

Upamiętniony został na Tablicy Pamiątkowej w kościele pw. św. Piotra i Pawła w Łaszcowie.

Bibliografia:

Caban I., *Na dwa fronty, Obwód AK Tomaszów Lubelski w walce z Niemcami i ukraińskimi nacjonalistami*, Lublin 1999, s. 339; Kaznowski K., *Martyrologia nauczycieli w Lubelskiem w latach II wojny światowej.*, Lublin 1995, s. 42; *Księga Pamięci. Transporty Polaków do KL Auschwitz z Lublina i innych miejscowości Lubelszczyzny 1940 - 1944, t. I*, Oświęcim 2009, s. 298; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 405; Walczak M., *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych*, Warszawa 1995, s. 650 - 651.

Tomasz Demidowicz

Władysław Strzyżewski (1901 - 1960) pedagog "Leśniak", ppor. rez. WP, dowódca, kleeberczyk, organizator, animator życia społeczno - oświatowego. Kierownik Szkoły Podstawowej w Tuchowiczu w latach 1943 - 1960.



W. Strzyżewski

Urodził się 30 XII 1901 r. w m. Krzywda w Ziemi Łukowskiej w rodzinie Feliksa i Marii z d. Chmiel. Uczył się początkowo w Szkole Początkowej w rodzinnej wsi, ale wybuch I wojny światowej uniemożliwił mu ukończenie edukacji na poziomie podstawowym. Po zakończeniu edukacji już w Odrodzonej Polsce w czerwcu 1919 r. zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Po zdaniu egzaminu skierowany ukończy kurs w Państwowej Preparandzie Nauczycielskiej powołanej w Leśnej [Podlaskiej], pow. konstantynowski, woj. lubelskie. Następnie naukę kontynuował w nowo uruchomionym

Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim we wspomnianej Leśnej. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do koła sportowego i spółdzielni uczniowskiej. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych w maju 1924 r. (I Komplet, Kurs im. Tomasza Zana), pierwszą posadę objął jako nauczyciel kontraktowy w Publicznej Szkole Powszechnej we wsi Jonnik w Ziemi Łukowskiej. Powołany do odbycia czynnej służby wojskowej, po kursie unitarnym, skierowany ukończy Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty ze stopniem kaprała podchorążego. Po powrocie do pracy w szkolnictwie od 1 IX 1927 r. podjął pracę w Publicznej Szkole Powszechnej we wsi Fiukówka, gm. Krzywda w Ziemi Łukowskiej. Uczył ze szczególnym upodobaniem przedmiotów przyrodniczych. Założył i prowadził chór szkolny. Na początku lat 30 XX w. zainicjował z grupą nauczycieli budowę nowej murowanej szkoły w tej wsi. Doszkalany wojskowo od VIII 1936 r. został awansowany do stopnia podporucznika rezerwy piechoty Wojska Polskiego.

Zmobilizowany w sierpniu 1939 r. do macierzystego pułku, wziął udział w Wojnie Obronnej Polski. Uczestniczył w szeregu potyczkach i starciach jako dowódca plutonu piechoty. Po 20 IX 1939 r. wraz z częścią macierzystego pułku wszedł w skład wojsk Samodzielnej Grupy Operacyjnej "Polesie" dowodzonej przez gen. Franciszka Kleeberga. Walczył w ostatniej bitwie tego ugrupowania 2 - 6 X 1939 r. pod Kockiem, Serokomlą i Wołą Gułowską. Po kapitulacji polskiego ugrupowania z powodu braku amunicji i środków opatrunkowych, dostał się do niewoli niemieckiej. Szczęśliwie

zbiegł z obozu przejściowego i powrócił do wsi, w której uczył. Ponownie został nauczycielem we wspomnianej szkole powszechnej we Fiukówce. Równolegle brał udział w tajnym nauczaniu prowadząc zajęcia z polskiej historii i literatury. Po przejściu frontu w lipcu 1944 r. włączył się w odbudowę polskiego szkolnictwa i oświaty na Ziemi Łukowskiej. W szkole powszechnej we wspomnianej Fiukówce pracował do lata 1948 r. Decyzją zwierzchnich władz oświatowych od 1 IX 1948 r. przeniesiony, został kierownikiem Szkoły Podstawowej we wsi Tuchowicz, gm. Stania w Ziemi Łukowskiej. Uczył nie tylko przedmiotów przyrodniczych, ale też śpiewu. Założył i prowadził niewielki zespół artystyczny. Grał na skrzypcach i harmonii. Przyczynił się do poprawy warunków pracy i nauczania w szkole poprzez modernizację obiektu szkolnego. Zadbął o doposażenie szkoły w pomoce naukowe oraz o księgozbiór biblioteki szkolnej. Charakteryzowany był jako „człowiek pogodny i ciepły”. Utożsamiając się z ideą Związku Nauczycielstwa Polskiego, udzielał się przez lata w pracach Ogniska ZNP.

W wolnym czasie oddawał się pasji gotowania i grze na skrzypcach lub harmonii. Lubił spotkania w gronie przyjaciół i grę w brydża.

Zmarł 14 IV 1960 r. w Krakowie. Pochowany został na Cmentarzu Parafialnym św. Rocha w Łukowie, kwatera K.

Żonaty od 9 X 1927 r. z Teofilą Fałęcką, miał córkę Elżbietę (ur. 1928), mgr farmacji i syna Wiesława (ur. 1931) doktora chemii Uniwersytetu Łódzkiego.

Odnaczony był m.in. Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Bibliografia:

Bilska M., Świder M., Tuchowicz. *Dzieje parafii i miejscowości. Wola Okrzejska* 2019, s. 55; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 62, 404; Relacja pisemna Joanny Strzyżewskiej wnuczki z 21 IV 2020 r.; Relacja pisemna Małgorzaty Święch - Płaski wnuczki z 21 IV 2020 r.; Parafia Rzymsko - katolicka Radoryż Kościelny. Akt urodzenia Władysława Strzyżewskiego Nr 1/1902 r.

Tomasz Demidowicz

Seweryn Szczerbicki (1907 - 1989) pedagog "Leśniak", ppor. rez. WP, dowódca, organizator, animator życia społeczno - kulturalnego.



S. Szczerbicki

Urodził się 8 I 1907 r. w m. Sarnaki w Ziemi Łosickiej w rodzinie Stanisława i Eleonory z d. Pióro. Pierwsze lata przypadły na trudny okres I wojny światowej. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej miejscowości, zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim w Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do koła sportowego

i spółdzielni uczniowskiej. Zdradzał duże zdolności matematyczne. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i uzyskaniu uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym w maju 1927 r. (IV Komplet, Kurs im. Stanisława Staszica), wkrótce powołany został do odbycia czynnej służby wojskowej. Po odbyciu kursu unitarnego, skierowany ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty i został wypromowany na stanowisko kaprała podchorążego Wojska Polskiego. Po powrocie do cywila podjął pracę jako nauczyciel kontraktowy w Publicznej Szkole Powszechnej we wsi Chotycze w Ziemi Łosickiej. Po kilku latach przeszedł do pracy w Publicznej Szkole Powszechnej w Wygnance. W tej szkole zainicjował i doprowadził do założenia drużyny harcerskiej. Włączył się w prace nad założeniem kółek czytelnictwa. Przeniesiony, od VI 1938 r. został nauczycielem Publicznej Szkoły Powszechnej w Kocku. Doszkalany wojskowo na kursach wakacyjnych został awansowany na stopień podporucznika rezerwy piechoty WP ze starszeństwem od VIII 1935 r.

Zmobilizowany, wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako dowódca plutonu w macierzystym pułku piechoty. Walczył z wojskami niemieckimi w kilku starciach i bitwach. Szczęśliwie ocalał powrócił z wojny w rodzinne strony. Podjął ponownie pracę w jednej ze szkół powszechnych w Ziemi Łosickiej. Równolegle podjął kroki mające na celu stworzenie organizacji konspiracyjnej. Wychowany w duchu patriotycznym zawiązał komórkę konspiracyjną Stronnictwa Narodowego w Sarnakach. Od lata 1941 r. występując pod ps. "Sarna" był komendantem Placówki Sarnaki Narodowej Organizacji Wojskowej. Współdziałał wspólnie z komendantem placówki Korpusu Obrońców Polski w Sarnakach kolegą z seminarium leśniańskiego ppor. Mirosławem Fligierem ps. "Wiktor". Charakteryzowany

jako dowódca odważny i rozważny wykonał ze swoim oddziałem szereg udanych akcji bojowych. Zachował duży zmysł w trudnych dniach VII 1944 - VIII 1946. Zdecydował się następnie na przeniesienie się do Warszawy. Na przełomie lat 50 i 60 XX w. pracując w jednej ze szkół podstawowych, ukończył w systemie zaocznym studia w dziedzinie fizyki. Przez lata 60 i początek lat 70 XX w. pracował jako profesor fizyki w XVI Liceum Ogólnokształcącym na Bródnie w Warszawie. Cieszył się szacunkiem i uznaniem młodzieży i rodziców.

Po przejściu w stan spoczynku w połowie lat 70 XX w. podtrzymywał stare przyjaźnie. Interesował się techniką i polityką.

Zmarł 13 I 1989 r. w Warszawie. Pochowany został na Cmentarzu Komunalnym Północnym w Wólce Węglowej, kwatera W - IX - 7, rząd 3, nr grobu 16.

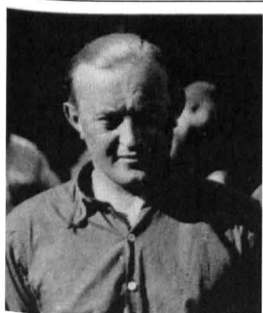
Żonaty dwukrotnie. Z małżeństwa z Janiną Lipską (1909 - 2005), miał córkę Tolisławę Teresę po mężu Szynekiewicz (1935 - 2018)

Bibliografia:

Charczuk W., *Formacje zbrojne obozu narodowego na południowym Podlasiu w latach 1939 - 1947*, Siedlce 2003, s. 63, 96; Nowosielski J. W., *Organizacje konspiracyjne w okolicach Sarnak wywodzące swe korzenie z ruchu narodowego [W:] Narodowe Siły Zbrojne na Podlasiu, t. I* red. M. Bechta, L. Żebrowski, Siedlce 1997, s. 174, 177, 182; *Narodowe Siły Zbrojne na Podlasiu. Opracowania, wspomnienia i dokumenty*, red. M. Bechta, L. Żebrowski, Biała Podlaska 2003, s. 187, 285, 291; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 404 - 405; Wasilewska A., *Nasze szkoły. Z dziejów szkół w gminie Sarnaki*, Sarnaki 2017, s. 319, 327. Relacja ustna p. Krystyny Kot z 3 V 2020 r.; Relacja ustna p. Jana Mroczkowskiego (wnuka brata S. Szczerbickiego) z 4 V 2020 r.;

Sławomir Hordejuk

Stefan Władysław Szejnert (1905 - 1968) major służby stałej WP, pedagog "Leśniak", dowódca, organizator, redaktor, animator życia społecznego.



S.W. Szejnert

Urodził się 17 VII 1905 r. w Międzyrzeczu Podlaskim w rodzinie Henryka i Zofii z d. Manikowska. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnym mieście, zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej [Podlaskiej], gm. Witulin, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. Będąc słuchaczem tego zakładu kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do drużyny harcerskiej, chóru szkolnego, koła

sportowego, spółdzielni uczniowskiej i szkolnego hufca wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego. Charakteryzowany jako "inteligentny, ambitny i uzdolniony humanistycznie" w okresie 5 IX 1927 - VI 1928 r. był przewodniczącym komitetu redakcyjnego czasopisma szkolnego "Łącznik". Po zdaniu egzaminu dojrzałości i uzyskaniu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych w VI 1928 r. (V Komplet, Kurs im. Tadeusza Kościuszki) postawił na karierę wojskową jako oficer Wojska Polskiego. Powołany do odbycia czynnej służby wojskowej, po kursie unitarnym, skierowany został do Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty. Po jej ukończeniu złożył raport wyrażając chęć pozostania w służbie Wojska Polskiego. Zakwalifikowany skierowany został na naukę do zawodowej Szkoły Podchorążych Piechoty w Komorowie koło Ostrowi Mazowieckiej. Po ukończeniu tej szkoły i otrzymaniu promocji na stopień podporucznika WP w korpusie piechoty, odkomenderowany został do składu kadry oficerskiej 59 Pułku Piechoty w Inowrocławiu. Służył jako dowódca plutonu, a następnie kompanii w tym pułku awansując kolejno na porucznika, a następnie kapitana WP.

Po napaści wojsk niemieckich na Polskę we wrześniu 1939 r., wziął udział w Wojnie Obronnej jako dowódca 5 kompanii II batalionu macierzystego 59 Pułku Piechoty. Walczył dowodząc swoją kompanią m.in. w Bitwie nad Bzurą w składzie Armii "Poznań" dowodzonej przez gen. dyw. Tadeusza Kutrzebę. Wzięty do niewoli niemieckiej podczas próby "przebijania się" do Warszawy, więziony był w Oflagu XC w Lubece, a następnie Oflagu II D w Gross Born. Po szczęśliwym doczekaniu się wyzwolenia obozu jenieckiego wiosną 1945 r. Powrócił szczęśliwie do nowej Polski. Zamieszkał z rodziną w Koszalinie na Pomorzu, gdzie podjął pracę

w spółdzielczości. Pracował przez lata jako księgowy, a następnie starszy księgowy w jednej z funkcjonujących w tym mieście na Pomorzu Spółdzielni Mieszkaniowych. Gromadził pamiątki z czasów II wojny światowej, zamierzał opublikować wspomnienia. Interesował się długie lata spółdzielczością i chętnie brał udział w pracach nad rozwojem nowych form spółdzielczości.

Po przejściu na emeryturę w 1965 r. przeniósł się i zamieszkał z rodziną w Warszawie. Nadal uczestniczył w pracach społecznych nad rozwojem spółdzielczości był m.in. członkiem Wojewódzkiej Komisji Spółdzielni Uczniowskich.

Zmarł 19 XI 1968 r. w Warszawie. Pochowany został na Cmentarzu Powązkowskim, kwatera 58, rząd 3, nr grobu 17.

Żonaty z Natalią Tarnawską, pozostawił córkę Jadwigę po mężu Wójcik.

Odznaczony był m.in. Krzyżem Walecznych, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi.

Bibliografia:

"Głos Koszaliński" z 22 XI 1968 r., s. 2 (nekrolog); Rogacin W., *Powstanie i charakterystyka pisma "Łącznik" w Państwowym Seminarium Nauczycielskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej*, "Test" R 1997, Nr 4, s. 117 - 118; Rybka R., Stepan K., *Awanse oficerskie w Wojsku Polskim 1935 - 1939*, Kraków 2003, s. 486; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 405; Szejnert M., *Wyspa Węży*, Kraków 2018, s. 12 - 13, 21 - 24, 239, 257 - 258, 329, 335; „Wojskowy Przegląd Historyczny” R 1989, t. II R 34, s. 375 - 376, 382; Archiwum Państwowe w Lublinie, Oddział w Radzynie Podlaskim, Zespół Seminarium Nauczycielskiego w Leśnej Podlaskiej, Protokoły Rady Pedagogicznej PSN 1927/28, sygn. 38 k. 422; Parafia Rzymskokatolicka w Międzyrzeczu Podlaskim, Akt urodzenia Stefan Szejnert Nr 513/1905.

Tomasz Demidowicz

Ludwik Szulak (1903 - 1943) pedagog "Leśniak". ksiądz wikary, administrator parafii rzymskokatolickiej w Jabłecznej n. Bugiem 1936- 1943.



L. Szulak

Urodził się 25 VIII 1903 r. we wsi Rokitno, w ówczesnym pow. konstantynowskim, guberni siedleckiej w rodzinie Jana i Krystyny z d. Denisiuk. Edukację na poziomie podstawowym rozpoczął w szkole początkowej w rodzinnej wsi. Następnie kontynuował naukę w 4 letniej szkole prywatnej w Janowie Podlaskim, którą ukończył w czerwcu 1920 r. Zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela, od roku szkolnego 1920/21 po zdaniu egzaminu wstępnego, rozpoczął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu

należał do spółdzielni uczniowskiej i kółka polonistycznego. Zdradzał duże zdolności humanistyczne, zwłaszcza w nauce języków obcych. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych publicznych i prywatnych w VI 1925 r. (II Komplet, Kurs im. Bolesława Teodora Trentowskiego), postanowił zostać księdzem i wstąpił do Diecezjalnego Seminarium Duchownego w Janowie Podlaskim. Po ukończeniu tego seminarium święcenia kapłańskie otrzymał 28 VI 1931 r. Decyzją władz zwierzchnich duchownych został wikariuszem w parafii rzymskokatolickiej w Trzebieszowie w Ziemi Łukowskiej. Od 17 XII 1931 r. został przeniesiony na posługę do Parafii Narodzenia NMP w Białej Podlaskiej i wypełniał obowiązki kapłańskie w tej parafii do października 1934 r. Następnie został wikariuszem w Parafii pw. Wniebowzięcia NMP w Kocku. Po niespełna rocznym pobycie w tej parafii od 3 VIII 1935 r. został wikariuszem parafii pw. św. Andrzeja i Bartłomieja w Osiecku. Kolejną decyzją zwierzchnich władz duchownych od 25 VIII 1936 r. został mianowany rektorem filii duszpasterskiej z uprawnieniami administratora parafii rzymskokatolickiej w Jabłecznej n. Bugiem. Charakteryzowany jako „ksiądz w prawdziwie bernanowskiemu stylu, niepozorny, nieśmiały, skromny, świętobliwy”, z dużym powodzeniem sprawował obowiązki do wybuchu II wojny światowej. W pierwszych latach okupacji niemieckiej prowadząc pracę duszpasterską na bardzo trudnym wyznaniowo i narodowościowo obszarze jako niezwykle subtelny wytrawny kapłan.

Zwolniony z obowiązków administratora parafii rzymskokatolickiej w Jabłecznej z dniem 1 V 1943 r. na własną prośbę z powodu choroby, już

nie powrócił do obowiązków.

Zmarł 19 VIII 1943 r. w Warszawie, wkrótce po przeprowadzonej operacji. Pochowany został na Cmentarzu Bródnowskim w Warszawie, kwatery 91 A, rząd 1, nr grobu 6.

Bibliografia:

Cmentarz Bródnowski, pod red. J. Kieniewicza, Warszawa 2007, s. 281; Dobraczyński J, *Tylko w jednym życiu. Wspomnienia*, Warszawa 1977, s. 93 - 94; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 404; Tłomacki A., *Struktura narodowościowo - wyznaniowa Kodnia w latach 1918 - 1944*, "Radzyński Rocznik Humanistyczny" R 2019, t. XVII, s. 144; Archiwum Diecezjalne w Siedlcach. Akta osobowe ks. Ludwik Szulak, t. I. "Wiadomości Diecezjalne Podlaskie", R XIII, nr 4 - 5 z IV - V 1932, s. 160; nr 6 - 7 z VI - VII 1931, s. 213, 232; R XVI, nr 10 - 11 z X - XI 1934, s. 270; R XVII, nr 9 - 10 z IX - X 1935, s. 169.

Sławomir Hordejuk

Jan Benedykt Tomczuk (1913 - 1945) pedagog "Leśniak", ppor. rez. WP, organizator, dowódca, animator życia kulturalno - oświatowego.



J.B. Tomczuk

Urodził się 21 III 1913 r. w m. Chłopków w ówczesnej gm. Chlebczyn w Ziemi Łosickiej, pow. konstantynowski, guberni siedleckiej, w rodzinie Antoniego i Oksenii z d. Dudziuk. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w Sarnakach zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela, zdał pomyślnie egzamin wstępny w VI 1931 r. i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej gm. Witulin, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. Będąc słuchaczem tego zakładu kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do szkolnej drużyny harcerskiej Związku Harcerstwa

Polskiego, koła sportowego i spółdzielni uczniowskiej. Zdradzał duże zdolności muzyczne opanowując grę m.in. na akordeonie, skrzypcach i gitarze. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym w VI 1936 r. (XIII Komplet, Kurs "A" im. Kazimierza Puławskiego), pierwszą pracę rozpoczął jako

nauczyciel Publicznej Szkoły powszechnej we wsi Dub koło Hrubieszowa. Ze szczególnym zamiłowaniem uczył w tej szkole śpiewu i zajęć plastycznych. Założył i prowadził chór oraz drużynę harcerską. Wspomagał działalność artystyczno - oświatową miejscowego koła Związku Młodzieży Wiejskiej. Powołany wiosną 1939 r. do odbycia czynnej służby wojskowej, po kursie unitarnym, skierowany został do Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty. Wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako kapral podchorąży. Walczył w składzie jednego z pułków w obronie Warszawy. Po kapitulacji stolicy 2 IX 1939. dostał się do niewoli niemieckiej 28 IX 1939 i był przetrzymywany w jednym z obozów przejściowych. Po udanej ucieczce z tego obozu na przełomie X i XI 1939 r. powrócił w rodzinne strony w Ziemi Łosickiej. Po upływie kilku miesięcy włączył się w działalność konspiracyjną jako członek dowództwa placówki Związku Walki Zbrojnej następnie Armii Krajowej w m. Sawice, gmina Repki w pow. sokołowskim. Od 1 IX 1941 r. oficjalnie pracował jako nauczyciel uruchomionej Szkoły Rolniczej we wsi Górki w Ziemi Łosickiej. Szybko zdobył zaufanie społeczne lokalnej m.in. dzięki wspomnianym zdolnościom muzycznym. Od 1 IX 1942 r. został kierownikiem wspomnianej Szkoły Rolniczej i był nim do XI 1944 r. tj. do czasu zmobilizowania w szeregi Wojska Polskiego (WP) z przeznaczeniem do organizującego się 18 Pułku Piechoty w Przemyśle wchodzącego w skład 6 Dywizji Piechoty I Armii WP. Po krótkim przeszkoleniu z macierzystym pułkiem przetransportowany został w stopniu ppor. WP jako dowódca kompanii dostawca karabinów maszynowych na linie frontu. Był uczestnikiem zaciętych walk polskich formacji wojskowych o tzw. Wał Pomorski.

Zginął 14 III 1945 r. w walkach o Kołobrzeg. Pochowany został na miejscowym Cmentarzu Wojskowym przy ul. 6 Dywizji Piechoty, kwatery F, płyta nr 28.

Rodziny nie założył.

Odnaczony był m.in. Krzyżem Walecznych.

Bibliografia:

Dzieje oświaty w Ziemi Łosickiej. Materiały z konferencji popularno - naukowej, która odbyła się w Łosicach 29 V 2001 r. pod red. A. Indraszczyka, Warszawa 2002, s. 177; Korczyński H., Kołobrzaska Księga Poległych w drugiej wojnie światowej, Kołobrzeg 2005, s. 63; Księga pochowanych żołnierzy polskich poległych w II wojnie światowej t. IV, cz. 2, Żołnierze Wojska Polskiego na Wschodzie pod red. B. Affek - Bujalskiej, E. Pawłowskiego, Pruszków 1995, s. 192; Lewandowicz L., Księga poległych na polu chwały. Żołnierze Ludowego Wojska Polskiego polegli, zmarli z ran

i zaginieni w czasie drugiej wojny światowej w latach 1943 - 1945, Warszawa 1974, s. 678; Malczewski J.J., *Osiemnasty Kołobrzesci. Z dziejów 18 Kołobrzesckiego Pułku Piechoty 1944 - 1948*, Warszawa 1974, s. 454; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 247, 408; Sroga A., *Na drodze stał Kołobrzeg*, Warszawa 1987, s. 767; Walczak M., *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej*, Warszawa 1995, s. 708; Centralne Archiwum Wojskowe (CAW) sygn. III - 75/96, k. 192, Akta osobowe Jan Tomczuk; Kronika Szkoły w Górkach; Informacje i zdjęcia Weroniki Tomczuk (bratanicy) z VI 1980 r.

Sławomir Hordejuk

Aleksander Urbański (1906 - 1940) pedagog "Leśniak", prymus r 1928, por. rez. WP, dowódca, organizator, animator życia kulturalno - oświatowego. Kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Zabłociu 1935 - 1940.



A. Urbański

Urodził się 13 II 1906 r. w m. Mielnik n. Bugiem w rodzinie Dominika i Felicji z d. Leśniewska. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej miejscowości od 1 IX 1922 r. wstąpił do Powszechnej Preparandy Nauczycielskiej w Leśnej [Podlaskiej], gm. Witulin, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. Po zaliczeniu 2 letniego kursu od 1 IX 1923 r. naukę w zawodzie nauczycielskim kontynuował w funkcjonującym we wspomnianej Leśnej Podlaskiej Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do drużyny

harcerskiej, chóru szkolnego i spółdzielni uczniowskiej. Udzielał się w pracach samorządu klasowego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i uzyskaniu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych 21 V 1928 r. z pierwszą lokatą (V Komplet, Kurs im. Tadeusza Kościuszki) pierwszą pracę podjął od 1 X 1928 r. w 7 klasowej Publicznej Szkole Powszechnej w Suchowoli, w pow. Radzyń Podlaski. Uczył śpiewu, robót ręcznych i rachunków w oddziałach IV - VII tej szkoły. Po niespełna roku pracy z dniem 14 VIII 1929 r. powołany został do odbycia czynnej służby wojskowej. Po kursie unitarnym, skierowany ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy

Piechoty i otrzymał awans na stopień kaprała podchorążego. Po powrocie do pracy w szkolnictwie, ponownie z dniem 20 IX 1930 r. objął obowiązki nauczyciela tymczasowego we wspomnianej 7 klasowej Publicznej Szkole Powszechnej w Suchowoli. Uczył z dużym zamiłowaniem śpiewu i gimnastyki. Prowadził też zajęcia z historii, geografii i przyrody oraz drużynę harcerską. Stał się też znanym nauczycielem w środowisku miejscowej społeczności jako kierownik 3 głosowego chóru szkolnego i prowadzący chór koła młodzieży w Suchowoli. Zgodnie z wymogami przepisów szkolnych w dniu 7 IV 1933 r. zdał egzamin praktyczny na nauczyciela publicznych szkół powszechnych z wynikiem bardzo dobrym przed Państwową Komisją Egzaminacyjną w Lublinie. Decyzją władz oświatowych 21 VIII 1933 r. przeniesiony został z urzędu na stanowisko nauczyciela 3 klasowej Publicznej Szkole Powszechnej w Strzakłach, gm. Misie, pow. Radzyń Podlaski z powierzeniem pełnienia obowiązków kierownika tej placówki oświatowej. W tej szkole także założył i prowadził zespół artystyczny i Uniwersytet Niedzielny. Nawiązał współpracę ze Społeczną Radą Szkoły. Po dwóch latach owocnej pracy od 1 IX 1935 r. przeniesiony został na stanowisko kierownika i nauczyciela Publicznej Szkoły Powszechnej w Zabłociu, pow. Biała Podlaska. Już w pierwszym dniu pracy w tej wsi zorganizował Spółdzielnię Uczniowską i Szkolną Kasę Oszczędności i zainicjował organizację pogadanek dla rodziców. W dniu 19 I 1936 r. zorganizował dla mieszkańców wsi, młodzieży szkolnej i pozaszkolnej "Jasółka" w szkole. Miłośnik kultury śpiewaczej założył i prowadził w tej szkole także chór szkolny, z którym m.in. dał 24 V 1936 r. koncert podczas Święta Pieśni w Kodniu n. Bugiem. Przygotował młodzież z Zabłocia i doprowadził do inscenizacji tańców zbójnickich dla mieszkańców. Uruchomił z dniem 31 V 1936 r. świetlicę szkolną. W VI 1936 r. za zgodą władz oświatowych z organizował w macierzystej szkole powszechnej w Zabłociu I Konferencję Rejonową dla Nauczycieli Szkół Powszechnych. Odpowiadając na potrzeby młodzieży szkolnej i pozaszkolnej w Zabłociu doprowadził do powstania dwóch boisk szkolnych z bieżnią i skocznią. Podobnie jak w poprzednich szkołach, od 8 X 1936 r. powołał do życia drużynę harcerską. Na prośbę koła kobiet na przełomie 1936/37 r. szkoła w Zabłociu stała się miejscem organizacji Kursu Kroju i Szycia. Dzięki tym i innym zabiegom od 1 IX 1936 r. Publiczna Szkoła Powszechna w Zabłociu za zgodą zwierzchnich władz oświatowych otrzymała status szkoły powszechnej III stopnia, a następnie przyjęła za patrona Marszałka Józefa Piłsudskiego. W dniu 12 VI 1938 r. z organizował w Zabłociu Święto Pieśni i Zabawy. Doszkalany systematycznie wojskowo awansowany został na stopień podporucznika rezerwy Wojska Polskiego

w korpusie piechoty. Znany z szerzenia idei strzeleckiej stał się częstym uczestnikiem uroczystości organizowanych przez Związek Strzelecki "Strzelec". Za zgodą władz oświatowych był urlopowany w roku szkolny 1938/39.

Zmobilizowany, wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako dowódca plutonu. Walczył w składzie macierzystego 22 pułku piechoty w Borach Tucholskich, gdzie był lekko ranny. Po klęsce wrześniowej 1939 r. szczęśliwie powrócił do rodziny w Zabłociu i objął obowiązki kierownika Szkoły Powszechnej. Równoległe włączył się w prace konspiracyjną w szeregach organizacji Orzeł Biały zostając jednym z sekcyjnych w organizowanej na powiat Biała Podlaska.

Aresztowany z VI 1940 r. przez gestapo w wyniku denuncjacji, był przesłuchiwany i torturowany w siedzibie gestapo w Białej Podlaskiej.

Zginął z rąk oprawców niemieckich 23 VIII 1940 r. w egzekucji patriotów polskich w Lesie Grabarka koło Białej Podlaskiej. Pochowany został w kwaterze pomordowanych Polaków na Cmentarzu Parafialnym przy ul. Janowskiej w Białej Podlaskiej.

Żonaty od VIII 1932 r. z nauczycielką Marią Golec, pozostawił dwóch synów Leszka (ur. 1936) i Janusza (ur. 1932)

Upamiętniony Tablicą Pamiątkową w 2020 r.

Bibliografia:

Doroszuk J., Remesz Cz., Sielski R., Sroka J., *Zbrodnie hitlerowskie w regionie białkopodlaskim 1939 - 1944*, Lublin 1977, s. 52, 144; Kaznowski K., *Martyrologia nauczycieli w lubelskim w latach II wojny światowej*, Lublin 1995, s. 15; Kozakiewicz M., *Szkoła w konspiracji. Wspomnienia uczestników tajnego nauczania*, Warszawa 1960, s. 176, 197; Rybka S., Stepan K., *Awanse oficerskie w Wojsku Polskim*, Kraków 2003, s. 72; Soldat R., *Aleksander Urbański*, "Podlaski Kwartalnik Kulturalny" Nr 2 z 2000 r., s. 65 - 72; tenże, *Aleksander Urbański*, "Wiadomości Kodeńskie", Nr 3 z 2020, s. 10 - 13; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 239, 254, 405; Szczawiej J., *Ciosy: z lat walki 1939 - 1945*, Warszawa 1975, s. 328; *Szkoła i nauczyciele w odradzającej się Ziemi Lubelskiej*, Wyd. Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego, Lublin 1945, s. 55; Walczak M., *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych*, Warszawa 1995, s. 718; Archiwum Szkoły Podstawowej w Kodniu; Kronika szkoły w Zabłociu.

Tomasz Demidowicz

Jan Wardak (1908 - 1973) ps. "Wandas" mgr chemii, pedagog "Leśniak". organizator, animator życia kulturalno - społecznego, kpt. rez. WP. Kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej we wsi Jednorożec 1937 - 1939.



J. Wardak

Urodził się 9 XII 1908 r. w m. Aleksandrów koło Radzymina w rodzinie Jana i Jadwigi. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do spółdzielni uczniowskiej, kółka pedagogicznego i drużyny harcerskiej. Interesował się podróżami i techniką. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym w maju 1927 r. (IV Komplet, Kurs im. Stanisława Staszica) podjął pracę w zawodzie jako nauczyciel kontraktowy w Publicznej Szkole Powszechnej we wsi Jednorożec na Kurpiowszczyźnie, pow. Przasnysz. Dał się poznać jako nauczyciel nowator zamiłowany w przedmiotach ścisłych takich jak matematyka czy fizyka. Powołany do odbycia czynnej służby wojskowej, po odbyciu kursu unitarnego, skierowany ukończył Kurs Podchorążych Rezerwy Piechoty i został wypromowany na stopień kaprała podchorążego Wojska Polskiego. Po powrocie cywila ponownie został nauczycielem, a od 1 IX 1937 r. kierownikiem macierzystej szkoły powszechnej we wsi Jednorożec. Charakteryzowany jako pedagog "zrównoważony, mądry i bardzo dobry", był członkiem Dozoru Szkolnego i inicjatorem budowy szkoły. Zasiadał w Komisji Oświaty i Kultury w Radzie Gminy. Był czynnym członkiem Zarządu Ochotniczej Straży Pożarnej. Jednym z głównych założycieli i pierwszym przewodniczącym Rady Nadzorczej Spółdzielni Spożywców. Inicjował środowisko miejscowe na rzecz obronności jako członek Zarządu Oddziału Związku Strzeleckiego "Strzelec". Doceniał kulturę muzyczną przez aktywną obecność na organizowanych corocznie Świącie Pieśni i Sportu. Utożsamiając się z ideą Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) był aktywnym członkiem Zarządu Ogniska ZNP, przez pewien okres był jego prezesem. Doszkalany systematycznie wojskowo został awansowany do stopnia podporucznika rezerwy WP w korpusie piechoty ze starszeństwem od VIII 1936 r.

Zmobilizowany, wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako

dowódca plutonu w macierzystym pułku w składzie Samodzielnej Grupy Operacyjnej "Polesie" gen. Franciszka Kleeberga. Był uczestnikiem szeregu walk z oddziałami niemieckimi m.in. Bitwy pod Serokomlą, Kockiem i Wolą Gułowską. Po szczęśliwym powrocie z wojny, przystąpił wkrótce do organizacji konspiracyjnej organizacji zbrojnej. Nadmienić należy, że w wąskim gronie myślał i planował w tej sprawie jeszcze przed wybuchem wojny. Oficjalnie pracował jako kierownik szkoły powszechnej w Jednoróżcu. Jako bardzo znany pedagog i działacz oświaty, a zarazem szef Tajnej Organizacji Nauczycielskiej (TON) zmuszony był do opuszczenia dotychczasowego miejsca zamieszkania. Po przeniesieniu się do Baranowa w pow. sochaczewskim, wkrótce został kierownikiem miejscowej szkoły powszechnej. Równolegle z oficjalną pracą został szefem TON. Był organizatorem oddziału Związku Walki Zbrojnej (ZWZ). W połowie 1943 r. jako dowódca kompanii Armii Krajowej ps. "Wandas" był w stopniu kapitana. Umiejętnie kierując walką nie został odkryty przez niemieckie struktury okupacyjne. Po przejściu frontu w lipcu 1944 r. wraz z żoną przeniósł się do Krakowa. Zdecydował się w nowym miejscu i nowej rzeczywistości społeczno - politycznej na podjęcie studiów chemicznych na Wydziale Przyrodniczym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Po ukończeniu studiów i obronie pracy magisterskiej pracował w jednej ze szkół średnich w Krakowie. Był znanym działaczem ZNP. Przez pewien okres pełnił funkcję prezesa Zarządu ZNP na Okręg Kraków. Na początku lat 60 XX w. przeniósł się do Gliwic. Pracował jako starszy laborant w Katedrze Metaloznawstwa na Wydziale Mechaniczno - Technologicznym Politechniki Śląskiej w Gliwicach. W późniejszym czasie był kierownikiem działu w administracji wspomnianego wydziału. W stan spoczynku przeszedł w połowie lat 60 XX w.

Zmarł 5 I 1973 r. w Gliwicach. Pochowany początkowo na Cmentarzu Komunalnym przy ul. Kozielskiej w tym mieście. W XII 1974 r. przeniesiony został na Cmentarz Komunalny w Radomiu.

Żonaty z nauczycielką Marią Popowicz, nie pozostawił potomstwa.

Imię tego ciekawego Leśniaka nie zostało dotychczas stosownie upamiętnione. Warto dodać, że w 1979 r. na Wyższej Szkole Pedagogicznej im. KEN w Krakowie została obroniona praca magisterska pt. *Jan Wardak - wychowawca i działacz społeczny* autorstwa Zofii Wolińskiej.

Bibliografia:

Drwęcki A., *Ruch oporu w gminie Jednoróżec*, "Zeszyty Naukowe Ostrołęckiego Towarzystwa Naukowego" R 2000, t. 14, s. 188 - 189, 191, 193;
Łukasiak J., *Szkoła Podchorążych Rezerwy Piechoty, Pruszków 2003*, s. 17;

Okoń W., *Mój dwudziesty wiek*, Wrocław 1990, s. 224, 227, 234; Pietrzak T., *Warszawa - Lewa Podmiejska 1942 - 1945*, Warszawa 1971, s. 221; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 404 - 405; Wojciechowska T., *Kalendarium Szkoły Podstawowej w Jednorożcu*, "Głos Gminy Jednorożec" R 2010, nr 3, s. 19; *Walka o oświatę, naukę i kulturę w latach okupacji 1939 - 1944. Materiały z terenu m.st. Warszawy i woj. warszawskiego*. Praca zbiorowa pod red. S. Dobranieckiego, W. Pokory, Warszawa 1967, s. 394; Relacja pisemna Marii Weroniki Kmoch z Jednorożca z 12 II 2020 r.; Urząd Stanu Cywilnego w Radzyminie. Akta urodzenia Jana Wardaka, nr 247/1908; Wardakowa M., Wspomnienia z lat 1927 - 1939 dotyczące pracy w Jednorożcu w szkole i w środowisku, ss. 12, Muzeum Historyczne w Przasnyszu, sygn. Mzr. 118.

Tomasz Demidowicz

Aleksander Wasyluk (1904 - 1939) pedagog "Leśniak", organizator, dowódca, ppor. rez. WP, animator życia kulturalno - oświatowego i społecznego.



A. Wasyluk

Urodził się 28 II 1904 r. w m. Mokrandy Stare, gm. Bohukały, pow. konstantynowski, w ówczesnej guberni siedleckiej w rodzinie Andrzeja i Stefanii z d. Wawryszak. Po ukończeniu Szkoły Początkowej w rodzinnej wsi, a następnie Publicznej Szkoły Powszechnej w Malowej Górze, zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i został przyjęty do nowo uruchomionego Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. Wiosną 1920 r. przerwał naukę i jako ochotnik wraz z grupą słuchaczy seminarium zgłosił się do udziału

w wojnie polsko - bolszewickiej 1919 - 1920 r. Po przeszkoleniu walczył w składzie Brygady Jazdy Ochotniczej mjr Feliksa Jaworskiego m.in. w zwycięskiej bitwie 17 VIII 1920 r. pod Kąkolewnicą. Następnie po reorganizacji polskich sił służył w 2 Pułku Strzelców Konnych. Szczęśliwie ocalony, uwolniony ze służby z dniem 9 XI 1920 r. powrócił do cywila i podjął naukę we wspomnianym seminarium nauczycielskim. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do spółdzielni uczniowskiej i szkolnego koła sportowego. Po zdaniu egzaminu

dojrzałości i uzyskaniu uprawnień do nauczania w szkołach publicznych i prywatnych w maju 1924 r. (I Komplet, Kurs im. Tomasza Zana), pierwszą pracę podjął jako nauczyciel kontraktowy w Publicznej Szkole Powszechnej w Sarnakach, pow. konstantynowski. Związał się zawodowo z tą placówką oświatową na okres niemal 15 lat. Prowadził zajęcia z wychowania fizycznego. Założył i prowadził koło sportowe. Społecznie udzielał się w pracach miejscowego oddziału Związku Strzeleckiego "Strzelec" i ogniska Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP). Powołany do odbycia czynnej służby wojskowej, skierowany ukończył w IV 1937 r. Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty w Grudziądzu. Doszkalany systematycznie wojskowo został następnie awansowany na stopień podporucznika rezerwy Wojska Polskiego w korpusie piechoty.

Zmobilizowany w marcu 1939 r. wziął udział w Wojnie Obronnej Polski jako dowódca plutonu 8 kompanii III batalionu 22 pułku piechoty, 9 Dywizji Piechoty Armii Pomorze. Walczył w składzie macierzystego pułku z oddziałami niemieckimi pod Wielką Klonią. Następnie bił się ze swoimi oddziałami w rejonie Brześcia Kujawskiego i Łącka odznaczając się odwagą.

Zginął 19 IX 1939 r. podczas ataku na pozycje niemieckie pod Laskami, chcąc wyprowadzić oddział z okrążenia i dotrzeć do Warszawy. Pochowany został na Cmentarzu Wojennym w Babicach Starych koło Warszawa, mogiła 46.

Żonaty od 26 XII 1932 r. z Feliksą Łopatniuk, miał syna Mirosława Jana (ur. 1934)

Upamiętniony został po latach na tablicy pamiątkowej umieszczonej w 1991 r. na frontowej ścianie budynku Zespołu Szkół w Sarnakach.

Bibliografia:

Czmoch M., *Odeszli od nas nauczyciele Ziemi Sarnackiej*, Łosice 2015, s. 232 - 233; *Historia i współczesność Gminy Sarnaki* pod red. A. Wasilewska, R. Zubkowicz, Sarnaki 2015, s. 28, 39, 58; Izdebski J., *Dzieje 9 Dywizji Piechoty 1918 - 1939*, Warszawa 2000, s. 293; Kaznowski K., *Martyrologia nauczycieli w Lubelskiem w latach II wojny światowej*, Lublin 1995, s. 62; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 61 - 62, 236 - 237, 254, 404, Walczak M., *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych*, Warszawa 1995, s. 727; Wasilewska A., *Nasze szkoły. Z dziejów szkół w gminie Sarnaki*, Sarnaki 2017, s. 328; też, *Szkoły w gminie Sarnaki u progu niepodległości "Rocznik Ziemi Sarnackiej"* R 2018, t. I, s. 105, 107; Parafia Rzymskokatolicka w Janowie Podlaskim. Akt urodzenia

Aleksandra Wasyluka Nr 1161/1905; Archiwum Państwowe w Lublinie. Starostwo Powiatowe konstantynowskie sygn. 407/159, k. 474. Wykaz personelu nauczycielskiego gminy Sarnaki na stan z 16 V 1925 r.

Tomasz Demidowicz

Michał Wawryk (1913 - 1984) ps. "Ikar", "Świrsk", "Cichy", pedagog "Leśniak", ppłk. rez. WP, organizator, dowódca. Kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Antoniówce 1936 - 1939.



M. Wawryk

Urodził się 19 IX 1913 r. w m. Bodaczów, gm. Szczepieszyń, na Zamojszczyźnie w rodzinie Jana i Ewy z d. Bielecka. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim im. Zamojskich w Szczepieszynie. Podczas nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Zamojszczyźnie należał do spółdzielni uczniowskiej, chóru szkolnego i drużyny harcerskiej. Przeniesiony po zamknięciu tego seminarium, naukę w zawodzie kontynuował w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej

Podlaskiej, pow. Biała Podlaska, woj. lubelskie. W tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do szkolnego hufca Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, koła sportowego i spółdzielni uczniowskiej. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym w VI 1934 r. (XI Komplet, Kurs im. Józefa Poniatowskiego), wkrótce powołany został do odbycia czynnej służby wojskowej, Po kursie unitarnym, skierowany ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty z najwyższą notą i wypromowany na stopień plutonowego podchorążego. Doszkalany wojskowo ukończył kurs na dowódców plutonu i został awansowany na stopień podporucznika rezerwy piechoty Wojska Polskiego. Od 1 IX 1936 r. był kierownikiem Publicznej Szkoły Powszechnej we wsi Antoniówka, w pow. krasnostawskim. Udzielał się w pracach Związku Strzeleckiego "Strzelec" w Krasnymstawie. Wspierał działalność miejscowego koła Związku Młodzieży Wiejskiej "Wici". Charakteryzowany jako "dobrze usposobiony wojskowo" został zmobilizowany w sierpniu 1939 r. w szeregi macierzystego pułku i awansowany na stopień porucznika rezerwy Wojska

Polskiego w korpusie piechoty. Wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako dowódca plutonu. Uczestniczył w szeregu starciach i potyczkach z oddziałami niemieckimi. Szczęśliwie ocalony z wojny powrócił do Antoniówki. Ponownie został kierownikiem miejscowej szkoły powszechnej. Równolegle włączył się w prace konspiracyjne organizując komórkę Służby Zwycięstwa Polski, a następnie Związku Walki Zbrojnej. Zdecydowany i rozważny skupił wokół siebie grupę zaufanych partyzantów z którymi podjął szereg akcji bojowych. Od lutego 1942 r. ze swoim oddziałem zgłosił akces do Batalionów Chłopskich. Posługując się pseudonimami "Ikar" i "Świrsk" był dowódcą kompanii i oficerem wyszkolenia Rejonu I BCH Turobin - Wysokie - Zakrzew - Żółkiewka na Zamojszczyźnie. W początkach 1944 r. należał do głównych organizatorów, a od 15 II 1944 r. był komendantem Szkoły Podchorążych BCH w podokręgu IV B istniejącej w Kolonii Nowy Dwór, w pow. krasnostawskim. Dowodząc około 80 osobowym oddziałem 18 II 1944 r. stoczył zwycięską walkę koło wsi Wysokie koło Turbina w Lasach Krasnostawskich z oddziałem liniowym Wehrmachtu i zdobywając znaczną ilość broni. Po przejściu frontu w lipcu 1944 r. i powstaniu władz PKWN uznał, że dalsze dowodzenie oddziałem jest niebezpieczne. Rozwiązał swój oddział partyzancki i w XI 1944 r. wstąpił do formowanych oddziałów Wojska Polskiego. Służył w stopniu kapitana jako dowódca kompanii pułku w Białymstoku. Od połowy 1945 r. awansowany do stopnia majora WP został przeniesiony do 14 pułku utworzonego Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego w Olsztynie. Był zastępcą dowódcy batalionu, a następnie dowódcą batalionu. Równolegle brał udział w działalności podziemnych struktur Polskiego Stronnictwa Ludowego na Warmii i Mazurach. Aresztowany pod zarzutem współpracy z podziemiem niepodległościowym 31 V 1947 r. został osądzony i skazany na wyrok śmierci. Po zamianie kary śmierci na dożywocie więziony był w Barczewie, Rawiczu i we Wronkach. Zwolniony z więzienia 13 XII 1956 r. powrócił w rodzinne strony. W latach 60 i 70 uczył w Szkole Podstawowej we wsi Giełczew, gm. Wysokie, a następnie w rodzinnym Bodaczowie. Należał do Zjednoczonego Stronnictwa Ludowego (ZSL). Przez lata był prezesem koła ZSL w Zawadzie.

Pozostawił opracowanie pt. *Działalność BCH na terenie powiatu Krasnostaw*.

Zmarł 16 IV 1984 r. w Lublinie. Pochowany został na Cmentarzu Komunalnym Lubin - Majdanek, sektor S1M2, nr rzędu 4, nr grobu 12.

Żonaty z Eugenią (1921 - 2001), pozostawił potomstwo.

Odznaczony był 2 krotnie Krzyżem Walecznych, Krzyżem Kawalerskim OOP, Krzyżem Grunwaldzkim III klasy, Złotym i Srebrnym

Krzyżem Zasługi, Krzyżem Partyzanckim, Medalem "Za Wolność i Zwycięstwo".

Bibliografia:

Czuba P., Wojtal J., *Nie stali z bronią u nogi. W krasnostawskim obwodzie 1863 - 1946*, Lublin 1998, s. 132 - 133, 135, 140, 142, 159; Kasperek J., *Konspiracyjny ruch ludowy na Lubelszczyźnie 1939 - 1944*, Warszawa 1988, s. 139, 172; Łabuszewski T., *5 Brygada Wileńska AK na Pomorzu, Warmii i Mazurach 1945 - 1947*, Wyd. IPN, Warszawa 2017, s. 157 - 159, 168, 173, 311, 359; Łukaszewicz B., *Polskie Stronnictwo Ludowe na Warmii i Mazurach w latach 1945 - 1947*, Olsztyn 1991, s. 33 - 34, 179 - 185, 188 - 190, 192 - 193; tenże, *Wyroki śmierci orzeczone przez Wojskowy Sąd Rejonowy w Olsztynie w latach 1946 - 1951*, "Komunikaty Mazursko - Warmińskie" Nr 3, 1999, s. 406 - 409; Markiewicz J., *Szkoła partyzanckiej walki. O szkolnictwie wojskowym w Batalionach Chłopskich*, Warszawa 1979, s. 203 - 208, 223, 367, 380; *Słownik biograficzny żołnierzy Batalionów Chłopskich IV Okręg Lublin*, oprac. i red. M. Wojtas, Lublin 1998, s. 645; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 407; Wójtowicz M., *"Roch" i Bataliony Chłopskie w obwodzie krasnostawskim 1939 - 1945*, Lublin 1997, s. 47, 61, 65, 71, 77; *Zbrodnie prawa: wyroki sądów wojskowych w latach 1944 - 1954*, t. I, pod red. M.R. Bombickiego, Poznań 1993, s. 96 - 97, 104; Kancelaria Cmentarza Lublin - Majdanek, Informacje z 5 VI 2020 r.

Tomasz Demidowicz

A.W.

Aleksy Wawryniewicz (1916 - 1941)
pedagog "Leśniak", ppor. rez. WP, dowódca,
organizator.

Urodził się 14 I 1916 r. w dalekim Smoleńsku na obszarze Imperium Rosyjskiego w rodzinie Aleksandra i Franciszki z d. Banachowicz. Po 1921 r. wraz z rodzicami znalazł się w Polsce Odrodzonej. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w czerwcu 1931 r. zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Po zdaniu egzaminu wstępnego podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im.

Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, w pow. konstantynowskim, woj. lubelskie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia

nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do Szkolnego Hufca Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego, szkolnego koła sportowego i Spółdzielni Uczniowskiej. Współpracował, dostarczając teksty własnego autorstwa do szkolnego czasopisma "Łącznik". Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkolnictwie powszechnym w czerwcu 1936 r. (XIII Komplet, Kurs im. Kazimierza Puławskiego), wkrótce powołany został do odbycia czynnej służby wojskowej. Skierowany do Szkoły Podchorążych Rezerwy Piechoty, którą ukończył w stopniu plutonowego podchorążego Wojska Polskiego. Po powrocie do cywila otrzymał posadę w Publicznej Szkole Powszechnej w Wohyniu, pow. radzyński, woj. lubelskie. Jako miłośnik sportu, założył i prowadził koło sportowe. Brał udział w pracach Oddziału Związku Strzeleckiego "Strzelec". Doszkalany wojskowo otrzymał awans na stopień podporucznika rezerwy WP w korpusie piechoty.

Zmobilizowany w sierpniu 1939 r. wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako dowódca plutonu w macierzystym pułku. Uczestniczył w szeregu potyczkach i walkach z oddziałami Wehrmachtu. Ocalony, po klęsce wrześniowej powrócił do pracy w szkolnictwie. Jako nauczyciel Szkoły Powszechnej we wspomnianym Wohyniu włączył się w prace konspiracyjne w szeregach Związku Walki Zbrojnej, a następnie Armii Krajowej. Był też uczestnikiem tajnego nauczania. Zdekspirowany w wyniku donosu na początku 1941 r. został aresztowany i po przesłuchaniach przewieziony do więzienia niemieckiego na Zamku w Lublinie. Przesłuchiwany i torturowany nie wydał nikogo. Przewieziony transportem 24 V 1941 r. do Obozu koncentracyjnego KL Auschwitz otrzymał jako więzień polityczny numer obozowy 16372 i więziony był w Bloku XI tego obozu.

Zginął 27 X 1941 r. z rąk oprawców niemieckich.

Rodziny nie założył.

Bibliografia:

"Łącznik" R 1934, Nr 4 i 5, s. 17 - 18, 22; *Hitlerowskie więzienie na Zamku w Lublinie 1939 - 1944*, pod red. Z. Mańkowskiego, Lublin 1988, s. 450; *Księga Pamięci. Transporty Polaków do KL Auschwitz z Lublina i innych miejscowości Lubelszczyzny 1940 - 1944*, Oświęcim 2009, s. 285, 300; *Księgi zgonów z Auschwitz. Fragmenty. t. III, Indeks nazwisk M - Z*, red. J. Dębski i inni, München 1995, s. 1305; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 254, 408; Archiwum Muzeum Auschwitz - Birkenau. Informacja Biura ds. Byłych Więźniów z II 2020 r.

Tomasz Demidowicz

Szymon Woźniak (1911 - 1942) pedagog "Leśniak", ppor. rez. WP, dowódca, organizator, animator życia społeczno - oświatowego.

Sz.W.

Urodził się 28 X 1911 r. w m. Dębowa Kłoda, w ówczesnym pow. radzyńskim, guberni siedleckiej w rodzinie Jana i Seweryny z d. Sieńko. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi, zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Zdał egzamin wstępny i podjął naukę w Państwowym Seminarium Nauczycielskim Męskim im. Mieczysława Brzezińskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. Podczas nauki w tym znanym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do spółdzielni uczniowskiej i Szkolnego Hufca Wychowania Fizycznego i Przysposobienia

Wojskowego. Po ukończeniu tego seminarium, zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych w VI 1934 r. (XI Komplet, Kurs Józefa Poniatowskiego), wkrótce powołany został do odbycia czynnej służby wojskowej. Skierowany, ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty jako kapral podchorąży Wojska Polskiego. Po wyjściu do cywila objął posadę nauczyciela w Publicznej Szkole Powszechnej we wsi Załucze, gm. Niedrzwica Duża, pow. lubelski. Założył i prowadził drużynę harcerską w tej szkole. Włączył się w prace nad powołaniem ochotniczej straży ogniowej. Podjął z miejscową młodzieżą zbieranie pamiątek przeszłości.

Zmobilizowany, wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako dowódca plutonu piechoty w macierzystym pułku. Był uczestnikiem szeregu walk z oddziałami Wehrmachtu. Ocalony, z wojny powrócił w rodzinne strony na Ziemi Parczewskiej. Włączył się wkrótce w działalność konspiracyjną w szeregach Związku Walki Zbrojnej, a następnie Armii Krajowej. Oficjalnie pracując jako nauczyciel miejscowej szkoły powszechnej był też uczestnikiem tajnego nauczania. Zdekspirowany, prawdopodobnie na skutek donosu, został aresztowany przez żandarmerię niemiecką i osadzony w więzieniu w Parczewie. Przesłuchiwany i bity, przewieziony został następnie do więzienia niemieckiego na Zamku w Lublinie. Przesłuchiwany i torturowany ponownie, transportem 11 IX 1942 r. wywieziony został do obozu koncentracyjnego KL Auschwitz. Zakwalifikowany jako więzień polityczny otrzymał numer obozowy 63468.

Zginął 27 IX 1942 r. od kul oprawców niemieckich.

Rodziny nie założył.

Bibliografia:

Hitlerowskie więzienie na Zamku w Lublinie 1939 - 1944, pod red. Z. Mańkowskiego, Lublin 1988, s. 453; Kaznowski K., *Martyrologia nauczycieli w Lubelskiem w latach II wojny światowej*, Lublin 1995, s. 44; *Księga Pamięci. Transporty Polaków do KL Auschwitz z Lublina i innych miejscowości Lubelszczyzny 1940 - 1944*, Oświęcim 2009, s. 633 - 634, 654, 662; *Księgi zgonów z Auschwitz. Fragmenty. t. III, Indeks nazwisk M - Z*, red. J. Dębski i inni, München 1995, s. 1367; Łamaszewski J., Pilawski W., *Księga pamięci funkcjonariuszy pożarnictwa i strażaków ochotników 1939 - 1945*, Warszawa 1986; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 407; Walczuk M., *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych*, Warszawa 1995, s. 756.

Tomasz Demidowicz

Władysław Karol Załuska (1907 - 1941) pedagog "Leśniak", ppor. rez. WP, organizator, dowódca, animator życia społeczno - oświatowego. Kierownik Publicznej Szkoły Powszechnej w Starych Kobiątkach 1931 - 1939.



W.K. Załuska

Urodził się 27 VI 1907 r. w m. Trzebieszów, w pow. łukowskim w rodzinie Aleksandra i Marii z d. Czaplicka. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w rodzinnej wsi. Zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela, ukończył najpierw Państwową Preparandę Nauczycielską w rodzinnej wsi, a następnie wstąpił do Państwowego Seminarium Nauczycielskiego Męskiego w Leśnej Podlaskiej, pow. konstantynowski, woj. lubelskie. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do koła sportowego i spółdzielni uczniowskiej. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych w maju 1927 r. (IV Komplet, Kurs im. Stanisława Staszica), powołany został wkrótce do odbycia czynnej służby wojskowej. Po kursie unitarnym skierowany ukończył Szkołę Podchorążych Rezerwy Piechoty i został wypromowany na stopień kaprała podchorążego Wojska Polskiego. Po powrocie do cywila został nauczycielem, a następnie kierownikiem Publicznej Szkoły Powszechnej we wsi Stare Kobiątki, w Ziemi Łukowskiej. Ze szczególnym upodobaniem uczył przedmiotów

przyrodniczych, geografii i biologii. Zorganizował pracownię klasową biologiczną i bibliotekę. Zainspirował organizację pierwszych wycieczek krajoznawczych w tym wycieczkę do huty szkła w Hucie Dąbrowa. Ponieważ szkoła w której uczył nie miała własnego budynku, zainicjował powołanie komitetu społecznego budowy obejmując funkcję sekretarza. Doprowadził dzięki różnym staraniom do zbudowania budynku szkoły o czterech izbach lekcyjnych i odrębną kancelarią. Włączył się w działalność Związku Strzeleckiego "Strzelec" w Stoczku Łukowskim. Doszkalany wojskowo na wakacyjnych kursach został awansowany do stopnia podporucznika rezerwy piechoty i przypisany do określonego pułku liniowego.

Zmobilizowany, wziął udział w Wojnie Obronnej Polski 1939 r. jako dowódca plutonu w składzie macierzystego pułku. Był uczestnikiem kilku bitew i starć z oddziałami wojsk niemieckich. Po szczęśliwym powrocie z wojny ponownie obejmuje kierownictwo nad szkołą, w której uczył. Równolegle włącza się w organizację ruchu oporu w szeregach Związku Walki Zbrojnej, a następnie Armii Krajowej (AK). Organizuje też tajne nauczanie. Chcąc uchronić dotychczasowe zbiory biblioteczne, ale też pomoce szkolne z dużym trudem zgromadzone w swojej szkole wraz z małżonką i zaufanym mieszkańcem wsi przenosi je do specjalnie przygotowanego pomieszczenia u miejscowego sołtysa. Na przełomie 1939/40 r. obejmuje dowództwo nad oddziałem, który wchodzi w skład IV ZWZ - AK Łuków.

Zdekonspirowany, latem 1940 r. został aresztowany przez gestapo, a następnie po wstępnych przesłuchaniach przewieziony na Pawiak w Warszawie. Więziony i torturowany w tym niemieckim więzieniu 6 II 1941 r. zostaje transportem przewieziony jako więzień polityczny do obozu koncentracyjnego KL Auschwitz. Zarejestrowany zostaje pod numerem obozowym 8262.

Zginął 29 III 1941 r. z rąk oprawców niemieckich w tym obozie. Żona otrzymała pół roku po śmierci męża oficjalne pismo o tym informujące.

Żonaty od 6 II 1932 r. z nauczycielką Stanisławą Stafigowską nie pozostawił potomstwa.

Upamiętnione zostało jego imię na jednej z tablic na Cmentarzu Parafialnym w Stoczku Łukowskim. W dniu 13 XII 2019 r. drużyna harcerska w Starych Kobiąłkach przyjechała go za patrona.

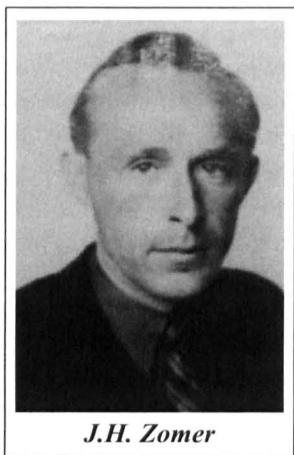
Bibliografia:

Hitlerowskie więzienie na Zamku w Lublinie 1939 - 1944, pod red. Z. Mańkowskiego, Lublin 1988, s. 360; Kaznowski K., *Martyrologia nauczycieli w Lubelskiem w latach II wojny światowej*, Lublin 1995, s. 36;

Korneć G., *Tajna Oświata na Południowym Podlasiu i Wschodnim Mazowszu 1939 - 1944*, Siedlce 2006, s. 260, 497, 513; *Księga Pamięci. Transporty Polaków z Warszawy do KL Auschwitz 1940 - 1944*, oprac. K. Albin, F. Piper, I. Strzelecka, t. I, Warszawa - Oświęcim 2000, s. 254; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 254, 405; *Szkoła i nauczyciel w odradzającej się Ziemi Łukowskiej*, Wyd. Kuratorium Okręgu Szkolnego Lubelskiego, Lublin 1945, s. 65; Walczuk M., *Ludzie nauki i nauczyciele polscy podczas II wojny światowej. Księga strat osobowych*, Warszawa 1995, s. 769; Archiwum Muzeum Auschwitz - Birkenau. Informacje biura ds. byłych więźniów ze I 2020 r.; Parafia rzymskokatolicka Trzebieszów. Akt urodzenia Władysława Załuska; Szkoła Podstawowa w Starych Kobiąłkach. Materiały udostępnione przez kol. Annę Maksymowicz z II 2020 r.

Sławomir Hordejuk

Jerzy Henryk Zomer (1925 - 2016) ps. "Gwóźdź", pedagog "Leśniak", ppor. rez. WP, organizator konspiracji, instruktor harcerski, animator życia oświatowo - kulturalnego. Kierownik Szkoły Podstawowej Nr 3 w Łukowie 1969 - 1991.



Urodził się 16 IX 1925 r. w Dęblinie w rodzinie Jana i Stefanii z d. Kamola. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej Nr 1 w rodzinnej miejscowości, wkrótce podjął pracę pomocnika w zakładzie fryzjerskim, chcąc uniknąć wywózki na roboty przymusowe do Rzeszy Niemieckiej. Od lutego 1942 r. został junakiem w Obozie Pracy Przymusowej w Dęblinie. Pracował jako młodociany robotnik przy rozbudowie lotniska. Po udanej ucieczce w lipcu 1942 r. włączył się w działalność konspiracyjną w szeregach Armii Krajowej (AK). Występował pod pseudonimem "Gwóźdź". Po przeszkoleniu minerskim uczestniczył w szeregu akcjach sabotażowych, ale też zbrojnych jako żołnierz oddziału 15 Pułku Piechoty "Wilków" AK. Latem 1944 r. był uczestnikiem akcji "Burza" na Lubelszczyźnie. Po ujawnieniu się 15 X 1946 r., podjął wkrótce naukę w Państwowym Gimnazjum Handlowym w Dęblinie. Po zdobyciu tzw. małej matury w czerwcu 1948 r. zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela i podjął pracę jako nauczyciel

niewykwalifikowany Szkoły Powszechnej w Poizdowie koło Kocka. Chcąc zdobyć porządne kwalifikacje w systemie kursowym podjął naukę w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Leśnej Podlaskiej, pow. Biała Podlaska. Decyzją władz zwierzchnich oświatowych od 1 IX 1950 r. przeniesiony został na posadę nauczyciela niewykwalifikowanego do Szkoły Ogólnokształcącej w Adamowie. Po dwóch latach został przeniesiony do Szkoły Ogólnokształcącej Stopnia Podstawowego do wsi Krzówka jako kierownik tej placówki oświatowo - wychowawczej. W tej szkole powołał do życia niewielki zespół artystyczny, założył boisko sportowe i uruchomił bibliotekę szkolną. W czerwcu 1953 r. zdał egzamin dojrzałości i uzyskał uprawnienia do nauczania w szkolnictwie podstawowym (XXIII Matura) we wspomnianym wcześniej zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu. Od 1 IX 1955 r. decyzją władz oświatowych został kierownikiem Szkoły Podstawowej w Domaszewicy w Ziemi Łukowskiej. W tej szkole założył zespół artystyczny, drużynę harcerską i uruchomił kursy dokształcające dla dorosłych. Po czterech latach na własną prośbę za zgodą władz zwierzchnich oświatowych przeszedł na posadę nauczyciela do Szkoły Podstawowej Nr 3 w Łukowie. Uczył z dużym zamiłowaniem przedmiotów ścisłych w tym matematyki. Od 1 IX 1962 r. przeniesiony ponownie decyzją zwierzchnich władz oświatowych otrzymał po roku nominację na zastępcę kierownika Szkoły Podstawowej Nr 1 w Łukowie. Podnosząc kwalifikacje formalne w VI 1969 r. ukończył w systemie zaocznym Studium Nauczycielskie w Warszawie na kierunku matematyka z fizyką. Przeniesiony, od 1 IX 1969 r. objął funkcję kierownika Szkoły Podstawowej Nr 3 w Łukowie. Kierując tą placówką oświatowo - wychowawczą doprowadził do jej rozbudowy, poprzez dobudowanie nowego skrzydła. Następnie z pomocą Komitetu Rodzicielskiego sfinalizował wzniesienie potrzebnej sali gimnastycznej. Zorganizował na potrzeby młodzieży szkolnej gabinet stomatologiczny i lekarski. Założył boisko szkolne. Zapalony entuzjasta turystyki, zainicjował organizację obozów wędrownych pieszych i rowerowych. Stworzył niezbędne warunki do rozwoju harcerstwa poprzez organizację harcówki i stałych obozów harcerskich. W VI 1980 r. nadal podnosząc kwalifikacje zawodowe uzyskał dyplom wyższych studiów zawodowych. Nadmienić też należy, że od 1 IX 1972 r. doprowadził do uruchomienia w Łukowie Zasadniczej Szkoły Zawodowej o profilu przetwórstwo wyrobów mięsnych na potrzeby powstających w tym byłym królewskim mieście dużych zakładów przemysłu mięsnego. Przez kilka pierwszych lat był dyrektorem tej specjalistycznej szkoły. Pozostawił we wspomnieniach nauczycieli i uczniów, którzy mieli z nim styczność, dobrą pamięć. W stan spoczynku przeszedł z końcem sierpnia 1981 r.

W wolnym czasie interesował się nowinkami technicznymi i zjawiskami kulturalno - oświatowymi.

Zmarł 2 VI 2016 r. w Łukowie w wieku 91 lat. Pochowany został 6 VI 2016 r. na miejscowym cmentarzu komunalnym.

Żonaty od 1952 r. z nauczycielką Janiną Grzywacz, miał syna mgr inż Wojciecha i córkę Małgorzatę.

Odnaczony był m.in. Krzyżem Kawalerskim OOP, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Partyzanckim, Krzyżem Armii Krajowej, Medalem Komisji Edukacji Narodowej, Medalem 40 - lecia Polski Ludowej. Uhonorowany był Złotą Odznaką ZNP, Honorową Odznaką Przyjaciół Harcerstwa, Odznaką Zasłużony dla Województwa Siedleckiego, Honorową Odznaką "Za Zasługi w Sporcie Szkolnym", Odznaką Weterana Walk o Niepodległość, Odznaką Pamiątkową "Akcji Burza".

Bibliografia:

Demidowicz T., *In Memoriam Jerzy Henryk Zomer (1925 - 2016)*, "Echo Leśniaków" R 2017, Nr 21, s. 178 - 179; Sroka J., *Leśniacy. Zakład Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej 1916 - 1970*, Wyd. Podlaskie Towarzystwo Społeczno - Kulturalne, Biała Podlaska 1990, s. 416; Informacje i materiały syna mgr inż. Wojciecha Zomera z 26 VI 2020 r.

Tomasz Demidowicz

Część czwarta

Wspomnienia i zapiski

„Leć głosie po rosie”

Leśniańską naszą Szkołę opisano już wielokrotnie, ale dobrych słów nigdy za wiele. Leśna odległa 15 km na północny zachód od Białej Podlaskiej to niewielka miejscowość. Wśród pól, łąk i lasów - owita w jesienne mgły, skąpana w porannej rosie, przy bogatej tonacji ptasich głosów - uroczą o każdej porze dnia i roku - podlaska osada. Od jak dawna tu istnieje - to już historia zapisana w źródłach. Dziś skręcając w ulicę Białą obok ośrodka zdrowia zobaczysz krzyż i mogiłę z napisem: "Pierwszy cmentarz parafialny. Tu spoczywają świadkowie zjawienia Cudownego Obrazu Matki Bożej Leśniańskiej 26 września 1683 r." Wielkie to wydarzenie równoczesne zwycięstwu króla Jana Sobieskiego pod Wiedniem, bardzo zmieniło życie w tej okolicy Południowego Podlasia. Budowa kościoła, przybycie z Częstochowy z Jasnej Góry Paulinów i ich lokalna działalność. Ożywienie duchowe pielgrzymującej ludności z coraz dalszych stron kraju, było na ówczesne czasy międzyludzką korespondencją. Płynęły myśli, pragnienia, dziękczynne słowa w modlitwach i pieśniach. Tworzyła się tematyczna poezja przenikająca zaścianki ziemskie jak i biedne chaty. Maryjne melodie kołysały nadwątłone serca i umacniały nadzieję w stroskanym życiu. Leśna Podlaska to mała Ojczyzna złączona, splątana z losami całej Ojczyzny. Wszystkie wydarzenia polityczne jakie dotyczyły Kraju nie ominęły zakątka nad Klukówką, dopływem Krzny, a dalej Bugu. Tragizm upadku Powstania Styczniowego był dotkliwy na wszystkich płaszczyznach tutejszego życia. Szkoła, którą w Leśnej utworzyli mniszki prawosławne różnymi metodami miała na celu rusyfikować młodzież. Dopiero odzyskanie Niepodległości Polski z końcem I wojny światowej, jest początkiem pięknej działalności szkoły Leśniaków. Zapotrzebowanie jakie wynikało z sytuacji czasu było podstawą utworzenia nowej organizowanej placówki o profilu pedagogicznym. Kraj nasz po długich latach zaborczej niewoli - potrzebowała szkół, potrzebował wiedzy dla młodego pokolenia. Leśniańska Kadra Pedagogiczna od samego początku stanęła na wysokości zadania. Wszechstronna wiedza przenikała umysły i serca uczącej się tu młodzieży. Dzięki szkole i jej absolwentom, Leśna zdobywała coraz szerszy rozgłos. Rozwijała się szkolna działalność, corocznym maturzyści rozpraszali się podejmując dalsze studia i obejmując różne stanowiska w kraju i za granicą. W wyniku wielokrotnych reform oświatowych zmieniała się nazwa szkoły,

a od 1970 r. zmienił się nawet profil nauczania - istnieje tu Zespół Szkół Rolniczych. Jednak bez względu na nazwę, czy profil zawsze dbano o atmosferę, poziom nauki i wychowanie. O pracy i o losach Profesorów, Wychowawców i Absolwentów mówią: chociażby książka "Leśniacy" Jerzego Sroki oraz biuletyny "Echo Leśniaków" wydawane od 1992 r. dzięki Zespołowi Redakcyjnemu w skład, którego wchodził: Koleżanka Wiesława Andrusiuk r. mat. 1967, Koledzy Leon Trzeciak r. mat. 1950, Zygmunt Denisiuk r. mat. 1951 (przepraszam, jeśli kogoś ominęłam). Od Nr 9/10 lata 2005/2006 do chwili obecnej (2019) "Echo Leśniaków" jest opracowywane przez Kol. Tomasza Demidowicza r. mat. 1968 ze współpracą Kol. Sławomira Hordejuka. Zawarte wspomnienia, noty biograficzne dają obraz o kształceniu, o wytwarzaniu więzi i szacunku Absolwentów do szkoły. Najlepszym świadectwem są coroczne nasze Pielgrzymki - Złoty, nie ważne jak je kto nazwie, ale trwają bez przerwy od 1983 r. Dlaczego złoty? - bo jak ptaki lecimy do gniazda, które rozwijało nasze młode życiowe skrzydła. W zorganizowaniu tych spotkań chyliny czoła przed osobami jak: Koleżanki Teresa Nalewka mat. 1949, Janina Ziniewicz - Kondratiew mat. 1948 oraz Paulini O. Korneliusz Jemioł, O. Eustachy Rakoczy oraz zawsze aktywny w spotkaniach Leśniak ksiądz Antoni Laszuk mat. 1950, obecnie infulat.

Moja lata licealne to 1948 - 1952: przyjazdy i odjazdy wąskotorową kolejką (czasem i pieszo do pociągu w Białej Podlaskiej) - mała lokomotywa sapiąca i buchająca parą, niczym w wierszu Tuwima - mimo wszystko żal, że już nie sapie i nie bucha. Dzisiaj młodzież ucząca się w Zespole Szkół Rolniczych w większości przyjeżdża swoimi samochodami. Nasze dziewczęce sypialnie w internacie z czerwonej cegły - po kilkadziesiąt osób np. sala kolumnowa na I piętrze: dziewczęta w 1948 r. z klasy wstępnej, z dwóch pierwszych i dwóch klas drugich. Dzisiejsze sypialnie w obecnym internacie to trzyosobowe sale, wygodne tapczany, szafa, stół, krzesła, regał, nocne szafeczki. W moich czasach żelazne, bardzo różne łóżka, sienniki wypchane słomą i kuferek - jak z powieści Żeromskiego. Obecna łazienka w pełni wyposażona - u nas miednice, często zimna woda i tzw. "zamoście" za fosą. Światło z lokalnej elektrowni, która mieściła się w budynku koło studni artezyjskiej i tylko do 22 godziny zanim zgasło p. Mankiewicz (elektryk) dawał sygnał trzykrotnym mrugnięciem. Ot - mały, porównawczy przerwownik umieszczam w artykule, by i taki głos poleciał po rosie.

Dnia 15 czerwca 2019 r. wspaiała, dostojna uroczystość - 100 lat Leśniańskiej Szkoły w tym 50 - ty Jubileusz Zespołu Szkół Rolniczych. Godzina 10,30 Msza św. w Sanktuarium Maryjnym w intencji wszystkich Leśniaków - przeżycie jak zawsze emocjonalne, nostalgiczne. Orszak złożony z 8 Pocztów Sztandarowych robił niezwykle wrażenie wyciskając łzę z oczu. Homilia o roli szkoły i jej nauczaniu w rozwijaniu wiedzy, kultury

w tym rejonie. Po Mszy przemarsz wszystkich Uczestników przy wórze Parafialnej Orkiestry pod szkolny budynek, na którym odsłonięto pamiątkową tablicę z napisem: "To co otrzymałem w latach szkolnych, do dziś owocuje w moim życiu" św. Jan Paweł II. Jubileusz 50 - lecia Zespołu Szkół Rolniczych. 100 - lecie utworzenia Zakładu Kształcenia Nauczycieli. Zjazd Absolwentów. Tym, którzy szkołę tworzyli, wspierali, pracowali w niej i zdobywali wiedzę - Uczestnicy Jubileuszu, Leśna Podlaska 15 czerwca 2019 r.

Dalsza część uroczystości przebiegała w sali gimnastycznej. Dekoracja tematycznie związana z Jubileuszem 50 - lecia pracy Zespołu Szkół Rolniczych. W wypełnionej po brzegi sali: przedstawiciele władz, dyrektorzy i poczty sztandarowe zaprzyjaźnionych i współpracujących szkół rolniczych, goście zagraniczni oraz imponująca liczebność absolwentów obecnej szkoły oraz niezawodni Leśniacy byłego Liceum Pedagogicznego. Oficjalną część wypełniły serdeczne przemowy, życzenia składane przez zaproszonych gości pod adresem Dyrekcji, Pracowników i uczącej się Młodzieży. Na zakończenie wysłuchaliśmy pięknej części artystycznej. Dalsze godziny dnia przebiegały konsumpcyjnie w salach na parterze szkolnego budynku. Dania przygotowane przez młodzież z klas gastronomicznych zachwycały smakiem i wytwornym kunsztem podania. Noc dopełniła przeżyć - bal na ponad 300 osób w hali sportowej Zespołu Placówek Oświatowych imienia Żołnierzy majora "Zenona". Obiekt tuż za szkolną salą gimnastyczną. Impreza świetnie zorganizowana pod każdym względem, atmosfera leśniańska, aż szkoda, że gorąca noc czerwcową podwójnego Jubileuszu tak krótko trwała, promienie wschodzącego słońca wskazywały, że trzeba się rozejść, ale wspomnienia pozostaną niezapomniane.

Książka jako praca zbiorowa wydana z okazji Jubileuszu Szkoły i Wieści Leśniańskie na tę samą okoliczność - bardzo szczegółowo przybliżają i podsumowują miniony wiek zasłużonej Placówki dla Kraju. Zaczyna się następne stulecie, szkoła trwa prężnie, my nadal będziemy przyjeżdżać w pierwszą sobotę i niedzielę lipca. Dzięki tym spotkaniom i corocznym numerom "Echa" - opinia publiczna dowiedziała się o wielkich życiorysach Leśniaków. Przyjeżdżajcie tak licznie jak byliście w tym roku Absolwenci Szkół Rolniczych zapoczątkowana dobra tradycja, będzie nadal wizytówką Leśnej w kraju i za granicą - bo nie ma drugiej takiej szkoły - z której jeszcze się nie wyjedzie, a już się tęskni by spotkać się za rok. My absolwenci Liceum Pedagogicznego to już jak te "Okruchy" z wiersza Tuwima, z którymi nie wiadomo co zrobić ...

Słowa Uznania Organizatorom pięknych dni Jubileuszu Leśniańskiej Szkoły.

Jak zawsze - do zobaczenia w umówione dni lipca.

Danuta Burzmińska (Piekarska) rok matury 1952.

WSPOMNIENIA

Poemat nie tylko pedagogiczny Moi wychowankowie pytali mnie czasem, dlaczego to robię. Cóż, pasje pedagogiczne i swoisty pęd do działalności społecznej tkwiły we mnie od wczesnej młodości. Startowałem jako działacz studencki w Kole Polonistów Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie i Kole Pedagogów, które zorganizowałem. Skończywszy polonistykę, zapisałem się na studia psychologiczno-pedagogiczne (wówczas był to jeden kierunek studiów) na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. Pamiętam, jak niezwykle wrażenie wywarła na mnie wówczas lektura pamiętników chłopców i dziewcząt opracowanych przez niezapomnianego profesora Stefana Szumana, odkryła mi ona trudny świat rozwijającej się młodości z jego uwarunkowaniami



S. Jedlewski

psychologicznymi, biologicznymi i społecznymi. Drugie wielkie wrażenie - moja przyszła żona, Kamila Łopacka, którą podobne zamiłowania po zakończeniu polonistyki zawiodły na studia pedagogiczne. W Krakowie też się pobraliśmy. Pierwszą moją pracę nauczycielską dostałem w Leśnej Podlaskiej - osadzie szkolnej wśród lasów i pól Podlasia. Był to cały kompleks szkolny z folwarkiem, parkiem, wcale nowocześnie urządzonego i bardzo dobrze zagospodarowanego. Za czasów carskich mieścił się tam Instytut dla Panien Dobrze Urodzonych - po odzyskaniu niepodległości przejęty i przysposobiony na męskie seminarium nauczycielskie. Okoliczna młodzież wiejska była zdolna, chętna, otwarta; dużo się dało z nią zrobić, zwłaszcza że większość mieszkała w internacie, żyliśmy więc prawie pod jednym dachem, zdani na siebie wzajem wśród otaczającej nas ciszy. Przypadła mi opieka nad samorządem szkolnym, rozwinęło się szybko i wszechstronnie koło teatralne, redagowałem z uczniami międzyszkolne czasopismo młodzieży „Łącznik”, organizowałem wycieczki krajoznawcze z wywiadami, kontakty z innymi szkołami pedagogicznymi, imprezy kulturalne i okolicznościowe. Cała ta praca przyczyniała mi wiele radości, bo przy tak bliskim kontakcie z młodzieżą, dla której szkoła była ważną sprawą, oglądałem swej pracy dobre i ciekawe rezultaty. Kama znów zorganizowała i prowadziła w szkole i środowisku drużynę harcerską dzieci ze szkoły ćwiczeń. Nie mogłem zrozumieć rodziny, która pomstowała, że wziąłem posadę w „zapadłej dziurze”. Przeciwnie, nabrałem przekonania, iż w dużym,

skomplikowanym środowisku rzadko da się osiągnąć atmosferę takiej współpracy i wydobyć z młodzieży tyle ukrytych możliwości - talentów, wysiłków intelektualnych - jak w skupionym, prawie rodzinnym środowisku osady szkolnej na wsi. Po dwóch latach, w roku 1935, przeniesiono nas do Lublina na posady nauczycieli w Gimnazjum im. Jana Zamoyskiego. Tam zastała nas wojna. I w czasie wojny też obmyślałem plany Wielkiego Domu. Wyszedłem w sposób cudowny z Zamku lubelskiego, gdzie nas uwięziło gestapo, zabierając wprost z klasy szkolnej. Ocalałem mimo tylu grożących co dzień niebezpieczeństw. Miałem małe dzieci. Przrzekłem sobie uroczystie, że jeśli ocalejemy, to oddam się wszystkimi swoimi siłami tej młodzieży, której rodzice nie ocalili...

Stanisław Jedlewski Prof. zw. dr hab. były profesor PSN
w Leśnej Podlaskiej w latach 1933-1935

Wciąż płynie w dal leśniański hymn

Zapalają się latarnie. Za kapliczką mam skręcić w lewo. Drugi dom po prawej stronie... Brama otwarta. Schodami udaję się na górę, drzwi w lewo. Słyszę radosny śpiew. Pukam, naciskam klamkę, korytarz. Troje drzwi, wybieram te na wprost.

„...niech płynie w dal leśniańskiej szkoły śpiew, niech zginą smutki, gniew"... Gienia, gospodyni i organizatorka spotkania kładzie dwa palce prawej ręki na ustach. Lewą ręką wskazuje mi miejsce przy stole. Posłusznie je zajmuję. Wiadomo jaka jest nasza Gienia (31 lat spędzone przy tablicy w szkołach w Fiukówce, Anielinie). Pojawia się talerz pachnącej zupy. - Taka, jaką jedliśmy w Leśnej - oznajmia gospodyni. - Musisz zjeść do końca. Jem. Jak one cudownie śpiewają. „Radością oczy płoną, tęsknota serca rwie. Wciąż rozśpiewane grono, tu w Leśnej kształci się. Mariampol, Roskosz, Biała"... Później, nasz serdeczny kolega z ławy szkolnej, Tadeusz (psycholog, biznesmen z Konina) doda: Terebela, Cicibór, Bordziłówka, Nosów, Tuchowicz ...Wspaniałe koleżanki, wspaniali koledzy. - Dzieciaki wyfruwały z ubogich podlaskich, łukowskich wsi i miasteczek, by znaleźć się w maleńkiej Leśnej, której nie można było odszukać na mapie - dzieliła się wspomnieniami gospodyni. - I to na pięć lat... Coś tam nas ciągnęło. - A pamiętacie, że nie wiedzieliśmy w jaki sposób zwracać się do uczniów z klas czwartych i piątych - zauważyła Ela (30 lat związana z oświatą łukowską). - My nieopierzone pierwszaki, a oni dorośli już ludzie. Schodziliśmy im z drogi, ale oni na nas nie zwracali uwagi. - W grudniu

bawiliśmy się już z nimi na choince szkolnej, stali się naszymi kolegami - dodała Hania (uczyła w szkołach powiatu tczewskiego). - Stanowiliśmy grupę przyjaciół... - Wielką leśniańską rodzinę - uzupełniła Halinka (nauczycielka z Otwocka, Natolina, Augustówki, Pilawy). - Łączyła nas przynależność środowiskowa, kulturowa. Cele, świadomość pracy w jednej szkole lub pobliskiej. - Spotykaliśmy się w internacie męskim, razem jedliśmy posiłki. Dziewczeta mieszkaly w innym budynku - przypomniat Staszek (35 lat w Zespole Szkół Mechanicznych w Białymstoku). - Zbieraliśmy ziemniaki, buraki. Razem graliśmy w szkolnej orkiestrze. Był też jeden chór. - Wspólne też były występy, popisy artystyczne - rzecze Daniel (pedagog, logopeda, bard z Nysy). - Graliśmy na tych samych gitarach, akordeonach, saksofonach czy perkusji. Czasami dobieraliśmy ich do swego składu, a oni nas. - Wśród nas, młokosów, też byli uzdolnieni muzycy - dopowiada Ela. - Pamiętacie wyczyny Janusza przed mikrofonem czy na saksofonie? A Zbyszka? - Janusz jest dziś wiceministrem, Zbyszek ordynatorem - oznajmia Halina. - Uciekli z zawodu. Na zjeździe będą. - Kółka matematyczne, chemiczne, historyczne, przyrodnicze, fotograficzne itp., wspomniany chór, klasowe zespoły muzyczne - przypomina Krysia (31 lat uczyła w Nadziei, Drozdówce. Była komendantką Hufca ZHP w Parczewie). - Zespoły taneczne, zawody sportowe, harcerstwo. Zabawy choinkowe, karnawałowe, akademie. Fantastyczna atmosfera, opieka profesorów, wychowawców. Z wielką estymą wspominamy swoich nauczycieli, wspaniałych pedagogów. Staraliśmy się ich naśladować. Mam przed sobą kurzą pierś z wyszukanym nadzieniem, warzywne sałatki z ziołami z przydomowego ogródka. Truskawki, poziomki. Jabłka. Ciasto z rabarbarem, sernik z rodzynkami... "... Gdy w mroczną noc, z bagien wstają opary, drży serce me, dziwny ogarnia lęk i słyszę, jak w głębi wód, jakaś skarga się miota, serca prostota, wierzy w Polesia cud ..." - chóralnie odśpiewaliśmy „Polesia czar” Kosteckiego. W repertuarze profesora leśniańskiego liceum i kompozytora Władysława Szemerluka, Hania była - jak zwykle - znakomita. Koleżanki jej dorównywały. Cudowny śpiew, wspaniale zestrojone głosy. - Fantastyczne brzmienie - z uznaniem kręci głową Staszek. - Fakt, nie miałeś muzycznego słuchu, poczucia rytmu nie mogłeś zostać uczniem liceum pedagogicznego. - To nasza piękna młodość - wzrusza się Tadeusz. - Leśna Podlaska, niepowtarzalne miejsce. Park, Klukówka. Klasztor ze swymi tajemnicami. ..." Leśniańskiej szkoły śpiew, niech dźwięki jego niesie wiatr, niech zginą smutki, gniew, ten miły czas spędzony wraz, wspominać będziesz rad..."

Jerzy Kirzyński
(XXIII Matura)

"Jestem nauczycielem" - wspomnienia

Byłem specyficznym nauczycielem, bo nauczycielem w mundurze. Moja fascynacja mundurem żołnierskim trwała od małego dziecka. Wychowałem się w miejscowości położonej w strefie nadgranicznej, gdzie często widziałem żołnierzy WOP. Ojciec często też opowiadał o swojej służbie wojskowej i jak to "kiedyś w wojsku bywało". Podczas kolejnych rejestracji poborowych w WKU - Biała Podlaska "agitowano" nas licealistów do szkół oficerskich. Argumentowano to faktem, że szkoły oficerskie są od roku uczelniami wyższymi i nadają tytuł inżyniera.

Przy wielu przedstawionych propozycjach szkół oficerskich uparłem się i wybrałem "inżynieriyną" czyli Wyższą Szkołę Oficerską Wojsk Inżynieriynych we Wrocławiu (WSOWINŻ). Jako kandydat do szkoły oficerskiej musiałem dostarczyć do WKU opinię wychowawcy klasy. Pani mgr Anna Barańska - Wej dwukrotnie napisała mi opinię i dwukrotnie niszczyła mówiąc: "Rysiu - ty się do wojska nie nadajesz, wojsko zniszczy w tobie to co najlepsze". Czas nagiął - opinii nie miałem, z kłopotu wybawił mnie p. dyrektor Stanisław Kędra - napisał opinię, którą niezwłocznie dostarczyłem do WKU.

Dlaczego w tytule moich wspomnień umieściłem te dwa słowa "jestem nauczycielem"? Słowa te wypowiedziane w różnych okolicznościach decydowały o mojej "drodze życiowej", decydowały o "karierze wojskowej"(?) Słowa te dawały mi niejednokrotnie wiele satysfakcji i dumy z tego, że jestem absolwentem leśniańskiego liceum. Muszę tu również nadmienić, że wielokrotnie przyczyniały się do wykonywania dodatkowych obowiązków, dodatkowej pracy poza wymaganiami związanymi z tytułu etatu.

Na potwierdzenie tego w moich wspomnieniach przedstawię epizody życiowe związane z tymi słowami "jestem nauczycielem".

W lipcu 1968 r. pojechałem do Wrocławia na egzamin wstępny do WSOWINŻ. W wrocławskim dworcu przeżyłem, szok spowodowany wielkością i architekturą dworca, nigdy takiej konstrukcji dworcowej "na żywo" jeszcze nie oglądałem. Gdy wydostałem się z hali dworcowej przed dworzec kolejny szok - masa ludzi spieszących się do pracy, "piszczące tramwaje i warkot autobusów miejskich, czyli gwar miasta dotychczas mi obcy. Stałem zagubiony i zadawałem sobie pytanie - jak dojechać na ten egzamin? "Koniec języka za przewodnika" - jadę i obserwuję "wielkie miasto". Moje spostrzeżenia były chyba takie: - "wszędobylska" Odra i jej odnogi, - różnorodność mostów, - platanina szyn tramwajowych, - kościoły z kikutami wież oraz jeszcze widoczne zniszczenia wojennej miasta. Te moje

spostrzeżenia pozwoliły mi zrozumieć sens słów "Festung Breslau".

Dojechałem do miejsca egzaminu i kolejne zaskoczenie - takich kandydatów jak ja do szkoły oficerskiej było kilka setek, czyli ponad dwóch na jedno miejsce. Włączyło mi się czerwone światelko w głowie i myśl, "za wysokie progi ..." Egzamin przebiegał pomyślnie, pierwszy raz w życiu przebiegłem 3000 m w "maturalnym garniturze" z dość dobrym wynikiem. Wszystko się dobrze układało, ale "poległem" podczas sprawdzianu z umiejętności pływania na dystansie 50 m - zanotowano, że "nie potrafi pływać".

Ostatecznie o przyjęciu do szkoły decydował komendant z radą pedagogiczną. Stałem przed tą komisją i oczekiwałem na ostateczną decyzję - byłem przekonany, że pływanie pogrzebało moją szansę na dostanie się do szkoły. Poinformowano mnie o tym, a komendant szkoły zapytał o mój zawód - odpowiedziałem "jestem nauczycielem". Nastąpiła chwila oczekiwania i decyzja zapadła "jesteście przyjęci, ale musicie w krótkim czasie nauczyć się pływać", a tak naprawdę 50 m przepływałem zawsze bez problemów.

Po dwóch miesiącach w połowie września byłem już we "wrocławskiej inżynierijnej".

Musiałem odbyć "staż" kandydacki, który trwał do Dnia Podchorążego tj. 29 listopada i od tego dnia zostałem podchorążym.

W okresie kandydackim "przyzwyczajali" nas do służby wojskowej podchorążowie - praktykanci, którzy bardzo gorliwie traktowali swoją rolę praktykanta. Intensywność zajęć i wysiłek fizyczny w pierwszych dniach był dość znaczny - pewną ulgę odczuliśmy od czasu rozpoczęcia planowych wykładów.

W pierwszym dniu pobytu jeden z praktykantów - opiekunów zapytał o mój wymarzony zawód - odpowiedziałem "jestem nauczycielem".

"Jesteś nauczycielem" więc umiesz pisać konspekty - oznajmił mi raz, że od teraz prace gospodarcze i porządkowe mnie nie obowiązują, bo mam pisać praktykantom konspekty. Zostałem więc w taki sposób ekspertem od konspektów praktykantów, którzy dbali o mój warsztat dostarczając niezbędne podręczniki, instrukcje i inne pomoce przydatne przy opracowywaniu konspektów zwanych "planami - konspektami".

Ta praca producenta konspektów dawała mi swoistą satysfakcję oraz wyrabiała szacunek praktykantów do mojej osoby.

Byłem podchorążym sumiennym i pracowitym, osiągałem dobre wyniki w nauce - wiedza wyniesiona z leśniańskiego liceum "procentowała".

Na potwierdzenie tego faktu opiszę epizod, który wydarzył się podczas wykładów z pedagogiki. Miałem taki nawyk, że podczas zajęć w salach

wykładowych zawsze sadowiłem się przed stołem wykładowcy. Zajmowanie takiego miejsca miało "dobre i złe strony" - mogłem obserwować wszystkie czynności wykładowcy, a wykładowca dokładnie widział co notuję itp. Podczas wykładu "zasady nauczania" ograniczyłem się tylko do zapisania tematu zajęć i "nazw" zasad nauczania - nie sporządzałem notatek z treści wykładu. Wykładowca musiał być dobrym "wzrokowcem" i posiadał doskonałą pamięć, bo po kilku dniach na następnym wykładzie wezwał mnie do "odpowiedzi" z notatkami - sądził zapewne, że moja wiedza będzie odzwierciedleniem moich notatek. Zwyczajowo zadawał 1 - 2 pytania i wystawiał ocenę. W moim przypadku musiałem omówić kilka zasad nauczania - odpowiedziałem bardzo dobrze i otrzymałem "5". Widziałem wielkie zaskoczenie na twarzy wykładowcy, po zakończonym wykładzie zapytał o mój "cywilny" zawód. Odpowiedź "jestem nauczycielem" spowodowała to, że na zakończenie semestru wykładowca zaproponował ocenę "5" i nie musiałem zdawać egzaminu.

Kilka miesięcy przed promocją na pierwszy stopień oficerski do szkoły przyjechał tzw. "kupiec" czyli naczelnik kadrowiec MON, który proponował (?) przysłać miejsca służby.

Bardzo chciałem "dostać" garnizon bliżej domu, zapytany o moje propozycje wymieniałem Białą Podlaską, Lublin, Siedlce ... Niestety w tych miastach nie było wolnych etatów. Jako "świeży" małżonek byłem "zrozpaczony" - przecież moja Alicja mieszkała i pracowała w Konstantynowie. Takie były uroki służby wojskowej - czekałem na jakiś pozytywny finał tej "rozmowy". Nie wiem, dlaczego kadrowiec zapytał o mój zawód - odpowiedziałem jak zawsze "jestem nauczycielem". Zapanowała długa chwila milczenia i otrzymałem "propozycję" nie do odrzucenia: "W Ełku powstał ośrodek szkolenia, tam potrzebują młodych oficerów i nauczycieli - tam jest wasze miejsce służby".

Wiedziałem, że Ełk to miasteczko na północy Polski odległy ponad 250 km od Białej Podlaskiej - gdzieś na krańcach woj. białostockiego - czyli Polska "B". Po kilkunastu dniach wyjechałem na dwumiesięczną praktykę do Ełku - był początek maja - we Wrocławiu "kwitnąca" wiosna, a w Ełku drzewa "bez liści".

Po promocji miałem być w Ełku "na trochę", a pozostałem "na dłużej" czyli na ponad 45 lat - spełniły się więc moje marzenia o Mazurach opisane w jednym z nr "Echo Leśniaków".

W ramach podnoszenia kwalifikacji zawodowych zostałem słuchaczem Wydziału Inżynierii Lądowej ... WAT. Za osiągnięte wyniki byłem "premiowany" finansowo oraz zaproponowany mi dodatkowe "wieczorowe" studium wyodrębnione. Na studium były dwa kierunki: dydaktyczny

i naukowo - badawczy. Podczas rozmowy kwalifikacyjnej słowa "jestem nauczycielem" zdecydowały o skierowaniu mnie na "dydaktykę". Zajęcia na studium wyodrębnionym odbywały się w formie wykładów przez jeden semestr, w następnym semestrze po przerwie wakacyjnej mieliśmy mieć zajęcia seminaryjne. Jako miejsce zajęć przydzielono nam "gościnie" szkołę oficerską marynarki wojennej na Oksywiu. Trudno było mi zrozumieć sens tego wyjazdu nad Bałtyk - ale okazało się to przemyślane jako połączenie "przyjemnego z pożytecznym".

Przez dwa tygodnie naprzemiennie dzień zajęć seminaryjnych i dzień wycieczkowy poświęcony na zwiedzanie Trójmiasta, Helu oraz na wyjścia okrętem wojennym w morze.

W pierwszych dniach zajęć seminaryjnych "korzystałem" z wiedzy zdobytej w naszym liceum oraz z dobrze dobranych podręczników do pedagogiki i dydaktyki. Moja "wzorowa" aktywność zainteresowała opiekuna naukowego, który podczas rozmowy w "cztery oczy" zapytał z czego wynika moje zainteresowanie problematyką dydaktyczną. Zaskoczony był moją informacją o tym, że jestem absolwentem liceum pedagogicznego i pracowałem jako wykładowca w ośrodku szkolenia - poprosił również abym dał szansę "młodemu" wykazać się na seminariach. Zaliczenie studium w moim przypadku stało się zwykłą formalnością.

Po ukończeniu WAT wróciłem do ośrodka szkolenia operatorów maszyn inżynierskich, były kolejne awanse "naramienne" i etatowe.

Prowadziłem zajęcia nie tylko w salach wykładowych i placach ćwiczeń, ale również kilka razy w roku miałem "wypady" terenowe.

Podczas jednego z takich wypadów miałem wybrać miejsca na ewentualne lokum sztabu, doskonałym miejscem na ten cel była w moim przekonaniu wiejska szkoła położona w malowniczym miejscu między jeziorami. "Ciągnie wilka do lasu" - wchodzę do jednej z klas lekcyjnych w towarzystwie dwóch oficerów, lekcję prowadziła p. dyrektor. Zaskoczenie było totalne - skąd się wzięli oficerowie w mundurach polowych w szkole? Aby uspokoić całe to zamieszanie wyjaśniłem cel naszej wizyty i pozostałem w klasie, moi koledzy wyszli przed szkołę. Dzieci były bardzo ciekawe - pytały o to "co mam na sobie", czy mam broń i dlaczego noszę taką dziwną teczkę (mapnik)? Wydawało mi się, że jestem w tej klasie kilka minut, a upłynęła cała godzina lekcyjna. Pani dyrektor podziękowała za ten "niespodziewany przerywnik" w lekcji i utwierdziła, że miałem "taki miły kontakt" z dziećmi. Odpowiedziałem najprościej "jestem nauczycielem", pani dyrektor po chwili odparła "a ja się tego domyślałam". Obiecałem również, że do tej szkoły przyjadę na dłuższe spotkanie - obiecałem i słowa nie dotrzymałem, po roku szkoła została "skasowana".

Przed przystąpieniem Polski do NATO obecni sojusznicy gromadzili informacje o naszej armii pod kątem wartości jako przyszłego członka paktu. Jedną z dziedzin zainteresowania były problemy szkoleniowe. Ośrodek szkolenia, w którym służyłem był lustrowany przez delegację oficerów "Bundeswery" z podobnego niemieckiego ośrodka szkolenia. Mieliśmy zaprezentować delegacji niemieckiej "typowe szkolenie operatorów maszyn inżynierskich". Podświadomie wyczuwałem, że do tego przedsięwzięcia zostanę zaangażowany w roli głównej. Koncepcję zajęcia opracowałem, sprzęt wytypowałem, operatorów - instruktorów wybrałem, miejsce zajęć przygotowałem i wykonałem ogromną planszę obrazującą organizację zajęć.

Muszę przyznać, że w tym ogromnym nawale przygotowań była "kompletna cisza informacyjna zwierzchnictwa warszawskiego". Oczywiście na kilka dni przed wizytą zrobiłem próbę generalną - poprawek i uwag nie było. O określonej godzinie w dniu wizyty podjechał potężny autokar, przyjechał przewodnik - polski oficer, jeden cywil i trzech oficerów niemieckich (w mundurach wyjściowych, ale każdy ubrany inaczej).

Sądziłem, że będzie jakieś wprowadzenie w tematykę prezentacji - nic takiego nie było. Otrzymałem "sygnał" do rozpoczęcia zajęć - przedstawiłem się, podałem temat i cel zajęć, i nagle usłyszałem od tego cywila "Panie pułkowniku - proszę niech pan mówi po jednym zdaniu, bo ja muszę to przetłumaczyć". Pierwszy i ostatni raz prowadziłem zajęcia z tłumaczem - przerwa po każdym zdaniu pozwalała mi starannie formułować następne zdanie do "tłumaczenia".

Zajęcia udało się zrealizować lepiej niż przewidywałem, niemieccy oficerowie otwierali usta ze zdziwienia obserwując "popisy" instruktorów - operatorów maszyn. Interesowali się dosłownie wszystkim: planszą ilustrującą przebieg zajęcia, czynnościami operatorów maszyn, moją rolą w "części praktycznej" zajęć oraz zabezpieczeniem logistycznym. "Otrzymałem" też indywidualne pytanie dotyczące mego przygotowania fachowego do roli jaką pełnię w ośrodku szkolenia - wymieniłem więc swoje przygotowanie zawodowe podkreślając, że "jestem nauczycielem". Muszę też wyjaśnić sprawę cywila - tłumacza - skąd tak dobrze znał język polski? Ten cywil "tłumacz" studiował jako oficer armii NRD w Akademii Sztabu Generalnego w Rembertowie, po zjednoczeniu Niemiec został pozytywnie zweryfikowany i służył wówczas w "Bundeswerze".

Jakie były moje odczucia po zakończonych zajęciach, gdy opadły emocje i byłem "na luzie" - zadowolenie z dobrze wykonanego zadania, bo przecież "Polak potrafi" oraz duma z tego, że dokonał tego absolwent "leśniańskiej" szkoły.

Ryszard Robert Połec (Matura XLIV, 1968)

NOTKA BIOGRAFICZNA O AUTORZE WSPOMNIEŃ

Ryszard Robert Połec mgr inż. budownictwa lądowego, podpułkownik w stanie spoczynku.

Urodziłem się 6.06.1949 r. w m. Dobromyśl k/Kodnia. Po ukończeniu szkoły podstawowej w rodzinnej miejscowości byłem uczniem Liceum Pedagogicznego w Leśnej Podlaskiej w latach 1963 - 1968. Po maturze w 1968 r. zdałem egzamin do Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Inżynieryjnych we Wrocławiu, gdzie byłem podchorążym w latach 1968 - 1972. W kwietniu 1972 r. zawarłem związek małżeński z Alicją Kozłowską - absolwentką Liceum Pedagogicznego w Leśnej Podlaskiej (matura 1968 r.) Po promocji na stopień podporucznika i uzyskaniu tytułu inżyniera zostałem skierowany do Ośrodka Szkolenia Operatorów Maszyn Inżynieryjnych w Elku. W ośrodku szkolenia pełniłem funkcję dowódcy plutonu szkolnego, wykładowcy w Podoficerskiej Szkole Zawodowej, a następnie wykładowcy Wydziału Szkolenia w/w ośrodka. W 1979 r. po pomyślnym zdaniu egzaminu zostałem słuchaczem Wydziału Inżynierii Lądowej WAT w Warszawie. Dodatkowo w WAT ukończyłem Studium Wyodrębnione z zakresu dydaktyki. Po ukończeniu WAT w 1982 r. z tytułem magistra inżyniera budownictwa lądowego powróciłem do ośrodka szkolenia w Elku. W 1985 r. w ramach podnoszenia kwalifikacji zawodowych ukończyłem w WAT Studia Podyplomowe o profilu budownictwa specjalnego. W latach 1982 - 1998 pełniąc funkcję starszego wykładowcy - szefa zespołu wykładowców, podejmowałem wiele przedsięwzięć związanych z opracowaniem programów szkolenia, racjonalizacją metod szkolenia oraz opracowaniem materiałów szkoleniowych. W uznaniu "zasług" w dziedzinie szkolenia uzyskałem jako pierwszy w ośrodku szkolenia wyróżniający tytuł "Mistrza Dydaktyki". W w/w okresie pełniłem funkcję Sekretarza Wynalazczości i Nowatorstwa oraz Przewodniczącego Komisji socjalno - bytowej ośrodka szkolenia. Za całokształt pracy i osiągnięć byłem wielokrotnie nagradzany i "odznaczany" medalami resortowymi. W 1998 r. na własną prośbę po 30 latach służby wojskowej "odmeldowałem się do cywila". Aktualnie zajmuję się utrzymaniem działki rekreacyjnej, majsterkowaniem i wędkarstwem. Pasjonuję się historią współczesną oraz kolekcjonerstwem (stare wagi, odważniki żeliwne, maszynki do mięsa oraz odlewy mosiężne). Pomagam sąsiadom działkowcom w zakresie budowania, naprawiania i utrzymania działek rekreacyjnych.

Tomasz Aleksander Mierzwiński (1941 - 2014) Wspomnienie



T.A. Mierzwiński

Urodził się 13 VI 1941 r. w Kolonii Poizdów k/Kocka w rodzinie chłopskiej, gdzie ojciec - Aleksander i matka Genowefa z d. Stępniań wychowywali sześcioro dzieci, w tym pięciu synów i córkę. Były to bardzo trudne i niebezpieczne czasy z powodu trwającej II wojny światowej. Mimo tak ciężkiej doli i przeżyć wojennych rodzice uparcie dążyli, aby zapewnić swoim dzieciom lepszy byt i lepsze jutro. Ojciec podejmował się różnych prac fizycznych, a matka zajmowała się opieką nad dziećmi, pracami domowymi i w obejściu gospodarskim. Była bardzo opiekuńcza, cierpliwa, obdarzona doskonałą pamięcią, potrafiła recytować z pamięci m.in. wiele fragmentów z "Pana Tadeusza" oraz całe "Balladyny" - Adam Mickiewicza. Od wczesnego dzieciństwa rozbudzała u dzieci zamiłowanie do czytania.

Tomasz dosyć wcześnie, bo już w wieku przedszkolnym, wzorując się na starszym bracie Henryku, nauczył się czytać. Pasąc krowy z wielkim entuzjazmem poświęcał ten czas na czytanie książek. Po II wojnie światowej rozpoczął naukę w Szkole Podstawowej w Kolonii Poizdów, gdzie jednego roku szkolnego ukończył dwie klasy I i II, następnie kolejne, aż do ukończenia nauki w zakresie podstawowym. Wychowanie w tej rodzinie miało bardzo duży wpływ na całokształt zachowania m.in. szacunku dla rodziców, rodzeństwa, osób starszych, przestrzegania solidnej pracy, właściwego stosunku do nauczycieli i przełożonych. Ojciec planował pozostawienie Tomasza na gospodarce, ale on chciał opuścić wieś i kontynuować naukę. Dzięki staraniom Matki wyjechał z domu do wymarzonej szkoły, Państwowego Liceum Pedagogicznego w Leśnej Podlaskiej, gdzie oprócz przedmiotów obowiązkowych, w tym gry na skrzypcach lub mandolinie rozpoczął naukę gry na fortepianie, a następnie na akordeonie. W latach późniejszych i niemalże do ostatnich lat życia towarzyszył mu akordeon. W szkole muzyczne zamiłowania realizował w zajęciach pozalekcyjnych, biorąc udział w przedstawieniach teatru szkolnego, zespołu muzycznego i tanecznego. Chętnie uczestniczył w czynach społecznych na rzecz gospodarstwa rolnego istniejącego przy Szkolnym Internacie. Matura 1960 roku to moment uzyskania świadectwa dojrzałości Państwowego Liceum Pedagogicznego w Leśnej Podlaskiej. Z tej rodziny pięciu braci

ukończyło szkołę średnią, czterech z nich wyższe studia magisterskie, najstarszy brat Henryk został prof. nzw. AWF dr hab.

Wszyscy synowie wyjechali z domu rodzinnego, jedynie siostra po ukończeniu szkoły zawodowej objęła po Rodzicach gospodarstwo rolne.

Synowie często wracali do rodzinnej posiadłości, aby pomagać Rodzicom w pracach polowych i gospodarskich. Były to czasy, kiedy do koszenia zbóż używano kosi, a niekiedy również sierpa. Ojciec budził synów przed wschodem słońca mawiając, że muszą być na polu pierwsi od sąsiadów, bo to oni będą ich witać, a nie odwrotnie, więc ambicja nie pozwalała ociagać się i skrętnie ruszali do pracy biorąc chleb upieczony przez Mamę, a do picia wodę z solą. Prace trwały od świtu do późnych godzin popołudniowych.

W 1960 r. rozpoczął pracę pedagogiczną w Państwowym Liceum Ogólnokształcącym i istniejącej przy nim Szkole Podstawowej w Stoczku Łukowskim, był tu także założycielem szkolnego chóru, który uświetniał występy na akademiach szkolnych i miejskich. Pełnił również funkcję wychowawcy w Internacie. Uczestniczył jako aktor Teatru Amatorskiego działającego od lat przy Straży Pożarnej w Stoczku Łukowskim, w sztukach A. Fredry "Gwałtu co się dzieje" oraz w "Panu Jowialskim".

W roku 1961 ożenił się z "Leśniaczką", koleżanką z jednej klasy, Anną Barbarą Jabłońską, zamieszkałą w Stoczku Łukowskim. Dochowali się dwóch córek oraz trójki wnucząt. W roku 1963 został powołany i oddelegowany do pracy w Prezydium Gromadzkiej Rady Narodowej na stanowisko Przewodniczącego. Był wtedy najmłodszym przewodniczącym w kraju. W roku 1970 awansował na stanowisko Przewodniczącego Powiatowej Rady Narodowej w Janowie Lubelskim, gdzie zamieszkał z rodziną. Cieszył się dużym uznaniem obywateli w/w miast i powiatu. W dużej mierze przyczynił się do powstania Pomnika Pamięci Narodowej poświęconemu walczącym z okupantem hitlerowskim na Porytowych Wzgórzach. W czasie reorganizacji państwowej otrzymał propozycję pracy w Urzędzie Wojewódzkim w Lublinie, gdzie m.in. pełnił funkcję zastępcy Dyrektora Biura WRN (1973 - 1979). W tym okresie kontynuował naukę na studiach zaocznych administracji państwowej UMCS. Pracę magisterską na temat: *Rady Narodowe jako podstawowe organy samorządu społecznego* pisał pod kierunkiem prof. dr hab. Wiesława Skrzydło i w roku 1980 otrzymał dyplom magisterski.

Lata 1979 - 1982 to praca na stanowisku wiceprezydenta Lublina, opiekującego się trzema resortami: oświaty, służby zdrowia i gospodarki mieszkaniowej.

Najdłuższy okres trwała praca w Zakładzie Doskonalenia Zawodowego (1982 - 1990), gdzie na szczególną uwagę zasługuje utworzenie przez Niego

pierwszego w Lublinie Ośrodka Komputerowego, który wzbudził wielkie zainteresowanie w środowisku.

Z zakładu w/w odszedł na wcześniejszą emeryturę, jednocześnie z małżonką.

Nie rozstał się całkowicie z pracą i niedługo jako miłośnik m.in. motoryzacji zajął się szkoleniem kierowców, przekształcając własnego "malucha" w samochód szkoleniowy.

Przez całe swoje dorosłe życie cenił zawarte przyjaźnie z lat szkolnych, pracy zawodowej i wśród Rodziny. Szczególnie długo trwała przyjaźń z kolegami "Leśniakami": prof. dr hab. Edwardem Olszewskim i mgr Waldemarem Siwkim. Z Edwardem ze względu na wiele wspólnych zainteresowań, a także charakter pracy zawodowej. Wzajemnie wymieniali swoje doświadczenia i udzielali sobie rad często w rozwiązywaniu problemów zawodowych. U Waldka były częste spotkania "Leśniaków" i "Leśniaczek", takie doborowe towarzystwo, gdzie dyskutowano na poważne tematy, snuto wspomnienia z lat szkolnych i na tematy aktualne w tym czasie. Jak to wśród "Leśniaków" spotkania nie mogły odbyć się bez śpiewu i akompaniamentu Tomka na pianinie.

Szczególnie nasz dom był przez wiele lat miejscem spotkań towarzyskich, gdzie tradycyjnie kończyły się śpiewem i muzyką. Tomek oczywiście nie rozstawał się z akordeonem, miał bardzo dobry słuch i mocny głos.

Teraz pozostały wspomnienia, zdjęcia i pamiątki, czas upływa, a nas ubywa.

Często z Tomkiem wspominaliśmy nasze spotkania na "Zielonym Mostku" nad fosą przy Internacie Szkolnym dla dziewcząt. Profesorowie przechodząc koło nas żartowali: "uważajcie, żebyście się nie przeziębili". Ogólnie mówiąc to nasza szkoła dawała nam poczucie bezpieczeństwa i rodzinnej atmosfery. Pamiętamy nasze spacery parami podczas przerw lekcyjnych na korytarzach szkolnych przy słuchaniu muzyki bądź audycji z radiowęzła szkolnego. Szczególną atmosferę stwarzała pora nauki pozalekcyjnej w klasach lekcyjnych, wtedy szkołę zalegała wzorowa cisza i dyskretny nadzór naszych pedagogów, czasem dyrektora, a także kierownika internatu.

Na zajmowanych stanowiskach wykazał wiele umiejętności organizatorskich, zdyscyplinowany, obowiązkowy, kierujący umiejętnie zespołami ludzi, tworzący dobrą atmosferę pracy, cieszący się autorytetem i uznaniem.

Z okazji 50 rocznicy zawarcia związku małżeńskiego zostaliśmy odznaczeni przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej - Bronisława

Komorowskiego "Medalem za Długoletnie Pożycie Matżeńskie", wręczonym przez Prezydenta m. Lublina - Krzysztofa Żuka w roku 2011.

Realizował umiejętnie i z wielkim oddaniem zadania zawodowe w różnych dziedzinach życia społecznego.

Sprawy zdrowotne odkładał na później. Jednak nadszedł czas najmniej spodziewany, gdy po wielu operacjach chirurgicznych dała znać o sobie choroba nieuleczalna i zgon w dniu 25 IX 2014 r.

Został pochowany na cmentarzu przy ul. Unickiej w Lublinie.

Właśnie niedawno minęła 5 rocznica śmierci śp. Tomasza Mierzwińskiego, a na upamiętnienie Jego życia i działalności jest powyższe wspomnienie, które zawdzięczam propozycji młodszego Kolegi Tomasza Demidowicza, o napisanie tego zastałam zachęcona i jestem za to wdzięczna.

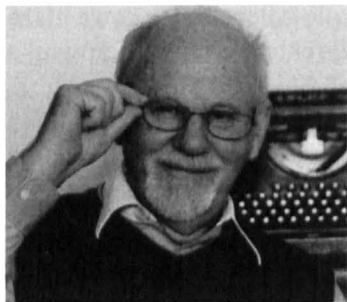
Anna Mierzwińska
zwana w szkole Hanką Jabłońską
Lublin 14 X 2019 r.

Wspomnienia nieco liryczne absolwenta Liceum Pedagogicznego w Leśnej Podlaskiej

MŁODOŚĆ

*Wspominam młodość
Tego lekkomyślnego drania
Jak się pysznił Przyswajał i przywdziewał
Modne
Nie pasujące do pochodzenia
Ani stanu posiadania
Poglądy
I ubrania*

*Niestety
Jak to pyszałek
Żył intensywnie
Lecz krótko Wydaje się że tylko
Od wieczora do rana*



Ten wiersz napisałem w 2015 roku; miałem wtedy 70 lat, czyli byłem już staruszką. Można go też przeczytać w wyborze moich wierszy zatytułowanym NIEGDYŚ CZYLI TAM, wydany przez wydawnictwo POLIHYMNIA w 2017 roku, a pisać te słowa 14 grudnia 2019 roku, więc już prawie 75 letni. Kiedyś przed wielu wielu laty namiętnie czytałem rosyjskich poetów

i pisarzy: Gogola, Turgieniewa, Tołstoja, Dostojewskiego, Bunina, Jesienina i jeszcze innych, też znakomitych, nie mogłem zrozumieć, jak mogli 40 letnich bohaterów swoich powieści czy opowiadań nazywać starcami. Od dziesięcioleci już wiem, dlaczego. To bieda, wręcz nędza i zapuszczenie, alkoholizm, młodych jeszcze ludzi czyniły starcami. Jakież mamy szczęście, że udało nam się przeżyć swoje życie w czasie pokoju i w jako takim, jednak dobrobycie. Mieliśmy też więcej szczęścia niż nasi rodzice, którzy wysyłali nas do szkół. Nie żałowali pieniędzy, których przecież nie mieli w nadmiarze; z perspektywy lat widać jak ogromnie dużo im zawdzięczamy; ja, mój brat, nasi szkolni, leśniańscy koledzy i koleżanki.

Tyle wstępu. 14 grudnia 1963 roku, wieczorem, na pewno byłem w internacie Liceum, w ceglanym budynku, za torami, w sypialni z kaflowym piecem, w którym zimą, codziennie rano i wieczorem rozpalał ogień woźny pan Franciszek. Zajmowałem mały pokój na piętrze, a moim współlokatorem, jeśli dobrze pamiętam, był Staszek Seheniuk. Ja przygotowywałem się do matury, on, mimo, że był moim rówieśnikiem uczęszczał do czwartej klasy, powtarzał ją, gdyż długa choroba uniemożliwiła mu ukończenie jej w terminie. Staszek był uroczym gadułą, gawędziarzem, świetnym siatkarzem. Był przystojny i uchodził za wielkiego podrywacza. Kochały się w nim dziewczyny, młodsze i z mojej klasy. Wieczorami wymykał się z internatu na spotkania. Co kilka tygodni z inną. Czasami opowiadał cokolwiek, ale raczej był dyskretny. Zresztą nie nalegałem. Ja zakochany w jednej nie pochylałem i nie rozumiałem, ani byłem ciekaw. Wiosną przybywało zakochanych par, na alejkach w szkolnym parku, na ścieżce wzdłuż torów wąskotorowej kolejki, na leśnych drózkach. A wiosny w Leśnej Podlaskiej były oszałamiająco piękne.

Nieprawdopodobne. Od tamtego grudnia minęło 56 lat i stało się tak, że pamiętam więcej z tamtych młodościowych lat, niż z tych ostatnich. Chociaż nie wszystko. Nijak nie mogę sobie dokładnie przypomnieć pewnego dość dramatycznego wydarzenia z leśniańskich czasów. Powinienem je dokładniej prześledzić z kalendarzem w rękę, skorzystać z domowego archiwum... Lecz jak to już bywa w naszym wieku, zaraz pytam siebie: a na diabła to ci potrzebne. Było, minęło...

Zdarzyło się to w trzeciej lub w czwartej klasie. I chyba w niedzielę. Pierwszego, może drugiego września. Wydaje się, że do internatu, mnie i starszego o rok brata przywiózł ojciec już w sobotę, wieczorem. Pamiętam, że spałem w sali sam, a niedzielę spędziłem na włóczeniu się po osadzie, parku i lesie. W południe, gdy wróciłem do internatu w sypialni, w której i ja zostałem zakwaterowany, rozpakowywał się kolega z równoległej klasy I. C. Postanowiliśmy uczcić spotkanie po dwumiesięcznej rozłące. Winem marki

lacrimoza. Nie byliśmy dobrymi kumplami, i nie wiem, dlaczego to właśnie z nim „zainaugurowałem” rozpoczęcie roku szkolnego. W lesie za torami. Było ciepło, słonecznie, cicho, tak jak bywa latem na wsi. Wino było słodkie, przyjemne w picciu. Szybko, z tak zwanego gwinta opróżniliśmy butelkę, rozmowa się nie kleiła, bo jak zaznaczyłem chodził do innej klasy, a do tego nigdy nie miałem z nim wspólnych tematów do obgadania. Pewnie senny, poszedłem do internatu, I. zaś na szkolne boisko. Tu napatoczył się na profesora Ćwicyńskiego. Ten szybko zorientował się, że I. C. jest na rauszu. Dalej sprawy potoczyły się gładko. I. przyznał się i zdradził, gdzie i z kim się „alkoholizował”. A profesor Ćwicyński, jak to miał w swoim zwyczaju, rozpetał aferę. Pod wieczór w drodze do stołówki od spotkanych kolegów dowiedziałem się, że o naszym pijaństwie wie już dyrektor szkoły i że mam natychmiast stawić się w jego gabinecie. Byłem w gorszej sytuacji, więc przyznałem się od razu, cały czas rozmyślając, co powiem ojcu, gdy zjawię się w domu z wieścią, że zostałem relegowany ze szkoły. Bo takie przewidywałem zakończenie. I tak też się stało. I. został potraktowany łagodnie. Pewnie rada pedagogiczna wzięła pod uwagę skruchę i że nie mataczył tylko od razu sypnął współnika. Chyba przez dwa tygodnie siedziałem w domu. Nie były to przyjemne dni. Ostatecznie ojciec pojechał do dyrektora Stanisława Kęпки i wybłagał mój powrót do liceum. Wyrzucono mnie tylko z internatu. Chyba do listopada dojeżdżałem na lekcje rowerem. Polnymi drogami, pośród pól. Na szczęście jesień była sucha i ciepła. W drodze powrotnej często zatrzymywałem się na odpoczynek w lasku za Bordziłówką. Znalazłem małą polankę 50 metrów od drogi. Siadałem na pniaku, pisałem wierszyki, gapilem się w obłoki, czytałem albo odrabiałem lekcje. Z języka polskiego, bo o matematyce miałem coraz mniejsze pojęcie. Było to dla mnie dość traumatyczne przeżycie. I długo je pamiętałem. Kiedy jednak przed trzema laty nagle przypomniałem sobie ten epizod, który mógł zaważyć na mojej przyszłości i nie mogąc ustalić roku, w którym się przydarzył, zadzwoniłem do przyjaciela Edzia Ch. z prośbą o pomoc w ustaleniu daty, ten w ogóle nie pamiętał takiej sytuacji. Moja ówczesna szkolna sympatia B.K. także. Przyjaciółka z klasy Hela Sz. wręcz zdziwiła się, podejrzewała, że ją wkręcam. Nie pamiętali, że na apel, na korytarzu, na ostatnim piętrze gmachu w obecności kilku klas przepraszałem za swoje zachowanie i zapewniałem, że się nie powtórzy.

Napisałem o tym opowiadanie, które zamierzam opublikować w książce pt. KAMIEN. OPOWIADANIA Z DALEKA I Z BLISKA. Ukaże się najpewniej na przełomie lat 2020/21.

Jasne, że rada pedagogiczna obniżyła mi stopień z zachowania do dwójki, a na czwórkę zasłużyłem dopiero w następnej klasie.

Świetna to była szkoła. Pracowali w niej, w zdecydowanej większości, światli, mądrzy, pełni empatii nauczyciele. Wspomnę panią profesor Krystynę Karwowską. Wciąż pamiętam jej cało lekcyjne wykład o egzystencjalizmie, w piątej klasie, parę miesięcy przed maturą. Najpierw opowiedziała nam treść sztuki MUCHY Sartra, na której była w warszawskim teatrze, potem przedstawiła jego twórczość, poglądy. Pamiętam, że była zafascynowana dramatem i modnym w tamtym czasie kierunkiem filozoficznym.

Raz na lekcji, też w piątej klasie, ktoś z końca sali lekcyjnej rzucił na moją ławkę, siedziałem w pierwszej, przed tablicą, zwiniętą karteczkę. Otworzyłem ją i przeczytałem. Zauważyła to i zażądała, żebym jej oddał, bo też chce wiedzieć o czym uczniowie na jej lekcji korespondują między sobą. Odmówiłem, chociaż treść była banalna i neutralna. A powinienem nawet na głos przeczytać wysłaną, chyba nawet nie do mnie, wiadomość. Poprosiła jeszcze raz, a gdy powiedziałem — nie, wróciła do wykładu. Od tej lekcji, aż do matury nie zauważała mnie. Nie pytała nawet wtedy, gdy się zgłaszałem. Dopiero na maturze z pedagogiki, gdy odpowiedziałem świetnie na wylosowane pytania skomentowała: nie przypuszczałam, że tak dużo umiesz, i postawiła mi czwórkę. O incydencie nie powiadomiła wychowawczyni mojej klasy pani mgr Heleny Tylus. Inaczej zareagował profesor Wincenty Banaszkiewicz, gdy niezbyt grzecznie odpowiedziałem czy raczej odburknąłem na zarzut po lekcji wf, że poprzedniego dnia zamiast posprzątać zrobiłem jeszcze większy bałagan w jego składziku ze sprzętem. Wyrwało mi się: dlaczego pan profesor się mnie czepia, przecież może sam sprzątać. Chodziło o słowo czepiam. Zareagował oburzeniem. Poskarżył się wychowawczyni, chyba też wyolbrzymał incydent, bo groziło mi nawet obniżenie stopnia ze sprawowania i to najwyżej trzy miesiące przed maturą.

Oczywiście przeprosiłem prof. Banaszkiewicza, zapewniłem wychowawczynię, że będę uważał na słowa. Wiem, często postępowałem głupio, impulsywnie, ale chyba nie byłem arogantem. Nie było mi też łatwo, ale dałem radę. Być może dlatego, że trafiłem do klasy, której wychowawczynią była pani mgr Helena Tylus. Matematykiem nie zostałem, niewiele się jej nauczyłem, a to co musiałem umieć, natychmiast po maturze zapomniałem. Nie miałem cierpliwości ani głowy do liczb, ułamków, funkcji itd. Za to przeczytałem pewnie z połowę książek leśniańskiej licealnej biblioteki. A to już zasługa polonisty mgr Kazimierza Tylusa. Czytałem Tuwima, Broniewskiego, Słowackiego, nawet dramaty Ibsena. Oczywiście też Londona, Dumasa, Bunscha. I ten nawyk został mi do dziś. Z państwem Tylus wciąż utrzymuję kontakty, posyłam im swoje poetyckie książeczki, recenzje, tłumaczenia i cieszę się, jak to uczeń, gdy je chwala.

NIEPRAWDOPODOBNE

*Nieprawdopodobne mijają lata a ja
Wciąż jestem tamtym Henkiem
Oberwańcem z Sitnika chociaż
W każdej chwili mogę umrzeć
Na starość*

*Często przeganiany
Nieraz upokorzony
Nie stchórzyłem ani też
Nie wyróżniłem się odwagą
Najczęściej odchodziłem
Z rękami podniesionymi do góry*

*Nadal jednak żyję
Czyli oddycham
Jem jeszcze piję
I serce we mnie
Regularnie bije przeciętnie
73 razy na minutę*

*Wiele celów osiągnąłem
Szczytów zdobyłem
Przedemną jeszcze jedno wyzwanie
Zasłużyć na 220 złotych
Dodatku pielęgnacyjnego*

Wiersz z tomiku PRAWDOPODOBNE który ukaże się nakładem Wydawnictwa NORBERTINUM w 2020 roku.

To na razie tyle. Powinienem też wspomnieć fizyka, wielkiego oryginała, profesora Stefana Murczyńskiego. Lubiłem go, mniej oczywiście jego lekcje, na które chodziłem początkowo z duszą na ramieniu; szybko jednak zorientowałem się, że niepotrzebnie. Profesor, żeby nie denerwować się, odpytywał tylko przygotowanych. Polę W., Kazia H. Irenkę O. czy Jadzię S. Nie przepadałem też za lekcjami biologii. Uczył nas jej profesor Ryszard Skowron. Sporo umiałem -wiedziałem, ale że nie przypadłem do gustu panu profesorowi więc zawsze ledwie na trójkę. Raz nawet na półrocze postawił mi dwójkę. Być może się mylę z oceną swoich wiadomości, lecz niech już tak zostanie.

Lublin, 14, 27 grudnia 2019 r.
Henryk Kozak
(Matura XXXVIII, 1964)

Wspomnienie o koledze

Moim serdecznym kolegą z klasy był Jan Dudek. Pomimo, że ja byłem tzw. "dochodzącym" i nie mieszkalem w internacie tylko bezpośrednio z domu chodziłem do Liceum to bardzo byliśmy zaprzyjaźnieni. Mogłem jemu powierzać sekretne problemy związane z nauką i nie tylko. Jednym ze wspólnych problemów była matematyka. To on w zaufaniu powiedział mi, że istnieje możliwość poprawienia klasówek z matematyki. Powiedział, że wcześniej już skorzystał z takiej możliwości. Polegało to na tym, że w dniu klasówki w porze obiadowej niektórzy uczniowie z pokoju nauczycielskiego wynosili swoje zeszyty z klasówką i dopisywali dobrze rozwiązane zadania. Te dobre zadania najlepsi uczniowie z klasy wcześniej im przygotowali. Jeśli nie było możliwości w porze obiadowej tego zrobić to przychodziliśmy następnego dnia wcześniej rano i dopisywaliśmy rozwiązania bezpośrednio na miejscu. Z takiej to okazji on i ja skorzystaliśmy kilkakrotnie. Nie wiem, dlaczego matematyka była "kulą u nogi" niemalże większości uczniów. U mnie to był brak systematyczności w samodzielnym rozwiązywaniu zadań domowych i wcześniejsze zaniedbania w nauce. Jeśli nie znałeś lub nie nauczyłeś się wcześniejszych zasad i reguł matematycznych to trudno było sprawnie rozwiązywać bieżące zadania. Do tego wniosku doszedłem dopiero w życiu dorosłym. Wcześniej nikt mi tego nie uzmysłowił. Wiedząc już o tym ostrzegałem bardzo często moje córki by szczególnie "pilnowały" matematyki. Z kolegą śp. Jankiem Dudkiem wiąże się inna sytuacja. Jest połowa kwietnia 1966 r. obaj uczęszczamy do klasy III b. nauczyciel od matematyki wystawia oceny okresowe za III okres, wówczas były cztery okresy. Było to na drugiej godzinie lekcyjnej w tym dniu ja nie poszedłem do szkoły licząc, że nauczyciel może postawi mi "trójkę" na okres, bo miałem 2 i 3-, lecz stało się inaczej. Nauczyciel zatrzymał się przy moim nazwisku i chciał mnie przepisać. Inni uczniowie powiedzieli, że jestem "dochodzącym" i nie wiedzą z jakiego powodu nie przyszedłem do szkoły. Nauczyciel nie wystawił jeszcze oceny oznajmiając, że w tym dniu na piątej godzinie lekcyjnej będzie matematyka jako zastępstwo za inny przedmiot. Jeśli nie zgłoszę się na tę lekcję to wystawi mi na okres dwóję. Mój serdeczny kolega śp. Janek Dudek wziął to do serca. Na dużej przerwie nikogo nie pytając wziął pierwszy lepszy rower, któregoś z uczniów z pod szkoły i przyjechał nim do moich rodziców na podwórko. Ja wraz z ojcem piłowaliśmy drewno. Z ulicy zauważył nas i podszedł do nas i przedstawił wyżej opisaną sytuację mojemu ojcu. Wraz z ojcem i moim serdecznym kolegą ustaliliśmy, że pójdę na tę piątą godzinę lekcyjną matematykę i odprawiliśmy mojego kolegę by nie spóźnił się na następną lekcję.

Przerwaliśmy pracę i niezbyt chętnie poszedłem do domu uczyć się i przebrać w lepsze ubranie. Na tej piątej godzinie lekcyjnej nauczyciel zorientował się, że jestem obecny, być może inni uczniowie powiedzieli mu o tym. Strategia nauczyciela była następująca. Różni uczniowie zadawali mi pytania do odpowiedzi z całego okresu. Pytań tych było kilkadziesiąt. Starali się niezbyt trudne pytania zadawać. Na większość z nich odpowiedziałem w miarę pozytywnie. Takie przepytywanie zajęło całą godzinę lekcyjną, gdyż było to tzw. utrwalenie materiału. Na koniec zadawanych pytań nauczyciel oznajmił, że stawia trójkę i również na okres. Ta trójka uratował mi drugoroczność w trzeciej klasie, gdyż na koniec roku miałem "poprawkę" z matematyki, którą we wrześniu zdałem. Gdybym wówczas na trzeci okres dostał dwójkę to na pewno byłaby drugoroczność. Bardzo wdzięczny jestem mojemu koledze, że bezinteresownie przyjechał do mnie i poinformował o mojej trudnej sytuacji. Sprawdziło się porzekadło ludowe, że "prawdziwych przyjaciół poznajemy w biedzie". Na krótko przed jego tragiczną śmiercią odwiedziłem go w Laskach pod Warszawą, gdzie wówczas pracował w zakładzie dla niewidomych. Opowiadał o swojej pracy i podopiecznych. Był serdeczny i mile zaskoczony tymi odwiedzinami. Ja wówczas byłem w wojsku w Warszawie - Bemowo. Z sentymentem wspominam serdecznego przyjaciela. Często wspominam go w modlitwie, gdyż on był pobożny. Pomimo, że minęło prawie 50 lat to nie ma dnia żebym nie powracał myślami do tamtych czasów.

Franciszek Sęk
Matura XLVII 1969 r.

Wspomnienia z Leśnej Podlaskiej

Po okropnościach wojny szukałem z dwojgiem małych dzieci przede wszystkim spokoju i nie w głowie mi były przygody „dzikiego zachodu”, o których słyszało się fantastyczne historie, na którym działały się tuż po wyzwoleniu rzeczywiście rzeczy niekiedy odstrasające. Urodzonym pod bombami synom swoim pragnąłem ofiarować cichsze ustronie, w którym mogliby wraz ze swą strudzoną matką przyjść do siebie po wojennej poniewierce i biedzie. Toteż nie szukałem na siłę schronienia nawet w rodzinnym Poznaniu, do którego właściwie powinienem wrócić. (...)

No i wybrałem zawód nauczycielski, gwarantujący wtedy mieszkanie, ten zawód z marzeń mojego dzieciństwa, którego przed wojną nie zdobyłem,

w którym zresztą w międzywojniu nie tak łatwo otrzymywało się posadę. Teraz - jak słyszałem — o pracę w szkole nie było trudno, nauczycieli pilnie poszukiwano, nawet takich jak ja — bez pełnych kwalifikacji. (...), gdy po wstępnym przygotowaniu do pracy w szkole średniej poszedłem do kuratorium w Poznaniu, okazało się, że w liceach pedagogicznych tego okręgu nie ma zapotrzebowania na wykładowców przedmiotów pedagogicznych. Wobec tego rozpisałem się w poszukiwaniu pracy w innych województwach, a otrzymawszy mnóstwo ofert, podróżowałem przez całe wakacje 1951 roku. (...)



Odbyłem potem jeszcze kilka podróży po Polsce, obejrzałem parę oferowanych mi szkół. Nie pamiętam, dlaczego się na nie zdecydowałem. Fakt faktem, że liceum w Leśnej Podlaskiej wziąłem w ciemno, nie oglądając go wcale. A uczyniłem to dlatego, że w Białej Podlaskiej spędziłem kilka lat okupacji i jakoś dziwnie ciągnęło mnie w te strony. Leśna bowiem leży trzynaście kilometrów od Białej. (...) W tamtejszym Liceum Pedagogicznym prowadziliśmy piękną pracę wychowawczą. Były ku temu warunki. Przede wszystkim prawie cała młodzież, w liczbie ponad pół tysiąca, mieszkała w internacie, którego wkrótce zostałem kierownikiem, ciągnąc równocześnie wysoki wymiar godzin nauczycielskich i wychowawstwo klasowe -wszystko to za całkiem symboliczne wynagrodzenie. Skupienie młodzieży przez okrągłą dobę w małym ośrodku wiejskim pozwalało kształtować postawy, choć niezbyt sprzyjało rozwijaniu horyzontów myślowych w dobie przed telewizyjnej. Mimo to wychodzili z naszego liceum ludzie o wspaniałych umysłach i charakterach.

Żyliśmy w Leśnej jakby w jednej wielkiej rodzinie, choć była to biedna rodzina, bo ówczesne warunki materialne internatu pozostawiały bardzo wiele do życzenia. Zapewne i to stanowiło czynnik mobilizujący i wychowujący. (...) Szkoła winna niewątpliwie promieniować domowym ciepłem, lecz zarazem nie stać się domem w sposób zbyt dosłowny. (...) Wyszli z tej szkoły wspaniali ludzie, tacy jak wrocławski działacz kultury Anatol Omelaniuk, jak Sabina Hura-Kowalska w Białej Podlaskiej, jak bialsko-podlaski kurator szkolny docent Henryk Mierzwiński, jak rzutki redaktor warszawski Henryk Maziejuk i inni. (...)



Po serii strasznych przeżyć postanowiłem przenieść się z ówczesnego województwa lubelskiego w inne strony. Naczelnikiem zakładów kształcenia nauczycieli w Ministerstwie Oświaty był wtedy Kazimierz Horbowiec - były kolega z leśniańskiego liceum, jego niedawny wicedyrektor, świetny pedagog i wspaniały człowiek (...). Pojechawszy do Warszawy stanąłem przed nim i poprosiłem tak: „Wskażcie mi, kolego, wszystkie w Polsce licea, w których wakuje miejsce wykładowcy przedmiotów pedagogicznych”. Kolega naczelnik dał mi do ręki całą długą listę wakatów. (...) Jeszcze raz wybrałem olsztyńskie. Wakowało tam stanowisko pedagoga w Bartoszycach. (...)

Postanowienie zapadło. Ale dopiero po pierwszym wrześniu otrzymałem papiery, spakowałem najpotrzebniejsze rzeczy osobiste i pozostawiając jeszcze rodzinę na miejscu, w Leśnej, pojechałem do Bartoszyce.

Leonard Turkowski
profesor PLP w latach 1951-1954.

Źródło: Turkowski L., *Księga Warmii i Mazur*, Wyd. Pojezierze, Olsztyn 1983, s. 14 – 17.

Część piąta

Sprawozdania i informacje

Informacja o Zjeździe Jubileuszowym

**z okazji 50 - lecia Zespołu Szkół Rolniczych i 100 - lecia Zakładu
Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej**

**14 - 15 VI 2019 r. Leśna Podlaska Zespół Szkół Centrum Kształcenia
Rolniczego im. Wincentego Witosa.**

Uroczystości jubileuszowe 50 - lecia Zespołu Szkół Rolniczych i 100 - lecia Zakładu Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej poprzedziły staranne przygotowania dyrekcji istniejącego Zespołu Szkół i Centrum Kształcenia Rolniczego im. Wincentego Witosa w tej miejscowości, tak zasłużonej dla polskiej oświaty, jak też działalności specjalnego Komitetu Organizacyjnego. Program został dopracowany co do szczegółów i stosownie zabezpieczony. Główny organizator zadbał o przyjęcie patronatu nad tymi obchodami przez Marszałka Województwa Lubelskiego Jarosława Stawiarskiego. Organizatorzy przygotowali się na przyjęcie 300 - 350 osób i zapewnieniu wszystkim uczestnikom zjazdu pakietu pamiątek ze stosownym wydawnictwem. Jubileuszowe spotkanie zjazdowe zaplanowano na dwa dni. W pierwszym dniu 14 VI 2019 r. przeznaczono na sprawy organizacyjne i na zakwaterowanie uczestników. W drugim dniu 15 VI 2019 r. miały miejsce zasadnicze uroczystości. Sfinalizowanie miał stanowić bal absolwentów.

Zgodnie z przyjętym planem główne uroczystości Zjazdu Jubileuszowego z okazji 50 - lecia Zespołu Szkół Rolniczych i 100 - lecia Zakładu Kształcenia Nauczycieli poprzedzone zostały o godz. 9.30 Mszą Świętą w Bazylice Leśniańskiej, której przewodniczył O. Marek Moga - leśniański przeor. Po mszy uczestnicy Zjazdu i poczty sztandarowe w uroczystym korowodzie przy dźwięku orkiestry dętej udali się na teren szkoły.

Oficjalne uroczystości po ustawieniu się pocztów sztandarowych przed frontonem wejścia do budynku szkolnego, rozpoczęły się odegraniem hymnu narodowego "Jeszcze Polska nie zginęła", a następnie hymnu Unii Europejskiej. Następnie doszło do odsłonięcia Tablicy Pamiątkowej upamiętniającej Jubileuszowy Zjazd Absolwentów umiejscowionej na froncie szkoły. Odsłonięcie jej dokonali Robert Jakubik - dyrektor



Departamentu Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Janusz Skolimowski - wicestarosta bialski, Danuta Burzymińska - przedstawicielka absolwentów byłego Liceum Pedagogicznego im. Stanisława Staszica, O. przeor M. Moga i dyrektor Zespołu

Szkół i Centrum Kształcenia Rolniczego im. Wincentego Witosa Radosław Klekot gospodarz obchodów jubileuszowych. Na odsłoniętej tablicy z okazji jubileuszowego Zjazdu z okazji 50 - lecia Zespołu Szkół Rolniczych i 100 - lecia Zakładu Kształcenia Nauczycieli umieszczono następujący napis: "Tym, którzy szkołę tworzyli, wspierali, pracowali w niej, zdobywali wiedzę. Leśna Podlaska 15 czerwca 2019 r." Nadmienić należy, że wspomniana Tablica Pamiątkowa została ufundowana przez uczestników Zjazdu.

Po uroczystości odsłonięcia Tablicy Pamiątkowej jako gospodarz główny zabrał głos wspomniany dyrektor Zespołu Szkół i Centrum Kształcenia Rolniczego R. Klekot, który powitał zebranych, zapoznał z programem obchodów.

Zgodnie z przyjętym programem wszyscy uczestnicy Zjazdu Jubileuszowego udali się do hali sportowej przy byłym stadionie szkolnym, gdzie odbyła się kolejna część obchodów. Po wprowadzeniu pocztów sztandarowych, zajęciu miejsc przez



zaproszonych gości i uczestników zjazdu wszyscy odśpiewali hymn państwowy.



Zebranych powitał w imieniu organizatorów Zjazdu dyrektor Zespołu Szkół i Centrum Kształcenia Rolniczego im. Wincentego Witosa R. Klekot. Przypominając okoliczności tego Jubileuszu szczególnie serdecznie powitał wspomnianego Roberta Jakubika - dyrektora Departamentu Spraw Społecznych i Oświaty Rolniczej w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Małgorzatę Bogusz - dyrektor Delegatury Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Białej Podlaskiej, Dariusza Litwiniuka - kierownika Filii Urzędu Marszałkowskiego w Białej Podlaskiej, Janusza Skolimowskiego - wicestarostę bialskiego, Pawła Kazimierskiego wójta Gminy Leśna Podlaska, prof. Halinę Buczkowską - prorektora ds. studenckich i dydaktyki Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie i innych. Szczególne słowa powitania skierował wobec 10 delegacji i szkół rolniczych z Polski oraz delegacji Szkoły Rolniczej w Gyomaendrőd na Węgrzech i delegację dwóch szkół rolniczych z Republiki Białorusi. Wszyscy zebrani uczcili następnie minutą ciszy wszystkich zmarłych pedagogów, absolwentów i pracowników szkół leśniańskich.

W dalszej części uroczystości głos zabrali przedstawiciele zaproszonych władz i delegacji szkół rolniczych z Polski i zagranicy. Niestety zabrakło na uroczystościach przedstawicieli polskiego Sejmu, posłów i senatorów. Skromnie zaprezentowało się szkolnictwo wyższe. Nie było przedstawicieli władz dwóch uczelni z Białej Podlaskiej, a nawet przedstawiciela Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego z Warszawy.

Widocznie rocznice nawet 100 - lecia leśniańskiej szkoły pedagogicznej i 50 - lecie szkoły rolniczej są niewiele znaczące na mapie oświaty w Polsce. Było też wystąpienie kol. Wiesławy Andrusiuk - "Leśnianki", absolwentki Liceum Pedagogicznego z 1967 r., przypominające zaistnienie w Leśnej Podlaskiej szkoły pedagogicznej w latach 1919 - 1939 i 1944 - 1970.

Część oficjalną zamknięta została uroczystością wręczenia 16 pedagogom i pracownikom Zespołu Szkół i Centrum Kształcenia Rolniczego im. Wincentego Witosa w Leśnej Podlaskiej Medalu "Zasłużony dla Rolnictwa". Medale takie otrzymali m.in. Magdalena Kondraciuk, Renata Sikora, Honorata Godlewska, Marta Stasiuk. Niestety zabrakło jakiegokolwiek uhonorowania nawet symbolicznego nikogo z absolwentów szkoły pedagogicznej. Uczynić to należało, żeby chociaż w ten sposób zaznaczyć, że obchodzony jest też jubileusz 100 - lecia utworzenia Zakładu Kształcenia Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej. Jakkolwiek grupa aktywnych absolwentów leśniańskiej szkoły pedagogicznej ciągle się zmniejsza, to warta jest zauważenia i docenienia.

Nie sprzyjała przebiegowi uroczystości oficjalnej wysoka temperatura jaka w tym dniu panowała. Nie mniej udało się organizatorom zabezpieczyć zebranych w niezbędne napoje.

Po części oficjalnej na zakończenie miała miejsce część artystyczna. Zebrani mieli możliwość wysłuchania występu zespołu wokalnie - instrumentalnego "Takt" oraz Zespołu Pieśni i Tańca filii Akademii Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej. Występy artystyczne zostały bardzo dobrze przyjęte.

Zgodnie z przyjętym programem Zjazdu Jubileuszowego nastąpiło w godzinach popołudniowych 15 VI 2019 r. zwiedzanie obiektów szkolnych i spotkania rocznicowe.

Uroczystości zjazdowe zamknął bal absolwentów, który miał miejsce w godzinach późniejszych w hali sportowej szkoły.

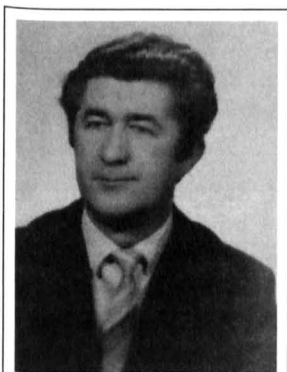
Tomasz Demidowicz

Część szósta

In Memoriam

Artur Łukasik (1949 - 2018)

W dniu 29 X 2018 r. zmarł nagle w Międzyrzecu Podlaskim w wieku 69 lat mgr Artur Łukasik - pedagog "Leśniak" (Matura XLVIII 1969 r.). Długoletni dyrektor i wicedyrektor miejscowej Szkoły Podstawowej Nr 2 był nieustrudzonym animatorem sportu, turystyki, kultury śpiewaczej i instruktorem harcerskim. Wraz z Jego odejściem wiele utraciła społeczność Międzyrzecza Podlaskiego.



Łukasik A.

Urodził się 25 VI 1949 r. w Międzyrzecu Podlaskim w rodzinie Tomasza i Czesławy z d. Wiśniewska. Po ukończeniu Szkoły Podstawowej Nr 2 w rodzinnym mieście, zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela. Po zdaniu egzaminu wstępnego podjął naukę w Liceum Pedagogicznym im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu należał do koła sportowego, chóru szkolnego i Zespołu Pieśni i Tańca Ludowego. Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach podstawowych w czerwcu 1969 r. pierwszą pracę podjął jako nauczyciel

kontraktowy w Szkole Podstawowej we wsi Przytoczno koło Kocka. Powołany do odbycia obowiązkowej służby wojskowej po roku pracy we wspomnianej szkole, służył przez okres 1,5 roku w jednym z pułków łączności. Po wyjściu do cywila otrzymał propozycję pracy w Szkole Podstawowej w miejscowości Walinna. W latach 1972 - 1973 korzystając z nowej oferty pracy pracował jako kierownik Urzędu Stanu Cywilnego w Komarówce Podlaskiej. Po powrocie do pracy w oświacie przez okres dwóch lat pracował w Szkole Podstawowej w Rudnikach. Na własną prośbę za zgodą władz oświatowych od 1 IX 1975 r. przeszedł na posadę nauczyciela do macierzystej Szkoły Podstawowej Nr 2 w Międzyrzecu Podlaskim. Uczył z wielkim zapałem wychowania fizycznego i matematyki. Opiekował się Szkolnym Klubem Sportowym. Podnosząc kwalifikacje ukończył szereg kursów instruktorskich, w tym zdobył uprawnienia instruktora w piłce nożnej i piłce siatkowej. Dokształcając się w systemie zaocznym ukończył studia na Filii Akademii Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej

w czerwcu 1983 r. zdobywając tytuł magistra. Utożsamiając się z ideą Związku Nauczycielstwa Polskiego (ZNP) brał udział w pracach miejscowego ogniska. Grał jako zawodnik w drużynie piłki siatkowej ZNP odnosząc niemałe sukcesy. Decyzją władz zwierzchnich oświatowych od 14 VII 1982 r. objął funkcję wicedyrektora Szkoły podstawowej Nr 2. Po trzech latach zaangażowanej i pełnej poświęcenia pracy został od sierpnia 1995 r. dyrektorem. Pracował z powodzeniem i kierował tą placówką oświatowo - wychowawczą do sierpnia 1999 r. Przeszedł do historii tej szkoły jako bardzo dobry organizator i autor modernizacji obiektów szkolnych.

Przed i po przejściu na emeryturę oddał się ulubionym zajęciom wędkowaniu i gotowaniu. Znajdował też czas na uprawianie narciarstwa, grę w szachy i karty, oraz w tenisa stołowego. W tej ostatniej dyscyplinie sportu odnosił niemałe sukcesy indywidualne. Był zdobywcą III miejsca w Turnieju Tenisa Stołowego o Mistrzostwo Miasta Międzyrzecza Podlaskiego w kategorii seniorów, Międzyrzec Podlaski 18 XII 1977 r. Był zwycięzcą w Mistrzostwach Miasta Międzyrzecza Podlaskiego w tenisie stołowym w kategorii oldbojów, Międzyrzec Podlaski 28 XI 1981 r. oraz zwycięzcą w Wojewódzkim Turnieju Tenisa Stołowego Spółdzielczości Pracy o Puchar Prezesa RD ZSSP "Start", Biała Podlaska 4 VIII 1984 r.

Szczególnie lubił śpiew i muzykę, stąd często sięgał po gitarę lub skrzypce. Przez długie lata śpiewał jako bas - II w Chórze "Wiarus" pod kierunkiem "Leśniaka" - Jana Sawczuka działającym przy Międzyrzeczkim Domu Kultury, a następnie w Chórze Męskim "Fortis", funkcjonującym pod patronatem Komendy Straży Pożarnej w Międzyrzeczu Podlaskim. Zanotował ze wspomnianymi chórami szereg sukcesów na festiwalach m.in. w Dęblinie, Kazimierzu Dolnym n. Wisłą, czy w Leśnej Podlaskiej.

W uznaniu dokonań organizatorskich oświatowo - kulturalnych odznaczony był m.in. Złotym Krzyżem Zasługi (1986), Srebrnym Krzyżem Zasługi dla ZHP (1986), Medalem Za Zasługi dla Rozwoju Sportu Szkolnego (1988).

Uehonorowany Odznaką Honorową Za Zasługę w Sporcie Szkolnym (1981), Odznaką Przyjaciół Dziecka (1984). Wyróżniony wieloma dyplomami, w tym Dyplomem PZPS, Dyplomem ZW LOK, Dyplomem Kuratorium Oświaty i Wychowania. Był też laureatem wielu nagród, w tym Nagrody Kuratora Oświaty i Wychowania w Białej Podlaskiej z 10 VI 1981 r.

Żonaty od 1973 r. z Barbarą Paszkowską, miał córkę Annę (ur. 1974, lekarz stomatolog).

Pochowany został 31 X 2018 r. po nabożeństwie żałobnym w kościele pw. Mikołaja w Międzyrzeczu Podlaskim na cmentarzu parafialnym, żegnany przez liczne rzesze mieszkańców miasta, koleżanek i kolegów, w tym "Leśniaków".

Tomasz Demidowicz

Eugeniusz Szynkarski (1921 - 2019)

W dniu 15 II 2019 r. w Sopocie zmarł w wieku 98 lat Eugeniusz Szynkarski, jeden z grona najwybitniejszych "Leśniaków" (Matura - kurs XV 1945 r.). Artysta śpiewak - tenor, solista Teatru Wielkiego w Łodzi oraz Opery i Filharmonii Bałtyckiej w Gdańsku, który na trwałe zapisał się w polskiej kulturze jako znakomity odtwórca wielu ról w repertuarze polskim i światowym. Wraz z jego odejściem polska scena operowa i operetkowa poniosła trudną do oceny stratę.



Szynkarski E.

Urodził się 21 I 1921 r. w Łosicach na Południowym Podlasiu w rodzinie Jana i Genowefy z d. Majewska. Po ukończeniu Publicznej Szkoły Powszechnej w Starej Kornicy po przerwie podjął naukę w Państwowym Gimnazjum w Leśnej Podlaskiej. Wybuch II wojny światowej, a następnie okres wojny i okupacji stanął na przeszkodzie w zdobyciu matury. W okresie 1939 - 1944 naukę na poziomie gimnazjalnym kontynuował na tajnych kompletach. Równolegle brał udział w wielu akcjach partyzanckich w jednym z oddziałów Armii Krajowej występując pod pseudonimem "Kościotrup". Po przejściu frontu w lipcu 1944 r., od

1 IX 1944 r. podjął naukę w nowo uruchomionym Państwowym Liceum Pedagogicznym w Leśnej Podlaskiej. W czerwcu 1945 r. po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych za namową grona pedagogicznego, ze względu na posiadany głos wyjechał do Łodzi, gdzie podjął studia na Wydziale Wokalno - Aktorskim Akademii Muzycznej w Łodzi. Spotkał się tam z "Leśniakami" Zofią Sacharuk i Wacławem Kowalskim, z którymi tworzył nieformalne artystyczne "Trio". Debiutował artystycznie jeszcze przed ukończeniem studiów w roli Pana Młodego w widowisku ludowym pt. "Gody Weselne" w reżyserii Leona Schillera na deskach Teatru Wojska Polskiego w Łodzi. Po zdobyciu dyplomu u słynnego profesora Grzegorza Orłowa w czerwcu 1949 r. związał się zawodowo z Operą i Filharmonią Bałtycką w Gdańsku. W latach 1951 - 1958 r. wystąpił w szesnastu realizacjach artystycznych tej sceny polskiej. Dwukrotnie zagrał rolę Jontka w "Halce" Stanisława Moniuszki w reżyserii Kazimierza Czarneckiego (22 VII 1953) i reżyserii Zygmunta Latoszewskiego (21 I 1956). Podobnie dwukrotnie zagrał postać Basilio w "Weselu Figara" Wolfganga Amadeusza Mozarta, pierwsza w reżyserii Wiktora Bregy (31 XII 1952), drugi w reżyserii Ryszarda Slezaka (1 II 1957). W sztuce "Dama Pikowa" Piotra Czajkowskiego zagrał postać

Czekalińskiego i Czaplickiego w sezonie artystycznym 1956 r. Po powrocie do Łodzi, wystąpił w latach 1958 - 1977 w 26 przedstawieniach na scenie Teatru Wielkiego, jego wspaniały tenor można było usłyszeć w roli Rudolfa w Cyganerii Giacomo Pucciniego w reżyserii Józefa Grabowskiego 26 VIII 1962 r., czy w postaci Jeroszka "Kniazia Igora" Aleksandra Borodina w reżyserii Antoniego Majaka 5 X 1974 r. Gościennie występował w Operze Śląskiej w Bytomiu oraz Operze i Operetce w Bydgoszczy.

W latach 50 - 60 XX w. występy sceniczne łączył z pracą pedagoga na Wydziale Wokalno - Aktorskim Akademii Muzycznej w Łodzi. Jednym z jego uczniów był Tadeusz Kapalka. Charakteryzowany jako "znakomity artysta, a skromny i lubiany kolega" cieszył się wielkim szacunkiem i sympatią publiczności. W stan spoczynku przeszedł po zamknięciu sezonu artystycznego w 1979 r. i zamieszkał w Sopocie.

Odnaczony był m.in. Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi. Uhonorowany Odznaką Miasta Łodzi.

Żonaty, pozostawił...

Pochowany został 21 II 2019 r. po nabożeństwie żałobnym w kościele św. Bernarda Abrahama na cmentarzu w Sopocie.

Tomasz Demidowicz

Zdzisław Trochimiuk (1926 - 2020)

W dniu 14 II 2020 r. w Białej Podlaskiej w wieku 93 lat zmarł mgr Zdzisław Trochimiuk pedagog "Leśniak" (Komplet XVIII 1948 r.), długoletni profesor fizyki w Liceum Ogólnokształcącym im. Józefa Ignacego Kraszewskiego w Białej Podlaskiej, instruktor harcerski, miłośnik Południowego Podlasia.



Trochimiuk Z.

Urodził się 5 XII 1926 r. w m. Borsuki n. Bugiem, w pow. Biała Podlaska w rodzinie Stefana i Teofilii z d. Olesiuk. Po ukończeniu 2 letniej Publicznej Szkoły Powszechnej w Gnojnie, naukę na poziomie podstawowym kontynuował w Publicznej Szkole Powszechnej w Konstantynowie [Podlaskim]. W okresie wojny i okupacji uczęszczał do Szkoły Handlowej w Białej Podlaskiej, a w latach 1944 - 1945 do Gimnazjum Kupieckiego w mieście nad rzeką Krzną. Zdecydował się na wybór zawodu nauczyciela.

Po ukończeniu sześciomiesięcznego Kursu Przygotowawczego dla Nauczycieli w Leśnej Podlaskiej w roku szkolnym 1945/46

podjął pracę jako nauczyciel niewykwalifikowany w Szkole Powszechnej w Serpelicach n. Bugiem. Od 1 IX 1946 r. podjął naukę w Państwowym Liceum Pedagogicznym w Leśnej Podlaskiej. W okresie nauki w tym zakładzie kształcenia nauczycieli na Południowym Podlasiu uczestniczył w pracach Sejmiku Szkolnego jako redaktor gazetki szkolnej "Echo Szkoły". Pełnił funkcję drużynowego Drużyny Harcerskiej Męskiej im. ks. Stanisława Brzóska. Doskonale organizator "sprawdza" się jako komendant obozów harcerskich w Kamieniu Pomorskim i Dziwnowie w 1947 r. oraz w Lipowicy koło Dukli w 1948 r.

Po zdaniu egzaminu dojrzałości i zdobyciu uprawnień do nauczania w szkołach powszechnych w VI 1948 r. (Komplet XVIII) pierwszą pracę w zawodzie otrzymał w Szkole Powszechnej w Jedlance, a następnie w Państwowym Liceum Ogólnokształcącym w Stoczku Łukowskim. Uczył z dużym zamiłowaniem przedmiotów ścisłych, w tym fizyki. Prowadził drużynę harcerską. Równolegle podnosi kwalifikacje podejmując w systemie zaocznym studia z dziedziny fizyki w Państwowej Wyższej Szkole Pedagogicznej w Gdańsku, a następnie w Rzeszowie. Od 1 IX 1955 r. na własną prośbę i za zgodą władz oświatowych przeniósł się jako nauczyciel fizyki do Zasadniczej Szkoły Odzieżowej w Białej Podlaskiej. Od 1 IX 1955 r. pracuje jako profesor fizyki w Państwowym Liceum Ogólnokształcącym dla Pracujących. Jako instruktor harcerski udziela się w pracach komendy Hufca Powiatowego Związku Harcerstwa Polskiego. Od 1 IX 1975 r. jako szanowany instruktor harcerski i pedagog obejmuje etat profesora fizyki w Liceum Ogólnokształcącym im. Józefa Ignacego Kraszewskiego w Białej Podlaskiej. Wiąże się zawodowo z tą szacowną szkołą na okres ponad 15 lat. Prowadzi drużynę harcerską męską w tej szkole średniej, uczestniczy w pracach Białkopodlaskiej Chorągwi ZHP. W stan spoczynku przeszedł w sierpniu 1991 r. Charakteryzowany jako pedagog "wymagający, ale potrafiący przekazać wiedzę, energiczny i pełen inicjatywy", zapisał się jako "Leśniak" główny pomysłodawca wydawania czasopisma leśnińskiej szkoły pedagogicznej "Echo Leśniaków".

Odnaczony był Krzyżem Kawalerskim OOP, Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem KEN, Medalem 40 - lecia Polski Ludowej. Uhonorowany był Złotą Odznaką ZNP.

Żonaty od 1948 r. z Janiną Deleszkiewicz miał córkę Annę (ur. 1949), syna Adama (ur. 1953) i Jerzego (ur. 1957).

Pochowany został 17 II 2020 r. po nabożeństwie żałobnym w kościele pw. św. Anny, na cmentarzu przy ul. Janowskiej w Białej Podlaskiej. Żegnany przez liczne grono koleżanek i kolegów pedagogów i młodzieży szkolnej. Spoczął w grobie rodzinnym.

Tomasz Demidowicz

Część siódma

Z twórczości poetyckiej Leśnianek i Leśniaków oraz Naszych Profesorów

POWIEDZ PANI...

Dia K. K.

*Czemu to życie - wielka szkoła nasza
Uczy nas patrzeć tylko w błędy świata?
Czemu ciemności światłem nie rozprasza.
Lecz wiecznie stoi nad nią z mieczem kata?*

*Czemu to życie. Co się szkołą zowie.
Nie chce nauczyć błędów przebaczenia?
Czemu tak często mistrze i uczniowie
Gdy się rozchodzą - wrogie są ich zdania?*

*Czemuż w tem życiu wiecznie tylko uczą.
Jak nowe długi u Boga zaciągać?
Czemu się jedni łzami drugich tuczą ---
Tym danem płakać - a tamtym uręgać?*

*Czemuż w tem życiu, które szkołą zwie się.
Kochać umieją zaledwie wybrani?
I czemu miłość - ach! Tak często niesie
Same łzy gorzkie? - Czemu? - Powiedz Pani! ...*



Marian Janelli
Prof. PLP w latach 1944 - 1955

Dedykacja

*Pozwól mi odejść od siebie daleko.
Gdzie się z Twych oczu niebo nie uśmiecha,
Gdzie mię słów Twoich nie doleczą echa.
Gdzie zapomnienia przykryje mię wieko.*

*Łez szukasz moich? - Łez. Co ogniem pieką -
Choć i z nich czasem sęczy się pociecha?
Daremnie ... Żywiej tylko pierś oddecha.
Ale – ze suchą odchodzę powieką ...*

*Dość łez! - Bo serce rdza przegryzie prędeję,
Nim świat wyostrzyć zdoła na nie noże.
Zanim odbierze chrzest bólu i nędzy.*

*Które po życia powiodą je torze.
Czas się już ocknąć z bezczynnego śnicia!
Dość łez - nad snami! - Szczędźmy je – dla życia ...*

Marian Janelli
Prof. PLP w latach 1944 - 1955



Tym co poszli w bój ...

*Szły sobie drogą lata młode,
O drogę - słońca się pytały,
I niosły dziwną swą urodę
By nią uwieńczyć przestwór cały
Jabłonie w kwieciu czar ich niosły
Sypiąc płateczków zwiewne zorze,
Obłoki były jako posły
Co hen - po szczęście idą może...*

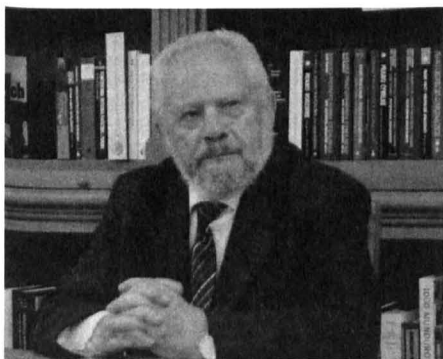
*Aż nagle, wiosnę tę zabrała
Wojenka, siostra szkolnej ławy;
Śmiała się oczom zwycięstw chwała,
Spowita w wielki sztandar krwawy!
Dziecinne dłonie pochwyciły
Karabin, który pisał dzieje
Słowem, co jeszcze wskroś, mogiły
Dumą rodzimych pól jaśnieje,*

*Słowo to władne dotąd dzwoni
Nad cudną mocą Waszej woli,
I gwiazdą jest wyblysłą z toni
Czasu, co zasług wian zespoli.*

*A gdy Leśniańska Brać się zbierze
Na złot, co skrzydłom doda siły,
Gdy staną w szyku cni Żołnierze
Co poszli walczyć za kraj miły -
Niech wam zagrają wspomnień echa
Pieśń serc, co nagle bić przestały,
A których pamięć się uśmiecha
Przez pełen zdarzeń żywot cały.*

*Jest więc --- co śmierci się nie lęka
I żyje z nami lata, wieki,
Jako szumiących niw podzięka
Którą unosi wiatr daleki.
I teraz właśnie przyszli Oni
I słyszą waszych narad gwary,
A myśl, minione lata goni,
I niesie kwiat na cmentarz stary.*

Anna Nagórska
Prof. PSN w latach 1920 - 1929



GDY ODEJDE

*Nie odkładaj mnie nigdy do swojego wiersza
Nie zamykaj w kartki bibliotecznych tomów
Moje imię mieszka w starych świerkach
Moje serce bije kołysaniem dzwonów*

*Nie zamieniaj mnie nigdy w zapisane słowa
Nie przechowuj moich śladów w pergaminie
Nie powtarzaj na pamięć ostatniej rozmowy
Bo mój szept potokami płynie*

*Nie wyciosuj mi twarzy z twardego granitu
I nie rysuj mych oczu grantową kreską
Bo mój uśmiech zakwita każdym blaskiem świtu
I ślad stopy ma barwę niebieską*

*Nie zatrzymuj obrazu co znika w oddali
Nie zatrzymuj głosu co jak echo ginie
Tylko wiosną zerwij gałązkę konwalii
W jej zapachu spotkasz moje imię*

Lublin, wrzesień 1982

prof. zw. Stanisław Leon Popek
PLP w latach 1954 – 1956

Wiersz z tomiku poezji pt. Kwiaty dla Afrodyty
Wybór Poezji Lirycznej
Lublin 2015

DOM

Dom

*to tam gdzie miłość mieszka
gdzie każdym nerwem nadwrażliwej duszy
dziewczynka kładzie dłoń na czoło
i każdy szmer mego serca słyszy.*

Dom

*to tam gdzie troska i spokój
chłopięce oczy jak w niebo utkwione
gdzie stosy liter na białych papierach
gdzie biel przechodzi w ciepłą zieloność.*

Dom

*to tam gdzie sierść hebanowa
gdzie zimny nos dotyka ci dłoni
gdzie szczere ślepie jak dwa węgielki
i wielka miłość w ruchliwym ogonie.*

Dom

*to tam gdzie stare zegary
czas zawieszają w modrzewiowym miodzie
gdzie ikonicznie sepiowe oczy
troskliwie patrzą w zastygłej urodzie.*

Dom

*to tam gdzie „frasobliwy”
czuwa nad nami i spokojem nocy
gdzie Jana Koncert skrzypcowy w ciszy
zaczarowuje osłupiałe oczy.*

Dom

*to tam gdzie tęsknię z daleka
gdzie myśl biegnę pośród nocnych cieni
gdzie łowią szmer i ulotny zapach
to najważniejszy dla mnie punkt na ziemi.*

Lublin, lipiec 1994

Stanisław Leon Popek

Wiersz z tomiku poezji pt. Kwiaty dla Afrodyty

Wybór Poezji Lirycznej

Lublin 2015

Pokolenia

I

*Kołycki niemię śpiewny stuk
układa w oczach leśne sny
i jeszcze rok - i tupot nóg
i w wielki świat otwarte drzwi*

*A życie wielkie jest jak las
a człowiek mały jest jak gnom
przewala się nad nami czas
a za schronienie - własny dom*

*Wśród trudów życia zgina się
ku czarnej ziemi sztywny kark
za nocą noc i dzień za dniem
wysycha głos szerniałych warg*

*i las się kończy, gasną sny
i w ręce tylko suchy wiór
w sosnowej trumnie czas już śpi
i jak w kołysce - szumi bór*



II

*Sosnowa pieśń, sosnowy płacz
przez pokolenia echem drży
dziecięcy gwar wśród śmiechu rac
w poranną rosę zmienia łzy*

*Radosnych ludzi taka moc
pod górę idzie, aż na szczyt
i nie wiadomo kiedy noc
i nie wiadomo kiedy świt*

*Wśród huku siekier lecą pnie
a obok młodniak wznosi śpiew
początek z kresem spleta się
i tyle ludzi, tyle drzew*

*Kołycka z trumną - równy krok!
i człowiek żyje tak, jak żył
a w drzewach krąży słodki sok
a w sercach tyle, tyle sił*

Leonard Turkowski

prof. przedmiotów pedagogicznych PLP 1951 - 1954

Jak to dobrze

*Jak to dobrze
że nigdy się nie dojrze.
Dojrzały owoc
spada z drzewa.*

*A my
rosnąc
patrzymy na nasze dzieci
i małymi różowymi nóżkami
tyle razy chodzimy po świecie.*

Leonard Turkowski

Byliśmy

*Pamiętasz byliśmy wówczas
Piękni i młodzi
I nieźle się zapowiadaliśmy
Jednak bez szans
Z racji urodzenia
Na karierę pieniądze
Czy stanowiska*

*Na Czechowie i Czubach
Stawiano pierwsze bloki
Chodziliśmy do Kosmosu
Na włoskie i francuskie filmy
Czytaliśmy iberoamerykańskie powieści
I poetów Nowej Fali
Jeździliśmy nad Balaton
I do Pragi
Tylko niektórzy do Paryża
I dalej*

*W radiu nagrał cień wielkiej góry Cugowski
Naszą ulubioną wtedy piosenkę
O tęsknocie
I miłości*

*A jakie dziewczyny spacerowały wtenczas
Po Krakowskim Przedmieściu
Jak anioły
Dobre i śliczne
I zgrabne
Jak gracje z greckich fresków
I malowideł*

*Jednak jeszcze piękniejsze
Przyjechały z nami
Aż z Leśnej Podlaskiej*

Wszystko się nam spełniło

*Zafundowaliśmy tu sobie wspaniałe
Długie życie*

Henryk J. Kozak
"Leśniak" (Matura XXXVIII 1964 r.)

Młodość

*Wspominam młodość
Tego lekkomyślnego drania
Jak się pysznił
Przyswajał i przywdziewał
Modne
Nie pasujące do pochodzenia
Ani stanu posiadania
Poglądy
I ubrania*

*Niestety
Jak to pyszałek
Żył intensywnie
Lecz krótko*

*Wydaje się że tylko
Od wieczora
Do rana*

Henryk J. Kozak

Część ósma

Kronika z lat 2016 - 2020

Rok 2016

- Uchwałą Rady Miasta Szczepieszyń z 28 VI 2016 r. jedna z ulic w tym mieście otrzymała imię "Leśniaka" Jana Leonarda Kryka (1915 - 1944) ps. "Topola", dowódcy ponad 100 osobowego oddziału Armii Krajowej w czasie II wojny światowej, kawalera Orderu Virtuti Militari V klasy, pedagoga i etnografa.
- Nakładem Wydawnictwa UMCS w 80 - tą Rocznicę Urodzin prof. zw. dr hab. Stanisława Popka, profesora Państwowego Liceum Pedagogicznego im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej w latach 1954 - 1956 na półkach księgarskich ukazało się autorskie opracowanie pt. *W cieniu mistrzów. Wybór poezji metafizycznej*, Lublin 2016, ss. 130 z ilustracjami.
- W dniach 16 - 17 IX 2016 podczas uroczystości Jubileuszu 25 lecia IV Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Staszica w Białej Podlaskiej otrzymał Białą Nagrodę Kultury im. Anny z Sanguszków Radziwiłłowej pedagog "Leśniak" mgr Waldemar Mazur dyrektor IV LO w latach 1992-2011.
- W dniu 14 XII 2016 r. w Lublinie zmarła w wieku 81 lat prof. Liceum Pedagogicznego w Leśnej Podlaskiej Romualda Maksymiuk z d. Kahlan. Pochowana została na Cmentarzu Komunalnym na Majdanku.

Rok 2017

- Po raz pierwszy w dziejach leśnińskiej szkoły pedagogicznej obroniony został doktorat na Wydziale Nauk Humanistycznych KUL 26 IX 2017 r. pt. *Rzeczy pierwsze w poezji Teresy Ferenc* przedstawiony przez mgr Aleksandrę Pawlik - Kopek. Przypominamy, że kol. Teresa Ferenc -Jankowska jest "Leśnianką" (XXIV Matura, 1954 r.) i należy do najwybitniejszych poetek polskich doby współczesnej. Pod koniec 2019 r. nakładem Wydawnictwa KUL ukazała się drukiem wspomniana rozprawa, Lublin 2019, ss. 318.
- W połowie roku ukazało się autorskie opracowanie prof. zw. dr hab. Stanisława Popka. Naszego profesora z lat 1954 - 1956 pt. *Mroki Pamięci*. Opowiadania, eseje. Wydawnictwo Związku Literatów Polskich. Oddział Lublin, Nałęczów 2017, ss. 268.
- W dniu 7 X 2017 r. we wsi Lisiówka gm. Wołyn odslonięty został obelisk w sąsiedztwie Krzyża i Groty Maryi Niepokalanej upamiętniający "Leśniaka"

Eugeniusza Sokalskiego (VI Komplet, Kurs im. Kazimierza Promyka 1929 r.) zamordowanego w Katyniu w 1940 r. z napisem: *Nauczycielowi Szkoły Podstawowej w Lisiowólce*. Bardzo dziękujemy za pamięć. Jednocześnie przypominamy, że Nasz kolega był kierownikiem Publicznej Szkoły Powszechnej w Lisiowólce, kapitanem rez. Wojska Polskiego, wybitnym etnografem i muzykologiem.

- W dniu 14 X 2017 r. kol. "Leśnianka" Krystyna Mochlińska z d. Pakulska (Matura 1955 r.) odznaczona została przez ks. bp Wiesława Lechowicza delegata Konferencji Episkopatu Polski ds. Duszpasterstwa Emigracji Polski Medalem *Za Zasługi dla Kościoła i Narodu*. Uroczystość miała miejsce w polskim kościele parafii Chrystusa Króla Balham w Londynie.

Rok 2018

- W dniu 26 IV 2018 r. ukazała się książka pt. *Fenografia rodzinna. Studia i szkice o twórczości Teresy Ferenc, Zbigniewa Jankowskiego, Anny Janko, Mileny Wieczorek*. Autorzy Katarzyna Wądołny - Tatar i Małgorzata Klimczuk, Wyd. Naukowe Katedra, Gdańsk, ss. 358.

- W dniu 8 VI 2018 r. zmarła kol. Józefa Anna Iwaniuk "Leśnianka" (Matura XLIV 1968 r.)

- W IX 2018 r. w Dolnośląskiej Bibliotece Pedagogicznej we Wrocławiu odbyła się uroczystość wręczenia Nagrody im. Anatola Jana Omelaniuka "Za Najlepszą Książkę regionalistyczną wydaną w 2018 r." Z wielką przyjemnością i radością przyjmujemy tę wiadomość, gdyż dr A.J. Omelaniuk (1932 - 2017) to "Leśniak" (XXIII Matura 1953 r.). Uhonorowanie w ten sposób kolejnego absolwenta leśniańskiej szkoły pedagogicznej jest jak najlepiej widziane. Wybitny regionalista polski, pedagog i redaktor, jakim był kol. A.J. Omelaniuk w pełni zasługuje by zachować Go w pamięci.

- W lipcu 2018 r. nakładem i autorstwa kol. dr Tomasza Demidowicza "Leśniaka" (Matura XLIV 1968 r.) Ukazało się opracowanie pt. *Życie i ożyciu. Szczęście i o szczęściu. Miłość i o miłości. Sentencje. Myśli. Aforyzmy. Maksymy* (Wyd. II), Wyd. A - tronic, Biała Podlaska 2018, ss. 69.

Rok 2019

- W dniu 20 II 2019 r. zmarła w Białej Podlaskiej w wieku 83 lat kol. mgr Krystyna Bajrulewicz z d. Denisiuk - "Leśnianka" (XXII Matura 1952 r.). Długoletnia dyrektor Szkoły Podstawowej Nr 6 w Białej Podlaskiej.

- W dniu 13 III 2019 r. prof. dr hab. UMCS w Lublinie kol. Jan Antoni Adamowski, "Leśniak" (Matura XLIII 1967 r.) pedagog, językoznawca, powołany został w skład Rady do Spraw Niematerialnego Dziedzictwa

Kulturowego przy Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

- W kwietniu 2019 r. ukazał się tomik poezji wspomnianego prof. zw. dr hab. Stanisława Popka pt. *Naznaczony Syberią*, Wyd. Śląsk.

- W dniu 14 V 2019 r. zmarła w Terespolu n. Bugiem w wieku 88 lat kol. Janina Nikoniuk z d. Żak (XX Matura, 1950 r.) Pochowana została na miejscowym cmentarzu.

- W czerwcu 2019 r. w Barcelonie prof. zw. dr hab. Mieczysław Jaroniec "Leśniak" (Matura XLIII 1967 r.) światowej sławy uczony chemik otrzymał Nagrodę Darhisa Wasana w dziedzinie chemii teoretycznej, zjawisk powierzchniowych. Nagroda ta przyznawana jest "Za wybitne osiągnięcia życia".

- W dniu 13 VI 2019 r. kol. Franciszek Borysowicz w Muzeum w Raciborzu w Święto Animatorów Kultury otrzymał Nagrodę Prezydenta m. Raciborza w kategorii Animator Kultury "za całokształt działalności."

- W dniu 23 VI 2019 r. w hali widowiskowo - sportowej Zespołu Placówek Oświatowych w Kodniu n. Bugiem miał miejsce XXVI Mempriał im. Stanisława Seheniuka "Leśniaka" (Matura XLI, 1966).

- W dniu 7 VII 2019 r. we wsi Kolembrody odbył się kiermasz połączony z otwarciem wystawy pt. *Podlaski Kolberg* - Aleksander Oleszczuk. Przypominamy, że kol. Aleksander Oleszczuk to "Leśniak" (IV Komplet, Kurs im. Stanisława Staszica 1927 r.) pedagog, etnograf.

- W dniu 7 VII 2019 r. we wsi Kosióły odbył się I Regionalny Przegląd Pieśni w Gwarze Podlaskiej im. Aleksandra Oleszczuka. Cieszymy się z tego rodzaju upamiętnienia wybitnego "Leśniaka", który tak wiele uczynił by zachować spuściznę kultury ludowej.

- W dniu 28 IX 1919 r. w Dolnośląskiej Bibliotece Pedagogicznej odbyło się zamknięcie II Edycji konkursu Za najlepszą książkę regionalistyczną i wręczenie Nagrody im. Anatola Jana Omelaniuka.

- W dniu 11 X 2019 r. podczas inauguracji roku akademickiego 2019/20 r. na Wojskowej Akademii Technicznej w Warszawie z okazji Jubileuszu 60 - lecia Wydziału Nowych Technologii i Chemii dyplom Doctora Honoris Causa WAT odebrał prof. zw. dr hab. Mieczysław Jaroniec - "Leśniak" jeden z najwybitniejszych chemików na świecie, profesor Kent State University w stanie Ohio (USA).

- 15 XI 2019 r. w Powiatowej Bibliotece Publicznej w Wejherowie odbył się benefis dr Mieczysława Wojeckiego w 70 Rocznicę urodzin Jubilata. Geograf i podróżnik, wykładowca akademicki, syn Ziemi Łukowskiej jest absolwentem Liceum Pedagogicznego w Leśnej Podlaskiej (Matura XLIV 1968 r.)

- W dniu 13 - 14 XII 2019 r. odbyła się uroczystość specjalna w Szkole

Podstawowej we wsi Stare Kobiałki w Ziemi Łukowskiej, gdzie ogłoszony został Rozkaz Komendanta Hufca Związku Harcerstwa Polskiego nadający miejscowej Drużynie Harcerskiej im. Władysława Żałuski. Odnotowujemy z radością tę informację, gdy dotyczy to pedagoga "Leśniaka", kierownika w tej wsi Publicznej Szkoły Powszechnej 1931 - 1939.

- W dniu 8 IV 2019 r. zmarła w Białej Podlaskiej w wieku 84 lat kol. "Leśnianka" Sabina Kowalska z d. Hura (Matura 1953), długoletnia nauczycielka Szkoły Podstawowej Nr 4 w Białej Podlaskiej.

Rok 2020

- W styczniu 2020 r. prof. zw. dr hab. UMCS Zdzisław Rychlik, "Leśniak" (Matura XLI 1966 r.) został członkiem Komitetu Matematyki Polskiej Akademii Nauk na kadencję 2020 - 2023.

- W dniu 3 II 2020 r. 80 Rocznicę urodzin obchodził ks. infułat papieski, wikariusz biskupi bialski kol. Antoni Laszuk "Leśniak" (XX Matura 1950 r.) Dziękujemy za coroczne Spotkania "Leśniaków" w Bazylice Maryjnej w Leśnej Podlaskiej.

- W dniu 3 II 2020 r. zmarła w Białej Podlaskiej długoletnia profesor Liceum Pedagogicznego im. Stanisława Staszica w Leśnej Podlaskiej Teresa Berezecka Jajus. Pochowana została 8 II 2020 r. na Cmentarzu Komunalnym na Białce.

- Dnia 14 II 2020 r. zmarł w Białej Podlaskiej w wieku 93 lat długoletni profesor fizyki w Liceum Ogólnokształcącym w Stoczku Łukowskim i Białej Podlaskiej im. Ignacego Kraszewskiego, mgr Zdzisław Trochimiuk, "Leśniak" (Komplet XVIII 1948 r.) Pochowany został po nabożeństwie żałobnym 17 II 2020 r. na miejscowym Cmentarzu przy ul. Janowskiej.

- W lutym 2020 r. film dokumentalny pt. Mała Zagłada otrzymał nominację do Nagrody Golden Fox Award 2020 w kategorii film dokumentalny na Calcutta International Cult Film Festival (Indie) oraz Wyróżnienie na Festival Academy Global Films Competition w USA. Nominowany też został do konkursu na Humbai International Films Festiwal w kategorii filmów dokumentalnych. Film jest o zagładzie wsi Sochy i oparty o twórczość Teresy Ferenc Jankowskiej, "Leśniarki" (XXIV Matura 1954 r.) wybitnej polskiej poetki.

- W marcu 2020 r. ukazał się komiks autorstwa Mieczysława Skalimowskiego pt. Werszko Niezłomny oparty na wspomnieniach dowódcy partyzanckiego mjr Aleksandra Wereszko "Leśniaka" (XIV Komplet, Kurs im. Marszałka Józefa Piłsudskiego 1937 r.)

- W połowie VI 2020 r. ukazał się 18 tomik poezji autorstwa kol. Henryka Kozaka "Leśniaka" pt. Prawdopodobnie, nakładem Lubelskiego

Wydawnictwa Norbertinum, ss. 66.

- W dniu 4 VII 2020 r. zmarł Robert Rogulski, słuchacz Państwowego Liceum Pedagogicznego w Leśnej Podlaskiej w latach 1938 - 1939, aktor filmowy i teatralny, autor *Wspomnień*.

- W dniu 11 VII 2020 r. odbył się Rajd Śladami Henryka J. Kozaka, kolegi "Leśniaka", poety, na trasie 40 km, zorganizowanego przez Gminny Ośrodek Kultury w Białej Podlaskiej

- W dniu 2 XI 2020 r. w Kodniu n. Bugiem zmarła kol. Elżbieta Bożenna Rojek z d. Frankowska (Matura XLIII, 1967 r.) Pochowana została na miejscowym cmentarzu.

- W dniu 9 XI 2020 w Białej Podlaskiej zmarł kol. Zenon Izidor Kuc (Matura XLIV, 1968 r.) były Naczelnik Zakładu Karnego w Białej Podlaskiej. Pochowany został na miejscowym cmentarzu przy ul. Janowskiej.

ISBN 978-83-928345-6-4